Johannes Brandtzæg

Det er fullbrakt

Prekener til hver søn- og helligdag

Oversatt til norsk
Gamle stier · gamlestier.no

Johannes Brandtzæg: *Det er fullbrakt* (Prekener til hver søn- og helligdag).
Tekstene er frie fordi forfatterne døde for mer enn 70 år siden. Oversettelsene er eget arbeid.
Bibelsitatene er fra Norsk Bibel 88/07.
Boka kan leses, skrives ut og deles fritt. Den nyeste utgaven finnes alltid på gamlestier.no.
Utgave 25. november 2026.

Innhold

Forord 1
Første søndag i advent: Løs båndene 2
Andre søndag i advent: Se, han kommer! 5
Tredje søndag i advent: En troende manns tvil 8
Fjerde søndag i advent: Kom over og hjelp oss! 11
Første juledag: Ær ham! 14
Andre juledag: De fant barnet 17
Søndag mellom jul og nyttår: En åpen dør og mange motstandere 20
Nyttårsdag: Å telle våre dager 22
Søndag etter nyttår: Et alter for Herren 24
Kristi åpenbaringsdag: Kom og tilbe! 26
Første søndag etter Kristi åpenbaringsdag: Den samaritanske kvinnen 28
Andre søndag etter Kristi åpenbaringsdag: Sakkeus 31
Tredje søndag etter Kristi åpenbaringsdag: Den store legen 33
Fjerde søndag etter Kristi åpenbaringsdag: Herre, frels meg! 36
Femte søndag etter Kristi åpenbaringsdag: Vår byrde som tynger 38
Septuagesima: Lønner det seg å være en kristen? 40
Seksagesima: Såkorn og såjord 43
Fastelavnssøndag: Jesu dåp 46
Første søndag i fasten: Fristelse 49
Andre søndag i fasten: Mangel på kraft 53
Tredje søndag i fasten: Ti stille og far ut av ham! 57
Midfastesøndag: Komme til Jesus 60
Maria budskapsdag: Forent 62
Palmesøndag: Vi vil gjerne se Jesus 65
Skjærtorsdag: Påskelammet 68
Langfredag: Kristus korsfestet 70
Første påskedag I: Han er oppstanden 72
Første påskedag II: Han er oppstanden 76
Andre påskedag: Dere skal si – gå og si! 78
Første søndag etter påske: På fiske 80
Andre søndag etter påske: Får, ulv, hyrde 83
Tredje søndag etter påske: Frykt 86
Fjerde søndag etter påske: Få og gi 88
Femte søndag etter påske: Frelse – frelst 90
Kristi himmelfartsdag: Dere er vitner om dette 92
Sjette søndag etter påske: Den Hellige Ånds vitnesbyrd 95

Første pinsedag: Frukt 98
Andre pinsedag: Så elsket Gud 102
Treenighetssøndag: Dere er mine venner 106
Første søndag etter treenighetssøndag: Selvfornektelse 108
Andre søndag etter treenighetssøndag: Det er ennå rom 110
Tredje søndag etter treenighetssøndag: Den bortkomne sønnen 113
Fjerde søndag etter treenighetssøndag: Kristus, kongen 117
Femte søndag etter treenighetssøndag: Vandre i Ånden 119
Sjette søndag etter treenighetssøndag: Ikke oppheve, men oppfylle 121
Sjuende søndag etter treenighetssøndag: Hovmod og vantro 125
Åttende søndag etter treenighetssøndag: Ånden og kjødet 127
Niende søndag etter treenighetssøndag: Talsmannen skal overbevise verden om synd 129
Tiende søndag etter treenighetssøndag: Kjenn din besøkelsestid! 131
Ellevte søndag etter treenighetssøndag: Åndelig selvstendighet 134
Tolvte søndag etter treenighetssøndag: Baruk, Nerijas sønn 137
Trettende søndag etter treenighetssøndag: Broderkjærlighet 140
Fjortende søndag etter treenighetssøndag: Frisk og frelst 142
Femtende søndag etter treenighetssøndag: Skatten og hjertet 145
Sekstende søndag etter treenighetssøndag: Bygningsmenn 148
Syttende søndag etter treenighetssøndag: Omvend dere! 152
Attende søndag etter treenighetssøndag: Med Jesus i storm 154
Nittende søndag etter treenighetssøndag: Stå opp og gå 156
Tjuende søndag etter treenighetssøndag: Vanmakt og frelse 158
Tjueførste søndag etter treenighetssøndag: To slags tegn 160
Tjueandre søndag etter treenighetssøndag: Vinning – tap – ruin 164
Tjuetredje søndag etter treenighetssøndag: Tanker og tankesynd 167
Bots- og bededag: Den rettferdigheten som overgår 170
Allehelgensdag: I Guds skole 174
Tjuefemte søndag etter treenighetssøndag: Menneskesønnen 178
Tjuesjette søndag etter treenighetssøndag: Hva skal jeg gjøre for å arve evig liv? 180
Om Johannes Brandtzæg 182

Forord

Det gikk litt underlig til da denne boka ble til. Jeg hadde ikke tenkt på noe slikt, i alle fall ikke nå. Men min venn og medarbeider, misjonær Eikrem, var så pågående at jeg til slutt sa til ham: «Ja, hvis du er så interessert at du vil ta på deg alt arbeidet med det, så kan du godt få lov av meg.» Slik har Eikrem fått boka i stand – og jeg skylder ham stor takk for strevet.

Tanken var at jeg skulle ha sett gjennom manuskriptet før det gikk i trykken, men det ble det ikke noe av. Ellers ville kanskje et og annet ha vært annerledes. Det er ikke så greit å bearbeide og gi ut en bok når en i stor grad må bygge på ufullstendige notater, med halve setninger og andre mangler.

Når boka nå er ferdig og sendes ut blant folk, er det mitt hjertelige ønske at den kan utrette noe godt for Gud der den kommer.

Kristiania, oktober 1921.

Johannes Brandtzæg.

Første søndag i advent: Løs båndene

Matt 21,1–9

> Da de nærmet seg Jerusalem og kom til Betfage ved Oljeberget, sendte Jesus to disipler av sted og sa til dem: Gå inn i landsbyen like foran dere. Der skal dere straks finne en eselhoppe som står bundet, og en fole sammen med den. Løs dem og lei dem hit til meg. Hvis noen sier noe til dere, skal dere svare: Herren har bruk for dem! Da skal han straks sende dem.
> Men dette skjedde for at det skulle bli oppfylt som var sagt ved profeten: Si til Sions datter: Se, din konge kommer til deg, ydmyk, ridende på et esel – på trelldyrets fole.
> Disiplene gikk da av sted og gjorde som Jesus hadde pålagt dem. De hentet eselet og folen, og la kappene sine på dem, og han satte seg på dem. Mange i den store folkemengden bredte kappene sine ut på veien, andre hogg greiner av trærne og strødde på veien. Folkemengden som gikk foran, og de som fulgte etter, ropte og sa: Hosianna, Davids sønn! Velsignet være han som kommer i Herrens navn! Hosianna i det høyeste!

Denne beretningen om Jesu inntog i Jerusalem har ofte vært brukt som et bilde på det inntoget Jesus ønsker å holde i hjertene og hjemmene våre i dag – og samtidig som et bilde på de midlene og den hjelpen han trenger til dette inntoget. Slik vil også jeg bruke beretningen når jeg får lov til å tale til dere om den i dag.

Hva kan vi så lære av ordet i dag om dette inntoget hos oss mennesker i vår tid – et inntog Jesus planla for lenge siden, og som han lengter etter å få gjennomføre? Hva lærer ordet oss om midlene som må brukes til dette inntoget, og om det som hindrer det?

Det første vi naturlig legger merke til, er de ulike slags mennesker som teksten nevner og maler for oss. Vi kan dele dem i to grupper. Den ene gruppen er disiplene og de som er likesinnet med dem. Den andre gruppen er den store mengden, massen.

Først et par ord om «massen». Ikke alle i denne massen er like. Det er naturligvis forskjeller. Men det som faller mest i øynene, og som til syvende og sist er avgjørende, er det som er felles for hele massen, det som alle i den er like i. Hva er så det?

Noe av det som setter et felles og avgjørende preg på massen, er at de er tilskuere, men ikke tilhengere. De har ikke noe personlig standpunkt. Deler vi massen opp, får vi flokker, ikke personer. De har religiøsitet, men ikke for egen

regning. De er avhengige av stemningen i øyeblikket, og derfor er de også et lett bytte for alle som vet å vekke følelsene og lidenskapene deres.

Blant kirkegjengere og bedehusfolk i vår tid er det lett å finne slike mennesker. Mange har det nettopp slik. Massen, mengden, er som havet, som bølger hit og dit etter som vinden blåser. Kommer det en stor taler som alle snakker om, er de med og fyller kirken og forsamlingshuset. Blir det vekkelse, er iveren stor, og begeistringen når av og til sitt høydepunkt. Men når vekkelsen er over og den store taleren har reist, synker de tilbake dit de var før.

Å stå slik er svært farlig – blant annet av to grunner. Den ene antyder også teksten: i dag hosianna – i morgen korsfest! Det har vi så ofte sett og fått stadfestet. Ta deg i vare, du som hører på, så ikke du havner der!

Den andre grunnen er denne: Når du en dag står fram for din dommer, kan du ikke lenger gjemme deg i massen. Da blir du og de andre kalt ut av massen – én for én. «Kom hit, dere forbannede!» «Venn, hvordan er du kommet inn her uten bryllupsklær?» (Matt 22,12). Derfor vil jeg gjerne få være med og rope deg ut av massen i dag, så du ikke går fortapt sammen med den når den dagen kommer.

Den andre gruppen i teksten var disiplene og de som var likesinnet med dem. Jeg er sikker på at det her sitter folk som er disipler, eller som er så alvorlig vakt og søkende at de etter hjertets ønske står på Jesu side.

Hva er deres oppgave etter ordet i dag? Jeg tenker her bare på den ene, enkle siden av oppgaven deres som dette ordet viser oss. Oppgaven er å være Jesu hjelpere – hans medarbeidere ved inntoget. Noen av dem skal gi det Jesus har bruk for, skaffe det til veie og stille det til rådighet. Andre skal i tillegg ha den særlige oppgaven å hente det og sørge for at det kommer på rett plass – der det særlig trengs, og der det kan gjøre størst mulig gagn.

Er du disippel, har du den oppgaven. Og ut fra Bibelen og erfaringen tør vi si sikkert og med ettertrykk: Det finnes hjerter og hjem der Jesus ikke får holde inntog hvis du ikke vil stille deg til rådighet som hans medhjelper – med deg selv og med det du eier.

Jeg vender meg altså til dere som vet med dere selv at dere er Jesu disipler, og jeg spør: Hvordan står det til mellom deg og denne oppgaven?

Spørsmålet kan også stilles annerledes: Det er ennå så lite utrettet! Guds plan for verden ser ennå ut til å være så langt fra målet. Det er ennå – som vi ofte blir minnet om – 1000 millioner hedninger som ikke har fått høre evangeliets vitnesbyrd! Hva er årsaken? Har ikke Gud gjort sitt? Var ikke arbeidsplanen hans god nok? Har han ikke gitt nok midler og nok arbeidsredskaper?

Et viktig spørsmål er pengespørsmålet. Å drive misjon er i stor grad et pengespørsmål. Ikke først og fremst – i sitt vesen er det ikke et pengespørsmål. Først og fremst er det et spørsmål om tro og lydighet. Men dernest er det også i stor grad et pengespørsmål. Da vi skulle ned til Amerikalinjen for å kjøpe billetter til misjonærene våre, kunne vi ikke betale med et bibelord. Vi måtte ha penger, kontante penger.

Hvordan er det da med pengene? Er det kanskje for lite av dem? Jeg har sett en beregning som viste at kirkemedlemmene i De forente stater i året 1890 hadde en formue på 10 milliarder dollar. Med 5 prosent rente blir det en årsinntekt på

500 millioner dollar. Det var altså i 1890. Vi kan vel regne med at beløpene nå i det minste er femdoblet. Nei, det er ikke småtterier!

Hvis Mesteren fikk bruke arbeidsredskapene sine slik han ville, skulle det sannelig bli gjort noe! Hvis millionene og milliardene ble gitt fra hånden, så de kunne bli ganget opp etter Guds gangetabell – med troens makt, nådens makt og Åndens makt – da skulle det nok bli gjort noe!

Hvorfor blir det da ikke gjort, det som skulle gjøres og kunne gjøres? I teksten står det et ord som jeg tror vi med rette kan ta som svar på det spørsmålet – eller som et bilde på det rette svaret. «En eselhoppe som står bundet,» står det i vers 2. Det Jesus har bruk for, er bundet! Hva er det bundet med?

Jeg vil nevne to av de mange båndene som binder det Jesus har bruk for. Det ene er: «Jeg har ikke tid.» Det båndet ser ut til å stramme seg mer og mer etter hvert som tiden blir knappere fram mot verdens siste store krise. Det andre er: «Jeg har ikke råd.» Det binder ofte mest dem som har mest.

Jeg har en liten teori. Dere trenger ikke å ta den som Guds ord. Dere kan forkaste den om dere vil. Det er som om jeg ser et bånd gå fra hver krone, et bånd som knytter kronen til hjertet. Jo flere kroner, dess flere bånd! Derfor er det ofte lettere å få 100 kroner fra en som har lite, enn å få en femkrone fra den som har 100 000 – og som kanskje også er en kristen.

Nei, det er ikke lite penger her – men mange penger og mange bånd. Her er så mange ting å bruke pengene til, og lista over det vi trenger, blir lengre og lengre etter hvert som tiden blir lik Noahs dager: «For likesom de i dagene før vannflommen åt og drakk, tok til ekte og ga til ekte, helt til den dagen da Noah gikk inn i arken, og de visste ikke av det før vannflommen kom og tok dem alle, slik skal det også være når Menneskesønnen kommer» (Matt 24,38–39).

Så er det noen disipler som skal hente det Jesus har bruk for, og bringe det dit det trengs. Det betyr ikke at disse disiplene bare skal hente og bringe på plass det andre gir. Også de hadde noe å gi, noe som skulle gis – se vers 7 i teksten: «De … la kappene sine på dem, og han satte seg på dem.» Men i tillegg hadde de den særlige oppgaven å hente og bringe på plass. Ved dem sender vår Herre Jesus bud etter det han har bruk for.

Så gi da akt på disse Herrens sendebud, du som hører på, og la dem ikke gå tomhendt bort. Det er ikke for seg selv de ber. Herren har sendt dem.

Hvordan skal vi få nådekraft til å bryte båndene? Det spørsmålet finner vi svar på i teksten når vi legger merke til at Jesus den dagen er på vei til Getsemane og Golgata. Mens troens øye ser vår forsoner på vei til «angstens blodige svette» – til døden på forbannelsens tre – hører vi stemmen i vårt indre som sier: «For meg brast hans elskende hjerte – å tenk, det var alt sammen for meg!»

Da tennes den flammen som brenner båndene av, så det bundne blir løst.

> Når du min sjel besøker blid, da skinner sannhet søt og frid, – da slukkes
> verdens lyster ud, da brenner kjærlighet til Gud.

Andre søndag i advent: Se, han kommer!

Luk 12,35–36

> La hoftene være ombundet og lampene brennende! Og vær dere som folk som venter på sin herre når han vender hjem fra bryllupet, for at de kan åpne for ham straks han kommer og banker på.

Han kommer! Hvordan skal jeg så være rede til å møte ham når han kommer – hva skal jeg gjøre?

Et av de svarene Jesus gir på dette spørsmålet, finner vi i Luk 12,35–36. Svaret rommer tre anvisninger: for det første ombundne hofter, for det andre brennende lamper, og for det tredje å være som folk som venter på sin herre.

Den første anvisningen var altså: «La hoftene være ombundet.» Hva betyr det? Alle forstår at det er et bilde – noe kjent fra livet på jorden som skal belyse og forklare en himmelsk og åndelig sak.

Bildet her bygger på noe alle kjenner til: Folk i Østen gikk i en vid, sid og løstsittende kjortel. Slik er det for en stor del ennå. Når de skulle gjøre et arbeid eller gå et stykke vei, måtte de derfor binde kjortelen opp om seg med et belte. Ellers ville den hindre dem i bevegelsene. Bildet kan altså bety to ting: Det kan bety reiseferdig, eller det kan bety ferdig til arbeid – å være på arbeidsplassen og ferdig til å ta fatt.

Vanligvis blir det nok forstått som reiseferdig. Og det betyr det sikkert også. Men et ord av Jesus selv i vers 37 peker for meg i en annen retning. Der står det nemlig: «Han skal binde opp om seg og la dem gå til bords og selv komme og tjene dem.» «Binde opp om seg» kan i denne sammenhengen selvsagt ikke bety reiseferdig. Det må bety ferdig til tjeneste – ferdig til arbeid. Slik jeg ser det, betyr «ombundet» her altså først og fremst å være på sin post og plass som arbeidsmann – som Guds arbeidsmann.

Å være Guds arbeidsmann betyr i alle fall to ting: å være flittig og tro i sitt daglige arbeid som borger i samfunnet, og å være flittig og tro i det særlige arbeidet for Guds rike. Hvis du tar det lite nøye i det daglige arbeidet, hvis du som tjener for en annen er litt av en «dagtyv» – kan du da være rede til å møte Jesus når han kommer?

I Tessalonika fikk noen av de kristne denne attesten av Paulus: «Nå hører vi at noen blant dere ikke skikker seg vel. De arbeider ikke, men er opptatt med

unyttige ting» (2 Tess 3,11). Det var kristne som var svært opptatt av å tale om Kristi gjenkomst, og som nok for en del ble regnet for å være særdeles åndelige. Det kan vel hende at det finnes en og annen slik nå også.

Men når det er tale om den kristnes arbeidsdrakt og arbeidsplass, er det i samsvar både med Skriften og med den ånd Gud har latt bo i oss at vi særlig tenker på arbeidet for å vinne andre for Gud. For en tid siden var noen kristne ivrige i dette arbeidet, men nå er det lenge siden noen så dem «på arbeidsplassen». Åkeren og handelen og omsorgen for familien har tatt dem helt opp og – slukt dem.

Du – se til at du finner igjen arbeidsplassen din! Ta på deg arbeidsklærne en gang til! Hvordan vil du kunne møte Jesus når han kommer igjen, hvis du ikke lenger er blant dem som arbeider, kjemper og ber for å vinne sjeler?

Den andre formaningen var: «La … lampene være brennende.» Enhver kristen med litt erfaring vet at det ligger en stor åndelig fare i selve arbeidet for Gud. Arbeidet for Gud kan drepe livet i Gud. I teorien kjenner vi vel alle godt til denne faren, men spørsmålet er om vi er våkne nok for den i praksis. Vi behøver ikke gå utenfor vår egen dør for å se tegn på at misjonsarbeidet er i ferd med å gå opp i mas og travelhet, i løping hit og dit på møter og foreninger uten tall. Hvor blir det så av «strømmene av levende vann» (Joh 7,38)?

Vi står i fare for å få penger, men ikke velsignelse – en organisasjon som er tipp topp og tidsmessig, men ikke frelste sjeler, ikke hellig liv. En eldre, forstandig og gudfryktig emissær skal nylig ha sagt om et distrikt i landet vårt: «Aldri har det kommet inn så mange penger til misjonen her på … som nå, og aldri har det åndelige livet vært så lite åndelig.»

Derfor er det ikke nok med «ombundne hofter». Lampen din må også være brennende! Hvilket lys? Det klare lyset fra Guds sannhet i sjelen din. Det holder deg alltid under Åndens tukt, så du ser og erkjenner feil og synd og dårskap – og ikke prøver å dekke over dem eller bortforklare synden ved å gi den andre navn.

Ved hjelp av dette lyset – når det brenner i vårt indre menneske – holder Gud oss fast ved Kristus som vår eneste redning og vårt eneste håp, som vårt hjertes dyre skatt, den vi ikke kan være foruten.

Herfra fører en naturlig vei videre til Jesu tredje anvisning: «Vær dere som folk som venter på sin herre.» Hvem er det naturlig for oss å vente på? Hvis min beste venn har sagt fra at han vil komme på besøk, vil hjertet mitt lengte etter ham og vente på ham. Det går av seg selv – helt naturlig, uten kunster og uten tvang.

Slik er det også med å vente på Jesus. Vi lever i stadig samliv med ham. Om og om igjen får vi den usigelige nåden som frir oss fra synd og fra dom. Stadig erfarer vi «at alle mine kilder er i ham» (Sal 87,7), at vi ikke har noe godt eller noe håp utenom ham. Ved alt dette ufortjente og salige som den våkne sjelen kjenner og får, blir jeg «bundet fast til Jesus – bundet fast med sterke bånd».

Så blir vi «som folk som venter på sin herre» – ikke fordi vi kan regne ut når han kommer, men fordi han er blitt oss så kjær.

Og når han så kommer! Ja, hva som da skal skje når bordet er dekket og huset er fullt av dem som sitter til bords – det makter jeg ikke å tale om. Men fordi vi

her på jorden tok på oss arbeidsdrakten for hans skyld, skal han der binde opp om seg og tjene oss. For en gripende stund det må bli!

> Hvor vrimler nå omkring din stol en flokk så hvit som sne! Hvert øye glimrer som en sol, at det Guds Lam må se.

* * *

Det jeg har sagt her, var ikke ment å «uttømme» emnet. Emnet er svært rikt, og jeg vet at det er mer å si om det, blant annet alt det som kan samles under overskriften «å gi akt på tidens tegn». Og det har sikkert stor betydning for Guds folk i denne tiden. «En trenger ikke å være profet for å forstå at vi nå står foran begynnelsen til enden,» sa en Guds mann på et møte her en kveld.

Men jeg ville bare peke på det vesentlige når det gjelder å være rede til å møte Jesus når han kommer. Jeg er fullt overbevist om at den kristne som følger Jesu anvisning i Luk 12,35 flg., er rede. Han behøver ikke å frykte for å bli igjen når andre tar riket i eie.

Det vesentligste er noe vi alle kan gi akt på. «Tidens tegn» er det ikke alle som makter. Men for den kristne menighet som helhet er det uten tvil en viktig sak å gi akt på tegnene – og her bærer særlig lederne det største ansvaret.

> Akt på tiden, Kristi flokk! Kanskje nå det snart er nok! Se, de tordenskyer drage over kirkens tårn og tage!

Tredje søndag i advent: En troende manns tvil

Matt 11,2–10

> Da nå Johannes i fengselet fikk høre om Messias' gjerninger, sendte han bud med disiplene sine og spurte ham: Er du den som skal komme, eller skal vi vente en annen? Og Jesus svarte og sa til dem: Gå og fortell Johannes hva dere hører og ser: Blinde ser og lamme går omkring, spedalske blir renset og døve hører, døde står opp, og evangeliet forkynnes for fattige. Og salig er den som ikke tar anstøt av meg.
>
> Da disse var gått bort, begynte Jesus å tale til folket om Johannes: Hva gikk dere ut i ørkenen for å se? – et siv som svaier i vinden? Eller hva gikk dere ut for å se? – en mann kledd i fine klær? Se, de som bærer fine klær, er i kongenes hus. Men hva gikk dere da ut for å se? – en profet? Ja, jeg sier dere: endog mer enn en profet. Det er om ham dette er skrevet: Se, jeg sender min budbærer foran deg, han skal rydde din vei for deg.

Den første synden kom med den første tvilen. Og med det sto døren åpen for alle synder og alle ulykker. Tvil er en tærende sykdom. Tvil er en stengt dør for Gud og en åpen dør for det som er mot Gud. Tvil avler synd, og synd avler ny tvil.

Heller ikke Guds folk i verden slipper unna å bli angrepet av tvil, fristet av tvil og plaget av tvil. Kanskje har de fleste av våre dypeste sjelelidelser sin årsak i en eller annen tvilens basill som har funnet vei inn i vårt indre menneske.

Døperen Johannes var en troende mann. Og han var ikke den dårligste heller. «Noen større enn døperen Johannes er ikke reist opp blant dem som er født av kvinner» (Matt 11,11). Men også for ham kom det en mørk dag, fordi han begynte å tvile.

Hvor gode kristne vi er, kan ikke uten videre måles etter hvor frie vi er for tvil, men etter hvor mye vi seirer over tvilen vår. Som kristen er jeg verken dømt eller fordømt fordi troen min blir siktet gjennom tvilens sold. Men taper jeg slaget mitt på tvilens dag, kan paradisets port og veien til livets tre bli stengt også for meg.

Generelt kan vi si at det finnes to slags tvil for en kristen. Den ene er tvilen på at det står rett til med meg. Den andre er tvilen på Gud, på Jesus, på Bibelen – altså tvil på selve grunnvollen for den kristne tro. Jeg vet ikke hvilken av disse

to slags tvil som er verst. Hovedsaken er at de begge er farlige, og at de begge kan overvinnes når de behandles rett.

Johannes' tvil var en tvil på Jesus – altså på selve grunnvollen. Han var skuffet over Jesus. Jesus hadde ikke vist seg slik Johannes hadde ventet. For min del tviler jeg på om det i vår tid finnes en eneste våken, tenkende kristen som ikke har kjent denne tvilen – den som kommer når en føler seg skuffet over Jesus.

Stort sett kan en slik skuffelse komme på to måter. Den ene er at jeg synes kristendommens virkning på meg selv og andre ikke er slik jeg hadde ventet. Det er ikke det rene, opphøyde livet, ikke den varme kjærligheten til hverandre og til Jesus, ikke den saligheten i de indre opplevelsene.

«Jeg så og kjente det slik i begynnelsen, men siden ble det annerledes – dessverre. Kanskje var det mest bare en følelsesrus, både hos meg og hos andre! Kanskje var det, når alt kommer til alt, ingen virkelig frelse og ingen virkelig frelser!» Tvilens kalde frostvind blåser, og livets blomster visner bort. Den enfoldige barnegleden er borte, og det glade smilet ser du ikke mer til.

Eller det samme kommer på en omvei: Bibelen blir tvilsom. Bibelen og Jesus henger svært nært sammen. Fra en sønderrevet bibel til en avbleket Kristus er det bare et ørlite skritt. Å miste Bibelen og å miste Jesus er bare to sider av samme sak.

Slik kan en kristen i vår tid bli fristet. Mange har seilt skuta si i senk på dette skjæret. Og en kristen i en slik situasjon har ikke engang den trøsten at han «kan vente en annen». Den utveien mente Johannes at han hadde. Kanskje har en til og med vitnet om Jesus slik Johannes gjorde – med varme og begeistring! Og da blir det enda sårere å føle seg skuffet. En blir innvortes «arg» over å ha blitt lokket ut i dette uføret.

Finnes det noen vei ut av en slik pine – et slikt mørke?

Døperen blir vist en vei. Skriften sier ingenting om hvordan det gikk med Johannes' tvil. Men vi er sikkert ikke for dristige når vi tror at det gikk svært godt med ham. Den veien han gikk med tvilen sin, og den medisinen han fikk mot den, åpnet igjen sjelens øyne hans, så han enda en gang fikk se «Guds lam, som bærer bort verdens synd» (Joh 1,29).

* * *

Ordet i dag lærer oss to enkle ting om veien ut av tvilen – ting vi ofte har hørt om.

Den første er: Gå til Jesus med tvilen din, snakk med Jesus om tvilen din.

Slik er det for øvrig rimelig å gå fram også mellom mennesker: Har du begynt å tvile på en mann på et eller annet punkt, så gå rett til ham selv. Ingen har større rett til å få høre om slikt enn den du har begynt å tvile på.

Greier du det ikke på egen hånd – er du som Johannes av en eller annen grunn stengt inne i et «fengsel» – så få en annen til å gå for deg. Det vil si: Snakk med en du har tillit til i slike ting: «Det står så ille til med meg. Jeg er som lamslått, jeg kan ikke be. Vil du hjelpe meg? Kan du?»

Og hvis den du betror deg til, er av den rette sorten, vil han kanskje først snakke litt med deg, og så sier han: «Vil du være med, så skal vi prøve å snakke

med Jesus om det.» Så kommer du deg ned på kne du også, ved siden av ham. Og så blir han munnen din og sier til Jesus at slik og slik har du det. Tror du det går an? Vil du være med på det?

* * *

Slik Johannes fikk svar den dagen, skal også du få svar. Hva slags svar?

Her har vi den andre anvisningen om veien ut av tvilen. Hva ber Jesus Johannes om? Han ber ham lese om igjen en gammel lekse. Men hvordan kunne disse kjente sannhetene hjelpe Johannes?

Det går en fortelling om en troende mann som i mange år hadde trodd og levd som en kristen. Så ble himmelen lukket for ham, syntes han. Troen minket og tvilen kom. Hjertet ble kaldt og smilet frøs bort. Til slutt så han ingen annen råd enn å si farvel til alt sammen. Men før han sa opp tjenesten sin, kjente han trang til å takke for seg. For han kunne ikke nekte for at den herren han nå ville forlate, hadde gitt ham mye godt i alle disse årene. Så fant han seg en krok for seg selv og begynte å takke.

Men tenk! Etter hvert som han takket, livnet det gamle opp igjen. Det begynte å lyse med den gamle glansen. Han så og kjente den himmelske Ånd og den guddommelige kraften. Mens han talte med Jesus og takket, ble dekket som hadde lagt seg over øynene hans, dratt til side. Det var ikke noe nytt han så. Han så bare det gamle i sitt rette lys.

Jeg tenker meg at det var noe slikt Johannes opplevde da han i den ensomme cellen sin begynte å lese den gamle leksen om igjen – den han egentlig kjente så godt.

I Jesu budskap til Johannes var det et ord til slutt, et ord med brodd i: «Salig er den som ikke tar anstøt av meg.» Tar anstøt –!

Hva var det Jesus mente? Han mente dette: «Johannes, dette er din feil – du har tatt anstøt. Det er ingen feil ved mine gjerninger. Jeg gjør akkurat det jeg skal, akkurat det skriftene har sagt om meg. Men du, Johannes, du har sett på gjerningene mine med et mørkt øye og et bittert sinn.»

Jeg synes jeg ser Johannes i fengselet bøye hodet og si i sitt hjerte: «Herre, du har rett! Jeg har tatt anstøt. Det er min feil.» Og så spredte all tåken seg.

Når du enda en gang får se Jesu gjerninger i det rette lyset, både i ditt eget liv og hos andre, da opplever du nok på nytt at Jesus blir stor for deg, så du ikke kan være foruten ham. Gjerningene og alt er store og guddommelige, men størst og best er Jesus selv.

Fjerde søndag i advent: Kom over og hjelp oss!

Apg 16,9–10

> Om natten hadde Paulus et syn: Han så en makedonier som sto der og bønnfalt ham og sa: Kom over til Makedonia og hjelp oss! Da han hadde sett synet, prøvde vi straks å komme over til Makedonia. For vi skjønte at Gud hadde kalt oss til å forkynne evangeliet for dem.

Wesley sa en gang: «Hele verden er mitt sognekall.» Og når Mesterens ånd er sterk i dem som følger Mesteren, vil også de si det samme: Hele verden er mitt sognekall. Jo mer våken og varm en kristen er, desto mer naturlig vil det være for ham å kjenne seg som alle menneskers skyldner.

Dette vil vise seg av seg selv på to måter. For det første gleder du deg når evangeliet blir forkynt og trodd, hvor det enn er i verden. For det andre kommer gleden din til uttrykk i takk og bønn.

Slik var det med Paulus: «Jeg står i gjeld både til grekere og barbarer, både til vise og uvise» (Rom 1,14). Men den samme Ånd som fikk Paulus til å føle sin gjeld til hele verden, forbød ham å tale Ordet i Asia og Bitynia og bød ham gå til Makedonia (Apg 16,6–7).

Overført til oss vil det si at vi er satt til å evangelisere verden, men at oppgaven vår i praksis blir å bringe hjelp til et bestemt sted. For en tid ble Makedonia Paulus' avgrensede arbeidsmark. Dette viser oss blant annet hvor praktisk kristendommen er. Den består ikke av teorier ut i det blå. Den er så klar og bestemt at du kan si: Der er mitt arbeid og min arbeidsmark.

Noen kristne liker å fly verden over i en stemningsrus. De liker det mindre når de får høre: Gå dit, gjør det!

Når Gud derfor viser oss en slik bestemt arbeidsmark, er det for at vi skal legge hjertelaget og kraften vår der. Og så lenge avstanden mellom Jesus og meg ikke blir altfor stor, skal hjertet mitt ikke av den grunn bli kaldt for andres arbeid og andres arbeidsmark.

Mange kristne som tenker over dette, opplever det ofte som en gåte og et kors for tanken at så mange av Guds misjonsoppgaver i verden ikke finner noen misjonær. La oss derfor se litt på hvordan Makedonia fikk sin.

For det første fikk Paulus et syn, og synet gjorde han om til handling. Den samme som ga ham tanken, ga ham også kraften. Og går Guds syn inn i min ånd,

blir Guds tanke min tanke. Det er den aller første begynnelsen på at jeg blir en bevisst medarbeider for Gud. Så får jeg en fast vilje og et bestemt mål. Da er du på god vei til å skaffe Herren renter av det pundet han har betrodd deg.

For det andre: Gjør ikke veien lang mellom tanke og handling. «Vi prøvde straks å komme over.» Det finnes tanker som trenger lang modning. Noen ganger må tanken modnes for oss, andre ganger vi for tanken. Men denne sannheten blir ofte en bakdør for den som er lat og viljeløs. Paulus gjorde ikke veien lang mellom tanke og handling. Han hadde forresten fått høre: «Kom!» – og det betydde: Kom nå! Og resultatet? Blant annet fikk vi beretningen om purpurhandlersken Lydia og om fangevokteren – en av de vakreste omvendelseshistoriene som er fortalt oss fra «evangeliets seiersgang over jorden».

Det jeg nå har sagt, er i alle fall en del av den veien som menn og kvinner har gått også etter Paulus' tid. Det var William Careys vei, og det var Jon Haugvaldstads vei. Haugvaldstad kom aldri «ut», men han ble likevel sendebud for en tanke fra Gud. Frukten ble Det Norske Misjonsselskap og arbeidet det har drevet i over sytti år.

* * *

Oppgaven Paulus fikk, var å hjelpe. Det var et folk i nød som kalte på ham. De var «uten håp» fordi de var «uten Gud», som han senere også sa med tanke på dem (Ef 2,12).

«Hjelp oss!» Det ropet lyder også til oss. Det er en klage, og ofte vet vi ikke hvor den kommer fra eller hvor den går hen. En klage som kan bli en anklage, fordi den sent eller aldri får svar fra dem som skulle svare.

Har du sett «synet» og fulgt det? En misjonær som kom hjem på grunn av sykdom, ble spurt om han ønsket å reise tilbake. «Jeg får ikke sove når jeg tenker på dem», svarte han. Vi sover visst altfor godt!

«Hjelp oss!» Hvordan?

Først og fremst ved å elske, ved å «lide» sjeleuro for deres skyld. En slik sjeleuro kan godt forenes med at en kristen ikke skal være bekymret for noe (Fil 4,6). Var det ikke en slik sjeleuro Paulus hadde, da han forteller at han «i tre år, natt og dag, ikke holdt opp med å formane hver eneste en med tårer» (Apg 20,31)? Og Jesus – følte ikke han sjeleuro da han gråt over Jerusalem?

En slik sjeleuro kan ikke bare forenes med en sterk og sunn tro. Det står heller ikke særlig høyt til med åndslivet vårt hvis det ikke er så mye «uro» i oss at den presser fram et sukk, et bønnerop for dem som er i nød. Et arbeid uten hjertelag er en kropp uten sjel.

Ropet blir en oppgave og en gave, et offer for den som hører det. Det må bli det! I en kirke her om dagen var det mange som ofret, men offeret ble lite. Mon ikke det forklarer noe av hvorfor så lite åndelig velsignelse hviler over mange av menighetene våre? «Med det målet dere måler, skal dere selv bli tilmålt» (Matt 7,2).

Og vi må forkynne for dem evangeliet om den korsfestede, men oppstandne Frelser. For oss som blir hjemme, betyr det to ting: Vi må sende menn og kvinner som er vår munn, og vi må bevare et sunt, klart og uforfalsket evangelium blant oss selv.

Derfor, mine brødre og søstre: La aldri ordet om korset miste sin kraft hos dere selv, verken ved verdslig visdom eller ved tro uten liv.

Den dagen vi viker bort fra denne veien, vil det være forgjeves om vi drar over til «Makedonia». For hjelpen – det er evangeliet!

Første juledag: Ær ham!

Luk 2,1–14

> Og det skjedde i de dager at det gikk ut et bud fra keiser Augustus at all verden skulle skrives inn i manntall. Dette var den første innskrivning, i den tid Kvirinius var landshøvding i Syria. Og alle gikk for å la seg innskrive, hver til sin by. Også Josef dro opp fra Galilea, fra byen Nasaret, til Judea, til Davids by, som heter Betlehem, fordi han var av Davids hus og ætt, for å la seg innskrive sammen med Maria, sin forlovede, som var med barn. Men det skjedde mens de var der, da kom tiden da hun skulle føde. Og hun fødte sin sønn, den førstefødte. Hun svøpte ham og la ham i en krybbe, fordi det ikke var rom for dem i herberget.
>
> Det var noen gjetere der på stedet som var ute på marken og holdt nattevakt over flokken sin. Og se, en Herrens engel sto hos dem, og Herrens herlighet lyste om dem. Og de ble meget forferdet. Men engelen sa til dem: Frykt ikke! For se, jeg forkynner dere en stor glede – en glede for alt folket. I dag er det født dere en frelser, som er Messias, Herren – i Davids by. Og dette skal dere ha til tegn: Dere skal finne et barn som er svøpt og ligger i en krybbe.
>
> Og med ett var det sammen med engelen en himmelsk hærskare, som lovpriste Gud og sa: Ære være Gud i det høyeste, og fred på jorden, i mennesker Guds velbehag.

At Gud blir æret, er hele tilværelsens mål. Slik må det være, så sant Gud er Gud. Når han ikke får den æren han har krav på, kommer hele tilværelsen ut av likevekt. Harmonien er borte. Himlene sørger. Fredens engel skjuler sitt ansikt.

I århundrer hadde den syndige slekten vært en opprørsk slekt. Bare noen få blant millionene hadde tilbedt Gud og æret ham som Gud. Og selv disse få hadde bare ufullkomment maktet å følge røsten ovenfra og røsten fra samvittigheten, som kalte på dem og krevde at Gud skulle elskes og æres over alt annet som tanken kunne nå og hjertet slå for.

Resten av millionene – slektledd etter slektledd i et endeløst dødens tog – hadde glemt Gud. De «æret og dyrket skapningen fremfor Skaperen, han som er lovprist i evighet» (Rom 1,25). Og så ble hele verden mer og mer en skueplass for ufred i alle skikkelser.

Når menneskene ikke ærer Gud, kan de heller ikke gi hverandre den æren og den retten som hver enkelt har krav på. Da blir kampen om de øverste plassene ved bordene og den beste «plassen i solen» livets mål – en kamp drevet av egen-

nytte og selvgodhet. De som lykkes i spillet, blir overmodige og ubarmhjertige. De andre fylles av misunnelse og hat. Livet blir mer og mer alles kamp mot alle. Verden blir en tumleplass for laster og lyster og lidenskaper i demonisk utvikling, i satanisk frodighet og frekkhet.

Slik så det ut i Romerriket da tidens fylde kom. Det er dette Den Hellige Ånd beskriver gjennom Paulus i siste del av første kapittel i Romerbrevet.

Hvis det ikke fantes noe middel til å demme opp for denne bølgen av stadig større ondskap, der menneskene glemte Gud og gjorde opprør mot ham, var slektens fullstendige undergang bare et spørsmål om tid. Trolig ga helvetes huler og dødens haller allerede gjenlyd av frekk og triumferende hånlatter over at det skulle lykkes så godt å få hele slekten med i dette stigende opprøret mot Gud.

Men da skjedde det underlige ting i Betlehem i keiser Augustus' dager.

Byen var liten. Folket i husene og på gatene der var for det meste bare bønder og småfolk. En gang i tiden var det kommet en konge fra denne gjeternes by. Men det var lenge siden. Og neppe mange utenom de skriftlærde visste sikkert om den gamle profetien: at det enda en gang skulle komme en hersker fra denne byen.

Men en julenatt kom han. Og etter Guds evige råd var denne herskeren fullkommen Gud og fullkomment menneske i én person. Han var født av en jomfru. Ved Den Høyestes kraft var han den første siden syndefallets dag som var uten en eneste synd og uten syndig arv.

Det han «i kraft av en evig Ånd» (Hebr 9,14) kunne gjøre og lide, ble hele slektens arv og eie. For han var «Menneskesønnen», som eide menneskenaturen fullkomment og hadde åndelig evne til å avle en ny slekt i sitt eget bilde – en slekt som skulle arve hans rett og hans natur. Nettopp som Menneskesønn hadde den allmektige og allerhøyeste Gud gitt ham som en fri gave til en dødsdømt slekt – en slekt som hver dag forkastet Gud, og som allerede døende drepte seg selv.

Denne ene – den eneste – ga Gud ære i det han gjorde og i det han led. Hver fiber i hans vesen, hvert flyktende sekund i hans liv var fullkomment i samsvar med loven for alt skapt liv: at Gud må æres. Liljen på marken og fuglen under himmelen ærer sin opphavsmanns opphøyde visdom uten motstand og uten å vite det. Slik æret han – den eneste – sin Gud og vår Gud med en ren ånds hele og udelte hengivelse.

Englene sang til Guds ære på Betlehemsmarkene. Kanskje var det den første sangen til Guds ære uten mislyd som var blitt hørt og forstått på denne jorden. Måtte ikke engler lengte etter å synge slik når evighetens hemmelighet blir avdekket for den slekten som Gud ville frelse og herliggjøre?

Den sangen er sikkert blitt sunget inn i hjertene til hver ny slekt av Guds sanne folk over hele jorden. Vi lærte tonen i den sangen da nød og nåde møtte hverandre i en fattig ånd, i et sønderknust hjerte. Guds Hellige Ånd bar tonen inn i det dypeste dyp i vårt vesen. Der smeltet den sammen med vårt gjenfødte, frigjorte liv til en bølge av «salighets fryd», den sangen som siden har fulgt meg på all min gang.

Vi er ennå dårlige instrumenter til å bære tonen fram. Men tonen selv er sann og ekte og himmelsk. Og åndelig erfaring sier oss at tonen kan bli klarere og renere etter hvert som Gud får rense instrumentet ved tukt og ydmykelser, så det blir større plass for nådens makt.

Med denne sangen i hjerte og munn skal Guds folk være med og bære slekten fram mot den nye dagen på en ny jord. Sangen til Guds ære! Fordi «han benådet oss i Den Elskede»[1], fordi nåde og rettferdighet fant hverandre på Kristi kors og smeltet sammen til en fullkommen frelse, så den ømmeste samvittighet hos den største synder nå kan stilles tilfreds for evig.

Fra fjord og fjære, fra fjell og dypen dal et ære være i dag gjenlyde skal!

«Ære være Gud i det høyeste!» (Luk 2,14)

[1] NB: «til pris for sin nådes herlighet, som han ga oss i Den Elskede» (Ef 1,6).

Andre juledag: De fant barnet

Luk 2,15–20

> Og det skjedde, da englene var fart opp fra dem til himmelen, da sa gjeterne til hverandre: La oss nå gå rett til Betlehem og se dette som har skjedd, det som Herren har kunngjort oss. De skyndte seg av sted, og de fant både Maria og Josef, og barnet som lå i krybben. Da de hadde sett det, fortalte de om det ordet som var talt til dem om dette barnet. Og alle som hørte det, undret seg over det som ble sagt dem av gjeterne. Men Maria tok vare på alle disse ordene og grunnet på dem i sitt hjerte.
> Gjeterne vendte så tilbake, og de priste og lovet Gud for alt det de hadde hørt og sett, slik det var blitt sagt dem.

La meg først si noe om budskapet og budbærerne. Budskapet samler seg direkte og klart om dette ene som englene hadde sagt om barnet. Budbærernes oppgave er å undersøke det og bringe det videre. Englene sviktet ikke. De tok ikke noe fra, og de la ikke noe til. Det skal vi predikanter merke oss. Her har vi et speil å se oss i. Vi har fått dette budskapet å bringe ut til folk, og i tillegg lovsangen – og lovsang forteller oss at hjertet er grepet, at det er varme der.

Da englene hadde sunget sin lovsang, for de fra dem. Når budskapet er båret fram, må budbæreren gå. Den beste preken tar slutt. Predikanten må si amen og gå ned fra talerstolen. Kanskje holder han ettermøte, men også det tar slutt, selv om det varer til midnatt. Hva så? Når budbæreren går, må tilhøreren ta budskapet med seg. Slik blir også han en budbærer.

La oss innrømme at dette ikke er så enkelt. Det kommer selvsagt for en del an på predikanten om tilhørerne får noe å gå med, men mest kommer det an på tilhøreren selv.

* * *

Hva var det som hjalp gjeterne?

Det var to–tre ting som førte til at de fant barnet.

Det første var at de var overbevist. «Det som er sant, har hendt.» «Herren har kunngjort oss», sa de, og så gikk de.

Min leser, tviler du? Eller kanskje du ikke engang gjør deg den umaken å spørre om det er sant eller ikke! Kanskje tar du det bare for gitt. Er det så selvsagt at Gud ble menneske? At en slik som du kommer til himmelen? Og hvis denne beretningen er sann, hva så? «Hvis Bibelen er sann, er jeg fortapt», sa en friten-

ker en gang. Hvis det er sant, angår det i høyeste grad deg. Er han en frelser, er han det også for deg. Og er han din frelser, er det fordi du trenger ham.

Det andre som hjalp gjeterne, var at de ikke satte seg ned for å diskutere. «La oss gå og se.»

Gå og se! Hvor da? Og hva? Det som den gang var å finne i en stall og en krybbe, må nå søkes i åndens verden og ses med sjelens syn. Hvert eneste menneske har sjelens synsevne, og det kan få mer og mer av den – ved nåde.

Det tredje som hjalp dem, var dette: «De skyndte seg.» Skynd deg! Ellers dør det bort. Det var natt, men de ventet ikke til det ble dag. Du har det travelt, men ikke vent til alt er unnagjort. Gir du deg til å vente, kommer du aldri til Betlehem.

Resultatet var at de fant barnet.

Det skulle forresten ikke så lite til for å se noe stort i dette barnet. Skulle det være Frelseren? Han som skulle fri verden og dem selv fra all den nøden de sukket under? Men de så i alle fall at Gud hadde talt sant så langt, og da var vel resten også sant.

Hva de siden fant og opplevde, sier Bibelen ingenting om.

* * *

Hva skal så du gå ut med? Og hvor får du beskjed om å gå? Først og fremst på bønneplassen. Der får du, som gjeterne, et budskap å gå ut med – og gå ut fra. Og ut fra dette, det du vet, begynner du å se omrisset av Jesus, Frelseren – i krybben, i Nasaret. Du følger ham hele tiden, til du ser ham fare opp til himmelen. For så langt har Gud talt sant, og da er vel resten også sant.

Men ikke alle lengtende sjeler har sett ham så klart. Å se ham som barn i krybben går nok på et vis. Men å komme derfra til å se ham som Frelser, slik budskapet forkynner ham, er åndelig talt et stort sprang. Noen klarer det på fem minutter, for andre tar det måneder og år. Det er godt og vel at du finner barnet, men du må finne Frelseren!

Når vi i dag står ved krybben og ser, ser på dette barnet, er det særlig ett ord i Bibelen som naturlig og enkelt beskriver for oss det vi ser: «For dere kjenner vår Herre Jesu Kristi nåde, at han for deres skyld ble fattig da han var rik, for at dere ved hans fattigdom skulle bli rike» (2 Kor 8,9).

Han fattig – vi rike!

Dette er den jublende evangelietonen som lyder til oss fra barnet i krybben, og alle som hungrer og tørster etter rettferdighet, hører den med glede.

Fattig? Ja, i forhold til herligheten i himmelen var han fattig, ja, også i forhold til oss. Stallen og krybben var fattige nok, men der var det likevel kjærlige hender som tok seg av ham. Men trinn for trinn ble han fattigere, til han en dag sto uten hjem, uten venner – og til slutt skilt fra Gud. Og forklaringen? Alles misgjerninger rammet ham. Straffen ble lagt på ham. Han ble vår mann og sto på vår plass. Han ble din mann og sto på din plass!

Ser du det?

Ja, jeg ser! Jeg så en gang, og jeg fant barnet som ble mann, og som mann sto i mitt sted.

Hjelp så andre til å finne fram til krybben og Frelseren! Vitn om det, syng om det. Bekreft det ved å stå helt og fullt på Frelserens side!

Søndag mellom jul og nyttår: En åpen dør og mange motstandere

1 Kor 16,8–9

> I Efesus blir jeg til pinse. For en dør er blitt åpnet for meg, stor og virksom, og det er mange motstandere.

Til alle tider har folk, mer eller mindre høylytt, klaget og sagt at «nåtiden» var en nedgangstid, og at alt – eller i alle fall det meste – var så mye bedre «i gamle dager». Slik snakker og klager folk også nå. Jeg skal ikke uttale meg om det er mer grunn til slike klager i vår tid enn før. Men kristelig og åndelig sett er det i alle fall grunn til å tale om «mange motstandere».

Aldri før har «kunnskapen vært så mangfoldig» på jorden som nå. Aldri har verden sett maken til det herredømmet over naturkreftene som menneskene nå kan rose seg av. Mye av dette er svært interessant. Et oppmerksomt øye ser sterke og talende bevis for Skaperens visdom og allmakt – i røntgenstråler, i elektriske bølger og i alt det andre bemerkelsesverdige som skiller vår tid fra tidligere tider i slektens liv.

Men saken har også en annen side, en side som er mørk og trist.

Opplysning og oppfinnelser har banet vei for mye som er godt og gledelig. Men samtidig kan det dessverre ikke nektes at ondskap, råskap og djevelskap også har fått nye, sterke våpen av alt dette – våpen de kan bruke i sitt arbeid og sin kamp. Og ingen vil nekte for at disse våpnene blir brukt med flid, med omtanke og i mange tilfeller med djevelsk genialitet. Mange roser seg skamløst av det.

Vi vet alle at tidens «framskritt» i forferdelig grad blir brukt som våpen i en bevisst krig mot Gud og mot Kristi evangelium. Legger vi alt dette sammen og mangedobler det med de onde maktene som Bibelen har lært oss å se bak alt synlig og hørbart ondt, blir tallet på «motstanderne» våre så stort at det knapt finnes ord sterke nok til å beskrive hvor alvorlig situasjonen er.

«Ve jorden og havet! For djevelen er steget ned til dere i stor vrede, fordi han vet at han bare har en liten tid» (Åp 12,12).

«Vær edrue, våk! Deres motstander, djevelen, går omkring som en brølende løve og søker noen han kan oppsluke» (1 Pet 5,8).

Har vi så noen «åpne dører»? Har vi noen motvekt og noen trøst i en «stor og virksom dør som er åpnet for oss»? La meg nevne et par ting fra forskjellige

felter som viser at nådens dag ennå ikke er forbi for den syndige og trassige slekten.

Frederiksværk heter en liten fabrikkby på Sjælland. Kristelig sett har den hørt til «de vanskelige stedene på Sjælland». Men i denne lille byen med 1800 innbyggere er det «en liten menighet» som ledes av en lege, en kjøpmann og noen andre. De hadde fått pastor Skovgaard-Petersen til å holde to bibelkurs der. Det danske «Kristeligt Dagblad» forteller dette om frukten av de trofastes bønn og arbeid.

Som innledning talte den velkjente danske sakføreren Stål torsdag 24. og fredag 25. januar 1918. Menigheten hadde satt mye inn på møtene. Mange hadde gått rundt i distriktet og delt ut store, firesidige løpesedler med innbydelse, et sangkor var øvd inn, og så videre.

«Torsdag var det folkevandring til byen. Avisene sier at det var 800–1000 mennesker i salen, og at mange måtte gå forgjeves … Fredag måtte møtet begynne et kvarter før tiden, fordi lokalet var overfylt. Da forsamlingen etter talen stemte i: ‹Mektigste Kriste, menighetens Herre›, reiste den seg helt av seg selv og sang stående. Og i over tre kvarter etter at talen var slutt, fortsatte den å synge salme etter salme. Langt de fleste var menn.»

En av våre arbeidere her hjemme skrev nylig:

«Jeg skrev vel til deg om alliansemøtene vi fikk her i sognet. Vi begynte søndag 6. januar i … kirke, soknepresten, en frikirkeevangelist og jeg. Så har vi holdt på denne uken. Og tenk! Det lyktes. Gud kom nær med sitt kall. Vi visste ingenting før noen kom og fortalte at de var gått hjem etter møtet og var blitt omvendt hjemme … Og så gikk det slag i slag. Alt gikk så stille og rolig. Menn i sine beste år ga seg over til Gud. I går kveld var det vel ti stykker som ga seg over.»

I et brev skriver Sama fra Laohokow i Kina: «Jeg har vært rundt og tatt avskjed som tilsynsmann med alle menighetene. Det har vært en herlig tid. Så mye kristendom med ånd og varme har vi aldri hatt før. Nå sist søndag, mandag og tirsdag var jeg i Poningai. Og det må sies til Guds ære at vi hadde gode møter. Særlig det siste, med arbeiderne og de eldste, var herlig. Guds Ånd kom over møtet, så det ble bønn og gråt, men også glede.»

«Mange motstandere og en åpen dør!»

Se deg rundt – og se opp! Ved Allmaktens høyre hånd sitter vår Konge. Rytteren på den hvite hesten er på sitt seierstog gjennom mange land og til mange folk. Det høres om vekkelse og liv både her og der.

Bli i Efesus – bli på kampplassen, på arbeidsplassen. Det er ennå anledning til å vinne seire for Gud.

Nyttårsdag: Å telle våre dager

Sal 90,12

Lær oss å telle våre dager, så vi kan få visdom i hjertet!

Grenselinjen som skiller år fra år, ligger ikke i selve tiden. Den ligger i menneskenes sinn. I den tiden som uavlatelig ruller videre, skifter årstidene her på jorden. «Så lenge jorden står heretter, skal såtid og høst, kulde og hete, sommer og vinter, dag og natt aldri ta slutt» (1 Mos 8,22). Men vi kan ikke peke på noe sted ute i himmelrommet og si: «Der er linjen som klokken tolv natt til 1. januar skiller det gamle året fra det nye.»

I virkeligheten har nyttår da også variert mye hos de ulike folkene og til ulike tider. I det gamle Egypt vandret nyttår i løpet av 1460 av våre år gjennom alle årets dager. I Roma ble det under keiser Augustus innført en ordning der nyttårsdag falt i august måned. Hos flere semittiske folk, som assyrerne og jødene, ble nyttår holdt straks etter vårjevndøgn, altså om våren. Jødene hadde dessuten en annen tidsregning der nyttår falt etter høstjevndøgn, på den første dagen i måneden tisjri. Den dagen regnet de som dagen da Adam ble skapt.

Også her i Europa ble nyttår holdt til forskjellige tider, i middelalderen og langt ut i nyere tid. I Frankrike regnet man nyttår fra påske av fram til 1556, og i England var nyttårsdag 26. mars fram til 1752. De som følger med i misjonsmeldingene fra Kina, vet at kinesisk nyttår faller omkring begynnelsen av februar, men datoen skifter noe fra år til år etter vår almanakk.

Slik sett ligger nyttår bare i menneskenes sinn, og derfra finner det veien til en trykt almanakk hos siviliserte folk. Men det betyr ikke at nyttåret ikke har sin store betydning og sin gode grunn i naturens orden. At det er så utbredt blant mange folk og til alle tider, viser blant annet at en slik inndeling av tiden må være praktisk. Den springer ut av et behov som folk flest kjenner og erkjenner. Det skal jeg ellers ikke si mer om her, så interessant det enn kunne være.

* * *

Ved årsskiftet er det særlig én side av saken som angår oss, nemlig den som kommer til uttrykk i ordene som står som overskrift: «Lær oss å telle våre dager, så vi kan få visdom i hjertet!»

Av og til tar en vis mann seg en liten stund til å tenke over det som har gått, og det som kommer. Han bedømmer det så langt blikket hans kan nå inn i tingenes

sanne vesen og sanne verdi. Og når han gjør det – slik Gud kan lære et menneske å gjøre det – vokser visdommen hans.

Han blir kanskje ikke dyktigere eller ivrigere til å tjene penger og øke anseelsen sin i samfunnet. Men han blir dyktigere i det som er langt vanskeligere: Han blir dyktigere til å leve – å leve som en som har en evighet foran seg og en sjel å svare for, og som dessuten må bære sin del av ansvaret for andres liv og andres sjeler.

Til en slik ettertanke innbyr nyttåret oss, og sett fra den siden ligger det en dyp mening fra Gud i denne ordningen. At vi har denne særskilte dagen blant årets mange dager, er noe vi skal takke for og bruke rett. Vi skal bruke den til å stille oss fram for Guds ansikt og vår egen samvittighet, med den rene og ubesmittede sannheten fra Guds bok som lyskaster inn over de mange underlige krokveiene og mørkekamrene i vårt vesen og vårt daglige liv.

* * *

Venner og medarbeidere som leser dette, hva har nyttåret å si oss?

Kast et blikk rundt deg i din egen stue! Hva har den vært vitne til i året som gikk? Hvilken attest ville veggene i stua di gi deg om de kunne tale? Er bitre og ukjærlige ord blitt slengt ut, fanget opp og bokført av usynlige vitner? Hørtes det ofte ord og toner fra hjertedypet som fant fram til himmelens Gud og ble tatt imot som duftende røkelse fra hellige offerskåler?

Nyttår! Ja, det ordet bringer uvilkårlig med seg en hel rekke nærgående spørsmål: spørsmål om pengepungen din og bankboka di, om misjonsgavene og misjonsofferet ditt, om hvordan du har drevet forretningene dine i året som gikk. Kronene som gikk gjennom hånden din – var de alle rene? Var de ubesmittet av urettferdig vinning? Jeg taler ikke om andres urenhet, som kanskje hang ved dem. Jeg taler om den urenheten som kanskje kom fra skitten på dine hender, fra skitten i ditt hjerte – den skitten som ikke kan vaskes bort med «vasker-lut» (Mal 3,2), men som kan vaskes bort med blod, med Lammets blod.

Stans! Hør! Tell dine dager! Kanskje du ikke har mange igjen. Kanskje bare en liten stund til å leve for Gud! Og så evigheten og regnskapet – uten flere anledninger. Å, du Guds visdom, kom og stig ned i våre villfarne tanker og svikefulle hjerter! Nådens Gud, vi ber om at våre dager må bli brukt til din ære!

Misjonsvenner, jeg behøver ikke minne dere om hvor alvorlig tiden er. Dagene taler for seg selv. Avisene kommer inn gjennom hver dør. Spørsmålet er bare hvilket svar alt dette får fra oss. Her er nåde nok for oss alle, så ingen behøver å være uten frukt. Nåde nok – i denne tiden da det ellers snart er «dyrtid» på alt. Nåde nok!

På dette grunnlaget ønsker jeg alle et godt nyttår. En særlig hilsen vil jeg gjerne sende til misjonærene, til emissærene og foreningene: en takk for alt trofast samarbeid. Når jeg tenker på det, ser jeg det som en stor rikdom fra Gud.

Søndag etter nyttår: Et alter for Herren

1 Mos 12,7

> Da åpenbarte Herren seg for Abram og sa: Din ætt vil jeg gi dette landet. Og han bygde der et alter for Herren som hadde åpenbart seg for ham.

Et alter – det betyr tro og offer, hengivelse og takk. Til alteret går du med dine byrder og gaver. Fra alteret går du med kraft – til arbeid og til seier.

Abraham var en mann på vandring. Han bodde i telt. Det ser nesten ut som om det var hans faste skikk å bygge et alter hvor han kom. Og kom han til et sted der han hadde vært før, fant han igjen plassen der alteret var blitt reist for så og så lang tid siden. Abrahams historie er en fortelling ikke bare om en vandring fra sted til sted, men om en vandring mellom altere.

Nyttårstiden minner oss om at også vi er vandringsmenn. Tiden iler, og årene farer forbi som en røyk.

* * *

På vandringen vår har vi to faste stasjoner: fødselen og døden. Men mellom dem ligger det mange «stoppesteder» der farten liksom minker for en liten stund. Av og til er det for å trekke pusten bedre, fordi jaget blir for hardt, eller for å få nye forsyninger så farten kan holdes oppe. Andre ganger kommer sykdom, et særskilt uhell eller en eller annen vanskelighet, og så blir det «på stedet marsj», mens tanken og trangen forgjeves speider etter en utvei, så vi kan sette damp på maskinen igjen og rulle videre.

Hvis du forstår bare en liten grann av livets kunst, slik den Høyeste har anvist den, vil du ikke glemme å gjøre som Abraham og «bygge et alter for Herren» der skjebnen stanser maskinen i livet ditt.

Nyttårsaften og nyttårsdag! På en måte er det jo bare et navn. Kvelden og dagen er som andre dager. Men navnet kan likevel gi deg et glimt inn i et land der livets egentlige mening ligger gjemt. Nyttårsaften og nyttårsdag er et av livets stoppesteder. Det faller naturlig for oss å stanse litt opp og gjøre et oppgjør – med anklage og med håp om bedre ting.

Når jeg tenker på dette og på mye annet som ligger gjemt i minnet og i håpet om framtiden, vil jeg gjerne sende venner og misjonsvenner denne nyttårshilsenen: La oss «bygge et alter for Herren».

Ved dette alteret kommer sjelen vår til ro når offer og takk og hengivelse har lagt både fortid og framtid i vår nådige Guds hånd. «Spurven har jo funnet seg et hus, og svalen et rede hvor den har lagt sine unger – dine altere, Herre, hærskarenes Gud, min konge og min Gud!» (Sal 84,4).

Også det vi nådde og det vi ikke nådde i misjonsarbeidet vårt, vil komme på sin rette plass der – til ydmykelse for oss og til evig ære for Gud. Og fra den ydmyke ånden vil det stige opp en varm takk for alt han ga oss av oppmuntring og av tukt.

«Min sjel, lov Herren!» (Sal 103,1).

Kristi åpenbaringsdag: Kom og tilbe!

Matt 2,1–12

> Da Jesus var født i Betlehem i Judea, i kong Herodes' dager, se, da kom noen vismenn fra Østerland til Jerusalem. De sa: Hvor er den jødenes konge som er født nå? For vi så hans stjerne i Østen, og er kommet for å tilbe ham. Da kong Herodes hørte det, ble han forferdet, og hele Jerusalem med ham. Han samlet alle yppersteprestene og folkets skriftlærde og spurte dem ut om hvor Messias skulle bli født. De sa til ham: I Betlehem i Judea, for så er skrevet ved profeten: Du Betlehem i Juda land er slett ikke den ringeste blant fyrstene i Juda. For fra deg skal gå ut en høvding som skal være hyrde for mitt folk Israel. Da kalte Herodes hemmelig vismennene til seg, og spurte dem nøye ut om tiden da stjernen hadde vist seg. Så sendte han dem til Betlehem og sa: Gå av sted og spør nøye ut om barnet. Og når dere har funnet det, da meld fra til meg, for at også jeg kan komme og tilbe det. Da de hadde hørt hva kongen sa, dro de av sted. Og se, stjernen som de hadde sett i Østen, gikk foran dem inntil den kom og ble stående over stedet der barnet var. Og da de så stjernen, ble de over all måte glade. De gikk inn i huset, og fikk se barnet med Maria, dets mor, og de falt ned og tilba det. Så åpnet de skrinene sine og bar fram gaver til barnet: gull, røkelse og myrra. Men da de i en drøm ble varslet at de ikke skulle vende tilbake til Herodes, dro de en annen vei hjem til landet sitt.

At Jesus er kommet, er et faktum. Det er skrevet inn i historien og i menneskehjertene med en skrift som aldri blir utslettet.

Men er menneskene kommet til ham? At han kom til oss, betyr at vi må komme til ham hvis hans komme til verden skal ha noen mening og føre til noe. Vi må komme frivillig til Jesus. Gud tar oss ikke med makt. Vil vi ikke komme til ham når han er kommet til oss, da finnes det ingen råd. Derfor synger vi:

> Guds Sønn er kommet til oss ned
> av høye himmerige,
> fordi vi ingen råd oss ved
> dit opp til ham å stige.

Teksten i dag gir oss et bilde av hvordan det går når vi skal komme til Jesus – et bilde som er både gledelig og trist.

De som den gang ble stilt ansikt til ansikt med at Jesus var kommet, deler seg naturlig i to flokker: de som kom til ham, og de som ikke kom.

De som kom – hvem var det? De en minst skulle vente: hedninger.

På en måte er de fortroppen for de andre av samme slag som kom senere, «tollere og syndere» (Matt 9,11). Det blir et sant ord at «det folket som satt i mørke, har sett et stort lys, og for dem som satt i dødens land og skygge – for dem er et lys opprunnet» (Matt 4,16).

De som kom, var ikke de som en skulle tro hadde de beste forutsetningene, ikke de med den beste kunnskapen, ikke de som hadde mest å tjene ham med – selv om de som teksten taler om i dag, ikke var de dårligst stilte. «De så et lys», og den som «ser», blir satt i bevegelse. Den gang, som i dag, ser altfor mange bare ut og rundt seg, aldri inn og opp!

Sjelens trang er ikke vakt, derfor blir det ingen bevegelse. De sitter i god ro, for sjelen deres sover. Kanskje kommer de senere – kanskje aldri!

Hvis du ikke kommer, hva har du da å unnskylde deg med? For liten kunnskap? For lite klar åpenbaring? Kunnskapen var nok ikke så stor hos disse reisende fra Østerland, men den utrettet det den skulle. «Tegnet» var kanskje heller ikke helt overbevisende. Det var i hvert fall mange som så det, men de kom ikke for det. Og de hadde en lang og strevsom reise foran seg. Men ingenting stanset dem, og de nådde målet sitt.

* * *

Har vi så noen stjerne som kan lede oss til Jesus? Den klarest lysende «stjernen» er Ordet! Om det heter det: «Ditt ord er en lykt for min fot og et lys på min sti» (Sal 119,105). Det lyser opp hele veien, og hver eneste stråle i det peker på ham «som er født nå» (Matt 2,2).

Hvorfor kommer vi så ikke? Trenger vi ham ikke? Vi trenger ham! Kom derfor og tilbe!

Da skal det gå oss som det gikk dem: De var glade, «over all måte glade» (Matt 2,10)! Og i gleden over å ha funnet ham tilba de «kongen» og ga seg til ham enda mer helhjertet. De ofret, de bar fram gaver, og de fulgte denne oppskriften:

Først meg selv,
så mitt.

Til gjengjeld for gaven ledet Gud dem i sin nåde og bevarte dem gjennom livets farer og vanskeligheter.

Første søndag etter Kristi åpenbaringsdag: Den samaritanske kvinnen

Joh 4,27–42

> Kvinnen lot da vannkrukken sin stå og gikk inn i byen. Og hun sa til folket der: Kom og se en mann som har sagt meg alt det jeg har gjort! Han skulle vel ikke være Messias?

Historien om den samaritanske kvinnen er vel kjent for de fleste. Den handler om et menneske som er blitt grepet av Jesus. Han har rørt ved samvittigheten hennes, og hun har begynt å ane at det finnes et liv som også hun er kalt til.

Hun har allerede drukket litt av det vannet Jesus ville gi henne, og det Mesteren sa, har begynt å gå i oppfyllelse: Livets vann skulle bli i henne «en kilde med vann som veller fram til evig liv» (Joh 4,14). Legg merke til hvordan det levende vannet begynner å strømme ut fra kilden i hennes indre! Vi ser at det allerede er i ferd med å gjøre de tørre markene omkring henne fruktbare.

Slik går det til når et menneske blir grepet av Kristus. Kvinnen ved Jakobs brønn drakk av det vannet som kom fra livets kilde, og ånden hennes hadde aldri vært så sterkt beveget som da hun skyndte seg til byen for å fortelle folk der at hun hadde funnet Messias. Og «fordi hun ikke går alene, men Faderens Ånd går med henne», derfor lykkes hun: Mennene i byen gikk ut, også de fant Messias, og mange av dem trodde på ham.

* * *

Har ikke noen av dere opplevd dette? Et menneske du kjente godt, ble med ett eller litt etter litt – i løpet av en dag eller i løpet av et år – helt annerledes enn han var før. Du hadde kjent ham nesten ut og inn. Han hadde ikke stort andre interesser enn de du også hadde, eller i alle fall slike som du godt kunne forstå, selv om de ikke beveget deg slik de beveget ham. Men så begynte du å legge merke til at han ikke lenger var den samme som før. Du merket det med undring, ja kanskje med misunnelse: Han var ikke den samme som før.

Når du snakket om matpriser og dyrtid, om politikk og dagens hendelser, hadde han alltid vært med før, like ivrig som du. Men nå var han ikke med på samme måten lenger. Det var kommet noe fremmed i ham som ikke var der før.

Og du begynte å ergre deg over ham. Hvorfor kunne han ikke være som andre mennesker? Hvorfor kunne han ikke være som før?

Nei, han kunne ikke. For det var begynt en indre forandring i ham, og en dag var den fullført – han bekjente selv at han var blitt et annet menneske. Og mens han holdt på å forandres, og enda mer etterpå, kunne han ikke la være å snakke med deg om de nye tingene som beveget sjelen hans, selv om du ofte var uvillig til å høre det. Ja, du kunne til og med vise tydelig uvilje og si imot.

Jeg vet ikke om dette til slutt rørte hjertet ditt, så du fulgte vennen din og nå går samme vei som han. Men du opplevde i alle fall noe stort, og himmelen var nær deg da du så et annet menneske bli gjort levende ved Herrens Ånd. På regnskapets dag vil Herren kreve dette av deg med renter.

Men selv om du ikke akkurat har opplevd dette – det er vel ikke alle som har det – så er vitnesbyrdet likevel kommet til deg. Du har for lenge siden fått høre at Messias er kommet.

Har du noe imot at vi i dag, du og jeg, et øyeblikk tenker over hvilken frukt vitnesbyrdet bar i de dagene?

Vitnesbyrdets første hensikt er å virke tro. Her i begynnelsen tenker jeg ikke på den fullbårne troen, men på det jeg vil kalle en foreløpig tro, slik evangeliet i dag forteller om mange av samaritanerne: De trodde på ham «på grunn av kvinnens ord» (Joh 4,39). Med foreløpig tro mener jeg her en overbevisning om de usynlige ting – en overbevisning som driver til handling, selv om den blir anfektet av mange slags tvil.

Jeg kjenner en mann som omvendte seg til Gud for mange år siden. Da han endelig hadde begynt å høre på hva Gud hadde å si ham, bestemte han seg for to ting: Han ville lese og høre Guds ord, og han ville be Gud om å få føde for sjelen av det ordet han hørte og leste. Det gjorde han også. Han forsto at livet hans avhang av at han fant Messias, og han var overbevist om at han måtte søke Gud hvis han skulle finne ham. Dette drev ham til handling.

Tusener er i teorien overbevist om det samme, men de blir sittende i ro. Overbevisningen deres bærer ingen frukt, og troen deres er en død tro. Den viser ikke noe livstegn.

Samaritanerne trodde og gikk ut for å se Jesus og høre ham tale. At de gikk ut, var troens første livstegn hos dem.

I denne sammenhengen teller det ikke egentlig at du går i kirke og på bedehus, at du er en som hører Ordet. Det kan være en frukt av en viss overbevisning om de kommende ting, og det kan være begynnelsen til Åndens seier i livet ditt. Men det er kanskje like sannsynlig at det er vanen som førte deg til kirke og bedehus, eller et egenrettferdig håp om at din ytre gudsdyrkelse skal behage Gud.

En tro som fører deg til kirkebenken, men ikke driver deg til å søke noe mens du sitter der, er likevel en tro uten livsbevegelse i seg. Den er selv død og lar deg være død.

Nylig hørte jeg en prest si at når et menneske våkner, spør det først etter frelse og deretter etter Frelseren. En synder som våkner, ser at han er fortapt, og han ønsker å bli frelst fra den kommende vrede. Og hvis dette ønsket er sterkt nok til

å bryte motstanden og bøye hjertet hans til å påkalle Faderen i ånd og sannhet, vil Den Hellige Ånd snart vise ham at Jesus er Frelseren.

Den troen som har livsbevegelse i seg, vil til slutt drive deg til å søke Jesus, selv om tanken din i begynnelsen knapt streifer Frelserens person og hans fullkomne gjerning. Men mange har gått i kirke og forsamlingshus i mange år uten noen gang å spørre etter Jesus, og de er fremdeles døde.

Du roser deg av troen din. Prøv troen din: Er det noen troens handling i den? Prøv den: Lar den deg være fornøyd uten at du finner Frelseren, uten at du blir viss på hans velsignede samfunn?

Samaritanerne gikk ut, og de visste ennå knapt hvem de gikk ut til. Men mens de guddommelige ordene ble talt til dem og de hørte etter, ble øynene deres åpnet, og de forsto at han som talte med dem, var verdens frelser.

To dager senere forlot han byen deres. Men det var noen i byen som han ble hos. Han hadde fått plass i hjertet deres, og fra nå av bodde han der.

Det er dette varige samfunnet med Frelseren som er det evige liv. Mange søker bare å bli rørt for et øyeblikk når de hører Ordet. Og når de har fått det, glemmer de med en viss ulykksalig letthet at de ellers i hele sitt liv er uten noen forbindelse med himmelen.

Men den som er fornøyd med verden og ikke finner noe fordømmelsesverdig i livet sitt, søker ikke det varige samfunnet med Herren. Den som derimot er i verden, men likevel i sannhet lengter etter ikke å være av verden, vil kunne vitne at det er hans lykke og usigelige glede at Jesus er hos ham. Og slike vil oppmuntre hverandre og vitne: «Nå har vi selv hørt, og vi vet at han i sannhet er verdens frelser» (Joh 4,42).

Andre søndag etter Kristi åpenbaringsdag: Sakkeus

Luk 19,1–10

> Og Jesus kom inn i Jeriko og var på vei gjennom byen. Og se, der var en mann som hette Sakkeus. Han var overtoller og en rik mann. Han søkte å få se Jesus, hvem han var. Men han kunne ikke komme til for folkemengden, for han var liten av vekst. Han løp da i forveien og klatret opp i et morbærtre for å se ham, for veien hans gikk der forbi. Da Jesus kom til stedet, så han opp og sa til ham: Sakkeus, skynd deg og kom ned! For i dag må jeg bli i ditt hus. Han skyndte seg da og steg ned, og tok imot ham med glede.
> Men da de så det, knurret de alle og sa: Han gikk inn som gjest hos en syndig mann! Men Sakkeus sto fram og sa til Herren: Se, Herre! Halvdelen av det jeg eier, gir jeg til de fattige. Og har jeg presset penger av noen, skal jeg gi det firedobbelt igjen. Jesus sa til ham: I dag er frelse blitt dette huset til del, siden også han er en Abrahams sønn. For Menneskesønnen er kommet for å søke og frelse det som var fortapt.

Ta imot Jesus – og bli glad! Bli en levende, bekjennende kristen – og så være glad! Er det sikkert at de to tingene følges ad?

Vi kan ikke nekte for at de som vil slippe Jesus inn i sitt hjerte og i sitt hus, har mye å gi avkall på og miste.

Sakkeus måtte betale en pris den dagen Jesus steg inn gjennom døren hans. Han mistet halvparten av rikdommen sin – og mer til. (Les det!) Sannsynligvis fikk han dessuten høre hånsord – både fra folkemengden, som så ham klatre opp i treet som en annen gategutt, og fra sine likemenn og arbeidskamerater. Hva skulle han med denne lekpredikanten som for landet rundt og gjorde folk tussete? Å kaste bort pengene sine og gjøre seg til narr på den måten! Det var da rett ut sagt forargelig! Kanskje ville de ikke engang hilse på ham etter den dagen når de møtte ham på gaten!

Det Sakkeus gjorde og sa den dagen, gjorde han frivillig. Jesus ba ikke om en øre. Han må ha oppdaget og fått noe som var mer verdt for ham enn pengene – og alt annet han ga avkall på. Finnes det noen annen forklaring?

Ja, det er saken! Det du får ved å komme til Jesus og la ham komme inn til deg, er ikke bare i seg selv mer verdt enn alt tanken kan tenke og ord kan nevne. Det skaper også en indre tilfredshet som verden og livet ellers ikke kjenner maken

til. «Min fred gir jeg dere», sier Jesus (Joh 14,27). Fred! Indre harmoni, ro. Å stå ansikt til ansikt med Gud i ditt indre menneske og likevel være fullkomment trygg. Å være viss på at du er frelst, og at du skal bli fullkomment frelst i all evighet.

Tro meg, leser – dette skaper en lykke som du ikke vil bytte bort for alle verdener, om du så kunne få dem.

Er da en kristen alltid merkbart glad? Så glad at han aldri kjenner sorg?

Nei. Av og til er det skyer på den kristnes himmel, og stormer raser, slik som da disiplene var med Jesus i båten på Gennesaretsjøen. Sakkeus fikk sikkert også oppleve en og annen mørk dag full av kamp etter den store dagen da Jesus ble hans sol og hans livs lys.

Men slik er det for den kristne: Det tunge og kampfylte kommer når Jesus synes å bli borte for det indre synet. «… brudgommen blir tatt fra dem, og da skal de faste» (Matt 9,15). Men så snart vi på nytt opplever hans nærhet og sjelens øye får se ham, er skyene borte. Da legger stormen seg. Da er vi igjen i den lune havnen: «der går stormen meg forbi».

Da blir den gamle salmistens ord oppfylt: «Når jeg bare har deg, begjærer jeg ikke noe på jorden» (Sal 73,25).

Slik henger det altså sammen, og dette er den strålende virkeligheten: Jesus selv og det vi får i samfunnet med ham, er mer verdt for oss enn penger og ære og hva du ellers vil nevne. Vi akter det «for skrap, for at [vi] kan vinne Kristus og bli funnet i ham» (Fil 3,8–9). Slik er det så lenge åndslivet vårt er friskt.

Ta imot Jesus – og bli glad!

> Det er solskinn i min sjel i dag, bort svant all kuldegys. Selv jord og himmel til meg ler, for Jesus er mitt lys: ser jeg i Jesu åsyn inn, er det sollyst i mitt sinn.

I kristne land og i hedningeland er det tusener som med glede ville gå i døden for denne bekjennelsen. Det er prøvd og stadfestet. Amen!

Tredje søndag etter Kristi åpenbaringsdag: Den store legen

Matt 8,1–13

> Da han gikk ned fra fjellet, fulgte mye folk ham. Og se, en spedalsk kom og falt ned for ham og sa: Herre! om du vil, så kan du gjøre meg ren. Jesus rakte ut hånden, rørte ved ham og sa: Jeg vil, bli ren! Og straks ble mannen renset for sin spedalskhet. Og Jesus sa til ham: Se til at du ikke forteller det til noen, men gå og vis deg for presten, og bær fram det offeret som Moses har påbudt, til et vitnesbyrd for dem.
> Da han gikk inn i Kapernaum, kom en høvedsmann til ham, ba ham og sa: Herre, tjeneren min ligger verkbrudden hjemme og har store smerter. Jesus sier til ham: Jeg skal komme og helbrede ham. Men høvedsmannen svarte og sa: Herre, jeg er ikke verdig til at du går inn under mitt tak. Men si bare et ord, så blir gutten frisk. For jeg er selv en mann som står under overordnede, og jeg har soldater under meg. Sier jeg til en av dem: Gå! så går han, og til en annen: Kom! så kommer han, og til min tjener: Gjør dette! så gjør han det. Da Jesus hørte dette, undret han seg og sa til dem som fulgte ham: Sannelig sier jeg dere: Ikke hos noen i Israel har jeg funnet så stor tro! Men det sier jeg dere: Mange skal komme fra øst og vest og sitte til bords med Abraham, Isak og Jakob i himlenes rike, men rikets barn skal kastes ut i mørket utenfor. Der skal de gråte og skjære tenner. Og Jesus sa til høvedsmannen: Gå hjem, det skal skje deg som du har trodd! Og tjeneren ble helbredet i samme stund.

I de tre foregående kapitlene hos Matteus har Jesus trådt fram som den store læreren – den enestående – og det med en slik klarhet, kraft og åndelig myndighet at «folket var slått med undring over hans lære» (Matt 7,28).

I kapittel 8 og 9 får vi et bilde av Jesus som den store legen – profeten, «mektig i gjerning» (Luk 24,19). Den ene etter den andre kommer til ham syk, elendig og håpløs – og går fra ham med nye livskrefter, med håpets lys i øyet og med et nytt innsyn i den evige verden, der all livets legedom har sine skjulte kilder. Selv døden måtte flykte da profeten fra Nasaret sto hos Jairus' datter. Å reise den døde fra båren var for ham bare som å vekke en som sover.

Summen av det hele er dette: Ingen er som Jesus! «Alt han vet og alt formår.»

* * *

I dagens tekst har vi to helbredelser. Den ene gjelder en spedalsk, sannsynligvis en voksen mann. I den andre blir en gutt reist opp fra en sykdom som pinte ham «forferdelig».

Jesus bruker det samme middelet i begge tilfellene – ordet, det talte ordet. Det er som ved skapelsens begynnelse, da Gud sa: Bli lys! og det ble lys. Ordet er Guds redskap når han arbeider. Det er guddomsordet, «som skaper det det nevner». Ved det ble verden skapt. Ved det kommer Guds rike. Ved ordet blir de onde åndene drevet ut. For ordet må sykdom og død flykte. Hans ord skal en gang dømme verden. Ved ordet, Guds ord, Jesu ord, kan alt utrettes.

Gi ordet rom – og det er ingen grense for hva det kan utrette.

Men stenger du ordet ute, kan ingen makt i verden redde livet ditt fra den undergangen som venter alle dem som står Gud imot.

* * *

Hva er det så hos oss som har denne makten til enten å stenge ordet ute eller å gi rom for det?

Teksten svarer: Troen er det som gjør at ordet får inngang og rom til å arbeide – vantroen er det som stenger døren, så det ikke får komme inn.

Troen! Det kommer ikke så mye an på om troen er sterk eller svak. Høvedsmannen hadde en «stor tro» – og vi finner det naturlig at han ble hjulpet. Den spedalske hadde nok en liten og skjelvende tro – men han ble også hjulpet!

Vi må prøve å bli klar over hvilken plass og oppgave troen skal ha etter Guds mening og etter sakens natur. Hva er det troen skal og kan – og hva er det den ikke kan og ikke skal? Troen skal ikke – og kan ikke – «hjelpe Jesus». La oss huske det. Troen skal bare gi Jesus «adgang og anledning» til å bruke sin nådemakt på oss.

Jesus trenger ikke vår hjelp.

Makten hans trenger verken tilskudd, tilsetning eller støtte, og heller ingen forbedring. Den er stor nok. For han har «all makt» (Matt 28,18). Om vi ville prøve oss på noe så meningsløst som å legge til makten hans – hvor skulle vi da hente et slikt tillegg fra? Fra oss selv – fra vår egen tanke, fra vår egen vilje? Fra en indre eller ytre maktkilde som vi kunne rå over? Min leser – har du, i deg selv eller utenfor deg, noe kraftverk som på bestilling kunne levere et tilskudd til Jesu kraft? Du trenger nok ikke min hjelp til å svare på det spørsmålet.

Jesu kraft trenger heller ikke noen slags forbedring. Den er så fullkommen at den ikke bare strekker til, men også passer for all den nød en synder kan komme i på denne jord. Kan du forbedre den?

Heller ikke viljen hans trenger noen slags støtte eller tilskyndelse fra vår side. Den spedalske mannen sa: «Herre! om du vil, så kan du gjøre meg ren.» Jesus svarte: «Jeg vil, bli ren!» Vet du om noen som er mer villig enn Jesus? Du kan stole på at han vil!

Så er det altså bare dette ene igjen: Vil du gi ham adgang? Skal han få lov til å komme inn?

Å – lukk ham inn! «Det er Åndens røst som sier: Gå og lukk din Frelser inn.»

* * *

Hva er det så Jesus vil og gjør når han får komme inn? Hva er det du ønsker at han skal gjøre?

Er det sykdom du vil bli fri for? Eller er det økonomiske vanskeligheter som trykker deg, og som du vil ha hjelp med? Kanskje det er vonde forhold i familien?

Jeg tør ikke love deg at Jesus skal ta bort sykdommen din eller noen annen av de vanskelighetene og byrdene jeg har nevnt. Likevel tror jeg – ja, jeg er fast overbevist om – at kraften til under – til å ta bort sykdom og annet i Jesu navn – fremdeles finnes i Kristi levende menighet. Og vi kunne sikkert oppleve mer av slikt om vi i tro tok ut vår rett etter Guds løfter.

Men det kan hende at Jesus – som vet alle ting bedre enn du – heller vil hjelpe deg på en måte som er mer nyttig for deg og mer til Guds ære enn det du ønsker og sukker etter.

Men dette kan jeg trygt love deg: Jesus vil gi deg rikelig hjelp til å bli et Guds barn, en levende kristen – og til å leve et hellig liv i tro og gudsfrykt når du er blitt en Jesu disippel, et Guds barn. Det vil Jesus gjøre – hvis han får komme inn!

Han vil. Vil du?

Fjerde søndag etter Kristi åpenbaringsdag: Herre, frels meg!

Matt 14,30

> Men da han så det veldige uværet, ble han redd, og begynte å synke. Da ropte han: Herre, frels meg!

Det er stor forskjell på å tro på Jesus og å tro på sin egen tro. Det fikk Peter erfare da han den stormfulle natten på Gennesaretsjøen gjorde et mislykket forsøk på å gå på vannet.

Mange har siden vært like ille ute som Peter, selv om det ikke var vann de gikk på. Men likevel var det dypt nok under foten til å drukne i, når troen sviktet og den reddende hånden var for langt borte.

Jeg er redd jeg ikke kan forklare hva forskjellen mellom å tro på Jesus og å tro på sin egen tro består i. Og selv om det lot seg gjøre å skrive det ned i en velformet setning, er det ikke dermed sagt at det ville hjelpe meg når prøven kom. For slike vanskeligheter løses ikke ved klar tenkning, men ved hellig opplevelse.

Men det er allerede en hjelp å bli oppmerksom på dette, slik at jeg i prøvens stund kan si til meg selv: «Nå må du ikke ta feil! Pass deg, så du ikke tror på din egen tro i stedet for å tro på Jesus!»

Det er sikkert grunn til å tro at Peter kjente seg løftet og båret av en høy stemning den gangen han ga seg i vei bortover bølgetoppene for å komme til Jesus. Og denne høye stemningen har vel narret ham, så han forlot seg på den og trodde at dette var den troen han så ofte hørte Jesus tale om. Men da han begynte å se seg om og så det veldige uværet, feide stormen stemningen bort. Peter sank!

Nei, stemning er nok ikke det samme som tro, selv om tro kan skape stemning. Enfoldig tro kan skape sterke følelser som hjelper til å bære oss over alle vrede bølger. Men da stemningen var borte, var Jesus der likevel, og den synkende mannen ropte og ble reddet.

* * *

Min leser – har du vært på en lignende ferd? Har du steget ut av båten «for å komme til Jesus»?

Du satt i livsbåten din, slik den var bygd for deg, innvendig og utvendig – av det din egen vilje hadde valgt, og av det livets omstendigheter hadde lagt på veien din. Du satt der, men du kjente deg ikke trygg. For det var av og til mer sjø

enn du hadde regnet med. Og i horisonten så du et og annet truende tegn som varslet om verre ting – dødens og dommens stormer.

Hør et råd: «Stig ut, for det er en røst som roper og sier: Kom!»

På veien mot ham som har kalt på deg med sin røst, vil du kanskje oppleve ting som tar motet fra deg – slik har det gått for mange. Det gikk også slik for meg. Men da alle muligheter var prøvd og alt syntes stengt, kom den reddende hånden og dro den synkende Peter opp av «fordervelsens grav, av den dype gjørmen» (Sal 40,3).

Men husk: Blir du sittende i din egen livsbåt – du forstår hva jeg mener – kan ingen kraft og ingen kunst berge deg fra å synke i det havet som ingen levende ennå har loddet dybden av.

Femte søndag etter Kristi åpenbaringsdag: Vår byrde som tynger

Hebr 12,1–3

> Så la oss derfor, da vi har en så stor sky av vitner omkring oss, legge av alt som tynger, og synden som henger så fast ved oss, og løpe med tålmodighet i den kampen vi har foran oss, med blikket festet på Jesus, han som er troens opphavsmann og fullender. For å oppnå den gleden som ventet ham, led han tålmodig korset, uten å akte vanæren, og har nå satt seg på høyre side av Guds trone. Ja, gi akt på ham som utholdt en slik motstand fra syndere, for at dere ikke skal gå trett i deres sjeler og bli motløse.

Når vi ser nærmere på formaningen til de kristne i dette Guds ord, finner vi at den helt naturlig kan deles i to. Først blir vi formant til å løpe – løpe i den kampen vi har foran oss. Deretter viser teksten oss hva vi kan og må gjøre for ikke å bli hindret i løpet vårt.

Vi blir formant til å løpe, til å springe.

Noen kristne ser nærmest ut til å sitte stille og vente på en eller annen strøm, en eller annen underlig makt som skal føre dem med seg uten at de behøver å anstrenge seg noe særlig. De håper på en vekkelse – ikke så mye for de sjelenes skyld som kan bli vunnet for Gud ved den, men fordi de venter at en slik vekkelse kan løfte dem selv opp til større åndelige høyder, uten at de selv setter seg i bevegelse eller virkelig setter inn kreftene.

Kristne venn – sitt ikke stille og vent på noe ekstra, men stå opp og løp!

Du venter kanskje på at de ytre forholdene skal forandre seg – da skal også du bli en bedre kristen. Men Gud venter at du skal bli en bedre kristen nettopp på den plassen du står, nettopp slik plassen og omstendighetene er i dag.

Derfor – hør formaningen – stå opp og løp! Løp i den kampen du har foran deg. Det er ikke engang nok å gå. Du blir bedt om å løpe. For den kristne står så mye på spill, til vinning eller tap, for ham selv og for andre. Derfor er det bare én ting som svarer til alvoret: å løpe, det vil si å spenne alle krefter til det ytterste.

Det veldige stormløpet i forretningslivet – jakten på rikdom, ære eller makt – er et bilde på hva det vil si når de kristne blir manet til å løpe. På den andre siden er det også et beskjemmende eksempel på at «denne verdens barn er klokere mot sin egen slekt enn lysets barn» (Luk 16,8). Hvem kan være blind for at nettopp

vår tid på en særlig måte ser ut til å kalle hver kristen mann og kvinne til å være med i tidens veldige kappløp mot ondskapens makter?

Vi kan ikke løpe hvis vi går og bærer på en eller annen tung byrde. Vi kan ikke holde farten oppe uten å gjøre oss fri fra de byrdene som livet her på jorden lager for den kristne. Livet legger dem på ham som en tyngsel som sinker eller hindrer løpet.

To ting må vi legge av oss: byrde og synd. Teksten ser ut til å skjelne mellom byrde og synd. Hva menes da med byrde? Det kan være lidelser, motgang og skuffelser som i sjelen blir til tærende sorg, til unyttig, hedensk bekymring, til knurr og klage mot Gud og mennesker. Når slikt legger seg om sjelen, blir løpet selvsagt hindret. I slike tider er det mang en kristen som stanser opp og glir tilbake.

Kristne venn, hva vil Gud at du skal gjøre med byrden din?

Du har lov – ja, du har rett – til å kaste den av deg. «Kast all deres bekymring på ham, for han har omsorg for dere» (1 Pet 5,7). Hvorfor gjør du det ikke? Er byrden blitt så kjær for deg? Hva vinner du ved den? Å, kast den fra deg! Kast den på Herren.

En byrde kan også være noe som ikke er synd i seg selv, men som blir synd for deg fordi det hindrer deg i løpet. Det kan for eksempel være et vennskap som opptar deg så mye at det ikke blir tid og rom for Gud, for Bibelen og bønnen.

En svensk arbeidsmann sa en gang til en ung troende kvinne i Kristiansand: «Du vil bli en lykkelig kristen hvis du tar den tiden du nå bruker til å spasere med venninnene dine, og bruker den til å lese i Bibelen og be.» Hun tok imot formaningen med et villig hjerte. Venninnene fikk gå uten henne. Hun leste flittig i Bibelen, og hun ble en lykkelig kristen og fikk stor frimodighet til å vitne for andre om den frelsen som hadde gjort henne så lykkelig. Slik la hun av den byrden som tynget henne og hindret henne i løpet.

La oss be Gud om at han ved sin Ånd vil vise oss hva du og jeg går og bærer på, og la oss be om nåde til å bli villige til å legge det av oss.

Dette er bare en liten del av det som kunne sies om denne alvorlige saken. Bare dette vil jeg legge til: En av de viktigste veiene til dette velsignede målet er å se på Jesus. Kristne, se opp! Se på ham.

Gjør det til en vane å se opp midt i det daglige arbeidet – fra hvert rom, hvor trangt det enn er, og fra hver gate, hvor full av mennesker den enn er. Se opp til hans kjære, rolige ansikt. Da vil hindringene og byrdene falle av deg – slik snøen drypper av bladene og grenene den har tynget ned mot jorden, når solen begynner å skinne på dem.

Septuagesima: Lønner det seg å være en kristen?

Matt 19,27–29

> Da tok Peter til orde og sa til ham: Se, vi har forlatt alt og fulgt deg. Hva skal da vi få? Jesus sa til dem: Sannelig sier jeg dere: I gjenfødelsen – når Menneskesønnen sitter på sin herlighets trone – da skal også dere som har fulgt meg, sitte på tolv troner og dømme Israels tolv stammer. Og hver den som har forlatt hus eller brødre eller søstre eller far eller mor eller barn eller åkrer for mitt navns skyld, skal få hundrefoll igjen, og arve evig liv!

Lønner det seg å være en kristen?

Det spørsmålet dukker stadig opp, både i menneskers tanker og i tale og skrift. En kristen kan komme til å spørre slik. Peter spurte, og da hadde han vandret med Jesus i omtrent tre år. Asaf spurte, og han var nok heller ingen nybegynner på troens vei. Når en kristen kan spørre slik, er det ikke noe underlig i at en som ikke er kristen, tviler og spør: «Hva vinning har det gitt oss at vi har aktet på hans bud?» (Mal 3,14).

Lønner det seg å være en kristen? Iblant betyr spørsmålet at en kristen er kommet i så vanskelige omstendigheter, som på en knivsodd, at han ikke har stort mer igjen av sin kristendom enn selve spørsmålet – og kanskje et lite håp om at han likevel kan få et svar som gir mening og trøst. «På lite nær var mine trinn glidd ut» (Sal 73,2).

Jeg vil nevne et par ting som gjør at det, sett fra én side, er svært naturlig at en kristen spør slik.

For det første koster det å være en kristen. Riktignok slipper vi å reise fra gård og grunn, men det er likevel ting som gjør det svært vanskelig.

Rosenius sier: «En kristen er det mest bundne av alle mennesker. Den dagen jeg blir en kristen, gir jeg fra meg retten til å være min egen herre. Jeg blir bundet til en annen vilje, og den gjør absolutt krav på meg. Så snart jeg prøver å bevege meg ‹fritt›, får jeg straks et ‹slag på kinnbeinet›. En som ikke er kristen, kan ha glede av blomstene som vokser på egenviljens veier, men en kristen – nei! Så lenge en kristen er så pass våken at han kjenner Åndens tukt, er det umulig for ham å gå sine egne veier uten sjelekval. For det er et nytt menneske i meg, et Åndens liv som stadig protesterer, så ‹jeg ikke skal gjøre det jeg vil› (Gal 5,17). Og så blir jeg kanskje sint og ond innvendig når jeg ser andre nyte den friheten

som er nektet meg – og det uten noen betenkeligheter. Guds vilje kjennes som et fengsel. Og det gamle mennesket i meg sliter i lenkene og knurrer som rovdyret i buret. På slike dager er det ikke søtt å være en kristen.»

Det andre jeg vil nevne, er at vi iblant ikke får den hjelpen vi synes vi har rett til som Guds barn, både i timelige og åndelige ting.

Du skal ta en viktig avgjørelse med store følger. Du legger saken fram for Gud og er villig til å gå den veien han vil vise deg, og du ber om at han må hjelpe deg, så det ikke blir til skam og skade. Men det går stikk motsatt. Allslags ondt kommer nettopp av det du ba om – og du mente at du ba rett. Og attpåtil kommer det kanskje noen brysomme trøstere som taler pene ord om at det likevel kan bli bra. Og du må ofte bite deg i leppa for ikke å svare med bitre ord.

Du lider under din synd og plages av vanskene i ditt eget sinnelag: ditt hastige sinn, din kritikksyke og andre like onde og verre ting. Du ber og venter hjelp, og så er du like hissig i år som i fjor, eller du synes i alle fall at du er det. Og du lider to ganger. Du lider under din synd, og du lider under skuffelsen over at du ikke synes å få noen hjelp. Og den siste lidelsen er kanskje den verste.

* * *

Hva hjelp er det så i gudsfrykt, bønn og tro? Når en troende har opplevd det Jeremia skriver om i Klagesangene kapittel 3, er det iblant ikke så langt igjen til Asafs klage i Salme 73: «Ja, forgjeves har jeg renset mitt hjerte og vasket mine hender i uskyld. Likevel ble jeg plaget hele dagen. Hver morgen kom til meg med tukt» (Sal 73,13–14).

Hva svar skal vi så gi når tvilen gnager og vantroen spør: «Lønner det seg å være en kristen?»

For det første synes jeg det er noe særdeles trøsterikt i at Jesus svarer på Peters spørsmål. Jeg takker ham for dette svaret. Det var ikke fullkommenheten hos Peter som fikk ham til å spørre slik, men Jesus svarte likevel. På samme måte får også vi lov til å spørre og vente et nådig svar – om vi spør på rett sted – selv om det er tvilen som dikterer spørsmålet.

Det svaret Jesus gir Peter, inneholder først noe som gjelder apostlene særskilt: at de «i gjenfødelsen» skal «sitte på tolv troner og dømme Israels tolv stammer». Det forstår vi oss ikke stort på, men vi kommer nok ikke til å misunne dem det når de en dag har fått sin særskilte lønn for sitt særskilte arbeid.

Men dernest inneholder Jesu svar noe for vanlige kristne, noe for oss: «Hver den som har forlatt … skal få hundrefoll igjen, og arve evig liv!» Mye av dette kan vi ikke komme inn på her, men vi kan dele det i to: det som angår dette livet, og det som angår det kommende.

Det som angår dette livet, er at vi «skal få hundrefoll igjen». Eller som det heter hos Markus: «Her i tiden hus, brødre, søstre, mødre, barn og åkrer – sammen med forfølgelser» (Mark 10,30).

Har vi fått dette? Jeg vil ikke spørre en nyomvendt, men vi som har levd med Gud i tjue, tretti, førti år, må kunne vitne om det er sant.

Jeg har prøvd å være en kristen fra jeg var tidlig i tjueårene og til nå, et stykke opp i femtiårene. Har jeg i disse årene fått noe særskilt godt som jeg ikke ville ha hatt om jeg ikke hadde vært en kristen?

Når jeg skal prøve å svare på dette uten fraser og skryt, og slik at svaret stemmer med Jesu ord om «brødre og søstre» og så videre, kan jeg ikke tenke på den «nye familien» jeg er kommet inn i, uten at det rører meg i hjertet. Jeg minnes noen, både her hjemme i Norge og i andre land, som jeg har fått kjenne meg i åndelig slekt med. De har gitt meg mer dype gleder og himmelske ting enn jeg makter å sette ord på – fordi de var kristne, og fordi jeg av nåde fikk være en kristen. Det var derfor jeg fikk alt dette.

Og når jeg tenker på alle dem jeg fikk be og arbeide sammen med, de som med ord og uten ord har latt meg få kjenne «hvor deilig det er å møte, når ene man vandrer frem – en broder- og søsterskare på veien til samme hjem», da blir jeg kanskje enda mer beveget enn når jeg tenker på dem med «store navn».

Jeg har visst aldri kjent himmelen på jorden slik som da jeg satt i en enkel, uanselig hytte i en trang dal i Hardanger, der en gammel Guds mann tok imot oss, og der den lave stua var full av en underlig fred. Hadde jeg ikke vært en kristen blant kristne, hadde jeg ikke engang hatt noen anelse om at slike salige ting fantes på denne syndige jorden.

«Hus!» Ja, jeg har fått et åndelig hjem. Der er både dagligstue og storstue. Dagligstua kan iblant være litt trang, men når jeg trekker meg tilbake til bestestua, bort fra uro og larm, ser øyet ut over lyse vidder av fredlyst land. Der har alle ting «evighetens smak», for der bor «Kongen i hans herlighet» (Jes 33,17).

«Åkrer!» Arbeidsmark, arbeid. Nei, vi er ikke arbeidsløse der. Der er nyland å bryte og gammelt å holde i hevd. Når du vugger barnet ditt, når du styrer plogen din, når du gjør ditt enkle daglige arbeid – der er din åker, når du gjør det for Jesus.

Når du går Mesterens ærend for å bringe bud om evighet og nåde til en og annen dyrebar sjel, der er din åker, den som høstens Herre har gitt deg. De hundrer, ja, tusener av hedninger vi har vært med på å føre hjem «fra fremmed land til Faders gård», de er vår åker. Og der er såkorn, og der er høst.

Din åker er kanskje liten og fattig, slik du ser det. Men å gjøre det for Jesus, det er som solskinn og dugg fra himmelen. Jeg taler om ting jeg har opplevd.

«Sammen med forfølgelser.» Ja, det er ikke alltid lett. Du kan ikke alltid regne med forståelse og bifall. Fangebur og bål og død var ofte den lønnen vitnene fikk av den verden som ikke kjenner oss, «fordi den ikke kjenner ham» (1 Joh 3,1). Men det kan jeg vitne, at

> når kun Jesus formann er, og din byrde med deg bær, sæl er da din reiseferd.

Til slutt: «evig liv». Ja – «bare jeg blir salig!» Sammenlignet med det er alt smått. Det er «ikke for noe å regne mot den herlighet som skal åpenbares på oss» (Rom 8,18).

Lønner det seg å være en kristen? Ja! Det lønner seg nå og i all evighet! Amen.

Seksagesima: Såkorn og såjord

Luk 8,4–15

> Da det nå strømmet mye folk sammen, og de dro ut til ham fra landsbyene, sa han i en lignelse: En såmann gikk ut for å så sitt såkorn. Og da han sådde, falt noe ved veien. Det ble tråkket ned, og himmelens fugler åt det opp. Noe falt på steingrunn. Og da det vokste opp, visnet det, fordi det ikke hadde væte. Noe falt midt iblant torner, og tornene vokste opp sammen med det og kvalte det. Men noe falt i god jord. Det vokste opp og bar frukt, hundre foll. – Da han hadde sagt dette, ropte han ut: Den som har ører å høre med, han høre!
> Men disiplene hans spurte ham hva denne lignelsen skulle bety. Han sa da: Dere er det gitt å kjenne Guds rikes mysterier. Men til de andre gis det i lignelser, for at de skal se og ikke skjelne, og høre og ikke forstå. Men dette er lignelsen: Såkornet er Guds ord. De ved veien er de som hører, men så kommer djevelen og tar ordet bort fra deres hjerte, for at de ikke skal tro og bli frelst. De på steingrunn er de som tar imot ordet med glede når de hører det. Men de har ingen rot. De tror til en tid, men i prøvelsens stund faller de fra. Det som falt blant torner, er de som hører, og mens de vandrer fram, kveles de av bekymringer og rikdom og livets lyst, så de ikke bærer fullmoden frukt. Men det i den gode jord, det er de som hører ordet og tar vare på det i et vakkert og godt hjerte, og bærer frukt i utholdenhet.

Det første jeg vil minne om, er en helt hverdagslig, men samtidig vidunderlig ting: at såkornet og jorden passer så godt til hverandre. Utvendig ligner de slett ikke på hverandre, men la dem bare komme sammen, så skal du få se under! Svart jord blir dekket med gress – eller, enda mer vidunderlig, med modne, svaiende aks.

Slik Jesus lærer, må det være på samme måte med ordet og mennesket. De passer for hverandre. Dette såkornet kan gro i denne jorden. Et menneskehjerte kan gi jordbunn og vekst for Guds eget ord, så det på høstens dag kan stå en moden åker med gulnende, skinnende aks!

Er ikke det et godt budskap?

Tanken gjorde meg glad. Selv trengte jeg dette gode ordet. Du skal få det, du også, min venn! For et lyst håp midt i all livets motgang!

Til tross for dette slektskapet finner såkorn og jord ofte ikke hverandre. Såkornet finner ikke sin jord, og jorden ikke sitt såkorn. Å, hvor trist å tenke på at det er så mye «åkerland» som kunne modnes til en Guds høst, men som

kanskje for alltid blir liggende som en ødemark! Det er mange slike villmarker i verden, og noen av dem ligger slik fordi det ikke er noen som sår livets såkorn. Noen hadde såkorn, men de sådde ikke!

Likevel skal vi takke for at det hele tiden arbeides for å bringe såkorn og jord sammen. Den himmelske såmannen er aldri ledig. Han stanser ikke, han gir ikke opp. Han sår med det samme varme hjertelaget og den samme sterke iveren helt til siste sekund av såtiden.

Hva er så årsaken til at det ofte blir så lite frukt?

Gjennom hele lignelsen sier Jesus at årsaken til det dårlige resultatet ikke ligger hos såmannen og såkornet, men i jorden. Det er ingen feil med såmannen og ingen feil med såkornet, men det er mange slags feil med jorden.

Det er mange uomvendte mennesker som anklager Gud og gir ham skylden for at de ikke er blitt kristne. De sier at Bibelen er så vanskelig å forstå, at det er så mange meninger blant de kristne at det er umulig å finne ut av det, og at predikanten er slik og slik. Slik de ser det, er det i virkeligheten Gud som har skylden.

La meg få be deg om én ting i dag: Slutt med det! Det er verken sant eller rettferdig. Og når du anklager Gud, gjør du deg selv kald og hard mot den eneste i hele tilværelsen som kan berge deg.

Saken er den, min venn, at du ble født slik at du kunne ta imot såkornet, og det kunne også gro i din jord. Hvordan kan det da ha seg at du nå er blitt som en nedtråkket landevei, hard, kald, lukket og stengt med ti låser? Når du hører, sitter du med et ansikt som altfor tydelig viser at du ikke er interessert: ingen forståelse og ingen lyst til å forstå. Har ikke dette en historie, en fortid med dager og år da du formet hjertet ditt slik at en bare treffer en hard skorpe som ingenting biter på, uansett hvor en rører ved deg?

Var det Gud som ba deg om det?

Var det Gud eller mennesker som tvang deg, så du måtte? Når du overmodig og lettsindig gjorde narr av alt alvorlig, og kanskje spottet andre som ville være alvorlige, hvem er det da som skal ha skylden for det?

Var det ingenting inni deg som sa: «Gjør det ikke! Vokt deg!»? Når du nå har brukt dine beste år til et så forferdelig arbeid, kan du da vente noe annet enn å bli slik som du er?

En slik hjerteåker er en innbydelse til djevelen, og han kommer og plukker hvert ord bort!

Men hva om det sitter noen her som sier at de av naturen er overflatiske?

Du blir lett beveget, kommer lett i stemning, blir begeistret, roper lett halleluja, og folk setter store forhåpninger til deg. Men gleden er kort! Om en liten tid er den kjølnet og borte, til neste stemningsbølge kommer. Du er slik av naturen, mener du selv og andre, og du kan ikke for at du er skapt slik.

Nei, men det er noe annet du kan for: Hva gjorde du med det som var medfødt? Har du søkt lege for denne sykdommen din?

Lege – for sykdommen – er det sykdom?

Ja, og det hadde sett ille ut med mange av oss om vi ikke hadde gjort det. Se din svakhet og kjemp mot den. Be om å bli fast og stø, og legg vinn på å bli det.

Overgi deg selv og din svakhet til Gud, så skal du se at det retter seg. Ellers vil også ditt hjerte bli en nedtråkket landevei der ingenting kan gro.

* * *

Da Jesus talte til folket den dagen, så han mange slags ansiktsuttrykk. Han så også noen som «veide» saken: «Greier jeg det? Hvor mye må jeg gi opp? Hvor lett kan jeg slippe fra det? Skal jeg prøve?» Og så blir det gjort et forsøk. Men det er ingen beslutning. Sinnet er fremdeles delt. Det er ikke noe avgjort valg, ikke noe «for enhver pris».

En slik prøve må få en dårlig slutt. Livet og livsforholdene her på jorden er slik at de stadig kaster tunge lodd i den gamle vektskålen. Tornene vokser tett, bekymringene legger seg tungt over tanker og sinn, og det de ikke greier, greier «livets lyst». Å, for en trist historie en kunne skrive om sjeleliv som lyst og lidenskap har lagt øde! Å, ungdom, ungdom som leker med lysten, vet du hva du gjør? Ser du at du går på kanten av en avgrunn?

Ja, det er lett å regne ut at det må gå galt hvis det ikke er ramme alvor, hvis det ikke blir «for enhver pris»!

Er det likevel håp? Kan den nedtråkkede landeveien brytes opp? Kan steingrunnen knuses og forvitre, så det blir god jord? Og tornene, kan de rykkes opp?

Ja, Gud være takk – det kan skje!

Det har skjedd!

Gud kan gjøre det. Overgi deg til ham uten forbehold, uten fusk og fanteri! Rop til ham som om det gjaldt livet. Fortell ham hvordan det er med deg: at du er hard, at du er overflatisk, at du er nedgravd i lyst og lyster. Gud greier det også med deg. Han har greid det før. Kanskje nettopp du skal få være blant dem som på høstens dag kan bære fram hundre foll.

Av det jeg har sagt, går det fram hva som menes med den «gode jord», det «vakre og gode hjerte». Hjertet er ikke god jord fordi det er vakkert og godt av natur eller fødsel, for slik er ingen av oss. Men det hjertet som roper og ber midt i sine umuligheter, som klager «over sin egen synd» (Klag 3,39), og som skriver under på «Du er mannen!» (2 Sam 12,7) – det hjertet får hjelp fra Gud og bærer frukt, tretti, seksti og hundre foll, Gud til ære og pris!

Fastelavnssøndag: Jesu dåp

Matt 3,13–17

> Da dro Jesus fra Galilea til Jordan og kom til Johannes for å bli døpt av ham. Men Johannes nektet ham det, og sa: Jeg trenger å bli døpt av deg, og du kommer til meg! Men Jesus svarte ham og sa: La det nå skje! For slik er det riktig av oss å fullføre all rettferdighet. Da lot han det skje. Da Jesus var blitt døpt, steg han straks opp av vannet. Og se, himmelen åpnet seg for ham, og han så Guds Ånd stige ned som en due og komme over ham. Og se, det lød en røst fra himmelen: Dette er min Sønn, den elskede! I ham har jeg velbehag.

I tretti år hadde Jesus levd i det stille, og Skriften forteller bare én eneste ting om livet hans i den tiden. Nå står han ved det store skiftet i livet sitt. Nå skal han fram for offentligheten, og det store oppdraget i livet hans skal begynne for alvor. For all framtid og all evighet er en hel verden avhengig av at det oppdraget blir rett begynt og rett fullført. For Jesus og for verden var denne dåpsdagen en uvanlig viktig dag.

Så mye forstår vi, og så mye kan vi derfor si. Men når vi skal analysere det og tenke ut hva dagen egentlig skulle bety for Jesus, må jeg for min del innrømme at jeg står nesten fast. Og det er også verdt å merke seg at Skriften ikke sier noe om det. Skriften forteller bare hva som skjedde, ikke hvordan det skal forstås. Kan det ikke være at den tausheten betyr at vi ikke skal være altfor nysgjerrige? Tanken vår kan lett trå feil, som så ofte før.

Noen mener likevel at Jesus den dagen fikk klarhet over hva han var, og hva han skulle gjøre. For min del kan jeg ikke være med på det. Jeg tror han visste det fra før. Han hadde sikkert mange ganger lest 1 Mos 3 og Jes 53 og sagt til seg selv: «Det er meg!» Moren hans hadde også helt sikkert fortalt ham hva engelen sa.

Men det går kanskje an å tro og si at Jesus den dagen fikk et særskilt lys og en særskilt kraft: Da Ånden kom over ham, ble noen dører i hans menneskelige vesen lukket opp, slik at guddomsnaturen enda mer fullt og helt fikk forene seg med menneskenaturen hans og fylle den.

Ja, kanskje! Jeg sier det med ærefrykt. Jeg er så redd for at mine ord skal ta bort den minste flik av hans guddomsglans og majestet.

I alle fall ble han den dagen innviet til livsverket sitt, og menneskene så det. Fra den dagen skulle det stå fast for alle mennesker at her var den rette mannen, han som Gud hadde sendt, han som Israel ventet på, og som all verden ventet

på, uten å vite hva det egentlig var de ventet på. Derfor blir Jesu Kristi dåpsdag et av vitnene som en dag skal stå fram og vitne – den dagen da all vantro og all fornektelse skal få sin dom.

Men hvorfor ble Jesus døpt med Johannes-dåpen? Den dåpen var jo «omvendelses dåp til syndenes forlatelse» (Mark 1,4). Den som lot seg døpe med den dåpen, bekjente med det at han var en synder, skyldig for Gud. Og dersom han ikke hyklet, fikk han syndenes forlatelse. Vi vet at dette er den forklaringen Det nye testamente gir av Johannes-dåpen.

Det er kanskje ikke så lett å svare på dette heller. Jesus sier: «For slik er det riktig av oss å fullføre all rettferdighet.» Det var en plikt for dem begge. Hadde ikke Jesus blitt døpt av Johannes, ville et viktig stykke av «rettferdigheten» ha stått igjen som et tomrom.

Folkene Johannes døpte, var mennesker som led under synden sin og kjente seg som syndere. Bare Jesus hadde ikke synd, og derfor bekjente han heller ikke. Det var grunnen til at Johannes først ikke ville døpe ham. Men Jesus ville helst være sammen med slike, med dem som sørget over sin synd og kjente seg skyldige. Han var tolleres og synderes venn, og han skammer seg ikke ved å kalle oss brødre (Hebr 2,11).

Men så stort dette er, og så mye trøst det ligger i det, er det likevel ikke nok. Det er min overbevisning at Gud har mer å vise oss gjennom denne dåpen. Blant alle de store synderne og ugudelige mennene som Johannes døpte, var det likevel ingen så stor synder som Jesus. Alle andre syndere i verden bar sin egen synd, men Jesus bar alles synd. Som jordens største synder kom han for å bli døpt med omvendelses dåp til syndenes forlatelse. Han tar på seg alle følgene av den synden som var lagt på ham. Han var ikke bare i synderes lag, men på synderes plass.

Og Johannes forsto nok også dette, i alle fall en dag senere, da han møtte Jesus. «Se der Guds lam, som bærer bort verdens synd!» sa han da (Joh 1,29), og det hadde han fått øye på gjennom denne dåpen. Og Jesus så ikke mindre dypt enn Johannes, det kan vi være sikre på. Han lot seg døpe som den stedfortredende syndebæreren.

Johannes fant forklaringen i «Guds lam». Og der finner vi den også. Hadde ikke Jesus hatt sin dåpsdag som Guds lam, hadde han heller ikke hatt sin dødsdag som Guds lam. Vi døpes til Jesu død.

* * *

Jo dypere jeg prøver å tenke meg inn i dette, desto mer vokser Jesu dåpsdag for mitt indre øye. Den blir for meg som et utsiktstårn, der jeg får et hjertegripende utsyn over min Frelsers liv og over hele den verden av kjærlighet han hadde til alle villfarne sjeler på jorden.

Derfor vil jeg be deg, min medvandrer: Se Guds lam! Se ham slik han bar din synd fra den dagen han ble innviet og til han lå i graven. Han bar den bort og begravde den «til evig skjul og gjemme». Hvor i all verden ellers kan du se et så vederkvegende syn som dette? Guds Sønn bøyer hodet under vannet som døper ham til døden!

Det er en av de store bokstavene som menneskeslektens frihetsbrev er skrevet med.

Jesus ble døpt for å dø! Vi også.

Ja, vi er døpt til å dø! Skal vi ikke i dag, når vi står ved Jordan og ser Jesus bli døpt, enda en gang innvie oss selv for Guds åsyn til å dø med Kristus?

Skal vi være et helt misjonsfolk – å, hvor mye det er i oss som må dø!

Første søndag i fasten: Fristelse

Matt 4,1–11

> Da ble Jesus av Ånden ført ut i ørkenen for å fristes av djevelen. Og da han hadde fastet i førti dager og førti netter, ble han til sist sulten. Og fristeren kom til ham og sa: Er du Guds Sønn, så si at disse steinene skal bli til brød! Men han svarte og sa: Det står skrevet: Mennesket lever ikke av brød alene, men av hvert ord som går ut av Guds munn. Da tok djevelen ham med seg til den hellige by og stilte ham på templets øverste hjørne. Og han sier til ham: Er du Guds Sønn, så kast deg ned! For det står skrevet: Han skal gi sine engler befaling om deg, og de skal bære deg på hendene, for at du ikke skal støte din fot mot noen stein. Jesus sa til ham: Det står også skrevet: Du skal ikke friste Herren din Gud. Igjen tok djevelen ham med opp på et meget høyt fjell, og viste ham alle verdens riker og deres herlighet. Og han sa til ham: Alt dette vil jeg gi deg, dersom du vil falle ned og tilbe meg. Da sa Jesus til ham: Bort fra meg, Satan! For det står skrevet: Herren din Gud skal du tilbe, og ham alene skal du tjene. Da forlot djevelen ham, og se, engler kom og tjente ham.

I Jesu person som Gud og menneske er det mange hemmeligheter vi aldri kan komme til bunns i her på jorden, så vi kan si: «Dette forstår jeg. Dette kan jeg forklare og kartlegge både for meg selv og for andre.» Å være Gud og menneske på én gang ligger så helt utenfor vår erfaring at vi på forhånd kan si oss selv at mye av det må bli liggende skjult for tanken vår i mysteriets dyp, til den dagen da alt blir klart.

Slik også her. Når vi leser at Jesus ble fristet, møter vi straks et spørsmål som ingen ennå har kunnet gi et klart og tilfredsstillende svar på. Når Jesus var Gud og menneske på samme tid, kunne han da virkelig fristes? Det vil si: Fantes det noen dør i hans vesen som det onde kunne gå inn gjennom?

Men hvis Jesus ikke kunne fristes, i den forstand at hans indre menneske kunne lukke seg opp for det onde og gi det rom, så var jo fristelsen hans ingen fristelse. Da var den bare et skinn – vi kan vanskelig tenke annerledes – ja, en komedie, noe uvirkelig. Og hvilken betydning kunne den da ha for oss? Ville det ikke være uverdig for Jesus selv og for Gud, som sendte ham?

Det kan ikke være tvil om hva Skriften mener. Jesu fristelse var en virkelig fristelse, en virkelig kamp på liv og død mot en virkelig fare. Og derfor var det også en virkelig seier, med seierens frukt for ham selv og for oss.

Hva slags seier var det så Jesus vant? Hva er det kampen står om? Og hvordan kan Jesu seier bli min seier?

I Hebr 4,15 leser vi om ham at han er «prøvd i alt i likhet med oss». Da står vi på bibelsk grunn når vi – med ordet som utgangspunkt og los – prøver å forstå Jesu fristelse ut fra det vi vet om oss selv og våre egne fristelser. Vi har nok rett til å si at det var som menneske han ble fristet, selv om vi ikke kan forstå hvordan Gud i Jesus kunne være utenfor når personen Jesus ble fristet. (Det er verdt å legge merke til hvordan Jesus i vers 4 i beretningen stiller seg side om side med menneskene.)

I menneskenaturen er det visse grunndrifter, grunnstrømninger, som ikke er synd i seg selv, men som kan føre til synd dersom de følges og tilfredsstilles utenom Gud og mot Gud. Det var det Satan ville ha Jesus til å gjøre: utenom Gud og mot Gud.

* * *

Det er fullt ut lovlig å ville ha brød nok, så verken jeg eller mine sulter. Og ikke bare det: Sann gudsfrykt skal blant annet vise seg i at jeg samvittighetsfullt, flittig og trofast arbeider for å ha mat i huset, kull og ved å legge i ovnen og klær, så jeg og mine kan ferdes blant folk uten skam. En lat og likegyldig mann kan ikke være en gudfryktig mann.

Men det strevet som hos én mann kan være båret av tro og gudsfrykt, kan hos en annen bli det rene djevelskap. Hvis jeg skaffer meg mat nok på en måte som strider mot Guds klare vilje, er det det samme som å lyde djevelen. Vi må heller sulte og se på at hustru og barn sulter – heller ta den skammen å gå konkurs – heller det enn å røre en finger for å skaffe oss daglig brød med noe slags knep eller fusk.

Det er en hard prøve å bli satt på. Mang en mann har måttet kjempe en så hard kamp her at hver nerve i ham skalv i fortvilelsens feber.

Har du som leser dette, en slik kamp nå, nettopp nå? Jeg føler med deg! Men la ikke Satan få makten over deg. Husk det som står skrevet når dine egne tanker går vill og synet blir dunkelt. Du vet jo hva Gud vil, ikke sant? Våg det på Gud, slik Jesus gjorde. Han ville heller sulte enn synde.

I kampen for brødet står en stor del av verden på Satans side, mot Gud. Og du? Kan du for hver brødbit du tar, si med god samvittighet: «Dette har Gud gitt meg»?

* * *

Det er fullt ut lovlig og naturlig å kjenne trang til å gjøre et godt inntrykk og med det kanskje bane vei for det arbeidet jeg er betrodd, det budskapet jeg skal bære fram. (Se vers 5–7.)

Bak en slik trang kan det ligge mye gudsfrykt og lyst til å ære Gud og hjelpe og redde mennesker. Og uten den mangler vi et stort stykke av det som kan gjøre oss til dyktige arbeidsfolk både for jorden og for himmelen. Også Jesus ville gjerne få en god mottakelse i det Jerusalem han en dag måtte gråte over.

Men også den trangen – og ikke minst den – kan bli synd når den blir brukt til å stille ut meg selv og min egen fortreffelighet. Til å lage et skinn. Til å spille en rolle. (Også mennesker dømmer slikt og kaller det humbug.) Jeg – ikke Gud!

Det er kompaniskap med Satan det gjelder når han får lokket oss til å sette Gud til side på den måten. Han trodde han skulle få Jesus med seg på det også. Men da møtte han et nei så fast og så klart at det klinger ned gjennom tidene til oss som i dag fristes på samme vis. Det formaner oss til å sky alt slikt forfengelig utstillingsvesen som pesten. Og når tankene dine farer vill og synet blir dunkelt av fristelsens giftige tåke, så husk enda en gang: Det står skrevet!

* * *

Trangen til å eie noe og være herre over noe, så jeg kan si: «Det er mitt», og kan bruke det som jeg vil, kan i og for seg være god og brukes som et middel til å tjene Gud og gjøre godt. Men den som følger denne trangen slik at Gud og Guds vilje faller utenfor alle hans beregninger og planer, han er en opprører.

I det store og hele er det nok dessverre slik at verden i sitt jag etter penger og makt har falt på kne for Satan. Men når vi ser på dette, må vi ikke bare tenke på dollarfyrstene og jobbemillionærene borte i Amerika, eller på våre egne jobbemillionærer og «gullasjbaroner». Å nei, Satan banker nok på dørene hos vanlige folk også, og hos de kristne, med stadige innbydelser til å få penger og makt, bare du vil gjøre et lite knefall for denne verdens gud.

Leser – din forretning, din forretningsmoral – tåler den lyset? Er det ærlighet helt til bunns?

* * *

Det går neppe en dag uten at hver av oss møter slike ting. Ikke bare som noe trist i livet rundt oss, men som en personlig fristelse, og med det som en personlig fare for oss selv.

Gir du etter, kan du nok fremdeles greie å være plettfri i menneskers øyne. Men du er likevel «en merket mann». Og et eller annet sted i tilværelsens store hovedbok er det skrevet opp og gjemt til den dagen da kontoen din skal gjøres opp, og hver av oss skal få igjen for det som skjedde mens vi var i legemet. (Se 2 Kor 5,10.)

Hvordan skal vi så klare oss i denne krevende livskampen? Iblant blir vi lokket og dratt, iblant truet og pisket av livets bitre nød, til å gå i kompaniskap med Satan.

Vi ser at Jesus vant seier da han i denne kampen sto på samme plass som vi står på i dag. Men hvordan kan det hjelpe meg at Jesus slo Satan så grundig den fristelsens dag i ørkenen?

Somme svarer: «Jesus har med det vist oss at det går an å vinne over fristelsen og jage Satan på dør. Når han kunne, så kan vi!»

Nei, det fortvilte er nettopp at det ikke er sant. Snarere er det sant at hans «kan» så mye klarere viser oss at vi ikke kan. Det var ingen sak for ham, som hadde et så klart blikk og var så ren! Men jeg, min stakkar, som i tanke og lyst er så snar til å bøye kne for Satan!

Hva så?

To ting skulle Jesus gjøre her på syndens jord: Han skulle dø for synden, fordi «syndens lønn er døden» (Rom 6,23). Og han skulle bli en kraftkilde for et nytt liv i Gud. Om det siste har Jesus selv brukt det fine og talende bildet at han er vintreet, og vi er greinene (Joh 15,5).

Skriften har sagt oss med sterke og klare ord at fristelsen i ørkenen og de andre lidelsene Jesus måtte gjennomgå, var med på å gjøre ham til «vintreet». Hebr 2,10 lærer oss at vår frelses høvding ble fullendt «gjennom lidelser».

Og nå står «vintreet» ferdig, fagert og fint. Det som nå kan skje, og som himmelens engler venter på, er at du kan bli podet inn. En vill kvist i den edle stammen. Du den ville kvisten, han den edle stammen.

Kan vi ikke gjennom dette forstå litt av hva Jesu seier kan gi oss til seier? Nå gir det ikke fortvilelse, men evangelium, lys, seier og gode utsikter å se på vår seirende Jesus. For vi kan bli en del av ham.

Å, fikk jeg kun være den minste kvist på vintreet ditt, Herre Jesus Krist!

Så kommer alt an på hva du kan svare på dette enkle spørsmålet: Er du innpodet i vintreet? Hogd av fra den ville stammen og innpodet i ham, «fra verden reven – med Jesus rett bekjent»?

Hvordan det skjer? Min leser, vet du ikke det? Vet du ikke at han bar din synd og døde for deg?

Med foten på forsoningens klippefaste grunn og hånden i hans ser vi enda en gang inn i hans klare, rolige åsyn, med seiersglansen i strålende, uovervinnelig majestet. Og vi bøyer knærne for ham og sier om igjen, som vi har sagt før:

I mitt hjerte, på min tunge la ditt ord om seier sjunge og tilrope Satan: Vik!

Andre søndag i fasten: Mangel på kraft

Mark 9,17–19

> En i folkemengden svarte ham: Mester, jeg har ført til deg sønnen min, som er besatt av en stum ånd. Når den tar tak i ham, sliter den i ham, han fråder og skjærer tenner og visner bort. Jeg sa til disiplene dine at de skulle drive den ut, men de var ikke i stand til det. Han sa da til dem: Du vantro slekt! Hvor lenge skal jeg være hos dere? Hvor lenge skal jeg tåle dere? Før ham til meg!

Det faller naturlig for meg å dele denne teksten i to. Den første delen er den vanskeligste, for både i innhold og krav ligger den høyt over de fleste kristne i vår tid – både over oss som står på prekestolen, og over dere som sitter andektige på benkene og hører på. For de fleste av oss predikanter ville det kanskje passe best å gå stille ned fra prekestolen når vi hadde lest teksten, og sette oss i skammekroken til vi hadde lært litt mer kristendom. En alvorlig mann har gitt denne vanskelige delen overskriften «Verdens nød og kirkens fallitt».

Den andre delen – jeg vil ikke si at den er så svært lett den heller, men den er i alle fall full av trøst og nådig innbydelse. Den passer godt for oss «dusinkristne», som de fleste av oss er, selv om vi av ubegripelig nåde får ha navnene våre skrevet i himmelen.

Først den første delen: «kirkens fallitt» – ikke den norske statskirkens fallitt, men Jesu Kristi kirkes fallitt. «Verdens nød» er stor og ubeskrivelig. Kanskje noen synes at verden er bra? I så fall må det vel være fordi vi er så vant til nøden at den ikke lenger gjør inntrykk på oss.

Det er omtrent som da jeg var i Kina. I begynnelsen var det forferdelig å se på elendigheten, syke og døende som lå slengt i rennesteinen, og mange andre ting av samme slag. Men etter hvert ble det så dagligdags at jeg formelig måtte ta meg sammen for å kunne se på det med et kristent menneskes følelser og tanker.

Denne slekten, som er skapt av Gud og til Gud, er besatt av en legion onde ånder. Først og fremst gjør de menneskene «stumme», så de aldri åpner hjertet og munnen for å tale med Gud, fordi millioner av dem har glemt at de har noe å snakke med ham om.

Onde ånder sliter og river i dem – hatets ånd, misunnelsens ånd og tusener av andre. For penger, ære og lyst snyter de hverandre, hater hverandre og slår hverandre i hjel. Og de svarteste lystene velter dem flokkevis ned i rennesteinen

– verre enn dyr. Sykehus, sinnssykehus, tuberkulosehospitaler, politistasjoner, arrestlokaler og fengsler er like nødvendige i våre moderne samfunn som daglig brød.

Klasseforskjell og klassekamp vokser uhyggelig. Den sosiale revolusjonen er et ildrødt uhyre som skjærer grimaser mot oss fra hver streik – og fra hver krone som en på mange måter bakvendt samfunnsordning legger til de enorme fjellene av oppsamlede millionformuer. Er ikke det moderne Babels tårn snart modent til å falle?

Og denne hvite rasen som vi er så stolte av å høre til, fordi den er så klok og så sterk og så erobringsdyktig både på jorden, på havet og i luften – denne hvite rasen tråkker på de fargede rasene med jernskodd hæl. De blir sett ned på, foraktet, hundset, jaget og pisket, og det i sitt eget land. Kina blir ødelagt med opium og Afrika med brennevin, og landenes regjeringer går med på den skammelige trafikken for at noen gudsforgåtte, mammonsdyrkende rikmenn kan bli enda rikere.

Kristi kirke har eksistert i 1900 år. Hvorfor har den likevel ikke kunnet stoppe kilden til denne syndfloden av grusomhet og beksvart egoisme? Det finnes 1000 millioner hedninger som lever i en vedvarende natt av uvitenhet og synd. Hvorfor har ikke Jesu Kristi kirke maktet hedenskapet? Og hvorfor har den ikke utrettet mer i byene og bygdene våre? Hvorfor er det så mange uomvendte her og så få omvendte?

Verdens enorme nød er kirkens oppgave. Dens veldige og lysende oppgave! Hvorfor har Kristi kirke maktet oppgaven så dårlig?

«Jeg sa til disiplene dine at de skulle drive den ut, men de var ikke i stand til det.»

Hvem kan, når disiplene ikke kan? For er det ikke sant at det er disiplene som har medisinen mot verdens nød? De har en allmektig Herre og et livgivende evangelium. Hvorfor har ikke denne kraften utrettet mer? Disiplene kunne ikke – disiplene!

Det skarpeste sverd blir unyttig når det legges i en svak og vissen hånd. Gud har betrodd oss et sverd, men kanskje er hånden vissen og svak. Ja, det er vel der saken ligger. Og hvorfor er den svak?

«Da disiplene ble alene med Jesus, gikk de til ham og spurte: Hvorfor kunne ikke vi drive den ut? Han sa til dem: For deres vantros skyld! Sannelig sier jeg dere: Om dere har tro som et sennepsfrø, kan dere si til dette fjellet: Flytt deg herfra og dit! Og det skal flytte seg. Og ingen ting skal være umulig for dere. Men dette slaget farer ikke ut uten ved bønn og faste» (Matt 17,19–21).

* * *

Jesus peker i svaret sitt på to ting: Det ene er for liten tro, det andre er dette «ikke uten ved bønn og faste».

Mine venner, jeg er redd vi har fryktelig lite av denne varen – tro, bønn og faste. Hvordan kan troen bli sterk og ekte om du har det så travelt at du knapt nok spanderer noen jagede minutter på å være sammen med Gud og se inn i din forløsers guddommelige ansikt? Hvordan kan det finnes en tro som overvinner

verden, når våre egne småting er mer interessante og viktige for oss enn Kristus og sjelene og verdens nød?

Troen vokser når Isak blir ofret. Og «Isak» er ikke synden vår. Det er noe som i seg selv kan være tillatt og godt, men som blir synd om vi ikke ofrer det når Gud vil ha det.

Det verste av alt er kanskje at vi likevel sørger og lengter så lite, midt i alt dette tunge og vanskelige – både oppgavene og vår egen avmakt. Som regel spiser og sover vi like godt, pløyer åkeren vår, kjøper kyr og tar oss en hustru og har det nokså bra, mens verdens nød roper til himmelen og sjelene visner og dør. Nei, vi har ikke mye å være kry over. Det er stort, ja, ubegripelig nåde, om vi berger vår egen sjel.

Jeg våger ikke å si mer om den saken. Men jeg tror at alle må prøve å se seg om etter det Moria-fjellet der vi ofrer vår Isak og blir sterke i Herren. Det er trist å måtte innrømme at det er vår seiglivede vantro som stenger døren for Guds kraft.

Likevel har vår nådige Gud noen gode ord til oss. Det første den andre delen av teksten får meg til å understreke, er dette: Han forlater oss ikke. Det hadde vært rimelig om han dro bort fra en slik syndig slekt. Det hadde vært forståelig om tålmodigheten hans tok slutt. «Du vantro slekt! Hvor lenge skal jeg være hos dere? Hvor lenge skal jeg tåle dere?»

Passer ikke det på oss? Mesteren er ikke fornøyd med oss. Men han forlater oss ikke! Han går inn i stuene våre, han vandrer på gatene våre. Og det vil jeg si til deg som er blitt skuffet over disiplene: Det er rimelig at du er blitt skuffet over oss. Men gå til Jesus selv, prøv ham!

Denne mannen som fikk så nådig hjelp – hva har han å fortelle oss om veien til hjelpen? Han var i den ytterste nød. Han hadde søkt hjelp der han trodde den var å få, og var blitt skuffet. Han begynte med en liten kapital av tro. Nå har han ikke annet igjen enn et rop fra den dypeste nød. Slike ting er ikke ukjente for oss heller. Vår eneste kapital er ofte ikke mer enn nød og et rop fra en skuffet og forpint sjel.

Med dette ropet og svært liten tro står han ansikt til ansikt med Jesus, Guds Sønn. Han er ferdig med menneskene, han har bare Jesus igjen. Men der møter han et øre som kan høre.

Ansikt til ansikt med Jesus! Også dette ser nokså håpløst ut til å begynne med, for Jesus spør om han har tro. Ja, det var det vanskelige spørsmålet jeg også strevde med da jeg begynte å bli alene med Jesus. Og det underlige er at når en begynner å undersøke om en har tro, finner en ingenting. Da blir den eneste utveien å rope: «Jeg tror! Hjelp min vantro!» (Mark 9,24). Slik ble han hjulpet, slik ble jeg hjulpet. Og siden har det samme skjedd om igjen mange ganger.

Når vi ser alt dette under ett, hva er da vårt håp for den døende verden og for oss selv? Vårt håp er at Guds levende Sønn ennå er i verden. Han går på gatene våre, han stiger inn i stuene våre, han banker på hjertenes dører. På en eller annen måte skal han veie opp både verdens nød og Satans makt og disiplenes avmakt. Ennå skjer det undere her, ennå blir syndebundne mennesker ført over fra Satans makt til Gud.

Men la oss ikke slå oss til ro med vår avmakt. Sammen med Guds strålende Sønn går vi ennå en gang ut til arbeidet vårt med håp som skinner i ansiktene våre. Og vårt arbeid skal ikke være forgjeves i Herren.

Tredje søndag i fasten: Ti stille og far ut av ham!

Luk 4,31–37

> Han dro ned til Kapernaum, en by i Galilea, og lærte dem der på sabbaten. De var slått av undring over hans lære, for hans tale var med myndighet. I synagogen var det en mann som var besatt av en uren ånd, og han ropte med høy røst: Å! Hva har vi med deg å gjøre, Jesus fra Nasaret? Du er kommet for å ødelegge oss! Jeg vet hvem du er, du Guds Hellige! Men Jesus truet den og sa: Ti stille og far ut av ham! Den onde ånden kastet mannen ned midt iblant dem, og for så ut av ham uten å skade ham.
> Da kom det forferdelse over dem alle, de samtalte med hverandre og sa: Hva er dette for et ord? Med myndighet og kraft befaler han de urene åndene, og de farer ut. Og ryktet om ham kom ut til hvert sted i omegnen.

Blant det Bibelen lærer oss om tilværelsen, er også dette: Det finnes to makter som ustanselig kjemper mot hverandre – ondt og godt, lys og mørke, Satan og Gud, kjødet og ånden. Når denne kampen begynte, vet vi ikke. Men den er i full gang nå, og den har pågått uten stans så langt tilbake som vi kjenner menneskenes historie.

Kampen har kanskje ikke alltid vært like hard. Det har vært tider med forholdsvis ro og så igjen tider med veldige sammenstøt. Det er rimelig å tro at det nettopp var slike veldige sammenstøt på Jesu tid. Grunnen var vel først og fremst at Jesus var kommet. «Til dette ble Guds Sønn åpenbart, for at han skulle gjøre ende på djevelens gjerninger» (1 Joh 3,8). Og det var ikke Satan uvitende om. Derfor dro han selv i striden som aldri før, og derfor mobiliserte han sine tjenere og hærer som aldri før.

Noe får oss til å tro at det aldri før hadde vært en slik uro i åndenes verden som da. Nå skulle det avgjørende slaget stå, og Satan visste det. I Åp 12,12 leser vi: «Ve jorden og havet! For djevelen er steget ned til dere i stor vrede, fordi han vet at han bare har en liten tid.» Det passer i alle fall også på tiden da Jesus levde. Og det er vel helst slik vi må forklare at det var så mange besatte på Jesu tid.

* * *

Det som skjer i teksten, er et ledd i denne kampen. Jesus møter selv den onde åndeverdenen og jager den på flukt. I seg selv er hendelsen enkel nok, men kort

og enkel som den er, viser den oss en del ting vi selv har bruk for i den samme kampen.

Det første vi skal merke oss, er at den besatte hadde mistet herredømmet over seg selv. Det var den urene ånden som styrte ham og brukte ham til det den ville.

Mange mennesker lever i den drømmen at de kan styre seg selv – at de kan synde eller la være å synde, at de kan omvende seg eller la det være, alt etter hva de selv vil og bestemmer seg for. Men livet selv viser oss på en forferdelig måte at det bare er en drøm. Ikke en eneste av dem hadde tenkt seg å bli lagt inn på en anstalt for drankere. Ikke en eneste hadde tenkt å havne på et sinnssykeasyl fordi han levde i synd. De drømte at de var frie, men de var treller under en ånd som var sterkere enn dem.

Nei, syndens trell har det ikke i sin makt å gjøre seg løs så lenge han er borte fra Gud! Han kan nok velge mellom syndene, men det er alltid noen han må tjene. Ja, noen ganger har han ikke noe valg, men må tjene de syndene som i virkeligheten plager ham. Og midt i alt dette hender det ofte at de som er mest bundet, tror at de er mest frie, og at de som sitter i det mørkeste fengselet, tror at de har mest lys. De kjæler for lenkene sine og drømmer at fangedrakten er en kongekappe.

Det andre jeg vil minne om, er at det fantes kunnskap om Jesus – men vel å merke hos den onde ånden. Den visste i alle fall to ting om Jesus, og det vet alle uomvendte mennesker i vårt land også: Den visste hva han er, og hva han vil.

Ja, vi vet det, og likevel er det så mange uomvendte blant oss. De vet at slik de nå er, har Jesus ennå ikke fått gjøre noe med dem. Og de vet mer, om de vil vite det: De vet at slik de nå er, må de gå den samme veien som den onde ånden måtte gå – til de onde åndenes død og mørke.

* * *

Hva er grunnen? La oss se i dagens tekst hvordan uomvendte mennesker tar det når kristendommen kommer dem altfor nær. Da kan vi få litt av Guds lys over dette spørsmålet.

Den besatte hadde gått der nede i jødenes land, der det var så mye kunnskap om Gud. Likevel hadde ingen forstyrret den onde ånden og befridd mannen fra den. Og vi blir drevet til å spørre: Hvorfor fikk den onde ånden være så i fred? Det svaret vi kan gi, er dette: Så lenge den onde ånden bare møtte fariseernes og de skriftlærdes knusktørre teologi, holdt den seg rolig. Den hadde ingen grunn til å være redd for slikt.

Men da Jesus kom med sin åndskraft, kom det «liv i gamlingen». Og nå forstår vi spørsmålet: «Er du kommet for å ødelegge oss?»[1] Nå var det blitt ramme alvor: Ut med deg!

Vi kristne har nok ikke så liten skyld i at så mange uomvendte mennesker får være i fred. Og det er helt sikkert altfor lite hellig angrepsånd i kristendommen vår. Men likevel er det du, uomvendte, som går fortapt. Og når kristendommen kommer deg altfor nær, svarer du sammen med den onde ånden: «Hva har vi med deg å gjøre?» Det er samme tekst og samme tone. Også du vet at det er noe som må «ut», noe du må ta avskjed med.

[1] NB: «Du er kommet for å ødelegge oss!»

Oppriktig talt, du som hører på: Er det ikke det du er redd for, at du blir nødt til å være og leve så mye annerledes enn før? Det er den gamle gudsfiendtlige ånden i din ugjenfødte natur som er redd – redd for Jesus og det nye livet!

Hva skal vi så si? Jo, vi har dette å si: Den onde ånden måtte ut likevel, selv om den var aldri så sterk og arg! Ett ord av Jesus fikk den ut, og et ord av ham har fått den ut senere også. Det vitner de tusener av levende kristne i dag om. Og Jesu ord har vi rikelig iblant oss. Vi behøver ikke fare opp til himmelen for å hente det ned eller ned i avgrunnen for å hente det opp. Derfor står det i Jes 55,3: «Hør! Så skal deres sjel leve.»

Ja, hør – han gikk i døden for deg! Han bar din synd! Han har tegnet deg i begge sine hender!

> O trette vandrer, hør hans røst, han skjenker hvile, nåde, trøst! Hver syndbelesset synder, kom, unnfly Guds vredes strenge dom! Fra syndens lenker gjør deg fri, Jesus av Nasaret går forbi!

Midfastesøndag: Komme til Jesus

Joh 6,65

> Og han sa: Derfor har jeg sagt dere at ingen kan komme til meg uten at det er gitt ham av Faderen.

Dette er et ord til advarsel, og det er et ord til trøst. Jesus taler til folk som tilsynelatende hadde sluttet seg til ham. Men at de i det ytre hadde sluttet seg til ham, var ikke det samme som at de i virkelig åndelig betydning var kommet til ham. Det var ikke Gud som hadde virket denne ytre tilslutningen. Det var et skritt de hadde tatt av egen drift, fordi de trodde at de skulle få se sine kjødelige Messias-forhåpninger oppfylt. Derfor kunne de like lett ta det samme skrittet tilbake igjen så snart de forsto at Jesus ikke var den mannen de kunne vente noe slikt av.

Betyr dette at Gud ikke vil dra dem til Jesus? At Gud ikke ville gi dem den nådige og nødvendige hjelpen? Nei, men det betyr at denne Guds gave forutsetter og krever at mennesket tar imot den. Når det så viste seg at det ikke var noen slik dragelse i dem, var det ikke fordi Gud ikke hadde villet gi dem den. Det var fordi de ikke hadde tatt imot det Gud hadde villet gi. Det var derfor de ikke var «kommet til Jesus» for å finne frelse fra synd og fortapelse.

Hva blir så advarselen i dette ordet for oss som leser det i dag? Advarselen blir denne: Stå ikke imot Guds dragelse! Gi akt på de dyrebare stundene da du kjenner Guds dragelse. Gjennom tidene har mange kjent Herrens kall, og de var klar over at det var Gud selv som dro i dem. Men de sto imot.

Du som leser: Du kan ikke komme til Jesus av egen kraft eller ved din egen beslutning. Hvis du står imot dragelsen til den forsvinner fra livet ditt, er det ikke mer håp for deg. Da finnes det ingen makt i tilværelsen som kan føre deg til Jesus – til frelse og evig liv. Å, for et alvor!

* * *

Så er det et ord til trøst. Hvilken trøst?

Du kan «ikke komme til Jesus av egen kraft eller fornuft». I ditt eget indre finnes ikke den kraften som kan føre deg over det svimlende dypet som skiller deg fra Jesus. Du har heller ikke det indre klarsynet som skal til for å se Jesus slik du må se ham for å bli frelst.

Er det da håpløst? Mange har tenkt slik. «Det nytter ikke for meg,» har de sagt. «Jeg har prøvd og ikke fått det til, og nå orker jeg ikke mer. Jeg må gi opp.» Men Gud være takk, det er ikke håpløst. Og hvorfor ikke?

Fordi du får tilbud om en annen kraft, og den er fullt ut sterk nok til å gjøre dette underet: å føre deg, en forvendt og gjenstridig synder, til din Frelser. Og denne andre kraften er Guds dragelse. Guds dragelse! Å, du veldige Guds makt! Du som også en gang dro meg inn i Frelserens favn. Ja, du kan utrette det.

Og hva så? Da står bare én eneste ting igjen: Gi deg over til Guds velsignede, nådige dragelse! Si til ham nå i denne stund: «Far, her er jeg! Ta meg, bær meg, løft meg, led meg!» Og du er der, enda du ikke riktig vet hvordan det gikk for seg. Men nå er du der. Og du vil aldri mer gå bort fra ham som tok så nådig imot en synder som deg.

Maria budskapsdag: Forent

Luk 1,26–38

> Men i den sjette måneden ble engelen Gabriel sendt av Gud til en by i Galilea som heter Nasaret, til en jomfru som var forlovet med en mann som hette Josef, av Davids ætt. Og jomfruens navn var Maria. Engelen kom inn til henne og sa: Vær hilset, du som har fått nåde! Herren er med deg, velsignet er du blant kvinner! Men hun ble forferdet over hans ord og grunnet på hva slags hilsen dette kunne være. Og engelen sa til henne: Frykt ikke, Maria! For du har funnet nåde hos Gud. Se, du skal bli med barn og føde en sønn, og du skal gi ham navnet Jesus. Han skal være stor og kalles Den Høyestes Sønn. Gud Herren skal gi ham hans far Davids trone, og han skal være konge over Jakobs hus til evig tid, og det skal ikke være ende på hans kongedømme.
> Men Maria sa til engelen: Hvordan skal dette gå til da jeg ikke vet av mann?
> Engelen svarte og sa til henne: Den Hellige Ånd skal komme over deg, og Den Høyestes kraft skal overskygge deg. Derfor skal også det hellige som blir født, kalles Guds Sønn. Og se, Elisabet, din slektning, har også unnfanget en sønn i sin høye alder. Hun som ble kalt ufruktbar, er nå alt i sjette måned. For ingenting er umulig for Gud.
> Da sa Maria: Se, jeg er Herrens tjenerinne. Det skje meg etter ditt ord! – Og engelen forlot henne.

Den kristne kirke har alltid trodd at Jesus Kristus er Gud og menneske i én person. I Bibelen er dette uttrykt på flere måter, blant annet i disse ordene fra Galaterbrevet: «Da tidens fylde kom, utsendte Gud sin Sønn, født av en kvinne» (Gal 4,4).

Det som ligger gjemt i dette, er ikke bare at Guds Sønn måtte bli menneske for å kunne sone slektens synd. Det er heller ikke bare at han – som noen legger så stor vekt på – måtte bli et virkelig menneske for å kunne vise oss «det ideelle menneskeliv» til oppmuntring og etterfølgelse. Her vil vi særlig feste oppmerksomheten ved en annen side av saken: I Jesus Kristus er Gud og menneske blitt forent – nemlig på den måten at Gud har tatt bolig i mennesket.

* * *

At Gud og menneske skulle bli ett, var en gammel drøm i menneskeslekten. I de hedenske religionene finnes det mange slags fortellinger om slikt. Kanskje var det den halvt eller helt glemte arven fra Edens hage – ordet om «kvinnens ætt» – som lå gjemt i sjelene og fødte lengsler og drømmer?

Så kom dagen da drømmen ble virkelighet. «Ordet ble kjød og tok bolig iblant oss» (Joh 1,14). Evangeliet i dag forteller hvordan det gikk for seg, så langt det kan fortelles.

Men det er underlig: Da løsningen på den gamle gåten ble forkynt for menneskene, da – ja, hva da? Fra den første dagen til nå er ingen blitt mer spottet og spyttet på enn Menneskesønnen.

Men la oss glemme spotten og spotterne. La spotterne fylle målet av sine synder – deres tid kommer nok også, kanskje til dom, kanskje til omvendelse og frelse. Uansett skal de alle bli åpenbart for hans ansikt – han som de spottet fordi han var så ringe som menneske, og hvis blod de tråkket under føttene. Det spotterne forakter, vil vi bruke til vår frelse.

Det som skjedde i Jesus Kristus – at Gud bodde i et menneske – er skjedd ved ham for at det samme skal skje i oss. Det vil si: Gud skal også bo i oss, uten at vi av den grunn er Gud. Dette kan skje med oss fordi Guds Sønn ble menneske. Hans menneskeblivelse er den store grunnkapitalen som er stilt til rådighet for slekten som synden skilte fra sitt opphav.

Og slik Kristi menneskeblivelse er et bilde på hva hver av oss er bestemt til å bli, er det også et svært talende bilde hvordan Maria fikk og tok imot oppgaven sin – å bli Jesu mor. Det viser oss hva som skjer når Gud får ta bolig i en av oss.

Det første er engelen: Han ble sendt fra Gud, han kom, og han talte til henne. Gud må komme til oss, ellers kan vi ikke komme til ham. Sannheten, den sannheten som frelser, kan vi ikke hente fram fra vårt eget hjerte eller våre egne tanker. Derfor må Gud sende bud til oss og tale til oss, undervise oss og gi oss sann og pålitelig beskjed om det vi ellers ikke kunne vite.

Hvordan må det da gå dem som aldri vil la Gud tale til seg, som stenger hjertedøren – og kanskje husdøren også – for Guds sendebud? Hva har du gjort med Guds sendebud og med det Gud har talt til deg gjennom dem?

Det andre er hilsenen: «Du benådede!»[1]

Skulle det gå oss etter fortjeneste, ja, da fantes det sannelig ikke noe håp! Nei, ikke for noen av oss. Den setningen er gammel, men det er sannhetens malm i den. Hør hvordan det ringer med malmtunger: Fortapt! Fortapt! Men til disse fortapte rekker Gud ut en hånd. Denne hånden er nåden. Hva vil det si?

Nåde betyr at du ikke har noen rett på Gud og hans himmel. Det er dårskap å prøve å rettferdiggjøre seg selv og si: «Hvis det er sant at Gud er en barmhjertig og kjærlig Gud, kan han ikke være så hard og urettferdig at han forkaster meg og lar meg gå fortapt.» Hva slags rett har du på Gud? Du dåre! Men den retten du ikke har, kan du få. Men da må du ned på den plassen der Gud kan få gi deg den.

Tenk deg at du har en skyldner. Du vet at han ikke kan betale. Men av en eller annen grunn har du bestemt deg for å ettergi ham hele gjelden. Så kommer mannen en dag på kontoret ditt. Han er full av krav, bruker store ord og mener at du som et bra menneske ganske enkelt har plikt til ikke å kreve ham for denne gjelden. Hva da? Mest sannsynlig ville du holde beslutningen din for deg selv og la mannen forstå at du har tenkt å kreve din rett og pengene dine. Ville det være noe å undres over?

[1] NB: «Vær hilset, du som har fått nåde!»

Men hvis den samme mannen hadde sagt: «Jeg er skyldneren din, jeg vet det, og jeg er ulykkelig fordi jeg ikke ser noen som helst utvei til å betale gjelden min» – hva da? Da ville du naturligvis straks si noe slikt som: «Vær ikke redd for det. Jeg kjenner situasjonen din, og jeg vet at du med glede ville ha betalt gjelden din om du bare hadde kunnet. Derfor har jeg tenkt å stryke hele gjelden.» Resten trenger jeg ikke å beskrive.

Omtrent slik er det mellom synderen og Gud. Du må ned på «nådeplassen», ellers – ja, jeg overlater til deg selv å fullføre setningen. Ingen synder går fortapt fordi nåden mangler eller ikke strekker til. Men nåde må tas imot som nåde. Ellers er det rett og slett ingen anledning til å gi deg den. Kan du ikke forstå det?

«Det skje meg etter ditt ord!» sa Maria.

Har du det ydmyke sinnet som ikke har noe annet krav og noe annet ønske enn at det skal skje deg etter Herrens ord slik det er åpenbart for oss – ikke slik du på egen hånd kan spekulere deg fram til?

Til dette åpenbarte ordet fra Gud hører det også noe annet som vi nødvendigvis må ha med. Det kan sees fra flere sider. Nå vil vi se saken slik den ser ut fra ditt ståsted når du har kommet ned på «nådeplassen».

Når du er kommet dit, vil sannsynligvis to ting bli svært tunge og vanskelige for deg. Den ene er at gjelden din – det vil si synden og skylden din – virker så stor at du ikke kan tro at det er tilgivelse for deg. For da forstår du litt av det forferdelige i å synde mot Gud.

Den andre er at selv om du kan tro på syndenes tilgivelse sånn generelt, greier du ikke å bli viss på at din synd er tilgitt. Du ber og «strever og har tungt å bære». Du vil gjerne tro, men med all din bønn og alt ditt strev er du like uviss og har ingen ro.

Da trenger du igjen dette: «Det skje meg etter ditt ord!» Hvilket ord? Det ordet som forteller at din synd er utslettet ved Jesu sonende død. Han bar den, han bar den bort. Så nå har Gud ikke lenger noen grunn til å tilregne deg synden din. Når du nå kommer til ham og klager over gjelden din, synden din, sier han: «Kjære barn, hos meg er din synd utslettet! Jeg venter bare på at du skal komme og ta imot gaven!»

Kan du tro dette? Det sier «Ordet», og det sier det på mange måter. Hør her en av dem: «Jeg, jeg er den som utsletter dine misgjerninger for min skyld, og dine synder kommer jeg ikke i hu» (Jes 43,25). Se på ham som er naglet til forbannelsens tre på Golgata, så vil du se hvor sant dette ordet er.

Ja – «det er liv i et blikk på det Golgata-kors!» Se og lev!

Liv! Ja, Guds liv, for nå har han tatt bolig i deg. Også om dette kan du finne Guds ord i Guds bok. Let etter det, så skal du se.

Palmesøndag: Vi vil gjerne se Jesus

Joh 12,20–33

> Blant dem som pleide å dra opp for å tilbe under høytiden, var det noen grekere. Disse kom da til Filip, som var fra Betsaida i Galilea, og ba ham og sa: Herre, vi vil gjerne se Jesus. Filip kommer og sier det til Andreas. Andreas og Filip går og sier det til Jesus. Men Jesus svarer dem og sier: Timen er kommet da Menneskesønnen skal bli herliggjort! Sannelig, sannelig sier jeg dere: Hvis ikke hvetekornet faller i jorden og dør, blir det bare det ene kornet. Men hvis det dør, bærer det mye frukt. Den som elsker sitt liv, skal miste det. Men den som hater sitt liv i denne verden, skal bevare det til evig liv. Den som vil tjene meg, han må følge meg. Der jeg er, der skal også min tjener være. Om noen tjener meg, ham skal Faderen ære.
> Nå er min sjel forferdet! Og hva skal jeg si? Far, frels meg fra denne time! … Når jeg blir opphøyet fra jorden, skal jeg dra alle til meg.

Når jeg tenker på verdens nød i alle dens skikkelser, er det som jeg hører et rop fra tusen stemmer: «Vi ønsker å se Jesus!» Sorgen og synden i stuene våre, den fulle mannen på gaten, jammeren blant hedningefolkene, skapningens sukk – alt sammen roper etter lege og medisin for sår i sjelen og sår i samfunnet. Og vi vet alle sammen at legen er Jesus, og at medisinen er hans ord og hans blod.

«Vi ønsker å se Jesus!» Hvem skal så vise Jesus fram? Grekerne kom til disiplene. Og selv om det ikke er så mange som kommer til oss, venter folk likevel å få se Jesus hos oss og gjennom oss. Når jeg tenker på dette, er det ikke lett å være en kristen, og det er heller ikke så lett å være predikant. Det er ikke alltid det beste bildet av Jesus folk får se når de ser på oss og hører oss. Mine tilhørere: Vi trenger å få se Jesus! Og jeg er sikker på at dere alle ønsker det.

Men hvilken Jesus ønsker dere å se?

«Jesus, naturligvis,» sier dere. Ja – men den saken er kanskje ikke så enkel som mange av dere tror. Og spørsmålet mitt er ikke helt uten grunn.

Ønsker dere å se den Jesus som evangeliet i dag forteller om? Vel – da er det særlig tre trekk jeg vil nevne.

Det første er hvetekornet som dør. Det er først og fremst et sant ord, sant også når det overføres til vårt liv. Det er også et hardt ord. Men den Jesus som teksten viser oss, har aller først levd ut dette harde ordet selv, og så sier han rett ut at vi må gjøre det samme.

Hva betyr så det? Det betyr at du må overgi livet ditt – dette bankende, higende livet – med alle sine interesser, planer og teorier. Du må «miste» det, så det ikke lenger er din eiendom. Men ikke ut i løse luften – nei, til Gud. Dette har Jesus selv gjort, og han sier like bestemt at også du må gjøre dette, om du vil være hans disippel.

Ønsker du å se Jesus? – Jesus som hvetekornet? Det betyr at du dag etter dag og år etter år må slå en påle gjennom egoismen din, vår stive, seige egoisme, som stadig preker den løgnen for oss at vi først og fremst har lov og plikt til å se til oss selv. Og en løgn til: at det er lykke og gode dager når vi får det som vi vil.

Det andre trekket er dette: «Nå er min sjel forferdet!» Et gripende bilde: Jesus i den dypeste nød, men likevel bestemt og klar, med rett kurs mot målet sitt. Det bekrefter tydelig at det ikke er noen barnelek å overgi livet sitt til Gud. I en slik stund kan det bli så mørkt for sjelen at selv Guds egen Sønn et øyeblikk vakler og ikke vet hva han skal be om.

Når du selv en dag står i valgets kval, når din egen vei og din egen mening er deg kjærere enn selve livet, og du likevel må gi det opp – da, min venn, forstår du at det ikke er så enkelt å gå Guds vei. Men Jesus forstår din strid, for han kjempet enda hardere. Og denne mektige trøsten skal du ha: «For vi har ikke en yppersteprest som ikke kan ha medlidenhet med oss i vår skrøpelighet, men en som er prøvd i alt i likhet med oss» (Hebr 4,15).

Se på dette bildet av Jesus! Da forstår du at det er hjelp og trøst å finne. Han er ikke hard, men bestemt: «Derfor er jeg jo kommet til denne time» (Joh 12,27). Bestemt for seg selv, fordi denne bitre veien var den eneste veien til redning for den verden som Gud elsket. Bestemt for deg, fordi heller ikke du kan bli reddet på noen annen måte enn ved å være hvetekorn sammen med ham og miste livet ditt.

Nå forstår dere kanskje litt bedre det første spørsmålet mitt: «Hvilken Jesus ønsker dere å se?» For det er klart at her er det mye som gjør at folk uvilkårlig begynner å «støpe om». Det er så nærliggende å lage en annen Jesus, en som krever mindre, så de kan få en lettere vei til himmelen. Derfor blir det som bare er en del, gjort til alt, og det som bare er en stasjon på veien, blir gjort til målet.

Det tredje trekket: «Når jeg blir opphøyet fra jorden.» Forklaringen kommer i neste vers: Det er døden på korset. Det er forbannelsens tre, med hammerslag og nagler og uendelig pine. Og hvorfor? For å løse oss fra syndene våre med sitt blod, og for at denne verdens fyrste skulle bli dømt og kastet ut. Ikke én sjel mer skal han herske over, uten at den selv velger å ta ham til herre.

Og dette betyr at det tvers gjennom alle ondskapens hærer går en sikker vei hjem til vår Far. Det betyr at alle som vil til himmelen, først må til Golgata. Det betyr at gudelighet ikke hjelper oss, og religiøsitet ikke hjelper oss. Bare Lammets blod på dørstolpene i ditt hjerte kan fri deg fra dødsengelen.

* * *

Dette er de tre trekkene jeg har forsøkt å vise dere: hvetekornet som dør, Menneskesønnen som engstes og pines for begeret han skal drikke, og likevel Guds Sønn på forbannelsens tre. Dere ser snart at alt dette har én ting felles: korset. Fra korset, ved korset og gjennom korset vil han dra alle til seg. Det er

hvetekornet som bærer frukt. Ved sitt kors er denne smertenes mann blitt den mest elskende skikkelsen som verden kjenner. Hans dragende makt har vært virksom i snart 2000 år. Men ennå har han ikke fått dradd «alle» til seg. Så mye står ennå ugjort.

Hvorfor? Fordi hvetekornet har vært – og fremdeles er – altfor lite virkeliggjort i disiplenes hjerter. Det er denne mangelen som er den egentlige årsaken til at verden ser Jesus så lite og så dårlig gjennom oss.

«Hvis ikke hvetekornet faller i jorden og dør» – hva så? Å, hvor mange det er som ikke forstår denne livets lov: først død – så frukt! Derfor sier så mange om oss som sår i misjonens åker, at det er bortkastede penger og bortkastede liv.

Bortkastet, ja – slik Winkelried kastet bort livet sitt da han banet vei for kameratene, men selv ble liggende igjen med lansene i brystet!

Bortkastet, slik en forretningsmann kaster bort penger når han setter dem inn i en forretning som det tar to–fire år å bygge opp, men som siden tjener inn igjen kapitalen på mindre enn ti år.

Bortkastet, slik som metodistenes første utsending til Liberia. Da han reiste, sa han til en venn: «Når jeg dør, må du komme og skrive gravskriften min.» «Hva skal jeg skrive?» «La tusen misjonærer dø før vi gir opp Afrika.» Fire måneder senere grov de graven hans!

Bortkastet! Det er slike helter som skaper andre helter. Vi her i Norge har mange slike «bortkastede» liv ute på misjonsmarkene våre. Bare vi i Kinamisjonen har Ludvig Johnsen, Skordal, Frøyland, Røed og mange flere – menn og kvinner i sin beste kraft. Kort sagt, folk: Vi venter en evig høst. Vi sår i Guds åker, og vi gjør Guds vilje.

Kall det så hva dere vil – snakk om bortkastede liv, om bortkastede penger, om misjonsfanatisme. Det er korset som viser vei. Det er den mest pålitelige veiviseren som finnes!

Skjærtorsdag: Påskelammet

Luk 22,14–20

> Og da timen kom, satte han seg til bords, og apostlene sammen med ham. Han sa til dem: Jeg har lengtet inderlig etter å ete dette påskemåltidet sammen med dere før jeg lider. For jeg sier dere: Jeg skal aldri mer ete det før det er blitt fullendt i Guds rike.
> Så tok han et beger, takket og sa: Ta dette og del det mellom dere! For jeg sier dere: Fra nå av skal jeg aldri mer drikke av vintreets frukt før Guds rike kommer.
> Og han tok et brød, takket og brøt det, ga dem og sa: Dette er mitt legeme, som blir gitt for dere. Gjør dette til minne om meg!
> Likeså tok han begeret etter aftensmåltidet og sa: Dette begeret er den nye pakt i mitt blod, som utgytes for dere.

Den kristne nattverden har vokst fram av en rot som ble plantet for lenge siden. La oss se på noen få sider ved det første påskemåltidet.

For det første varslet det en ny tidsregning. Det gamle borgerlige året begynte ved høstjevndøgn. Det nye året satte grensen mellom gammelt og nytt, mellom et liv i trelldom og et liv i frihet, mellom et folk under egypterne og et folk under Herren.

Fra nå av skal Israel være det åndelige sentrum for menneskeslekten. De skulle slakte «ett lam for hvert hus» (2 Mos 12,3). Med dette var det sagt at det skulle være et fellesskapsmåltid. Ingen israelitt skulle ete det alene. Den enkelte skal bli minnet om at han er en del av folket. Bare så lenge han ikke river seg løs fra folket og dets lover og forordninger, hører han Herren til.

Jesus lengtet etter å ete påskelammet sammen med disiplene. På den måten får kjærligheten hans komme til uttrykk: Han får dele med dem og gi. Og gaven er ham selv. Derfor taler nattverden til alle tider om Jesu kjærlighet. Han vil gjerne være sammen med dem. «Ett lam for hvert hus.» Det er Jesu familie som eter påskelammet for siste gang og holder nattverd for første gang.

Han gledet seg over å være sammen med sine, og han er glad for å få være sammen med oss – med deg, du Guds barn, hvor liten og ringe du enn føler deg.

Kanskje sitter det noen her og tenker: «Jesus kan ikke ha så stor glede av å være sammen med meg. For hjertet mitt er kaldt, og hvor er den ånd og det liv som skulle være i meg som kristen?» Da vil jeg minne deg om, bror og søster, at

han ikke gledet seg til å være sammen med disiplene fordi de var så gode, men fordi han elsket dem – slik som de var.

Gud elsket en fallen verden slik at han sendte sin Sønn. Skulle han da ikke elske en av sine egne – en han ga sitt liv for, og som vil – vil – være hans framfor noen annens på jorden?

Det som særlig gjorde dette samværet til en gledesstund for Jesus, var tydeligvis at han fikk gi. Det er mot hans natur å holde noe tilbake når han kan få gi, og få gi uten skade for deg.

Jesu mening med nattverden, da og nå, var og er å gi seg selv til den som eter og drikker. Derfor er nattverden Kristi menighets store festmåltid, et fellesskapsmåltid som knytter båndet fastere mellom «hodet og lemmene», for at også «lemmene» på den måten skal knyttes fastere til hverandre.

Nattverden er ikke først og fremst et botsmåltid, men et festmåltid. Kjærligheten feirer sin største triumf og sin gladeste dag når den får gi seg selv.

Derfor, Kristi brødre og søstre: «Ta dette og del det mellom dere!» Ta frimodig, for det er kjærligheten som gir. Del det, for om vi er mange, er det likevel nok til alle. For så vidunderlig er vår Gud at hver og en av oss ikke bare får en del, men alt! Hele Jesus, hele nåden – hele himmelen.

* * *

Jeg har talt om Jesu kjærlighet til disiplene. Men har ikke denne teksten noe å si til de andre også, de som ikke er disipler?

Å jo! Ikke slik at vi kan innby dere til nattverdbordet – det har vi ingen fullmakt til. Men vi har en annen innbydelse: Kom til Jesus! La deg finne nå i dag! La ikke hans kjærlighet til deg være forgjeves!

Og enda én ting: Det skal holdes en fest til, ved dagenes ende. Da samles alle, fra øst og vest, fra nord og sør. Skriften kaller det «Lammets bryllup» (Åp 19,7). Tenk om du skulle bli stående utenfor da! Se lysene bli tent, men ikke få være med! Se glansen og gleden når ansiktene stråler i den evige dags lys!

Derfor: Kom! Kom i Jesu navn.

Langfredag: Kristus korsfestet

Matt 27,22

> Pilatus sier til dem: Hva skal jeg da gjøre med Jesus, som kalles Messias? De sier alle: Korsfest ham!

Før tidens morgen grydde, ble det holdt råd i himmelen. Historien om alle tider og slekter lå åpen for øynene til ham som vet alt. Spørsmålet var: Hvordan skal den fortapte ætt bli reddet og ført tilbake til livet? Og det var første gang spørsmålet ble stilt: Hva skal gjøres med Jesus, som også kalles Messias? Utfallet kjenner vi. Han, Guds Sønn, ble gitt for våre synder – i vårt sted.

Så gikk tidene. Slekter kom og gikk. Men det kom en underlig dag – hvem har noen gang sett maken?

Jesus står som anklaget forbryder for landshøvdingen og for lederne i folket sitt. Og på ny lyder spørsmålet: Hva skal gjøres med Jesus, som også kalles Messias?

Det kunne ikke være tvil om svaret. «Messias måtte lide dette» (Luk 24,26). «All verdens skam og last på ham var kast.» Gud selv hadde latt alle våre synder møte ham. For så vidt var han jo den største synder. Og dommen over ham var rettferdig. I ham fikk synden til alle syndere sin rettferdige dom. Ikke én av dem ble glemt da «straffen lå på ham» (Jes 53,5).

«De sier alle: Korsfest ham!» Med dette ropet dømte de ham. Og så langt felte de den samme dommen som Gud hadde felt. Med det samme ropet dømte de også seg selv. Og også det var Guds dom. «Hans blod komme over oss og over våre barn!» (Matt 27,25). Og det kom over dem, som vi kan se den dag i dag.

For noen blir dette bare en anstøtsstein for tanken. Men i virkeligheten er det det tydeligste eksemplet på noe kjent: at synden til forherdede mennesker blir føyd inn som et ledd i Guds planer. Slik er rettferdighetens seier sikret, livets seier over synd og død. «Ve det mennesket som forførelsen kommer ved!» (Matt 18,7).

I hver ny slekt og for hver sjel reiser dette spørsmålet seg på ny: «Hva skal jeg gjøre med Jesus, som kalles Messias?»

Hva skal du gjøre med Jesus?

Noen svarer: ingenting. De holder seg på passende avstand. Men livet deres gir det svaret som hjertet deres bærer på. Gang på gang blir Menneskesønnen utlevert til dom.

Ve over den mann som korsfester Guds Sønn på ny!

«Hvor blodet da roper over deg!» (*Hur blodet då över dig ropar!*)

Til alle tider har det vært altfor mange som bare bekjenner Jesus med munnen. Du egenrettferdige, du navnekristne, du vanekristne – hvor er du? Du som aldri er blitt renset ved Lammets blod, slik Bibelen mener det – hvor er du? «Skal Kristus og blodet og korset ikke bli – for deg mer enn bare skjønn poesi? Å ve, hvor det blodet da roper!» (*Skall Kristus och blodet och korset ej bli – dig mere än endast en skön poesi? O ve, hur det blodet då ropar!*)

Ennå er det tid til å tenke seg om. Ennå har du, min leser, anledning til å gi et frelsende svar på dette spørsmålet: Hva skal jeg gjøre med Jesus?

Jeg bøyer meg ved hans kors. Jeg bekjenner for ham hvem og hva og hvordan jeg er. Jeg ser hans blødende sår, hans naglemerkede hender, hans tornekronede panne. Jeg hører hans «Det er fullbrakt». Jeg ser hodet hans bøyd i døden. Jeg vet at det var alt sammen for meg. Og jeg vet at det er nok.

I dette nådens hav drukner all min synd.

Første påskedag I: Han er oppstanden

Luk 24,1–9

> Men på den første dagen i uken, tidlig i dagningen, kom de til graven. De hadde med seg de velluktende urtene som de hadde gjort i stand. Men de fant steinen rullet fra graven. Og da de gikk inn, fant de ikke Herren Jesu legeme. Og det skjedde, mens de sto der i villrede om dette, se, da sto to menn hos dem, kledd i skinnende klær. Kvinnene ble forferdet og bøyde seg med ansiktet mot jorden. Da sa mennene til dem: Hvorfor søker dere den levende blant de døde? Han er ikke her, han er blitt reist opp! Husk hvordan han talte til dere mens han ennå var i Galilea, da han sa: Menneskesønnen må overgis i syndige menneskers hender, bli korsfestet og stå opp på den tredje dagen. Da mintes de hans ord. Og da de kom tilbake fra graven, fortalte de alt dette til de elleve og alle de andre.

En flokk sørgende kvinner fant sin tro og sin forløser igjen ved den tomme graven. Der ble den triumferende bekjennelsen født, den seirende vissheten: «Så skal da hele Israels folk vite for visst at Gud har gjort ham både til Herre og til Messias, denne Jesus som dere korsfestet» (Apg 2,36).

I denne tomme graven så de det avgjørende beviset for hans uinnskrenkede guddommelige herlighet og makt. Med en slik Herre kunne de seire over verden og alle onde makter. Han kunne og skulle føre saken deres til seier både for Gud og mennesker. Hva ville det ha blitt av dem – hele disippelflokken, menn og kvinner – uten denne tomme, åpne graven?

Navnene deres ville vært glemt for lenge siden. Det ville ikke vært noe evangelium og ingen kristendom, verken i Norge eller noe annet sted i verden. Denne åpne, tomme graven er fremdeles Guds åpne brev til alle verdens fornektere, tvilere og rasjonalister. Den er den udødelige protesten mot ethvert forsøk på å behandle Jesus som en død mann, selv om de vil salve og pynte liket med mange lovtaler.

Og for kristne til alle tider er et besøk i ånden ved denne graven en kilde til ny frimodighet, glede og kraft og seier. Der kan den som har åpne øyne og ører, se og høre himmelske sendebud. Og likesom kvinnene kan også tvilende og redde sjeler bli kvitt sin «villrede» og få rettet på sin feilaktige «teologi», sine dårlige og vantro tanker om Gud og om Menneskesønnen.

* * *

Hvilken betydning har det at Jesus tok legemet sitt med seg ut av graven?

Fra det øyeblikket han ble unnfanget ved Den Hellige Ånd, er han Gud-mennesket, den andre Adam. Som Gud-menneske gikk han sin vei fra krybben til graven med Guds natur og med vår natur – og med vår synd og straff på seg.

Et av målene med Jesu liv på jorden var også dette: at mennesket i Gud-mennesket skulle få alt og være alt det som tilhørte ham som Gud. Derfor tok han med seg ut av graven alt som hørte ham til som Gud-menneske: sitt liv, sitt legeme, sin rett og sin makt. Og alt dette var i samsvar med det han hadde sagt på forhånd, og det han siden sa gjennom munnen til utvalgte og inspirerte vitner.

Sitt guddommelige liv tok han med seg ut av graven. «For likesom Faderen har liv i seg selv, slik har han også gitt Sønnen å ha liv i seg selv» (Joh 5,26). Som Gud tilhører livet ham etter natur og vesen. Gjennom oppstandelsen får vi beviset for at dette guddommelige livet tilhører ham etter hans natur og vesen som Gud-menneske. «For det var umulig for døden å holde ham fast» (Apg 2,24).

Hvilket budskap har så dette uutslokkelige gudmenneskelige livet til oss i dag? Forbindelsen med dette livet sikrer oss det samme livet. «Jeg lever, og dere skal leve» (Joh 14,19). Og jo inderligere og nærere forbindelsen er, desto mer liv. Hvis det ikke fantes et slikt liv å komme i forbindelse med, ville vi alle for evig være i dødens vold. Hvor skulle stuen min få elektrisk lys fra hvis det ikke fantes noen kraftstasjon? Fra denne kilden skal også mitt dødelige legeme få uforgjengelig liv.

Men dette budskapet fra den tomme graven har en særskilt side, som vi har grunn til å legge særlig vekt på nettopp i vår tid: Han tok legemet sitt med seg ut av graven.

Vi får jo høre mye underlig i vår tid, og blant annet dette: at det ikke har noen betydning om vi tror at Jesus er legemlig oppstanden, eller at han nå bare lever «i ånden». Hovedsaken er at han lever!

Mot denne læren kunne det være mer enn nok å vise til det samstemte vitnesbyrdet fra evangelistene: De fant graven tom! De fant ikke Herren Jesu legeme. «Han er ikke her … Kom og se stedet hvor han lå!» (Matt 28,6).

Ville døden være beseiret om Jesus hadde måttet la legemet sitt bli igjen i graven? Og skulle livskraften hans være så begrenset at han ikke maktet å få legemet sitt med seg ut av graven? Hvis det var tilfellet, burde vi slutte å tale om vår egen oppstandelse. Da er alle graver stengt for evig. Da må vi også skrive om store deler av Bibelen vår.

Nå ser vi inn i den tomme graven, og vi ser livets håp lyse over gravene til våre egne og våre kjære, over alle dem som døde i troen på sin Frelser. I dette lyset svinner det uhyggelige ved graven.

Så synger vi med Luther:

> Den krig det var en farlig leg, der liv og død de droges. Men livet vant og døden seg, oppslugtes og nedsloges.

Og vi jubler med Kingo:

> Derfor frykter jeg ei død, ei jordens grav og skjød. Mitt støv vil Jesus vekke og herligen bedekke med himmelskinn og ære – hans navn velsignet være.

Han tok med seg sin rett ut av graven. Hvilken rett? Vi kan svare med Joh 1,12: «Men alle dem som tok imot ham, dem ga han rett til å bli Guds barn, de som tror på hans navn.»

Hvilken rett? Sin rett som forsoner, som den andre Adam. Fordi Jesus er oppstanden, har han rett til å gi hver eneste synder rett til å bli Guds barn. Og: «Men er ikke Kristus reist opp, da har dere en unyttig tro, og da er dere ennå i deres synder» (1 Kor 15,17). Hva mener Paulus med dette?

Han mener at løsepengen ikke bare er betalt, men at den også er godkjent – både i himmelen og i helvete. I himmelen med fryd og jubelklang, i helvete med tenners gnissel. Også Satan må erkjenne at nå er skylden betalt.

Krist stod opp av døde, avsonet er vår brøde!

Dette er meningen med Rom 4,25: «han som ble gitt for våre overtredelser og reist opp til vår rettferdiggjørelse». Han hadde dødd den død som var syndens lønn, og som han hadde tatt på seg for å redde oss ut av døden. Lyktes det? Skriften svarer: Graven var tom. «Jesus vant, og jeg har vunnet.» Gud være takk for det!

Han tok også med seg sin makt ut av graven. Rett og makt følges ikke alltid åt. Noen ganger lider retten store nederlag fordi uretten har makten. Vi ser inn i den åpne graven, og der ser vi et bevis som holder for oss: Han har makt til å oppfylle det profetiske ordet i Jes 42,3–4: «I sannhet skal han føre retten ut til dem. Han skal ikke bli utmattet, og hans kraft skal ikke bli knekket før han får grunnlagt retten på jorden.»

Ja, «all makt i himmel og på jord» er gitt ham (Matt 28,18). «Lammet, som ble slaktet» (Åp 5,12), er verdig til å åpne boken, fordi han fullbyrdet fullkomment den oppgaven han fikk i det evige rådet, da «straffen lå på ham, for at vi skulle ha fred» (Jes 53,5).

* * *

Når vi legger sammen alt dette – liv, uforgjengelig liv i ånd, sjel og legeme, rett og makt til å råde over himmelen, så han kan åpne himmelens porter for røveren på korset og for usle syndere som tror, til alle tider – hva blir så følgen av dette?

I Skriftens lys ser jeg to ting som utgjør en strålende sum. Først dette: Han er Gud. Og vi synker ned for hans føtter i ærefrykt, takk og tilbedelse og sier med Tomas: «Min Herre og min Gud!» (Joh 20,28).

Og det andre: Det blodet som jeg og vi alle er gjenløst med, er Guds blod. Slik leser vi i Apg 20,28: «Guds menighet, som han vant seg med sitt eget blod.» Eller som Hebr 9,14 uttrykker det: «hvor mye mer skal da Kristi blod – han som i kraft av en evig Ånd bar seg selv fram for Gud som et lyteløst offer – rense vår samvittighet fra døde gjerninger så vi kan tjene den levende Gud!»

Når det slik virkelig er guddommelig ånd og kraft og liv i dette soningsblodet, da er det ingen ende og grense for hva dette blodet er verdt i himmelen og på jorden, og for hva det kan utrette.

Derfor synger jeg med sterk tone og fast klang:

Om noen meg nå spørre vil om grunn til salighet, og om der hører mere til, som man må have med foruten Jesu sår og blod, som han for verden flyte lot – jeg svarer med et freidig mot: min grunn er Jesu blod.

Første påskedag II: Han er oppstanden

Luk 24,6

Han er ikke her, han er blitt reist opp!

At Jesus sto opp på den tredje dagen etter Skriftene, hører til det første i den kristne forkynnelsen. Slik var det i apostlenes dager, og slik må det være nå. Det er en av grunnsteinene i evangeliet. Hvis det svinner bort fra den kristne forkynnelsen, har vi ikke lenger noe evangelium å forkynne. Men Gud vil sørge for at den tonen fortsetter å lyde til verdens siste dag.

Evangelienes tydelige vitnesbyrd om Kristi oppstandelse er dette: «Da de gikk inn, fant de ikke Herren Jesu legeme» (Luk 24,3). Han hadde ligget der, men han var der ikke lenger. Han var oppstanden. Døden kunne ikke engang holde på det dødelige legemet. Oppstandelsen var fullstendig, en hel og fullkommen seier over dødens makt. Gravens redsel er borte. Som en ny sol strålte dette budskapet ut over den dødsdømte og døende verden. Gud være takk!

«Han er oppstanden, det er stort, og dermed er en ende gjort på all min ve og jammer.»

For det første er oppstandelsen beviset for at Jesus fra Nasaret var «Guds veldige Sønn» (Rom 1,4). Han hadde makt til å ta sitt liv igjen, fordi han var Guds Sønn. Det er Skriftens ord. Derfor ser vi også at i tider da troen på Jesu guddom begynner å vakle blant menneskene, blir også hans legemlige oppstandelse tydet om og trukket i tvil. De to tingene hører sammen. Må nådens Ånd hjelpe oss å bevare begge deler uavkortet og i en fast og klar overbevisning, tross all motsigelse!

For det andre betyr oppstandelsen at «gjenløsningsbetalingen» er godkjent av høyesterett. Han ble «reist opp til vår rettferdiggjørelse» (Rom 4,25). Oppstandelsen var og er beviset for at sonofferet på Golgata hadde «tatt bort folkets synd». Ta bort oppstandelsen, og verden er fremdeles under forbannelsen. Det er Skriftens lære.

«Trøsten står som klippen fast, at hans død og blod skal gjelde» –

fordi han sto opp på den tredje dagen etter Skriftene. La ingen ta den trøsten fra deg!

For det tredje betyr oppstandelsen at den oppstandne og levende Kristus er en uopphørlig kilde til liv og kraft for den som tror. Når vi i troen blir forent med den levende Kristus, har vi fra ham et uforgjengelig liv i vårt dødelige liv. Det nye menneskets liv er et liv i Kristi oppstandelseskraft. Dette livet må ennå kjempe hardt mot dødens lov i det gamle mennesket. Men i foreningen med Kristus er ikke utfallet av kampen uvisst et eneste øyeblikk. Vi skal seire! Vi skal leve!

For det fjerde betyr Kristi oppstandelse at han «alltid lever for å gå i forbønn» for oss. Derfor kan han også «fullkomment frelse dem som kommer til Gud ved ham» (Hebr 7,25). «Vi skal … bli frelst ved hans liv» (Rom 5,10). «Vi har en talsmann hos Faderen, Jesus Kristus, Den Rettferdige» (1 Joh 2,1). For en guddommelig, urokkelig trygghet vi har i den oppstandne! «En går fram i denne ferd, for ham må alting bugne.» Halleluja!

For det femte betyr Kristi oppstandelse at også vårt dødelige legeme en dag skal stå opp. «For ettersom døden kom ved et menneske, så er også de dødes oppstandelse kommet ved et menneske. For likesom alle dør i Adam, slik skal også alle bli gjort levende i Kristus» (1 Kor 15,21–22).

Til slutt skal «døden og dødsriket» kastes «i ildsjøen» (Åp 20,14). Etter bibelsk tankegang er også det en frukt av Jesu oppstandelse. Døden er oppslukt til seier, fordi Jesus «gikk som løve av sin grav». Til slutt skal døden være innestengt på et sted for seg selv, der den aldri mer skal kunne røre noen av Guds salige skapninger.

Gir vi disse vitnesbyrdene om Jesu oppstandelse like stor plass i sinnet vårt som de har i Bibelen, vil vi forstå at vi ikke tør la noen form for verdslig klokskap ta fra oss så mye som en tøddel av denne sannheten.

Så ser vi enda en gang i tro opp til vår korsfestede og oppstandne Herre og synger ut det gamle seiersbudskapet:

«Ved hans seier, som jeg eier, helved bever – han var død, men se! han lever.»

Andre påskedag: Dere skal si – gå og si!

Matt 28,9–15

> Og se, Jesus kom i møte med dem, og sa: Vær hilset! De gikk da fram og omfavnet føttene hans og tilba ham. Da sier Jesus til dem: Frykt ikke! Gå og si til mine brødre at de skal dra til Galilea. Der skal de se meg.
> Mens de ennå var på veien, se, da kom noen av vaktstyrken inn til byen og meldte fra til yppersteprestene om alt som var skjedd. Da kom disse sammen med de eldste til rådslagning, og de ga soldatene rikelig med penger og sa: Dere skal si: Disiplene hans kom om natten og stjal ham mens vi sov. Og skulle det komme landshøvdingen for øre, skal vi tale vel med ham så dere kan være trygge. De tok imot pengene og gjorde som de fikk beskjed om. Og dette ryktet ble spredt blant jødene og har holdt seg til denne dag.

I dagens evangelium møter vi, som så ofte ellers, to partier, og Jesus er skillelinjen. Det ene partiet er for ham, det andre mot ham. Det første er lite og uanselig, det andre stort og mektig. Intelligensen, makten og massene hører til det siste. «Dere skal si» er instruksen massene får fra sine egne. «Gå og si» er ordren Jesus gir. Disse to partiene har overlevd alle historiens omskiftelser. Det mektigste har ikke klart å ødelegge det svakeste, og det svakeste har ikke klart å overbevise det mest tallrike.

«Dere skal si» – fra hvem? Fra lederne. Men lederne går i graven, og neste generasjons ledere mener noe annet. Likevel gir også de sine instrukser: «Dere skal si» – hva? Det lederne har sagt. Derfor har innholdet i dette «Dere skal si» skiftet opp gjennom tidene. Men ånden i instruksene har hele tiden vært den samme: bort med Jesus, som kalles Kristus!

Min venn, hør aldri på etterplaprerne, og bli i hvert fall aldri en av dem selv. Du kan komme til å si det du vet du aldri skulle ha sagt, og det for ussel vinnings skyld.

For øvrig var yppersteprestenes råd meningsløst. De romerske soldatene holdt nok vakt og sovnet aldri på sin post. Gjorde de det, var det døden, og det visste de. Disiplene kunne heller ikke godt stjele legemet hans. Selv om anledningen var der, ville de nok ikke ha hatt mye glede av det, for loven ville ha rammet dem, og den var streng også på det punktet. For så vidt trenger vi ikke å bruke mange ord på det.

Men tankegangen går igjen også i våre dager. Riktignok sier de ikke lenger at de «stjal ham», for det ble sagt bare den ene gangen. Nå sier de at «disiplene» har forfusket evangeliet. Kjernen er altså den samme. Men også den løgnen vil en dag bli avslørt. Hva er så den dypeste årsaken til at folk deler seg i to slike partier?

Når det er delte meninger om en sak, seirer den meningen som hjertet holder med. Hos de jødiske lederne er dette så tydelig at hvem som helst kan se det. Feilen lå i hjertet. «De elsket mørket fremfor lyset, for deres gjerninger var onde» (Joh 3,19). Den meningen som har hjertet på sin side, seirer. Det innså den gamle vismannen som ga oss ordene: «Bevar ditt hjerte fremfor alt du bevarer!» (Ordsp 4,23).

Du går og bærer på uvilje mot Jesus og mot hans folk. Derfor er du ikke med disiplene som hyller og tilber den korsfestede, men oppstandne. Hjertet – hjertet, min venn – bevar det! Du kan ikke greie deg uten en frelser. Bøy deg for ham, ydmyk deg for ham, overgi deg til ham! Det er det vanskeligste i livet. Men lønnen er at du får se Jesus – Bibelens Jesus, han som var korsfestet, men som også sto opp.

* * *

«Gå og si», var Jesu ord til kvinnene. De gikk og sa det, og hans «brødre» fulgte ordren og – fant ham. Det var nok for dem.

Mine medkristne, har du nok i den Jesus du har funnet? Eller trenger du ennå noe utenom ham? Er ikke han nok for deg alle dager, og for alle sorgene og bekymringene som møter deg?

Han er nok! Da disiplene så ham, tilba de ham. De gikk tilbake fra det møtet med en så stor kraft at verden til denne dag ikke har klart å slå dem ned.

«Gå og si» – innholdet er aldri blitt forandret, og det kan ikke forandres, for:

> «Hvor finner vel hjertet sin saligste ro? Hos Jesus, ja blott hos Jesus! Hvor finnes den grunnfaste klippe for tro? Hos Jesus, ja blott hos Jesus! Hos Jesus, hos Jesus! Der trives min sjel så usigelig vel. Det kan ei forklares, det kan blott erfares hvor salig det er hos Jesus.»

Første søndag etter påske: På fiske

Joh 21,1–14

> Siden åpenbarte Jesus seg igjen for disiplene ved Tiberias-sjøen, og han åpenbarte seg da på denne måten: Simon Peter, Tomas, som ble kalt tvilling, Natanael fra Kana i Galilea, og Sebedeus-sønnene og to andre av disiplene hans var sammen. Simon Peter sa til de andre: Jeg går av sted for å fiske! De sier til ham: Vi går også med deg! De gikk av sted og steg i båten. Men den natten fikk de ingenting.
> Da det alt led mot morgen, sto Jesus på stranden. Men disiplene visste ikke at det var Jesus. Jesus sier da til dem: Barn, dere har vel ikke noe å spise til brødet? De svarte ham: Nei. Han sa til dem: Kast garnet på høyre side av båten, så får dere fisk! De kastet det da ut, og nå maktet de ikke å trekke det opp, så mye fisk var det.
> Den disippelen som Jesus elsket, sier da til Peter: Det er Herren! Da Simon Peter hørte at det var Herren, bandt han kappen om seg – for han var naken – og kastet seg i sjøen. Men de andre disiplene kom etter i båten. De var ikke langt fra land, bare omkring to hundre alen, og de slepte garnet med fiskene etter seg. Da de var steget på land, så de en kullild der, som det lå fisk på, og brød. Jesus sier til dem: Kom hit med noe av fisken dere nå fikk! Simon Peter gikk da om bord og dro garnet på land. Det var fullt av stor fisk, et hundre og femtitre stykker. Men enda det var så mange, hadde ikke garnet revnet.
> Jesus sier til dem: Kom og få dere morgenmat! Men ingen av disiplene våget å spørre ham: Hvem er du? For de visste at det var Herren. Jesus kommer og tar brødet og gir dem, og likeså fisken. Dette var tredje gang Jesus åpenbarte seg for disiplene etter at han var reist opp fra de døde.

Det er en særlig herlighet ved denne teksten. Vi skal få oppleve at Herren åpenbarer seg midt i hverdagslivets strev. Det er jo rimelig nok, men likevel tenker vi at det helst skjer i lønnkammeret, i kirken og på de oppbyggelige samlingene våre.

Disiplene blir ikke bebreidet for at de bruker tiden på å fiske, og han sier ikke til dem: «Gå og forkynn!» Den ordren har de fått før. De var fiskere og skulle bli menneskefiskere. Han møter dem der de arbeider. Jesus er den første som har helliget kroppsarbeidet. De som har fulgt ham, har ikke alltid gjort det samme. Han møter oss i arbeidet vårt – og hvor skulle vi vel trenge ham mer enn der!

Men bak disse åpenbaringene ligger det et par ting vi skal merke oss.

Det ene er forventningen. Til å begynne med trodde de vel at de hadde sett ham for siste gang, for han var jo død og gravlagt. Så en dag kom han, talte med dem og åndet på dem. En vidunderlig opplevelse! «Skal vi få se ham enda en gang?» Det var sikkert det som mer enn noe annet opptok tankene deres. De ventet på ham, og han kom.

Det andre vil jeg kalle angeren, bebreidelsen, sorgen, om du vil. De hadde jo ikke oppført seg godt de siste dagene de var sammen med ham. Der gikk Peter og tenkte på at han hadde fornektet Jesus, og de andre tenkte på at de hadde flyktet. Og så steg ropet: «Å, Jesus, hva vil du gjøre med meg!» Og han kom og ga dem svar: De skulle fremdeles få være disipler.

Vil du møte Jesus i lønnkammeret ditt eller på landeveien, så må du vente på ham og rope til ham.

Jeg er for øvrig sikker på at dersom dere fortalte hva dere har opplevd av dette, ville vi få høre mye underlig. «Eg stod ein dag i skytja», ville én begynne. En annen: «Eg var ute i skogen.» «Eg rodde fiske eit år.» Å jo, disiplene har også i våre dager møtt Herren!

Ellers vil evangeliet i dag minne deg om det menneskefisket du skal drive midt i hverdagsarbeidet ditt. Når nabokona stikker innom til deg, eller du møter noen på veien eller i arbeidet sammen med andre, da kan også du få være menneskefisker. Og vær sikker på at Jesus vil komme til deg. En deilig opplevelse, midt i hverdagslivets strev!

Gud har også innrettet det slik at vi kan drive menneskefiske gjennom andre, og også det har sitt løfte og sin lønn.

* * *

Det andre som evangeliet minner oss om, er Jesu absolutte rett og myndighet over sine.

Det er godt og vel å være fisker, å bli det for Gud som han har tenkt oss til, og å gi ham det beste. Men vilkåret er at han får være for oss det han er, og at han får gi oss det beste han eier.

«Å hur härligt att se att ett notdrag kan ge fiskar hundra och femtio tre.»

Ja, det er spennende å være fisker – når en bare får fisk! Om en bare visste hvor fisken står, og hvordan en best bruker redskapene! Men det er én som vet det. «Følg meg», sa han, «så vil jeg gjøre dere til menneskefiskere» (Matt 4,19).

Er vi som kristne alltid villige til å overlate kommandoen til ham, over oss og alt vi har? Det er ikke lett å ta imot befalinger og lyde dem når de virker urimelige. «På høyre side», sa Jesus. Hvorfor ikke på venstre? Var ikke den like god?

Den eneste måten du kan bli en brukbar menneskefisker på, er å lyde – å la Jesus ha den absolutte kommandoen i båten. Men da skal også vi få oppleve herlige ting.

Det siste vi blir minnet om, er et måltid. Der ser vi at Jesus ikke var avhengig av dem og av den fisken de fikk, men at de var avhengige av ham.

Det er naturligvis ikke galt av en «fisker» å glede seg over det han fikk utrette for Gud. Men han må alltid huske på at det var «hans fisk». Det var han som ga det. Gjør han det om til «mitt eget», blir det gift.

Dernest skal vi bringe det til Jesus. Da husker vi at det er hans, at alt sammen var barmhjertighet – at alt sammen var nåde. Om du da har strevd hele natten og ikke fått noe, så vet Jesus det, og han kommer til deg når morgenen gryr, når du holder på å gi opp det hele. Han lot deg vente for å gi deg desto mer.

Andre søndag etter påske: Får, ulv, hyrde

Joh 10,11–16

> Jeg er den gode hyrde. Den gode hyrde setter sitt liv til for fårene. Men den som er leiekar og ikke hyrde, den som ikke eier fårene, forlater fårene og flykter når han ser ulven komme. Og ulven røver dem og jager dem fra hverandre. For han er leiekar og har ingen omsorg for fårene. Jeg er den gode hyrde. Jeg kjenner mine, og mine kjenner meg, likesom Faderen kjenner meg, og jeg kjenner Faderen. Jeg setter mitt liv til for fårene. Jeg har også andre får, som ikke hører til i denne innhegningen. Også dem må jeg lede, og de skal høre min røst. Og det skal bli én hjord og én hyrde.

Teksten taler om får, hyrde, leiekar, ulv og andre får. Men det alt dreier seg om, er fårene. Hvis det ikke var noen får å vokte, ville det heller ikke være noen hyrde. Det er for fårenes skyld hyrden er blitt hyrde.

Det er også fårene ulven er interessert i – på sin måte. Ulv og hyrde er begge interessert i dem, den ene for å ødelegge, den andre for å verge og berge.

Det som her sies om fårene, kan vi dele i to: deres vanskelige stilling, og de gode utsiktene de har midt i vanskelighetene.

Stillingen deres er vanskelig, dels fordi de er som de er, og dels på grunn av ulven. De er får. Stakkars får! De har lite å forsvare seg med, og om de hadde noe, er de for dumme til å bruke det fornuftig. Selv om de er i flokk når ulven kommer, renner de hver sin vei, og ulven tar dem én for én – svake, dumme og maktesløse, et lett bytte for rovdyret.

Og så er det ulven.

Hvem er ulven? Det finnes mange ulver med kvasse tenner og skarpe klør. Vi kan høre dem tute rundt omkring oss, i samfunnet, i arbeidslag, i hjemmene, ja, i kirke og bedehus – på synderes vei, i spotteres sete, ja, i de kristnes lag. Der river og sliter de i de stakkars fårene, noen ganger i fåreklær, andre ganger uten forkledning, i den verste ulveham.

Men overulven og kongen over alle ulvene er Satan. Han leder dem, og det er hans ærend de går.

Hva vil ulven? Når ulven får gjøre som han vil med fårene, «røver [han] dem og jager dem fra hverandre» (Joh 10,12).

Hvem er fårene?

Her tenkes det først og fremst, og i egentlig forstand, på de sanne troende, Kristi fårehjord. Men vi tør nok også tenke på dem som ennå er utenfor «fårekveen».

Jobs historie synes å vise at Satan har makt til å gjøre en rik mann fattig og en frisk mann syk. Men mens Job satt i asken, skrapte seg med potteskår og – takket Gud, var det ulven som tapte tvekampen. Men da det til slutt lyktes ulven å bryte seg inn i Jobs sjel og plukke fra ham tilliten til Gud, og med den sjelefreden hans, da var røveriet begynt for alvor.

Det er slikt røveri denne ulven er ute etter. Eiendom og helse kan han kanskje få makt til å ta, og det kan gi nok av svidende sår. Men når han får begynne å røve freden fra oss – freden i samfunnet, i huset og i hjertet – når han får kaste skitt inn i sjelen vår og sette flekker på karakteren vår, når han får gjøre deg ondsinnet og egenkjærlig, æresyk og havesyk, lettsindig og frekk, da begynner elendigheten for alvor.

Se på unggutten! Han vil være stor, og så snakker han stygt, banner, leser dårlige bøker og fyller seg med urene tanker og lyster. Så kveler han sine beste lengsler. Han kan ikke be til Gud, og han vil ikke. Og for å døyve den indre uroen spotter han det hellige og gjør narr av Guds folk. Hvor ynkelig røvet og ribbet han er! Ulven har vært der.

Så kommer ulven inn i nabolaget. Han setter nabo mot nabo. Han gjør mann og hustru uforlikte, så de kan gå i dagevis og ukevis og se på hverandre med onde øyne. Og når han slik har fått menneskene til å rive og bite hverandre, da flirer han skadefro. Og verst av alt er det når han av og til får de kristne – de egentlige fårene – til å være og gjøre omtrent som andre.

Slik røver han folk, unge og gamle. Og likevel er ikke folk redde for ulven og ulvene, men – de er redde for hyrden!

Stakkars dumme får. Ulven har tatt synet fra dem. «Denne verdens gud har forblindet de vantros sinn» (2 Kor 4,4). De ser ikke hvor det bærer hen. For til sist vil han ta livet av dem: Han vil skille dem fra Gud for bestandig.

Men her viser det seg at får og får er forskjellige, for ikke alle er uredde for ulven. Det er noen som ser hva det gjelder, og hvor det bærer hen.

Jeg kjenner en litt eldre mann som i ungdommen var med på all slags vill lek. Men ofte måtte han bryte tvert av, gå opp i lia bak en stein og be til Gud. Likevel kunne han om en liten stund være like vill igjen. Han hadde begynt å bli redd for ulven, og den dagen kom da ulven måtte slippe byttet sitt.

Det er mange slike i by og bygd som brytes mellom et ja og et nei, og som til slutt finner hyrden, eller hyrden finner dem. Da er de kommet i en trygg og lykkelig stilling. Ikke fordi de nå er ute av alle farer – tvert imot. Ulven er fremdeles den samme ulven, og vi hører ham tute rundt oss. Men vi er trygge likevel.

* * *

Hvorfor?

Fordi vi har en hyrde, og denne hyrden er den gode hyrde. Av det som kjennetegner denne hyrden, nevner teksten særlig to ting: Han setter sitt liv til for dem, og han kjenner dem!

Vår hyrde er Jesus, og i dette at han setter sitt liv til, ligger hele det store forsoningsverket gjemt. Vi er sikret en daglig og full syndsforlatelse. Veien til Gud er åpen, hvor ille det enn går med oss. Vi er barn og har barnets rett. Glem ikke det, du plagede og forfulgte får! Den døren kan ikke ulven stenge for oss, hvor grusom han enn er. Og glem ikke at også «fårenes» skammeligste og blodigste synder er lagt inn under denne nådens lov.

I dette at han kjenner sine, ligger den daglige omsorgen gjemt, båret av varm og vis kjærlighet. I hyrdens hjerte er det en makt som uopphørlig drar ham til oss. Og i dette ligger også den makten som på en underlig måte drar oss til ham. Vi trives ikke noe annet sted. Vi taler med ham. Vi klager vår nød for ham, vi betror ham våre synder, sorger og gleder.

Så lenge vi bor der, er vi trygge.

Det finnes et dikt om en munk som alltid var lykkelig og glad. Abbeden hans spurte ham:

> «Hva offer i lønndom bringer du Gud, at ånden slik over deg daler?»

Og han svarte:

> «Offer i lønndom jeg bringer ei, kun gaver fra Gud jeg tager. Hver morgen ny de smykker min vei som dugg over eng og aker. Kun ett har jeg øvet under all min tid i ungdoms og manndoms dage, og knapt nok lært det i all denne tid, og det er fra Gud å tage. På kraften han gav meg, jeg ble ei klok og ønsker det ei å vite. Kun ett jeg vet, at jo mer jeg tok, des mer fikk han lyst å give.»

Tredje søndag etter påske: Frykt

Joh 14,1–10

> La ikke deres hjerte forferdes! Tro på Gud, og tro på meg! I min Fars hus er det mange rom. Var det ikke slik, da hadde jeg sagt dere det. For jeg går bort for å gjøre i stand et sted for dere. Og når jeg er gått bort og har gjort i stand et sted for dere, kommer jeg igjen og skal ta dere til meg, for at også dere skal være der jeg er. Og dit jeg går, vet dere veien.
> Tomas sier til ham: Herre, vi vet ikke hvor du går hen, hvordan kan vi da vite veien? Jesus sier til ham: Jeg er veien og sannheten og livet. Ingen kommer til Faderen uten ved meg. Hadde dere kjent meg, så hadde dere også kjent min Far. Og fra nå av kjenner dere ham og har sett ham. Filip sier til ham: Herre, vis oss Faderen, og det er nok for oss! Jesus sier til ham: Så lang en tid har jeg vært hos dere, og du kjenner meg ikke, Filip? Den som har sett meg, har sett Faderen. Hvordan kan du da si: Vis oss Faderen? Tror du ikke at jeg er i Faderen, og Faderen i meg? De ordene jeg taler til dere, taler jeg ikke av meg selv, men Faderen, som blir i meg, han gjør sine gjerninger.

Det har aldri levd et menneske på jorden som ikke har vært redd. Både barnet og den voksne sier: «Jeg er så redd.» Det går neppe en dag i livet vårt uten at det er noe vi frykter. Noe av denne frykten er latterlig nok, men vi må likevel innrømme at den gjør oss vondt. Hvor lyst og lett livet skulle være om vi en dag var fri – helt fri for frykt! Det finnes nok de som gjerne ville gitt alt de eide for en slik dag og en slik visshet.

Hvorfor frykter vi? Det er fordi forholdet vårt til Gud er kommet i ulage. For oss som tror på Bibelen, ligger det nær å huske at den første frykten kom med den første synden: «Jeg hørte din røst i hagen, og da ble jeg redd» (1 Mos 3,10). Det var nytt for Adam, og det var Gud han var redd.

Den som er redd Gud, har fått noe inn i sin natur som kan gjøre ham redd for den minste av Guds skapninger. Den som har fått Gud mot seg, har alt mot seg. Når forholdet mellom Gud og oss ikke er i orden, kan et vindpust bli vår undergang like gjerne som et jordskjelv.

* * *

Det ser vi blant annet av det middelet Jesus gir disiplene mot frykten: «Tro på Gud, og tro på meg!» For den som tror, er igjen kommet i et rett forhold til Gud. Like stor grunn som han før hadde til å frykte, like stor grunn har han nå, når

han tror, til ikke å frykte. Da er det klart at vi som frykter, har god grunn til å legge nøye merke til det Jesus sier om dette middelet, og prøve å forstå det rett.

«Tro på Gud, og tro på meg!» Hva ligger det i det?

Noen mener at de kan tro på Gud uten egentlig å tro på Jesus. Men sannheten er at vi ikke kan tro rett på Gud uten å tro på Jesus. «Hadde dere kjent meg, så hadde dere også kjent min Far. … Ingen kommer til Faderen uten ved meg» (Joh 14,7.6). Og en ting til: De glemmer synden sin. Vil du komme i et rett forhold til Gud, må du på en eller annen måte få ordnet det med synden din. For det er synden som ligger bak frykten vår, fordi den skiller oss fra Gud. Og for å bli kvitt synden må du gå «omveien» om Jesus.

Min venn, tror du på Jesus? Kan du svare ja på det, så er alt i orden. Da behøver du ikke være redd verken et vindpust eller et jordskjelv, verken Gud eller djevelen – ja, ikke engang deg selv. I Gud, i troen på Gud, er du trygg!

Blant alle de mange grunnene til frykt nevner Jesus særlig én: Hvordan skal det gå til slutt? Det er også livets store grunnspørsmål: Hva kommer etterpå, og hvordan skal jeg komme på rett plass der?

For en tid siden leste jeg i en av avisene våre en åpenhjertig bekjennelse av en kjent mann: «Det skal krefter og mot til for å ta opp kampen for tilværelsen igjen. Jeg har verken krefter eller mot lenger, og hyrden har forlatt meg.

Av gudene forbannet, av mennesker forlatt.

Slik føler jeg meg. Og dessuten: ‹Ånden har forlatt Saul.›» Den mannen har ikke mye trøst å gi, verken seg selv eller andre, når det gjelder spørsmålet om hva som kommer etterpå.

Jesus sier: «I min Fars hus er det mange rom.» Det er ikke en ødemark der sjelene driver formålsløst omkring. Det er et hjem, et rom der jeg får bo, og som er mitt rom. «Gjøre i stand et sted for dere» – det stedet er gjort i stand av en lykkelig hånd og det varmeste hjerte. Det kommer nok til å overgå all forstand i hjemlig hygge og strålende glans!

* * *

Dette er det Jesus vil gi sine, og du kan bli en av dem! Ved troen på Gud i Jesus. Da kommer det orden og ro i alt det andre. La det så være som det vil med resten av verden – i Gud har vår sjel ro.

Fjerde søndag etter påske: Få og gi

Joh 7,38

> Den som tror på meg, som Skriften har sagt, fra hans indre skal det flyte strømmer av levende vann.

Det er sikkert blitt påpekt mange ganger og på mange måter at en kristens liv har to sider. Det består nemlig i disse to tingene: å ta imot og å gi fra seg. Drikke selv, og gi andre å drikke. Det er dette livet med to sider teksten i dag gir oss anledning til å tenke over på nytt, for å «vekke deres rene sinn ved min påminnelse» (2 Pet 3,1).

Dette livet begynner med tørst. «Om noen tørster, han komme til meg og drikke!» (Joh 7,37). Den som aldri har kjent denne tørsten, eller aldri er blitt klar over den, kan heller aldri få noe av dette livet. Det samme gjelder den som har kjent og delvis forstått denne tørsten, men har kvalt den eller prøvd å slokke den ved verdens sprukne brønner. Også han er utelukket fra det livet som i åndelig forstand får og gir.

Leser, tørster du etter dette velsignede livet? Da gratulerer jeg deg! Hør Jesu innbydelse: «Om noen tørster, han komme til meg og drikke!» «Salige er de som hungrer og tørster etter rettferdigheten, for de skal mettes» (Matt 5,6). Gud være takk! Skynd deg! Det er mange som venter på at det også fra ditt liv skal begynne å flyte strømmer av levende vann.

En og annen som tørstet, og som derfor kom til kilden og drakk og ble glad, er siden blitt så lite tørst og så mett. Og nå kommer han så sjelden for å drikke, så sjelden kommer han til kilden. Kanskje ser vi ham der snart for siste gang.

Av slike kristne har Åp 3,17 tegnet et bilde: «Du sier: Jeg er rik, jeg har overflod og har ingen nød – og du vet ikke at du er ussel og ynkelig og fattig og blind og naken.» Tenk at det skulle bli en slik trist slutt etter en så vakker begynnelse! Du kristne leser, ta deg i vare! Når tørsten minker, går du sjeldnere og sjeldnere til kilden, og hvor skal vi så finne deg til slutt?

Vi som ennå går til kilden hver dag, la oss huske den enkle, men viktige sannheten: Jo mer vi drikker, desto mer kan og må det flyte fra livet vårt – til velsignelse for andre. Drikk, min sjel, ja, drikk av livets klare flod! Så får du kraft og mot.

Det er sagt at en del kristne ligner Dødehavet: De drikker og tar imot, men de gir ikke noe fra seg. Slik er det med Dødehavet. Det har tilløp, men ikke noe

utløp. Men i dette havet trives ikke noe liv. Ved breddene vokser ingen busk og ikke et strå. Vil en som kristen bare få og ikke gi, bare nyte og ikke yte, fører det ubønnhørlig til død både for en selv og for andre – hvis en ikke våkner i tide, vender om og «gjør de første gjerninger» (Åp 2,5).

Det er, som vi vet, mange kristne som har det travelt med å yte og gi fra seg. Tilsynelatende flyter det mye fra livet deres. Får du anledning til å kaste et blikk bak overflaten, vil du hos mange finne at den travle mannen og den ivrig opptatte kvinnen bruker forsvinnende lite tid i lønnkammeret sitt. Men det vannet som har stort utløp og lite tilløp, må snart bli tomt. Noe annet er umulig.

Et slikt uttømt og tomt liv – for en ulykke! Ta deg i vare! Våk til enhver tid.

Travelhet og strev, hesblesende, nervøst jag, foreninger og møter og mange penger – ja, du kan ha alt sammen. Du kan skrive en glimrende årsberetning og få stor ros og mange slags takk. Men hvor er «strømmene av levende vann»? Velsignelsen? Guds velbehag? Hans ansikts strålende smil over livet ditt?

* * *

Det ideelle kristne livet – det englene gleder seg over, og som bærer frukt som varer gjennom lange tider – er det livet der det er likevekt mellom å få og å gi – mellom å nyte og å yte. Det er livet der det er sikker balanse mellom utgift og inntekt, så «kassen aldri blir tom», og der livets gaver fra Gud blir satt i omløp og brukt. Da øker både din og andres kapital. Det er veien til det største et menneske kan være: «Kristi vellukt for Gud» (2 Kor 2,15).

Jag etter dette.

Så skal «Herren lede deg hele tiden. Han skal mette deg midt i ødemarken, og dine ben skal han styrke. Du skal bli som en vannrik hage, som et kildevell der vannet aldri svikter» (Jes 58,11).

Femte søndag etter påske: Frelse – frelst

Apg 4,12

> Og det er ikke frelse i noen annen. For det finnes ikke noe annet navn under himmelen, gitt blant mennesker, som vi kan bli frelst ved.

Frelse og frelst er ord som ofte går igjen. Vi sier at en kjøpmann ble frelst fra å gå konkurs, en sjømann fra forlis, et barn fra å drukne. Et menneskes liv er en ubrutt kjede av farer og vanskeligheter, og det går ikke en dag uten at vi trenger å bli tatt vare på. Noen ganger kan det være småting, andre ganger noe stort og forferdelig som ville knuse oss hvis ikke en eller annen sterk hånd holdt det borte fra oss.

Når vi nå legger sammen alt dette, smått og stort, kan det hende at ordet frelse begynner å vokse seg stort for oss. Vi aner at det for deg og meg gjelder mer enn å bli frelst fra det ene og det andre: Hele menneskelivet vårt er lagt under en livslov som gjør at vi trenger å bli frelst. Over oss henger en truende tordensky av ødeleggelse. Nå og da sender den et lynglimt, et varsel om det som venter når den tømmer hele sin last av ulykke over meg – og den kan ingen stå imot.

Min tilhører, jeg vil peke på noe vi mer eller mindre klart kan se: I et menneskeliv samler alt seg til slutt i ett eneste stort krav: frelse – frelse!

Ikke en sjel unntatt! Har ikke du kjent dette harde grepet som presset sukket ut av deg: Frels!

* * *

La oss se bort fra de ytre farene og vanskelighetene som vi må frelses fra, selv om de i seg selv er store nok. Det finnes andre som er enda større og farligere.

Den ene er en anklagende samvittighet, en dommer som vi bærer med oss hvor vi går. Hver av oss har syndet mot vår egen samvittighet. Og det finnes ingen pine som kan sammenlignes med en anklagende samvittighet. Vi behøver ikke gå på oppbyggelsesmøter for å oppdage det. Vi finner det også i den hedenske litteraturen, og vi finner det enda nærmere, i vår egen tid. Det er nok av eksempler på det.

Likevel er det en og annen som sier: «Jeg har ikke dårlig samvittighet!» Nå ja, det kan godt være. Det er slett ikke så urimelig, for alle vet at samvittigheten noen ganger sover. Men den *dør* aldri! Den dagen kommer da den våkner og

anklager deg med ubønnhørlig strenghet. Å, du arme menneske, når samvittigheten våkner og du ikke har noen frelser som kan fri deg fra anklagen!

Vi trenger frelse fra den kommende vrede. Det forandrer ikke saken det minste at mange nekter for at det kommer en slik vredens dag. For det første sier Bibelen at «han har fastsatt en dag da han skal dømme verden med rettferdighet» (Apg 17,31). Og sier ikke sunn fornuft oss at en slik dag kommer? En mann som skaffer seg rikdom og velstand ved å stjele fra andre – skal den mannen aldri få sin straff? Skal lovens ord bare være døde bokstaver? Nei, dagen kommer da synderen skal stå fram for den rettferdige dommeren, og der kommer han ikke unna spørsmålene han må svare på: «Hva har du gjort?

Hva har du gjort med den nådedagen du fikk? Med mitt ord? Med min Sønn?» Min venn, hva har du gjort med din nådedag? Hva har du gjort med Sønnen og hans ord?

Om du ikke har gjort noe annet galt, så har du i alle fall ikke elsket Gud slik han har rett til å kreve av deg. Men du har gjort mye mer galt enn det! Kom ikke og fortell meg at du aldri har gitt rom for en uren, bitter tanke, at du aldri har sagt et vondt ord, at du alltid har gjort det gode du burde og kunne ha gjort. Nei, min venn, du trenger en frelser.

* * *

En slik frelser finnes, sier Ordet i dag. En frelser som for oss anklagede og dømte syndere kan være «som et skjulested for været og et ly mot regnskyll … som skyggen av et veldig fjell i et tørstende land» (Jes 32,2).

Men det finnes bare én, og ingen uten ham. Les verset en gang til. Bare én i hele tilværelsen, men det er også nok. La oss se litt på hvordan han alene kan være nok.

I Jes 53 står det: «Vi for alle vill som får, vi vendte oss hver til sin vei. Men Herren lot den skyld som lå på oss alle, ramme ham» (Jes 53,6).

La meg ta et eksempel. Ser du denne boka jeg holder i hånden? La den være synden din, og la min høyre hånd være deg og min venstre hånd Jesus.

Jeg legger boka – altså synden din – i min høyre hånd, som er deg. Hvor er nå synden din? På deg! Så tar jeg boka og legger den i min venstre hånd – altså på Jesus. Hvor er så synden din? På ham! «Herren lot den skyld som lå på oss alle, ramme ham.»

Er den da på deg lenger? Nei! Straffen, oppgjøret, den kommende vrede som du skulle ha møtt, ble lagt på ham. Det er ikke frelse i noen annen, men så er det også nok – for tid og for evighet. Hans navn være lovet!

Kristi himmelfartsdag: Dere er vitner om dette

Luk 24,44–48

> Så sa han til dem: Dette er mine ord, som jeg talte til dere mens jeg ennå var hos dere, at alt det måtte oppfylles som er skrevet om meg i Mose lov og profetene og salmene. Da åpnet han deres forstand, så de kunne forstå Skriftene. Og han sa til dem: Så står skrevet, at Messias måtte lide og stå opp fra de døde den tredje dagen, og at i hans navn skal omvendelse og syndenes forlatelse forkynnes for alle folkeslag, fra Jerusalem av. Dere er vitner om dette.

Vi kristne har vår Herre og Mester, vår konge, i himmelen.

Hva og hvor er himmelen?

Det er nok ikke lett for noe menneske å svare på det slik vi kunne ønske. Vi kan ikke peke på et bestemt sted borte i verdensrommet og si: Der er himmelen, der bor Gud. Vi vet at det er tjue millioner mil til solen, og vi kan regne ut hvor lang tid det ville ta å komme dit om vi kunne bruke et ekspresstog. Men hvor langt eller kort det er til det stedet Jesus gikk til, kan vi ikke si. Likevel er det ikke så lite vi kan si om himmelen, om vi i tro og oppriktig enfold går ut fra det Skriften sier.

Blant annet kan vi trygt gå ut fra at himmelen er det stedet der alle tilværelsens tråder løper sammen. De fleste av dere har vel sett et kraftverk eller en sentralstasjon for elektrisk kraft. Fra det ene stedet sendes lys og kraft ut til alle de hundrer eller tusener av andre steder som står i forbindelse med det.

Slik løper alle tilværelsens tråder sammen i himmelen. All den kraften som på mange måter virker i tilværelsen, kommer derfra og styres derfra. Og alle trådene løper sammen i én hånd. Ikke i en livløs og hjerteløs maskin, men i en hånd – den hånden som i Salme 110 kalles «min høyre hånd» (Sal 110,1). Den hånden er tilværelsens kraftsentrum. Den styres av den viseste vilje og av det mest kjærlige hjerte, og den sender sin kraft til den fjerneste klode i verdensrommet, til duggdråpen i blomsten, til støvfnugget som virvler rundt med det letteste vindpust, og til menneskets tanke på sin flukt mot ukjente verdener.

Skriften forteller at all denne makten er lagt i Jesu hånd, inntil den underfulle dagen da han overgir riket til Gud og Faderen og Gud blir alt i alle.

Er det mulig å tenke seg at det finnes en slik hånd – at tilværelsens kraftsentrum ligger i den?

Det ville være underlig om det ikke var slik! Alt annet i tilværelsen der det finnes kraft som virker, peker mot et sentrum. Det er ikke alltid synlig for øyet, men vi vet at det er der, at det må være der – et punkt som alt blir styrt fra.

* * *

Jesus er vår mann. Vi kan være helt sikre på at han vil bruke den makten han har i himmelen og på jorden, for oss som vil være på hans side. Ikke bare for å berge oss gjennom denne vanskelige verden, men for at vi en dag også skal leve og regjere med ham i hans rike. Min kristne venn, du har strålende utsikter, fordi din Jesus, vår Jesus, er din mann, og han sitter på himmelens kongestol.

Til tider har jeg undret meg over at de «vendte tilbake til Jerusalem med stor glede» (Luk 24,52). Deres beste venn var borte, og så «stor glede»! Men nå undrer jeg meg ikke lenger. Det kan godt være at de ikke klarte å gjøre seg noen klar tanke om hva det betydde at han «ble tatt opp til himmelen» (Luk 24,51). Men så mye forsto de: For ham som før var foraktet, forfulgt og pint, var det annerledes nå.

Og de forsto mer. Ordene «Det er til gagn for dere at jeg går bort» (Joh 16,7) og «Dersom dere elsket meg, ville dere glede dere over at jeg går til Faderen» (Joh 14,28) begynte fra nå av å få innhold og mening. Med en slik Herre og forløser kunne de gå mot verden, Satan og hele hans hær. Og de var ikke et øyeblikk i tvil om at også de skulle seire, og at også de skulle bli opphøyd en dag.

Derfor gikk en bølge av fryd og visshet gjennom hele deres vesen. Og denne vissheten gjorde dem til helter, til glade vitner, til martyrer som vant sine største seire når verden trodde at den hadde stoppet munnen deres for alltid.

For slike folk var det helt naturlig å gå ut med det store livsmålet: «Verden for Kristus.» Om de fleste av dem vet vi lite eller ingenting, men én ting vet vi: De gikk ut til alle kompassets streker. Og om det en og annen gang så ut som om de ville stanse, var det en usynlig hånd som grep dem, et syn som vinket dem videre.

* * *

Hvordan er det så med vår kristendom?

Den apostoliske kristendommen var verdenserobrende, og jeg våger å si at sann kristendom alltid må være verdenserobrende. «Verden for Kristus» må være målet for alle sanne kristne, deres hjertesak, en ild i deres ben som ikke gir dem ro før de er med og arbeider, gir og ofrer.

En kristendom som ikke er slik, er en vanslektet kristendom. Kanskje kan den i nødsfall berge deg inn i himmelen, men på et viktig punkt svikter den: Den har ikke den ånden og det hjerteslaget som førte Guds Sønn ned fra himmelen, og som gjorde apostlene til misjonærer for hele verden.

Det er så tydelig at det ikke kan være rom for ulike meninger: Gud ville være Gud for hele menneskeslekten. Det er én Gud, og dere er alle brødre. Han kan ikke la en del av slekten bli liggende igjen.

«I din ætt skal alle jordens folk velsignes» (1 Mos 22,18). «I hans navn skal omvendelse og syndenes forlatelse forkynnes for alle folkeslag» (Luk 24,47). Det er ord som ingen kristen kan gå forbi uten å ta skade og bedrøve sin Herre.

En kristendom som ikke er verdenserobrende, er en kristendom som ikke har forstått Skriftene.

* * *

«Dere er vitner om dette», sa Jesus til apostlene. Jeg sier til hver sann kristen: Du er et vitne om dette! Kristendommen lar seg ikke utbre uten vitner og vitnesbyrd. Men ofte er det ikke lett. Du må ikke bare ha ild, du må også ofte gå gjennom ild.

Likevel – det er spennende å være en kristen. Her er det store planer og vide syn, et lysende mål og en sikker seier. Vet du noe som er mer verdt et menneskes hele hjerte og arbeidskraft?

Det er sagt om korstogene i middelalderen at de fikk folket til å se opp fra strevet for maten, og at de modnet folks tanker om å ofre og lide og å føre en sak fram til seier.

Misjonen er vår tids korstog. Der vil også vi være med. Vi vil vitne om vår frelser, som har fart opp til himmelen, slik vi har fått nåde til å se ham. Vi vil ofre og lide sammen med ham, for til slutt å bli opphøyd med ham.

Sjette søndag etter påske: Den Hellige Ånds vitnesbyrd

Joh 15,26–16,4

> Når Talsmannen kommer, han som jeg skal sende dere fra Faderen, sannhetens Ånd som utgår fra Faderen, da skal han vitne om meg. Men også dere skal vitne, for dere har vært med meg fra begynnelsen.
> Dette har jeg talt til dere for at dere ikke skal ta anstøt. De skal utstøte dere av synagogene. Det kommer en tid da hver den som slår dere i hjel, skal tro at han gjør Gud en dyrkelse. Og dette skal de gjøre fordi de ikke kjenner Faderen og heller ikke meg. Men dette har jeg talt til dere for at dere, når timen kommer, skal minnes at jeg sa dere det. Men dette sa jeg dere ikke fra begynnelsen av, fordi jeg da var hos dere.

I denne verden er det, som vi alle vet, uopphørlige sammenstøt og skarpe kamper mellom mange slags motsetninger, mellom interesser og meninger som strider mot hverandre. Noen ganger føres disse kampene med ord som er skarpe som syler, andre ganger med kanoner og bomber og miner, og med mange andre slags våpen til angrep og forsvar. Og sjelene pines, sukkene stiger, tårene renner, og på blodige slagmarker vrir sønderslitte kropper seg i navnløs lidelse.

Prøver vi å komme til bunns i all denne striden mellom endeløse og uopphørlige motsetninger, med den kunnskapen, den tankeevnen og den fantasien vi har, ser vi åndsmakter stå mot åndsmakter. Hver på sin kant mobiliserer de sine hærer og gir dem våpen. Les hva som står i Åp 12,7: «Det ble en strid i himmelen: Mikael og hans engler tok til å stride mot dragen. Og dragen stred, og dens engler.»

Striden på jorden er det synlige motstykket til usynlige kamper i den oversanselige verden. De usynlige åndene og maktene øser sin ånd inn i menneskenes ånd og inspirerer dem. De tenner begeistringens ild eller fanatismens glød, for «Mikael» eller for «Dragen».

* * *

Da Kristus hadde satt seg på sin kongestol ved Faderens høyre hånd, og alle kreftene i tilværelsen var kommet under hans kommando, sendte han Den Hellige Ånd. Med dette begynte noe nytt i vår jords historie.

Hva var dette nye?

Ordet i dag svarer: Vitnesbyrdet om Kristus!

Vitnesbyrdet om Kristus, det er det nye. Sendemannen fra himmelens kongestol kom med dette vitnesbyrdet: «Han skal vitne om meg» (Joh 15,26). Og så snart noen tok imot dette vitnesbyrdet, ble han i sin tur fylt av det, inspirert av det og satt i bevegelse av det. Trangen og plikten, den umiddelbare driften, den nye ånden og en ansvarsfølelse han ikke kunne stå imot – alt dette lot ham ikke få ro: «Også dere skal vitne» (Joh 15,27).

Overalt hvor Den Hellige Ånd får plass og herredømme, lever vitnesbyrdet om Kristus som en makt som former og beveger. Det er noe som vil fram og må ut.

Den Hellige Ånd er slik. Han kan ikke være annerledes.

Du som har fått Den Hellige Ånd som pant på den arven som venter på deg – vet du ikke det? Men da vet du også noe som er svært viktig å vite og tenke over: Ikke bare «livets omstendigheter», men du selv – ja, du selv! – kan stenge for Åndens drift i din ånd. Til slutt blir den bare som en liten ulmende glo i en askehaug. Blir ikke asken skrapt bort, så gloen ligger bar og får ny luft og kan lyse og varme enda en gang, dør den. Du leter etter den, men den er ikke der mer.

* * *

Men så møtes motsetningene! Ånd støter mot ånd.

Vitnesbyrdet om Kristus er en utfordring til verdens ånd. Det er et kampsignal. Det kan ikke være annerledes – selv om det samtidig er et budskap om fred for dem som vil ta imot sannheten til frelse.

Jesus sa – du kan finne det i Luk 12,51 og versene etter – Jesus sa: «Tror dere jeg er kommet for å gi fred på jorden? Nei, sier jeg dere, men strid! For fra nå av skal fem i et hus være i strid med hverandre, tre mot to og to mot tre. Far skal stå i strid mot sønn, og sønn mot far, mor mot datter og datter mot mor, svigermor mot svigerdatter og svigerdatter mot svigermor.»

Ja, vitnesbyrdet om Kristus er en utfordring til verdens ånd. Og den ånden som inspirerer verden, vet det. Og den vet mer. Den vet at der hvor Kristusvitnesbyrdet får inngang og rom, der må verdens ånd ut. «Det var da i synagogen deres en mann med en uren ånd, og han skrek høyt og sa: Hva har vi med deg å gjøre, Jesus fra Nasaret? Du er kommet for å ødelegge oss. Jeg vet hvem du er, du Guds Hellige!» (Mark 1,23–24).

I åndenes verden er det ingen uklarhet om hvem Jesus er, og hva han vil.

Og når vitnesbyrdet om Kristus ringer ut sin dødsdom over verdens ånd og verdens liv, blir det en kamp på liv og død mellom to liv: det gamle som skal ut, og det nye som vil inn. Annerledes kan det ikke være. Det er like umulig som at himmel og helvete kan forlikes eller smelte sammen.

Og så reiser verdens ånd seg til kamp, til forsvar og til angrep. Åndene i den usynlige verden kaller på sine medhjelpere blant lærde og ulærde, blant fariseere og blant samfunnets utskudd. Våpen smis og kvesses. Giftige avisartikler blir skrevet i redaksjonene. Kamerater spotter, mannen din håner deg, datteren din forakter deg og skammer seg over å bli sett sammen med deg, sønnen din blir sin fars erklærte motstander. Til slutt blir verden så trang at en må ha «rasjoneringskort» fra selve avgrunnen for å få kjøpe og selge. Se Åp 13,17.

* * *

Er du en sann kristen? Er det vitnesbyrdet om Kristus som lever i livet ditt og i ordene dine?

Da får du også smake noe av det som alle sanne kristne til alle tider har måttet smake: verdens fiendskap, verdens forakt, ja, noen ganger rett og slett forfølgelse.

Det finnes måter å slippe fri fra dette fiendskapet, denne forakten og denne forfølgelsen. Du kan bare slå litt av på kravene (eller mye!). Du kan gå på akkord og fuske deg fram, hykle litt, fornekte litt ved å tie eller ved å tale. Du kan være «som de andre» i forretningsmoral og framferd, kort sagt: du kan «skikke deg lik denne verden» (Rom 12,2).

Da vil ikke verdens onde samvittighet vende brodden mot deg. For måten du er og ferdes på, gir verden grunn til å håpe at en kan være en kristen og komme til himmelen, selv om en ikke er så streng og så «fanatisk» som – ja, som vitnesbyrdet om Kristus krever.

Vitnesbyrdet om Kristus! Ja, vitnesbyrdet om Kristus – hva er brennpunktet i det vitnesbyrdet?

Hør! «Det er ikke frelse i noen annen» (Apg 4,12)! Bare han og det som er i ham og av ham, bare det kan frelse deg.

Altså er det ingenting i deg som duger til frelse, verken det du er, eller det du gjør. Det beste og det verste i deg er like unyttig her. Du er fortapt hvis ikke han og det som er hans, er ditt eneste håp. Har du ører å høre med, så hør!

Vitnesbyrdet om Kristus skal dømme deg på den ytterste dag dersom du forkaster det i dag. Det blir hardt for deg å stampe mot brodden.

Første pinsedag: Frukt

Joh 15,1–11

> Jeg er det sanne vintre, og min Far er vingårdsmannen. Hver grein på meg som ikke bærer frukt, tar han bort. Og hver den som bærer frukt, renser han, for at den skal bære mer frukt. Dere er alt rene på grunn av det ordet som jeg har talt til dere. Bli i meg, så blir jeg i dere. Likesom greinen ikke kan bære frukt av seg selv, men bare når den blir i vintreet, slik kan heller ikke dere bære frukt uten at dere blir i meg.
> Jeg er vintreet, dere er greinene. Den som blir i meg, og jeg i ham, han bærer mye frukt. For uten meg kan dere intet gjøre. Om noen ikke blir i meg, da kastes han ut som en grein og visner, og de samler dem sammen og kaster dem på ilden, og de brenner. Dersom dere blir i meg, og mine ord blir i dere, da be om hva dere vil, og dere skal få det. I dette er min Far herliggjort at dere bærer mye frukt, og dere skal bli mine disipler. Likesom Faderen har elsket meg, så har jeg elsket dere. Bli i min kjærlighet. Hvis dere holder fast på mine bud, da blir dere i min kjærlighet, likesom jeg har holdt fast på min Fars bud og blir i hans kjærlighet. Dette har jeg talt til dere for at min glede kan være i dere, og deres glede bli fullkommen.

Alt Jesus sier i dette skriftavsnittet, samler seg om ordet «frukt». Det står seks ganger, tre av dem i ett og samme vers.

Jesus vil få fram tre ting: for det første at en Jesu disippel må bære frukt, for det andre hvordan det kan skje, og for det tredje hva slags frukt en Jesu disippel bærer i livet sitt.

Aller først står et ord som høytidelig forsikrer oss om at spørsmålet om frukt er et guddommelig spørsmål fra rot til topp: «Jeg er det sanne vintre, og min Far er vingårdsmannen – –.» Dette ordet flytter hele saken bort fra menneskemakt og menneskemeninger og inn i en verden der filosofene blir dårer, og der de eneste vise er de som er enfoldige nok til å ta imot en kraft som de ikke selv eier.

* * *

Hva skal til for at et menneske kan bære frukt av det slaget som det er tale om her?

Jesus nevner tre vilkår.

Det første er dette: «Dere er … rene.» For å bære ren frukt, Guds frukter, må et menneske være «rent». Det høres svært rimelig ut. At det ikke er mye rent i et naturlig menneske, trenger jeg ikke å bevise. Og kanskje er det ikke så mange

som for alvor vil protestere når jeg sier at det må en radikal omskapelse til for at et menneske kan bli rent og slik bære ren frukt.

Men når det så blir sagt at en kristen er så radikalt omskapt at han er ren og kan bære ren frukt, skal det ikke lite enfoldig tro til for å fatte noe så tilsynelatende urimelig. Vi kristne tror det knapt selv, for ikke å snakke om de andre!

Dette er ikke stedet til å si noe om hvordan det går til at en troende er ren. Men sagt med få ord er det jo dette: Den som er renset i Lammets blod, er ren. Sjelens rensing og renhet kom ved troen på ordet om Lammet som bar verdens synd. Da ble trangen til renhet født i sjelen.

La meg bruke et bilde. En mann tok en liten gris og en due og vasket dem begge like rene. En time etter var grisen like skitten som før, mens duen satt og pusset og stelte seg. Det kom av at de to dyrene hadde ulik art og ulik trang.

Du som er Guds barn, vet at du blir ulykkelig når synden begynner å røre seg i deg. Det er som om solen mister glansen sin, og en uhygge griper deg. Du har trang til å være ren og holde deg ren.

Når det kommer til stykket, er det kanskje likevel ikke så underlig at en slik renhet kan gi ren frukt, frukt som Gud vedkjenner seg. Bibelen og historien viser det. «Ville oljekvister» blir til «edle greiner». Røveren gikk med Jesus inn i paradis. Saulus ble til Paulus.

Det andre vilkåret Jesus nevner, er å bli i ham.

Finnes det virkelig slik ren frukt hos de kristne i det praktiske liv? «De kristne er ikke bedre enn andre», hører en ofte. «Det ene øyeblikket snakker de om at de er rene, det neste blir de sinte og overfuser ektefelle og husfolk med skarpe ord, eller de setter seg ned og skriver en avisartikkel som stinker av ondskap.»

Ja, det er sant, dessverre!

Jeg er ren fordi jeg er renset og har fått trangen til renhet. Men hvis ikke dette blir forbundet med å «bli i Jesus», vil skitten snart ta overhånd igjen. Det er ikke det minste rart. Vi har et hav av skitt i vår gamle natur, og det bryter uimotståelig gjennom alle demninger og stengsler dersom ikke Jesus får styre både vårt indre og vårt ytre menneske.

Derfor er dette renhetens største kunst fra vår side som kristne: å bli i Jesus.

Det er et sterkt ord. Det betyr mer enn å bli hos ham. Det betyr å være svøpt inn i ham, slik at hans hellige vesen er som et skjermende dekke omkring hver tanke som rører seg i oss. Vær viss på at du ikke får høre mange skarpe ord fra den som bor der. Men like sikkert er det at hvis vi kommer bare et øyeblikk utenfor dette gjerdet, er ondskapen over oss som filisterne over Samson, og vi lider nederlag. Og verden får anledning til å spotte.

Å, om jeg selv uavlatelig kunne bli i Jesus! Å, om jeg kunne male det med en engels tunge, så jeg kunne hjelpe deg, tvilende bror, til å «bli» – «bli» – «bli» i ham!

Men hva er det da å bli i Jesus? Hva er det, sagt med så tydelige ord at selv dåren kan få tak i det?

Den beste forklaringen er den som Jesus selv gir her: «Bli i min kjærlighet» (Joh 15,9). Det vil si: bli i dette at Jesus har elsket deg slik Faderen har elsket ham.

Hva betyr så det?

Det betyr at du skal tro det, tenke på det, svøpe deg inn i det og hvile i det.

Bror, mens du har gått og latt det onde få råde i deg, gått og hisset deg selv opp og samlet på onde, hissige tanker, har Jesus hele tiden elsket deg! Når du står slik for din frelsers milde øyne og gjentar om og om igjen at han elsker deg, skal det gå underlig til om ikke disse nådestrålene smelter de onde tankene bort i en tåre av anger og takk.

Jesus nevner også et tredje vilkår: Vingårdsmannen renser.

Når du på din side blir i Jesus, svarer vingårdsmannen, Gud, med å rense deg. Da bruker han kniven. Vil du vite hvordan det smaker, så les Klagesangene i Bibelen, særlig kapittel 3.

Min venn, husk: Det skjer «for at den skal bære mer frukt», for at du skal bli en bedre kristen.

* * *

Hva slags frukt er det så en kristen bærer, etter Jesu ord i teksten?

Først bønn, en bønn som utretter noe.

Men en slik bønn som utretter noe, blir ikke skapt uten at du blir i Jesus. Lever du som kristen et verdslig liv med lite ånd, og så gir deg til å plapre noen bønner, vil ikke så mye som en fjær røre seg, for ikke å snakke om et fjell. Dette må vi ikke glemme, ellers blir det Gud som får skylden når vi ber og ingenting skjer.

Med bønnene våre kan vi nå helt fram til Guds trone, dit vi ikke når med våre egne ord. For bønnelivets skyld må vi være åndelige kristne, Jesus-kristne, og jage etter å bli det mer og mer.

En annen frukt av kristenlivet er at Gud blir herliggjort.

Når blir Gud herliggjort gjennom kristne som bekjenner ham? Er det når vi preker og går på møter i lange baner og snakker gudelig, men samtidig er gjerrige, gir lite til misjonen og enda mindre til de fattige? Er det når vi er sure og grinete mot ektefelle, barn og tjenere? Når vi er som et piggtrådgjerde av kritikk? Når vi lover godt og holder minst mulig?

Nei, da blir Gud spottet. Da sier de vantro: «Kan ikke Gud og Bibelen skape bedre kristne, så – –»

Men når folk forstår at Gud, som du bekjenner, også får styre livet ditt, når kristendommen din ikke er talemåter og prat, når du bekjenner deg som borger i Kristi rike og samtidig av all kraft arbeider for å utbre dette riket, da får folk respekt for bekjennelsen din, og Gud får æren for det.

«Min Far … herliggjort.»

Et hellig liv er den beste preken om Gud, den som folk helst tror på.

En tredje kristenfrukt er glede.

Det er den siste frukten som blir nevnt i teksten, og kanskje på en måte også den beste. Gjennom et liv i sann kristendom, et liv «i Jesus», får Gud ære og vi kristne glede.

Hva slags glede lover Jesus oss?

«Min glede», sier han.

Det finnes glede, virkelig glede, uten Jesus. Men den gleden holder likevel ikke i lengden. Den tåler ikke Gud.

Vi må ha en glede som går sammen med at Gud får ære. Slik var Jesu glede! Å lyde Gud og ære Gud, det var hans glede. Ja, selv i Getsemane ga det hans sjel ro.

Denne gleden lover han oss. Ikke glede over oss og vårt.

Dette er den fullkomne gleden. Den tåler den alvorligste prøven en glede kan settes på: Den tåler å se Gud! Den tåler å komme «nærmere Gud».

Det er den største gleden som kan bli oss til del, inntil vi er der oppe, hos ham, i hans fang, og alt er harmoni i jublende toner og evig seierssang.

Andre pinsedag: Så elsket Gud

Joh 3,16–21

> For så har Gud elsket verden at han ga sin Sønn, den enbårne, for at hver den som tror på ham, ikke skal fortapes, men ha evig liv. For Gud sendte ikke sin Sønn til verden for å dømme verden, men for at verden skulle bli frelst ved ham.
> Den som tror på ham, blir ikke dømt. Den som ikke tror, er allerede dømt, fordi han ikke har trodd på Guds enbårne Sønns navn. Og dette er dommen, at lyset er kommet til verden, og menneskene elsket mørket fremfor lyset, for deres gjerninger var onde. For hver den som gjør det onde, hater lyset og kommer ikke til lyset, for at hans gjerninger ikke skal bli refset. Men den som gjør sannheten, kommer til lyset, for at hans gjerninger kan bli åpenbart, for de er gjort i Gud.

Hvorfor er kjærligheten «det største i verden»? Hvorfor er det så skjønt og uunnværlig å få elske og bli elsket igjen?

Når jeg for meg selv skal svare på spørsmålet, er det særlig to ting som kommer fram. Det ene er trangen til å forstå og bli forstått, det andre er at vi ikke får det til.

En av de verste plagene vi mennesker har i dette livet, er at vi går ved siden av hverandre som fremmede. Vi bor i samme stue, vi går i samme arbeid, vi har mange felles interesser, og likevel er det liksom en mur mellom sjelene. Vi kommer liksom så langt fra hverandre, så innestengt i oss selv, så alene innerst inne. Derfor kjennes livet så øde og tomt.

Men samtidig som vi kjenner på dette, er det noe inne i oss som roper til oss: «Du kan ikke være skapt til å gå i en slik sjelens ensomhet.» Det skriker inne i oss: «Få bort dette som skiller, så sjel kan smelte sammen med sjel!» Finnes det noen makt på jorden som kan få dette ropet til å stilne, så uroen blir borte?

Hvis det i det hele tatt er mulig, finnes det bare én eneste makt som kan det: kjærligheten, det å få elske og bli elsket igjen. Kjærligheten er en slik makt. Den er gløden i sjelen som får meg til å glemme meg selv for den jeg har fått kjær. Den, og den alene, er den makten som kan smelte sjelene sammen, ja, den kan smelte dem sammen slik varmen smelter to metallstykker sammen.

La oss så stige høyere opp, så langt tanken kan nå, opp til Gud, min sjels opphav. Dersom Gud ikke kunne elske, dersom det var umulig for oss å elske

Gud igjen, da kunne vi legge fra oss all tanke om noen gang å forstå Gud, tjene Gud og bli ett med Gud.

* * *

Vet vi da at Gud elsker?

Jeg vil nevne noe bemerkelsesverdig for dere. Så langt min kunnskap rekker, finnes det i dag ingen hedensk religion som kjenner tanken at Gud elsker, og at det går an å elske ham igjen. Kanskje et lite glimt her og der, men ikke mer. Har de noen gang visst mer, så har de i alle fall glemt det nå.

Synden kom inn i verden, og Adam ble redd Gud! Det er sakens korte historie. Derfor ble Guds kjærlighet en hemmelighet som måtte åpenbares. Kristus Jesus, Guds Sønn, har åpenbart den. Aldri har denne jorden sett en større dag eller noe viktigere enn da menneskene fikk se at Gud er kjærlighet, at han er en Gud som kan elske, og at han elsker menneskene, selviske og syndige som de er, men likevel med en uslukkelig lengsel etter evigheten. Nå er denne kunnskapen blitt så mye et åndelig felleseie at selv ugudelige mennesker kan tale med bevegede ord om den kjærlige faren de har i himmelen.

Hvem er det så Gud elsker?

Dagens tekst sier oss for det første at han elsker verden, slekten. Gud elsker denne døende slekten med en kjærlighet sterk som døden. Men teksten forteller oss om noe som er enda større: Han elsker den enkelte. Han elsker ikke bare hele slekten, den store massen – han elsker hver enkelt. Blant de mange elsker han den ene. «Se hvor han elsket ham!» står det fortalt om Jesus (Joh 11,36), og et annet sted: «Jesus så på ham og fikk ham kjær» (Mark 10,21). Han elsker den ene som om han var den eneste.

Men det er noe som er enda større! Hva kan være større enn at Gud elsker alle og den enkelte? Kan du tenke deg hva det er? – –

En prest fortalte: «En kveld var jeg på besøk hos en i menigheten min. Den lille jenta hans sprang rundt i stuen og lekte, men under leken gjorde hun ting som faren ikke likte. Til slutt sa han til henne: ‹Hvis du ikke er snill pike, er ikke Jesus glad i deg.› ‹Karl›, sa jeg, ‹hva er det du forteller den lille jenta di! Min bibel lærer ikke slik. Den sier at Gud elsker synderen like visst som han elsker den mest fullkomne helgen.›»

Jeg tror det sitter en og annen bortover benkene her som i sitt hjerte sukker over at de er så lite snille. De kan være nokså høflige og blide utenpå, men de tenker: «Du skulle bare vite hvilke tanker og følelser jeg går og strider med. Misfornøyd og krevende og æresyk! Og hvordan er jeg ikke mot Gud, da! Gud, som skulle eie meg helt! Mange ganger har han ropt til meg: ‹Bli snill, bli en kristen!› Men jeg er bare den samme stakkaren.»

Du, tror du at Gud elsker deg i dag, nå, i denne stund?

«Ja, når jeg bare kunne bli litt annerledes enn jeg er, så …»

Nei, stopp nå, ingen utflukter! Tror du at Gud elsker deg nå, i dette øyeblikket?

Eller tror du at du først må få bort «trollet» i deg, og at Gud først da kan elske deg?

Jeg er satt her i dag for å forkynne deg den sannheten at Kristus elsker deg nå, nå!

«Kristus døde til fastsatt tid for ugudelige» (Rom 5,6).

Han «døde for oss mens vi ennå var syndere» (Rom 5,8). Mens vi var ugudelige!

Er han blitt annerledes nå? Har kors og død og pine forandret ham, så han elsker mindre? Han sitter i herligheten nå – har det gjort ham kald mot dem han døde for? Nei, han elsker på samme måte i dag. Han elsker deg nå! Halleluja!

Hva vil det så si at han elsker deg nå?

«Se, hvor stor kjærlighet Faderen har vist oss, at vi skal kalles Guds barn, og det er vi» (1 Joh 3,1).

Barn! Jeg er ditt barn, Gud! Ja, jeg kan til og med våge å si det så folk hører det: Jeg er Guds barn! Du kan si det så trygt og rolig. Og når «trollet» begynner å røre på seg igjen, og du derfor begynner å tvile, da ser du på Guds døende Sønn og sier: «Han døde for meg! Jo, han elsker meg ennå.»

* * *

Ja, han er glad i deg!

Og så en ting til, som det er så godt for meg å tenke på – for meg også, altså: Han begynner å «elske meg snill». Og det vil han gjøre med deg også. Han vil elske deg snill. Han tilgir deg uavlatelig alle synder. Guds kjærlighet øses inn i deg og over deg.

Hva skjer så?

Det er gift for det seiglivete «trollet». Ja, han vil elske oss snille. Han vil gjøre det hver dag i sin ubegripelige kjærlighet.

Når du vår sjel besøker blid, da skinner sannhet søt og frid, da slukkes verdens lyster ud, da brenner kjærlighet til Gud.

Her ville jeg helst slutte, om jeg bare turte.

Men jeg tør ikke, for det står ett ord til i teksten i dag: «Den som ikke tror, er allerede dømt!» Å, at det skal være sant, det som står i salmeverset:

Hans lengsel etter alle står, skjønt mange aldri til ham går.

Teksten forteller oss årsaken: De elsker mørket fremfor lyset.

Tenk på det! Teksten forteller oss også hvordan det ender: fortapt!

En mann skulle passe en jernbanebru, en svingbru der både tog og båter skulle passere. Ordren hans var at han aldri skulle åpne brua før ekspresstoget hadde passert. Båt etter båt kom – nei! Så kom det en båt med en venn av ham om bord. Vennen fikk ham overtalt til å åpne. Båtene begynte å passere. Da hørte han plutselig toget. Han sprang til – for sent. Toget for med lynende fart ned i avgrunnen!

Han så det, hørte skrikene, så de døde kroppene og ble gal. Han fikk aldri forstanden tilbake, men vandret opp og ned i cellen sin og ropte: «Å, om jeg bare hadde! Å, om jeg bare hadde!»

Hadde hva?

Adlydt ordren!

Menn og kvinner forkaster Kristus, og det for siste gang. Gjør du det, vil du sammen med de andre gå opp og ned i fortapelsens galehus og rope: «Å, om jeg bare hadde!» Hadde hva?

Adlydt Gud og tatt imot Kristus!

Adlyd Gud nå!

For en salig dag du fikk, om du begynte nå i dette øyeblikk.

Treenighetssøndag: Dere er mine venner

Joh 15,12–17

> Dette er mitt bud at dere skal elske hverandre, likesom jeg har elsket dere. Ingen har større kjærlighet enn denne at han setter sitt liv til for vennene sine. Dere er mine venner dersom dere gjør det jeg pålegger dere. Jeg kaller dere ikke lenger tjenere, for tjeneren vet ikke hva hans herre gjør. Men dere har jeg kalt venner, for alt det jeg har hørt av min Far, har jeg kunngjort dere. Dere har ikke utvalgt meg, men jeg har utvalgt dere, og bestemt dere til å gå ut og bære frukt. Og deres frukt skal vare, for at Faderen skal gi dere alt det dere ber ham om i mitt navn. Dette er mitt bud til dere at dere skal elske hverandre.

Vi er alle vant til å se på vennskap som noe stort. Noe av det største jeg har opplevd på denne jord, er at en mann jeg setter svært høyt, har gitt meg sitt varme hjertes kjærlighet, og at jeg har fått lov til å gi ham min kjærlighet igjen. Ja, det er så stort for meg at jeg har tenkt at hvis verden visste om denne lykken, ville den misunne meg.

I teksten i dag får vi se hva det er å være Jesu venn. Det er det fineste navnet noen kan få. Jesu venn har fått en bedre plass enn millionæren og en finere tittel enn noen konge. Og er det sant, så er det omvendt også sant at den som ikke er Jesu venn, lider et tap som ikke kan måles med noe jordisk mål.

Tenk over, kjære sjel: Er du en Jesu venn eller ikke?

La oss først se på hvordan en blir en Jesu venn. Det er ingen selvfølge. Og det som har gjort det så vanskelig, ligger gjemt i det ene ordet: synd – arvesynd og gjort synd. Og så er det to parter i denne saken: du og Jesus. På grunn av synden er det store vanskeligheter på begge sider. Men fra Guds side er de ryddet bort for lenge siden. Hvordan er det med deg? Har du fått et vennesinn mot Jesus? Skriften lærer at når vi tror og kan si: «Takk, Jesus, at du frelste meg!», da skjer noe underfullt: Guds kjærlighet blir utøst i hjertet vårt.

Jeg husker den stunden da jeg kjente denne strømmen flomme inn i hjertet mitt. Da var Jesus og jeg blitt venner. Da var kjærlighetens bånd knyttet, og hans Ånd var bundet sammen med min ånd i ett liv. Kan vi tenke oss noe større?

Dernest minner teksten oss om et spørsmål som en Jesu venn ofte bærer på: Kan det vare? Kan jeg være trygg? Og svaret er: «Dere har ikke utvalgt meg, men jeg har utvalgt dere.»

Hva er det som gjør at du spør slik? Det er at du kjenner deg selv og alt det urene som rører seg inne i hjertet ditt. Bryr Jesus seg om meg likevel? Ja, Gud skje lov, fra nå av og til den siste tåren er grått. «Dere har ikke utvalgt meg, men jeg har utvalgt dere!»

Det du vet om deg selv og som gjør deg redd, visste han allerede da han valgte deg. Han valgte deg før du kjente ham, ja, før du kjente deg selv. Det er mot all sunn fornuft, det er sant. Men det er like utenkelig at han i dag plutselig skulle vende seg bort fra deg. Han er ingen vinglete mann.

Så forteller teksten videre om de fordelene og rettighetene en Jesu venn har. «Jeg kaller dere ikke lenger tjenere, for tjeneren vet ikke hva hans herre gjør. Men dere har jeg kalt venner, for alt det jeg har hørt av min Far, har jeg kunngjort dere.»

Jesus gir sine venner fortrolighet. En tjener får sine ordrer og sin lønn, men vennen får fortrolighet. Det fineste bildet i Skriften på denne fortroligheten finnes kanskje i Luk 15, der den hjemkomne sønnen ligger ved farens bryst. Hvor stort det er å ha Jesu fortrolighet! Og den er gjensidig. I samlivet med Jesus taler vi et fortrolig språk. Finnes det noen du kan være så fortrolig med som han? Du skammer deg aldri for ham, og dere taler et kjærlighetens språk sammen som den som ikke er Jesu venn, ikke forstår.

* * *

Men å være en Jesu venn fører store forpliktelser med seg. Et slikt forhold venter noe av oss, og det samles i det ene ordet: frukt. Frukt på flere måter.

For det første: å elske hverandre. Det er egentlig det eneste budet Jesus ga. Hvor lite kjærlighet det ofte er blant oss! Har du ikke hørt hvor veltalende folk blir når de kan fortelle om en annen kristens dårskaper? Men la oss elske, også dem som feiler! Det sømmer seg for Jesu venner å elske, og de er egentlig de eneste som kan det.

En annen frukt, som også ligger gjemt i teksten i dag, kan uttrykkes med Paulus' ord i 2 Kor 2,15: «For vi er Kristi vellukt for Gud, blant dem som blir frelst, og blant dem som går fortapt.» Duften kommer ikke av at jeg tar meg sammen, men av at jeg er en Jesu venn.

Vi skal gå ut og bære frukt. Det er ikke bare i vår egen stue vi skal eller kan bære frukt. Vi kan gå ut – sende folk til hedningene med dette uforlignelige budskapet – og bære frukt som varer. Verken mine eller dine penger varer, men de kan bli til frukt for Gud når de blir omsatt i frelste sjeler.

En annen måte å vinne frukt som varer på, er bønn. Ved bønn kan vi vinne store ting.

Mine venner, sett evigheten høyere enn tiden, og Jesu vennskap over alt annet i verden.

Første søndag etter treenighetssøndag: Selvfornektelse

Matt 16,24

> Da sa Jesus til disiplene sine: Om noen vil komme etter meg, da må han fornekte seg selv, ta sitt kors opp og følge meg.

Det finnes to slags selvfornektelse. Den ene er mørk og sur, den andre er lys og blid som en solblank sommermorgen. Den ene gjør seg kostbar og fører regnskap med sine gode gjerninger, den andre er slik at den venstre hånd ikke vet hva den høyre gjør. Den ene vil ha kontant betaling i ros, takk og påskjønnelse, den andre strør ut av sin overflod uten å tenke på om det blir lagt merke til eller ikke – får den takk, er det godt, får den det ikke, er det kanskje enda bedre.

Jeg husker en mann jeg ba om en tjeneste. Jeg var redd for å være for fordringsfull og sa derfor til ham at han endelig ikke måtte gjøre det hvis det på noen måte var vanskelig for ham. Han svarte: «Skal jeg ikke få lov til å gjøre det da?» Svaret gjorde meg lykkelig – ikke så mye på grunn av tjenesten han gjorde, men fordi jeg i svaret kjente et sinnelag som virket på meg som solskinn og klar, frisk luft.

Det er selvsagt ingen som tviler på hvilken av disse to slags selvfornektelse som er den rette, den vi skulle ønske å finne hos alle mennesker. Slik skulle naboen din være – ikke sant? Slik skulle mannen din være, og slik skulle hustruen din være!

Min venn, slik skulle du være! Særlig hvis du regner deg som en kristen. Og slik skulle jeg være.

Skal vi være rettferdige mot hverandre, får vi vel si at ingen av oss har bare den ene eller den andre slags selvfornektelse, men en blanding. Og i denne blandingen er det vel som regel ikke så lite av den dårlige sorten – den sure, kostbare, pepret selvfornektelsen.

Å, om vi hadde mer av den ekte varen – den villige, glade, muntre selvfornektelsen. Den som har himmelens musikk i seg.

* * *

Hvordan får vi den?

«Ta ditt kors,» sier Jesus, «og følg meg.» Så vinner du en fager skatt her i livet: et sinn som ikke søker sitt eget. Er det noe denne arme verden trenger mer enn dette? En verden som holder på å fortæres av selvsyke.

Kors – hva er det? Hva mener Jesus med «å ta sitt kors»?

Vi kan si med en gang at det begynner med at en gir seg over til Gud og blir en kristen. Hva kan det nytte å lete etter fiken på torner eller etter druer på tistler? Korset begynner med at en har alt sitt håp for tid og evighet i den korsfestede.

Men siden?

Hver dag trenger enhver kristen noe som kan tyne synden og syndelysten og stagge det medfødte hovmodet og all annen styggedom. Etter det gamle mennesket kribler og kryr alt dette som tusser og troll i nervene og i sinnets rørelser, og stundom er det som ild i knoklene våre.

Og så lager Gud i stand den motgiften vi trenger mot syndens gift: forhold og omstendigheter som krysser planene dine og påfører deg pine. «Han metter deg med bitre urter og gir deg småstein å ete,» sier profeten (Klag 3,15–16). Bøyer du deg da under dette i Jesu navn og tar det på deg, blir det «kors». Ellers er det bare plage. Plager og ulykker som ikke er blitt forvandlet til kors, er bare elendighet. Men kors er kors, og kors er syndens død.

Og ser du i korsets skole stadig etter den veien som er merket med Jesu fotspor, så du – åndelig talt – setter foten der han har gått før, skal den dagen komme da både Gud og mennesker gir deg det vitnesbyrdet at du har lært å fornekte deg selv – slik en har rett til å vente det av en som bekjenner Jesu navn.

Andre søndag etter treenighetssøndag: Det er ennå rom

Luk 14,16–24

> Da sa han til ham: Det var en mann som gjorde et stort gjestebud og innbød mange. Da tiden for gjestebudet var inne, sendte han tjeneren sin for å si til de innbudte: Kom, for nå er det ferdig. Men alle som én begynte de å unnskylde seg. Den første sa til ham: Jeg har kjøpt en åker og må gå og se på den. Jeg ber deg: Ha meg unnskyldt! En annen sa: Jeg har kjøpt fem par okser, og går for å prøve dem. Jeg ber deg: Ha meg unnskyldt! Og en tredje sa: Jeg har tatt meg en kone, og derfor kan jeg ikke komme. Da tjeneren kom tilbake, fortalte han sin herre dette. Da ble husbonden harm og sa til tjeneren: Gå i hast ut i byens gater og streder, og før hit inn de fattige og vanføre og blinde og lamme. Og tjeneren sa: Herre, det er gjort som du bød, og det er ennå rom. Da sa herren til tjeneren: Gå ut på veiene og ved gjerdene og nød folk til å komme inn, så mitt hus kan bli fullt. For jeg sier dere: Ingen av de menn som var innbudt, skal smake mitt festmåltid.

Vi vet fra Bibelen at Gud Fader har bestemt at han en dag skal holde bryllup for sin Sønn. Brudgommen er Sønnen, bruden er menigheten. Det blir en stor dag. En slik høytidsdag har det aldri vært maken til. Og salig er den som den dagen får sitte til bords i Guds rike!

Lignelsen her og den i Matt 22,1 flg. er to forskjellige lignelser, men de handler om det samme. Med korte, kraftige pennestrøk forteller de om målet for hele verdensløpet, og om noe av hvordan Gud arbeider for å nå dette målet.

Vi behøver ikke være i tvil om hva de store trekkene i lignelsen betyr. Verten, han som innbyr, er Gud. De innbudte er menneskene, først jødene og så alle de andre. Innbydelsen er kallet gjennom evangeliet, og blant tjenerne er også vi.

En fest ville være mislykket om ingen kom. Derfor gjelder det at de innbudte kommer, og at huset blir fullt.

Skal det lykkes for Gud?

Den første innbydelsen mislyktes. Jødene tok ikke imot den, og derfor er de selv forkastet av Gud. Det er en trist historie. Men enda tristere er det at innbydelsen om og om igjen blir forkastet av dem en skulle tro ville være de første til å ta imot den – og som burde være det.

* * *

Hvorfor tok ikke de innbudte i lignelsen imot? Det var ingen mangel ved festen. De våger ikke med ett ord å antyde at noe var galt med den. Det våger sikkert ingen av oss heller.

Det var heller ingen mangel ved innbydelsen. De har fått den, og de har forstått den. Da Jesus selv kom med innbydelsen, var den klar og forståelig for dem som hørte den. Kan noen av oss si noe annet?

Jeg husker at jeg som barn en dag satt på bakken hjemme og leste en av mine første lekser i bibelhistorie. Det var en fin solskinnsdag, og alt var så lyst og lett. Leksen handlet om syndefallet. Adam og Eva ble drevet ut av paradiset, og engelen med det flammende sverdet ble satt til å vokte veien til livets tre. Da gråt jeg. Jeg syntes så synd på de to som hadde hatt det så godt, og som nå fikk det så vondt.

Hvor kom tårene fra, de som smågutten gråt over sin første lekse om syndefallet? Jeg vet det – jeg har aldri vært i tvil om det. Det var Gud som kalte på smågutten. Og smågutten kjente at det var Guds tale. Mange av dere har opplevd noe lignende. Det viser at innbydelsen er kommet til oss, og at vi visste at det var Gud som talte til oss.

Men hvorfor tok de da ikke imot innbydelsen?

Jesus sier bare én ting om det hele: «Men alle som én begynte de å unnskylde seg» (Luk 14,18).

Unnskylde seg! Det er sannhet på overflaten, men løgn i bunnen; fint i ansiktet, men falskt i hjertet.

Unnskyldningene er ikke bare løgnaktige, de er også så tåpelige. Tenk deg en mann som først kjøper en eiendom og så går for å se på den! Og det var heller ingen passende tid å gå og se på en eiendom, enten det gjaldt åker eller okser. For «nadver» er det samme som det vi kaller «kveldsselskap».[1] Og å se på en åker om kvelden, når det er blitt mørkt – det pleier ikke fornuftige folk å gjøre.

Jeg vil nevne én unnskyldning. Den er kanskje ikke den vanligste, men jeg har ofte møtt den. Den lyder omtrent slik: «Det er så mange hyklere blant dem som kaller seg kristne.»

Naturligvis er det hyklere blant dem som kaller seg kristne. Det sier Bibelen også, og Jesus sier at det skal finnes slike på selve dommens dag (se blant andre steder Matt 7,22). Ja, selvfølgelig er det hyklere blant de «kristne». Men jeg skulle gjerne vite hvordan det kan være en unnskyldning for deg når du tramper på Guds Sønns blod. Om det i en bygd var 99 gode, oppriktige menn og kvinner og så én hykler, ville du se bort fra alle de andre og bare feste deg ved den ene elendige stakkaren.

Ja, det ville du – og vet du hvorfor?

Fordi du selv er en hykler!

Du er en hykler utenfor flokken, og så vil du gjerne finne én i flokken som du kan bruke som skjermbrett, så du kan gjemme ditt eget uoppriktige sinn bak ham.

Torrey forteller om en venn som var ute og gikk i Chicago en kveld. Han møtte en ung mann og spurte ham om han var en kristen. «Nei,» svarte den

[1] Den eldre oversettelsen har «en stor nadver» i Luk 14,16. NB: «et stort gjestebud».

unge mannen, «det er jeg ikke.» «Hvorfor ikke?» «Fordi det er så mange hyklere i kirken.» «Jeg vil vise deg noe,» sa vennen.

Så åpnet han Bibelen og ba ham lese, og mannen leste: «Så skal da hver og en av oss gjøre Gud regnskap for seg selv» (Rom 14,12). «Hva er det du skal gjøre regnskap for?» «For meg selv.» «Og for hvem?» «For Gud.» «Er du rede til å avlegge dette regnskapet nå?» Mannen falt på kne og ropte: «Gud, vær meg synder nådig!» (Luk 18,13).

Min venn, du skal ikke svare for hyklerne, men for deg selv. Om du blir borte fra festen, blir den holdt likevel.

Det går ut en ny innbydelse. Herren er så god at vreden hans over dem som forkaster innbydelsen, blir til velsignelse for andre. Tusener, ja, millioner hørte den og tok imot. Den kom også til oss. Og det lyset som i dag skinner over Norges land, forteller at det lyktes for Gud.

* * *

Men ennå er det rom!

Har dere lagt merke til hvem som sier dette? Det er ikke husbonden, men tjeneren. Jeg liker denne tjeneren. Han er et skjønt forbilde for oss.

Skal det lykkes å få huset fullt? Ja, men da må Gud finne mange slike tjenere; det er et vesentlig vilkår. Det betyr ikke at tjeneren var gløggere enn husbonden, så han så noe som husbonden ikke så. Nei, tjeneren hadde fått så mye av husbondens sinn at husbonden ikke trengte å vise ham det først.

Det er ennå rom!

Det er to ting i dette som jeg vil nevne. Det ene er hjertelaget hos denne velsignede husbonden, huset, det dekkede bordet og festen. Det andre er at jo mer tjeneren så hvor vidunderlig skjønt alt dette var, desto dypere ble lengselen i ham etter de andre, at også de skulle få del i denne herligheten. Og så kom ordene fra et fullt hjerte: «Det er ennå rom!»

Hvor mye ligner vi denne tjeneren?

Ser vi de stakkarene ved veiene og gjerdene, og hvor mye føler vi for dem? Og hvor mye ser vi av det store, strålende og rike farshuset som venter på dem med evig fest og usigelig salighet – det farshuset de ikke må gå glipp av!

Det var til denne tjeneren husbonden sa: «Gå!»

En slik tjener med et slikt sinn kan Gud bruke. En slik tjener er villig til hva som helst for husbonden sin. Jeg tror at Gud skal finne enda flere slike tjenere. Ånden tenner ild her hjemme og ute på misjonsmarkene, så flere går ut med innbydelsen, og huset kan bli fullt. Når denne herren og slike tjenere arbeider sammen, skal det lykkes. Huset skal bli fullt.

Og når huset er fullt, når de som en gang var elendige og villfarne, sitter til bords som gjester i strålende glans ved kongesønnens bryllup, da stiger sangen som brus av mange vann til ære for kongen og hans Sønn.

Amen, halleluja!

Tredje søndag etter treenighetssøndag: Den bortkomne sønnen

Luk 15,11–24

> Og han sa: En mann hadde to sønner. Den yngste av dem sa til faren: Far, gi meg den delen av boet som faller på meg! Han skiftet da sin eiendom mellom dem. Ikke mange dager senere samlet den yngste sønnen sammen alt sitt og dro til et land langt borte, og der sløste han bort alt han eide i et utsvevende liv. Men da han hadde satt alt over styr, ble det en svær hungersnød i det landet. Og han begynte å lide nød. Da gikk han bort og holdt seg til en av borgerne der i landet, og han sendte ham ut på markene sine for å gjete svin. Han ønsket å fylle sin buk med de skolmer som svinene åt. Og ingen ga ham noe. Da kom han til seg selv og sa: Hvor mange leiefolk hos min far har overflod av brød, men jeg setter livet til her av sult. Jeg vil stå opp og gå til min far, og jeg vil si til ham: Far, jeg har syndet mot himmelen og mot deg. Jeg er ikke verdig lenger til å kalles sønnen din. La meg få være som en av leiefolkene dine. Og han sto opp og kom til sin far. Men da han ennå var langt borte, så hans far ham, og han fikk inderlig medynk med ham. Han løp ham i møte, falt ham om halsen og kysset ham igjen og igjen. Da sa sønnen til ham: Far, jeg har syndet mot himmelen og mot deg. Jeg er ikke lenger verdig til å kalles sønnen din. Men faren sa til tjenerne sine: Skynd dere! Ta fram den beste kledningen og ha den på ham. Gi ham en ring på hånden hans, og sko på føttene. Hent gjøkalven og slakt den, og la oss ete og være glade! For denne sønnen min var død og er blitt levende, han var tapt og er blitt funnet. Og de begynte å være glade.

Det er nok få mennesker som leser eller hører historien om den bortkomne sønnen uten å synes at den er vakker og gripende.

Hvorfor? Hva er det i denne enkle fortellingen som gjør den så gripende?

Noen som forstår seg på poesi, vil si at den er så uvanlig poetisk. Andre, som har litt dypere kjennskap til menneskets sjeleliv, vil si at den gir oss en uvanlig fin og treffende sjeleskildring: maken til fin sjeleskildring skal en lete lenge etter.

Jeg for min del tror at det gripende ved historien om den bortkomne sønnen framfor alt er at de fleste av oss uvilkårlig kjenner noe inne i oss som sier: «Dette er min historie.»

Min historie! Det vil si – ikke alle av oss er kommet like langt. Noen av oss er kommet til enden og har «begynt å være glade» – bare begynt. Vi har det beste igjen.

Andre er på hjemvei, kanskje så langt at de skimter far, som står framme på bakken og venter.

Andre, og det er vel dessverre de fleste, er ennå i det fremmede landet. Det vil si: De er borte fra Gud, borte fra sitt rette hjem. For dette er blant annet det Jesus vil si oss med denne fortellingen: Den som lever uten personlig livsfellesskap med Gud, er i det fremmede landet, men han hører ikke hjemme der. Og: «Sjæli frys og klagar, ho saknar sol og regn.»

* * *

De som ennå er i det fremmede landet, kan stort sett deles i tre grupper. Noen trives der, eller ser i alle fall ut til å trives. Det er unge menn og unge kvinner som synes at «svinematen» er god, og at det fremmede landet er godt å være i. De trives både med stedet og med selskapet de er i.

Av dem som trives i det fremmede landet, finnes det for øvrig så mange slags at det ikke går an å nevne dem alle. Det spenner fra dem som ligger i rennesteinen, ber «satan brenne seg» og setter sin ære i sin skam, og opp til den fine, ærbare mannen og kvinnen som er tilfreds når de har mat på stabburet og penger i banken, og til de religiøse folkene som går på møter i kirke og bedehus og har nok i den gudsfrykten de selv har laget.

En frue gikk en dag på gaten i Berlin, og gikk forbi en flokk arbeidere som satt med flasken mellom seg, bannet og snakket stygt. Da hun hørte det råtne snakket deres og så det rå vesenet deres, for det som ild gjennom henne: «Tenk om du skulle tilbringe evigheten i slikt selskap!» Min leser, jeg vil ikke si mer. Jeg vil bare be deg tenke på det selskapet du skal komme i når nådens dag er byttet ut med evighetens uforanderlighet.

Den andre gruppen av dem som ennå er i det fremmede landet, kan jeg kanskje best skildre med et annet eksempel. En dag satt en ung mann på venteværelset hos en berømt skotsk lege. Han ville ha hjelp for øynene sine, som var blitt dårlige av det ville, vellystige livet han hadde levd. Da legen hadde undersøkt ham, sa han til ham: «Enten må De straks slutte med det livet De nå lever, eller så blir De om kort tid helt blind.» Den unge mannen bøyde hodet ned i hånden og satt slik en stund – så løftet han blikket og sa: «Så får jeg heller bli blind da.»

Det er som om det går kaldt nedover ryggen når en hører slikt. Så dypt ned i fordervelsen er noen mennesker kommet. De ser sin ulykke, men når valget skal tas, foretrekker de fortapelsen.

Hvor kjær synden kan bli! Hvor den kan blinde!

Den tredje gruppen er de som ønsker å komme hjem, som lengter etter fars hus og fars fang og den sorgfrie barnetilværelsen som de har en dunkel, vemodig anelse om dypt i sjelen. De har fått nok av «skolmene»; sjelens sult gnager, stikker og svir. Livet borte fra Gud er blitt et fengsel.

Er det kanskje en slik her? Du har lyst til å bli fri, men midt i hjemlengselen din går du og grubler på om det går an etter at du har skjemt deg slik ut.

Jeg for min del tror at det særlig var slike Jesus tenkte på da han fortalte lignelsen om den bortkomne sønnen.

* * *

Hva vil så Jesus si med denne fortellingen til dem som sitter i det fremmede landet og lengter?

Jeg vil først nevne dette: Jesus sier oss inntrengende at hvem som helst kan bli frelst. Hør hva som hendte andre påskedag 1906, mellom klokken 8 og 12 om kvelden, på et stevne for Kinamisjonen et sted nede på Sørlandet.

En mann på 70 år var kommet inn på møtet for å speide og spotte. Men det ble nok etter hvert litt for varmt for ham, og da den ene etter den andre hadde reist seg og bedt om forbønn, reiste også han seg og sa: «Eg trur De får be for meg og.» Da reiste en gammel kone seg og sa: «Når han Andreas kan bli omvendt, kan hvem som helst.»

Ja, det er saken – hvem som helst.

> Og var du enn skjult i den mørkeste vrå og kjente deg ingen på jorden, og var du blant alle som sorgfulle gå, den aller elendigste vorden, – å, higer din sjel mot sannhets Gud og kaller på ham du der inne, han vet dog vei for sitt nådebud, din frelser du dog skal finne.

Og det var heller ikke så vanskelig som den bortkomne sønnen hadde tenkt og trodd. Den største vanskeligheten for ham var kanskje dette: «Hvordan skal jeg få far blid igjen?» Slik han hadde levd, kunne han ikke tenke seg annet enn at faren måtte være sint, og at han nå måtte oppføre seg pent hvis han skulle få ham blid igjen.

Og så hadde han tenkt ut en liten tale som han ville holde når han og faren møttes. Den første delen av talen var rett og god og nødvendig, og den lød slik: «Far, jeg har syndet.» Men vi skal legge merke til at farens favntak og kyss kom før gutten fikk sagt et ord. Å, som det måtte smelte alt det som ennå var hardt og usmeltet!

Den andre delen av talen, den han kanskje syntes var best – det om hvordan han skulle «gjøre godt igjen» – ble aldri holdt. Den druknet i fars kyss. Han kom visst aldri på den engang. Det var ikke plass for slike ord etter et slikt favntak. Han forsto at far hadde vært glad i ham hele tiden.

Folk – enten dere tror det eller ei – slik elsker Gud. Om du har vært en byrde for Gud alle dine år – far har ikke råd til å miste gutten sin.

Kanskje er det noen som ikke kan finne trøst i noe av dette. Du svarer omtrent slik på det jeg har sagt: «Du skulle bare vite! Du skulle vite hvor stygg jeg er, hvor mye hemmelig synd jeg har gjort, hvor ofte jeg har jaget Guds Ånd fra meg! Visste du det, ville du nok ikke tale så frimodig til meg!»

Til deg har jeg to ting å si. Det ene er at lignelsen om den bortkomne sønnen ikke sier noe om hvordan det går til at den hellige Gud kan ta imot en vanhellig og gi ham rom hos seg.

Men det forteller Bibelen om mange steder. Og kort sagt er dette hva Bibelen sier om dette ømme punktet: Gud elsker oss i Kristus. Gud ser ikke på oss, men på Kristus. Den usleste synder og den styggeste fortid betyr i så måte ingenting

for Gud. Din rett til en plass hos Gud ligger gjemt i Kristus, av den enkle grunn at Jesus bar din synd.

Slik Gud ser på Kristus og ser på deg gjennom ham, slik skal du se på Kristus. Så glemmer du alt ditt eget, og så lyser smilet fra Guds ansikt mot deg – i Kristus. Du behøver ikke å kaste din synd på Jesus – selv om du greide det. Det er gjort for lenge siden. Gud har gjort det. «Herren lot den skyld som lå på oss alle, ramme ham» (Jes 53,6).

«Straffen ble lagt på ham» (Jes 53,5).[1]

Av hvem? Av Gud.

Det andre jeg gjerne vil si nettopp til deg, vil jeg fortelle gjennom en liten, sann hendelse. Du har kanskje hørt om doktor Barnardo i London og barnehjemmene hans? Jeg har både sett og hørt mannen og gått gjennom en del av hans store barnehjem.

En dag kom en liten fillete gutt til barnehjemmet og ba om å bli tatt opp. Doktor Barnardo sa: «Gå og finn en som kan tale for deg, gutten min, og kom så igjen i morgen.» Gutten så nedslått ut, og etter et øyeblikks taushet sa han: «Jeg har ingen som kan tale for meg. Mor og far er begge døde, og jeg er helt alene i verden. Å, herre, jeg har ingen som kan tale for meg.»

Men så var det som et håp lyste opp i ansiktet hans, og han pekte ned på de fillete klærne sine og sa: «Kan ikke de tale for meg, gode herre?» Og han så spent opp på doktoren med tårefylte barneøyne. En slik bønn var umulig å stå imot. «Jo, gutten min, de taler godt nok for deg.» Og gutten fikk plass.

Hvor underlig og nesten meningsløst det enn kan synes, er det likevel slik i nådens rike: Våre synder anbefaler oss – nettopp de gir oss adgang. Kristus er kommet for å frelse syndere.

«Forvillede barn, kom hjem – kom hjem!»

[1] NB: «Straffen lå på ham».

Fjerde søndag etter treenighetssøndag: Kristus, kongen

Matt 28,16–20

> Men de elleve disiplene dro til Galilea, til fjellet hvor Jesus hadde satt dem stevne. Og da de fikk se ham, falt de ned og tilba ham. Men noen tvilte. Og Jesus trådte fram, talte til dem og sa: Meg er gitt all makt i himmel og på jord! Gå derfor ut og gjør alle folkeslag til disipler, idet dere døper dem til Faderens og Sønnens og Den Hellige Ånds navn, og lærer dem å holde alt det jeg har befalt dere. Og se, jeg er med dere alle dager inntil verdens ende!

På et forhandlingsmøte for baptistprester i 1796 ble dette spørsmålet foreslått som samtaleemne: «Er ikke Herrens befaling til apostlene om å gjøre alle folk til disipler forpliktende for alle tider?»

Mannen som la fram dette spørsmålet, var William Carey, som siden har fått plass i misjonshistorien som den egentlige grunnleggeren og banebryteren for den nyere protestantiske misjonen. Dette spørsmålet ble begynnelsen på den misjonsbevegelsen som fremdeles er i gang, og som nå praktisk talt omspenner hele jorden. Den vokser ennå, og den skal vokse til kongen selv kommer igjen og oppretter sitt rike på jorden.

Hva var det altså som satte i gang den nyere tids misjonsbevegelse, og som har båret fram de store resultatene vi i dag takker Gud for?

Det enkle svaret blir: Det var lydighet mot kongens ordre. Lydighet! Lydighet!

I den høytidelige avskjedsstunden som teksten i dag maler for oss, står Jesus for disiplene sine som den guddommelige kongen. Hans befalinger må adlydes uten forbehold. Han befaler – disiplene tilber og adlyder. Slik skal verden erobres og overvinnes.

Opp gjennom årene er det ikke så sjelden blitt pekt på en forskjell mellom luthersk og reformert kristendom, eller kanskje vi like godt kunne si: mellom engelsk og norsk kristendom. Forskjellen er at de norske kristne taler mer om Kristus som frelseren, mens engelske kristne taler mer enn vi nordmenn om å lyde og tjene. Kunne vi på rett måte forene de to tingene, ville vi ha det mest ideelle, det mest bibelske kristensyn. Og i samme grad ville vårt daglige kristenliv, både det indre og det ytre, bli fylt av den tro som har «seiret over verden» (1 Joh 5,4).

* * *

Ordet i dag skulle hjelpe oss til å se mer av Kristus som kongen, som vår oppstandne og herliggjorte frelser. Å se Kristus malt for oss som korsfestet, det er begynnelsen, det er grunnvollen. Og noen annen grunnvoll kan ingen legge (1 Kor 3,11). Om noen forsøkte å legge en annen, ville det ikke være noen grunnvoll. For da ville han bygge huset på sand, og huset ville falle – og fallet ville være stort.

Men for å følge Bibelen og gå et skritt videre: Å ha et klart bilde av Guds Sønn ved Faderens høyre hånd, å se ham som kongen, den strålende, skinnende majestet, han hvis ansikt er «som solen når den skinner i sin kraft» (Åp 1,16) – det ville tenne en ild av hellig begeistring, en ild som ville mangedoble vår kraft både til «angrep og forsvar». Å, om den herliggjorte Kristus kunne bli herliggjort for vårt indre syn! Om hans herlighet kunne innta oss! Om hans sak og hans makt kunne gripe oss! «Da blir Herrens hær i striden myndig.»

Han lever! Gjør han virkelig det? Tror du det? Tror du at han er her? At han er konge og styrer verden? At han har all makt i himmelen og på jorden? Det er kanskje lettere for oss å tro at han har all makt i himmelen, enn at han har all makt på jorden.

Brødre, det er en levende herre vi har med å gjøre her. En som er nærværende. En som kan elske og kan bli elsket igjen. En som styrer hjerter og bestemmer over viljer og tanker – ikke bare ved de vise og sterke ordene han en gang talte, men ved den makten som går ut fra ham slik han lever og virker i dag.

Min sjel – tilbe ham! Å, min mester og herre, jeg tilber deg. Jeg rekker mine skjelvende hender mot deg. Jeg ber deg: Befal over meg! Fyll meg med tilbedende beundring. Du er det vel verd. Fyll meg med hellig lidenskap, med tennende ild, med en fortærende begeistring! La din oppstandelses kraft strømme gjennom hver nerve, hver fiber i kropp og sjel og ånd!

Kristmenn – korsmenn – kongens menn! Fram til kamp!

Nytt land skal vinnes. Ennå skjuler mørke jorden og dunkelhet folkene. Mesteren er her. Han kaller på deg.

Tilbe og adlyd.

Femte søndag etter treenighetssøndag: Vandre i Ånden

Rom 8,4

> … for at lovens krav om rettferdighet skulle bli oppfylt i oss, vi som ikke vandrer etter kjødet, men etter Ånden.

Bibelens ord om å «vandre etter Ånden», eller som det heter i Gal 5,16: «Vandre i Ånden!» – det blir ofte et svært vanskelig ord for en kristen. Det nye mennesket i en kristen lengter etter å ta imot ordet og lyde det i hele dets uavkortede sannhet. Men av og til ser det ut til at erfaringen viser at dette er helt umulig. Og så havner en der at en synes en har to ting å velge mellom, og begge er «umulige», hver på sin måte. Enten får en ta det lettvint og overflatisk, bryte brodden av ordet og lage seg en vei utenom eller ved siden av.

Eller – hvis en skal prøve å være ærlig og i samklang med sannheten og kravet – så fører det rett inn i fortvilelse, og en kan like godt gi opp i dag som senere.

For hvem kan bestå mot et slikt ord og et slikt krav?

Er da ordet fra Gud et slikt «umulig» ord? Et ord som en kristen alltid må ha mot seg, et ord som dømmer og gjør motløs, selv om det ikke driver ham til fortvilelse? Går det ikke an å forstå det sant og rett, og midt i den skarpe sannheten finne både hjelp til å seire og rett trøst når vi taper?

«Vandre etter Ånden», hva er det?

Holder vi det sammen med det Bibelen ellers lærer om Åndens verk og om hvordan den kristne vandrer i tro, finner vi at det blant annet rommer disse tre tingene.

Det første er dette: Når en kristen har sett og forstått hva Guds vilje er i et bestemt tilfelle, og han så straks gjør den, villig og med glede, da er det naturligvis å «vandre i Ånden». Det vil ingen kristen være i tvil om. Og vi fryder oss og takker Gud når vi får oppleve et slikt Åndens verk i vårt indre menneske.

Det andre: Når en kristen har sett og forstått hva Gud vil, og han så begynner å knurre og protestere og forhandle i stedet for å lyde straks, da er det naturligvis kjødets sinnelag i ham som er virksomt. For dette sinnelaget er fiendskap mot Gud.

Men når han tar opp kampen mot denne «kjødets lyst» i seg og til slutt seirer, og går det ærendet Gud ville han skulle gå – eller «ofrer en Isak», eller gir opp en

synd – er ikke det også å vandre i Ånden? Jo, uten tvil. Det var Ånden som vakte ham til kamp mot kjødet. Det var Ånden som ga ham kraft til seier.

Det tredje: Men hva om denne kampen mellom kjød og ånd ender med at kjødet får overtaket? Hva om en gjerning han skulle gjøre for Gud, ble ugjort? Eller om han falt i den synden han ble fristet til? Hva da? Kan det i et slikt tilfelle være tale om at en slik kristen «vandrer etter Ånden»? Har en slik kristen da noen Åndens vei å gå?

Ja, det har han. Skriften lærer oss: «Hvis noen synder, har vi en talsmann hos Faderen» (1 Joh 2,1). Skriften stadfester dette med mange klare ord: «Dersom vi bekjenner våre synder, er han trofast og rettferdig, så han forlater oss syndene og renser oss fra all urettferdighet» (1 Joh 1,9).

Dette er Åndens tale. Dette er Åndens vei. Å bekjenne og få tilgivelse, og i tilgivelsen rensing, oppreisning, «din frelses fryd» og «en villig ånd» – det er Åndens verk. Kan det etter Skriften være noen tvil om det?

Også dette er å «vandre etter Ånden». Denne trøsten har vi rett til å gi hver kristen som har feilet, og som roper til Gud med en sønderbrutt ånd: «Rens meg fra synd med isop så jeg blir ren! Vask meg så jeg blir hvitere enn snø!» (Sal 51,9).

«Mine barn! Dette skriver jeg til dere for at dere ikke skal synde» (1 Joh 2,1).

Sjette søndag etter treenighetssøndag: Ikke oppheve, men oppfylle

Matt 5,17–19

> Dere må ikke tro at jeg er kommet for å oppheve loven eller profetene! Jeg er ikke kommet for å oppheve, men for å oppfylle. For sannelig sier jeg dere: Før himmel og jord forgår, skal ikke den minste bokstav eller en eneste tøddel i loven forgå, før det er skjedd alt sammen. Den som da bryter et eneste av disse minste budene, og lærer menneskene dette, han skal kalles den minste i himlenes rike. Men den som holder dem og lærer andre dem, han skal kalles stor i himlenes rike.

Som alle vet, regnet mange av jødene Jesus for en farlig mann – en mann de både foraktet og fryktet.

Grunnen til at de så slik på ham, var nok i stor grad at de trodde han ville «oppheve loven og profetene». Med andre ord: De så på ham som en samfunnsødelegger av den farligste sorten. Den som ødelegger religionen, ødelegger også samfunnets grunnvoll.

Jødene trodde nok i fullt alvor at Jesus ville ødelegge religionen. Og slik som de forsto «loven og profetene», hadde de også langt på vei rett i sin tro og sin frykt.

Hvis vi nå prøver å bruke dette på vår egen tid, finner vi da noe tilsvarende? Er det noen blant oss som har den samme troen om Jesus – at han kom for å «oppheve loven og profetene»? Og hvis de tror det, hva føler de da for Jesus på grunn av det?

For min del tror jeg en kan si at ganske mange blant oss i dag har den vrange meningen om Jesus at han kom for å «oppheve». Og likesom det på Jesu tid særlig var fariseerne – de mest religiøse – som hadde denne meningen om Jesus, er det langt på vei slik også nå.

Det er ikke fritenkerne og de religiøst likegyldige, men folk som interesserer seg for Jesus og kristendommen, som slår lag med fariseerne. Men det er én forskjell: Fariseerne var redde for Jesus av denne grunn – til slutt tok de livet av ham. De som i dag har den samme meningen, roser derimot Jesus og gir ham god attest av nettopp samme grunn.

* * *

Hvem er det da blant oss i dag som har en slik mening om Jesus? Hvor skal vi finne dem?

Jeg vil nevne to–tre slags mennesker som jeg tror dette passer på. Men først vil jeg gjenta: Vi finner dem ikke blant fritenkerne og de religiøst likegyldige.

For det første er det i dag ikke så rent få som tror at de skal bli frelst og komme til himmelen uten omvendelse og gjenfødelse til et nytt liv. De kjenner ikke til noen omvendelse, de har aldri bevisst gitt seg over til Gud – de har ikke noe levende fellesskap med den levende Gud.

De lever verdslig – ikke ugudelig, men verdslig. Snakker en med dem om Gud og det evige, får en høre hva de tror og håper: «Gud er nådig – særlig nå etter at Jesus er kommet. Han krever ikke mer av oss enn vi kan makte, så en behøver ikke å være redd.»

Min uomvendte tilhører, du som sitter her i kirkebenken i dag – du tar helt feil! Jesus kom ikke for å føre uomvendte folk inn i himmelen.

Ut fra det Jesus har sagt, har vi full rett til å si til hvem som helst: Kom til Jesus som du er! Men ikke: Kom til himmelen som du er! Enten må du oppfylle loven til punkt og prikke, eller så må du omvende deg og tro på Jesus. Andre veier til himmelen finnes ikke. Hvis du tenker å bruke Jesus som vei til himmelen uten omvendelse, vil du en dag bli forferdelig skuffet.

En gang kom en svensk bonde inn til Stockholm og ba om audiens hos kongen. Bonden ble godt mottatt, og da han hadde utført ærendet sitt, tok kongen ham med rundt i slottssalene. Mens de gikk gjennom rom etter rom, det ene prektigere enn det andre, merket majesteten at bonden ble stadig mer urolig. Til slutt spurte kongen om det var noe han ønsket. Da brast det ut av ham: «Jeg vil ut!» De strålende festsalene var blitt for fine, for trykkende og for uvante for bonden.

Slik ville det gå med deg også – om du fikk komme inn i himmelen som du er. Hver nerve i deg ville skrike: «Jeg vil ut!»

* * *

Disse folkene som vi nå har nevnt, har sin gode tro om Jesus – mer i praksis enn i klar, utformet lære. Men det finnes en annen flokk som gjør dette til troslære og stiller det opp mer eller mindre vitenskapelig. Dogmene deres lyder omtrent slik: «Jesus har frelst oss, og ved sitt liv og sin død har han vist oss at Gud ikke er så stri og streng som folk har trodd. Gud er ikke vred, og han har aldri vært det heller – han har aldri tenkt på å straffe sine kjære menneskebarn, enn si jage dem til helvete.»

Etter deres mening har altså Jesus gjort ende på det som folk i gamle dager trodde var Guds vei og vilje. Han har «opphevet loven og profetene».

Hva sier Jesus til dette? Han sier et skarpt og alvorlig nei! Han er ikke kommet for å oppheve, men for å oppfylle. Ja, ikke den minste tøddel i loven skal forgå før alt er oppfylt. Og enda mer: Det er farlig å lære menneskene noe annet.

Når vi nå skal se nærmere på dette, er det en god del som er vanskelig å forklare. For det første er det en stor forskjell på Det gamle og Det nye testamente. Vi har nå ikke noe tempel, ingen yppersteprest, ingen sabbat og noe jubelår. Vi

spiser flesk, hestekjøtt og blodmat – og alt dette var enten påbudt eller forbudt i Det gamle testamente. Hva er det så Jesus mener?

Når vi skal svare på dette, er det et par ting vi må ha klart for øye. Det ene er de store grunnlinjene i Guds vesen, det andre er en mengde enkeltheter om mat og ofringer og seremonier. Grunnlinjene i Guds vesen kan vi langt på vei se og forstå; enkelthetene er mindre klare.

Et grunndrag i Guds vesen er dette: at han i seg selv alltid er den samme – i Det gamle og i Det nye testamente, på Sinai og på Golgata, og slik vil han være gjennom alle evigheter.

Det første forbudet i Bibelen, den siste forjettelsen og den siste store verdensdommen – alt kommer fra den samme kilden. Og når syndens skygge ikke lenger formørker vår ånd, skal vi forstå at fortærende hellighet og kjærlighet, sterk som døden, kan bo i det samme hjertet uten å drepe hverandre og uten å komme i veien for hverandre.

Men på hvilken måte viser det seg at Gud alltid er den samme?

Hans krav til oss er i sitt vesen alltid det samme. Det er ikke slik at Gud er blitt mildere og mindre streng nå i den nye pakt enn han var i den gamle. Tar vi Jesu ord slik de virkelig lyder, er det snarere omvendt – det ser ut som om det kreves mer av oss enn av Abraham, Jesaja og Daniel.

Kristus er strengere enn Moses når det gjelder å tolke Guds vilje. Les Bergprekenen og se: «Dere har hørt det er sagt til de gamle: Du skal ikke slå i hjel, men den som slår i hjel, skal være skyldig for domstolen. Men jeg sier dere: Den som uten grunn harmes på sin bror, skal være skyldig for domstolen» (Matt 5,21–22). Er Kristus mildere enn Moses?

I virkeligheten er det slik at Guds krav alltid er det samme. Men kravet tar ulike former alt etter tidene og det lyset som er åpenbart.

Hva er det så Gud alltid krever? Han krever alt – alt! Av Abraham krevde han det kjæreste han hadde. I den nye pakt krever han: «Du skal elske Herren din Gud av hele ditt hjerte» og «din neste som deg selv» (Matt 22,37.39). Det er alt – nettopp det – helt inn til selve hjerteroten. Vi står i skyld til Gud med hver trevl av vårt vesen.

Og vi som lever i den nye pakt, har fått større lys og mer direkte adgang til Guds kraft. Derfor blir odden i Guds krav til oss skjerpet og drevet dypere inn, helt til selve livsgrunnen ligger naken og bar og skjelver under Guds nådige operasjonskniv.

Gud krever alt. Min tilhører, merk deg det! Har Jesus slått av på det? Nei!

Det andre jeg vil nevne som viser at Gud er seg selv lik, er offeret.

Fra Abel til Kristus er Bibelen så å si en eneste sammenhengende fortelling om en offertjeneste som aldri opphører. Og som enhver bibelleser vet, er det blodet som er hovedsaken i offertjenesten i Det gamle testamente. De ublodige ofrene er bare som en ramme om de blodige.

«For kjøttets sjel er i blodet, og jeg har gitt dere det på alteret til å gjøre soning for deres sjeler. For blodet er det som gjør soning, fordi sjelen er i det» (3 Mos 17,11). «Når jeg ser blodet, vil jeg gå dere forbi» (2 Mos 12,13). Slik taler Det gamle testamente.

«Uten at blod blir utgytt, blir ikke synd tilgitt» (Hebr 9,22). Slik taler Det nye testamente.

Hvorfor? Fordi Gud krever alt, og han har rett til å kreve alt!

Kan vi yte Gud det han krever? Alle tiders erfaring svarer nei! Ingen filosofi og ingen talemåter kan flytte oss utenom det faktum at vårt liv i sitt innerste dyp er en protest mot Gud. Vet du ikke dette?

Har vi gitt Gud alt det han har rett på? Jeg tror ikke det finnes noen som våger å svare ja.

Hva så? Offer! svarer Bibelen. Den som synder, må dø.

Men er det ikke synderen selv som må dø? Jo – det skulle vi vente. Men som vi alle vet, har den rettferdige Gud laget en underfull nådevei, slik at offerbyrden ble lagt på hans egen Sønn. Straffen måtte han bære, våre misgjerninger rammet ham.

Den tornekronte pannen, de naglemerkede hendene, det bøyde hodet på korsets tre forteller bedre enn mange ord at han ga alt – fordi alt ble krevd av ham.

Det tredje merket på at Gud ikke forandrer seg, er at offeret er Guds gave til oss.

I den gamle pakt ga Gud den oksen og den kalven som skulle ofres. I den nye pakt ga Gud sin Sønn. Gud elsket slik at han ga. Så er vel alt i orden? Så kommer vel alle uten videre inn i himmelen? Nei – det er nettopp det vi ikke gjør.

Krever da Gud noe av oss, når han krever alt av sin Sønn? Ja. Han har gitt sin Sønn som gave til deg, og han krever at du skal ta imot gaven. Er ikke det et rimelig krav?

Hvis du ikke har tatt imot den, hva står da i veien? Din synd står i veien. Du vil ikke gi slipp på synden og ta imot Guds gave i stedet.

Kast bort ditt strev, din skitne kledning, og ta imot drakten av Jesu rettferdighet!

Den lærdom er så besk og sur som døden selv for vår natur.

For loven er ikke avskaffet på noen annen måte enn ved at den er oppfylt i Jesus – og det nettopp slik at du må ta imot Jesus, hele Jesus. Ellers er himmelen tapt, men den er vunnet hvis du tar imot.

Sjuende søndag etter treenighets-søndag: Hovmod og vantro

Luk 4,23–30

> Da sa Jesus til dem: Dere vil sikkert si til meg dette ordspråket: Lege, leg deg selv! Alt dette som vi har hørt er skjedd i Kapernaum, gjør det også her på hjemstedet ditt! Men han sa: Sannelig sier jeg dere: Ingen profet blir godtatt på sitt hjemsted. Sannelig sier jeg dere: Det var mange enker i Israel i Elias dager, den gang himmelen var lukket i tre år og seks måneder, da det ble stor hungersnød over hele landet. Men ikke til noen av dem ble Elia sendt, bare til en enke i Sarepta i Sidons land. Og mange spedalske var det i Israel på profeten Elisjas tid. Men ingen av dem ble renset, bare syreren Na'aman. Alle i synagogen ble fylt av harme da de hørte dette. De reiste seg og drev ham ut av byen, og førte ham ut mot pynten av det fjellet som byen deres var bygd på, for å styrte ham utfor stupet. Men han gikk midt gjennom flokken og dro bort.

Mennene i Nasaret hadde kjent Jesus, Josefs sønn, fra han var liten. Faren hans var bare tømmermann, og selv var han ikke annet enn håndverkersønn og håndverker. Han var verken teolog eller professor, verken grosserer eller godseier. Og så kommer han og vil være læreren deres i religion! Det var mer enn de kunne tåle. Skulle de finne seg i slikt, måtte han i det minste gjøre et eller annet mirakel og slik bevise at han sto over dem og hadde åndelig rett til å opptre som læremesteren deres.

Men hadde han ikke gjort under andre steder? Jo, det var sant nok. Men hvilken rett hadde han til å kreve at de skulle tro blindt på det han selv og andre fant for godt å fortelle dem? Det minste de kunne kreve, var at han gjorde noe de selv kunne se med egne øyne og bedømme verdien av.

Å ta imot undervisning i gudsfrykt, å bøye seg for lærdommer som anklager og dømmer, krever til enhver tid en ydmyk villighet som strider mot naturen i oss alle. Det opprører oss. Det egger oss til motsigelse og trass. Den som tillater seg å opptre som læremester i slike ting, må i det minste på en eller annen særlig måte bevise at han har den åndelige retten til det. Har han ikke den overlegenheten som en anerkjent stilling gir, må det kreves andre tilstrekkelige bevis.

Slik reiser hovmodet, som er medfødt i oss mennesker, seg på mange måter til kamp og selvforsvar når noen uten omsvøp taler til uomvendte mennesker om omvendelse og den kommende dommen. Jesus talte til folket i Nasaret om

blinde som skulle få synet. Var de blinde? Var de ikke rettenkende, rettroende jøder? Han talte til dem om fanger som skulle settes fri. Var de fanger? Var de ikke et fritt folk? En uhørt dristighet av en slik mann!

* * *

Men du som leser – har du bøyd deg for ordets dom over deg selv og ditt liv? Når en av dine nærmeste taler til deg om sjelen din og om det som venter deg, tar du da imot det og bøyer deg? Eller svarer du: «Hva kommer det deg ved? Pass deg selv, du! Tror du at du er så mye bedre enn oss andre?»

Kanskje du heller ville hørt etter om det var en professor eller millionær som kom og talte til deg? Professoren – så sant han er en Guds mann og et vitne for sannheten – har heller ikke noe annet å tale om enn sannheten. Og den er den samme, om det så er den ringeste tigger som bærer den fram. Og det er sannheten som skal dømme deg på den ytterste dag. Husk det!

Kan vi som er kristne – kanskje omvendt til Gud for mange år siden – kan vi rose oss av at vi har den ydmykheten som gjør at vi tar imot sannheten, hvor den så kommer fra?

Tåler du å høre sannheten når det er tjenestepiken din som er så dristig at hun gjør deg oppmerksom på en feil, en uaktsomhet, en ren og skjær synd? Tåler du sannheten når det er hustruen din som er så dristig? Eller når det er mannen din? Når mennene i Nasaret sier: «Er ikke dette Josefs sønn?» (Luk 4,22), er det et utslag av et sinnelag som ofte dør langsomt, og som vi kristne må prøve å kjenne, forstå og dømme – ikke bare hos andre, men hos oss selv.

Gud hjelpe oss til det!

Åttende søndag etter treenighets-søndag: Ånden og kjødet

Gal 5,17

> For kjødet begjærer imot Ånden, og Ånden imot kjødet. De to står hverandre imot, for at dere ikke skal gjøre det dere vil.

For en nyfrelst kristen ligger det nær å tro at når han er kommet til Jesus og har tatt imot syndenes forlatelse og barnekår hos Gud, skal han med dette være kvitt synden. Helt naturlig venter han at alt urent og stygt nå skal være borte fra ham. Eller om noe slikt kommer, skal han liksom av seg selv kunne riste det av seg og slik bevare seg ren og ubesmittet av det onde. Med andre ord: Han venter og tror at kristendom er det samme som fullkommen åndelig sunnhet – eller i hvert fall noe nær det.

Men det viser seg at synden kommer igjen. Ondt og urent trenger seg på ny inn på ham med makt, i mange skikkelser. Fristelsene blir sterke, og noen ganger kan han langt fra si seg fri for å ha gitt dem plass både i tankene og i hjertet.

Så kommer anklage og uro og en plaget samvittighet. Og slutningen han trekker, er ofte denne: «Det er bare humbug med min kristendom! Det kan ikke være rett med meg når jeg har det slik.»

Mang en eldre kristen kommer også i knipe her og vet ikke hva han skal tro om seg selv og sitt forhold til Gud.

* * *

Med tanke på slike opplevelser, både hos meg selv og andre, vil jeg si et par ord om Gal 5,17 – Den Hellige Ånds tale gjennom Paulus til oss.

Først bør vi merke oss at dette bibelordet beskriver en kristen – ikke et verdslig, uomvendt menneske. Ut fra sammenhengen kan det ikke være skygge av tvil om det.

For det andre er det nok hevet over all tvil at Paulus her ikke vil skildre en uåndelig kristen – en av dem som han i 1 Kor 3,3 kaller «kjødelige». Han skildrer en alminnelig, normal kristen – et menneske der «kjødet begjærer imot Ånden, og Ånden imot kjødet».

Kamp mellom ånd og kjød – det er normal kristendom. Det ligger altså ikke noe uåndelig i at du må kjempe – kjempe mot det onde.

Det er helt sikkert heller ikke slik at jo mindre kamp du har, desto mer åndelig er du. Engelen for menigheten i Laodikea hadde ikke stort strev med å kjempe. Han hadde nok for så vidt en svært rolig og uanfektet tilværelse. Men særlig åndelig var han ikke – som vi alle vet.

Bibelen og erfaringen tyder heller på at det er omvendt: Er en kristen mer enn alminnelig helliggjort, har Satan særlig interesse av å angripe ham med sine brennende piler. Slike kristne er farlige folk for Satan og hans rike.

Vi har heller ingen grunn til å tro at en våken, åndelig kristen ikke skulle kunne fristes av onde og stygge ting. Alt det onde som kan tenkes, kan som fristelse komme inn gjennom døren til den beste kristne – som et kjød som begjærer og volder kamp. Verken her i Galaterbrevet eller noe annet sted i Bibelen står det noe som helst som gir oss rett til å tenke eller påstå at det finnes synder som en våken kristen umulig kan fristes av, eller som kjødet hans ikke under noen omstendighet kan begjære.

At det i deg finnes et kjød som begjærer onde ting, er ikke noe bevis mot din kristendom. For dette kjødet som Paulus taler om i Gal 5,17, er ikke et «kjød» som spaserer fritt omkring for seg selv. Det er ikke noe oppe i løse luften som utfordrer Ånden til kamp utenfor mennesket. Nei, det er «kjødet» i et levende, virkelig menneske – i en kristen. Kan det være noen som helst tvil om det?

* * *

Det som betyr noe, er hva resultatet blir – hvordan kampen ender når «kjødet begjærer imot Ånden, og Ånden imot kjødet». For når disse to tørner sammen i ditt bryst, er det Åndens mening at «dere ikke skal gjøre det dere vil». Det vil si at den naturlige viljen ikke må og ikke skal få råde.

Men om den naturlige viljen får råde – om begjæret ikke bare blir fristelse, men synd i tanke, ord og gjerning – hva da? Da må den naturlige viljen likevel få sin knekk og sin dom, men da på en annen måte: ved bekjennelse, syndenes forlatelse og oppreisning, etter Skriftens ord i 1 Joh 1,9–10 og 2,1–2. Også slik når Ånden sitt mål og sin hensikt, selv om det slett ikke er den beste veien. For den etterlater seg i hvert fall mange sår, merker og vonde minner.

«Kristendom er ikke sunnhet, men helbredelse», har en sagt. Det stemmer, bare det blir forstått rett. Å være kristen er ikke det samme som å være fullkommen frisk, men det er det samme som å være under helbredelse. Vi må være under «legebehandling» så lenge vi er her på jorden. Når den siste striden er utkjempet, blir vi «utskrevet».

La oss alle være tro til den salige stunden kommer!

Niende søndag etter treenighetssøndag: Talsmannen skal overbevise verden om synd

Sal 119,67

Før jeg ble ydmyket, for jeg vill, men nå holder jeg ditt ord.

Det mennesket som taler til oss med ord fra Gud i Salme 119, deler livet sitt i to. Det første er: «Jeg for vill.» Det andre: «Nå holder jeg ditt ord.»

«Jeg for vill.» Det betyr først og fremst at han var på gal vei. Men den som er på gal vei, må nødvendigvis komme til et galt mål.

En mann i Kristiania som skal til Bergen, men går til Østbanestasjonen og stiger inn i Smålenstoget, kommer selvsagt ikke til Bergen, men til et sted han ikke hadde tenkt seg. Skal han ha noe håp om å nå Bergen, må han gå av Smålenstoget og så gjøre det som ellers trengs for å komme seg på Bergenstoget.

Dette mennesket var altså på gal vei. Men han «gikk av toget» og kom seg inn på den rette veien. Og nå har han de beste utsikter til å nå det rette målet.

Er du på rett vei? Eller farer du fremdeles vill? Ja – hvem kan vite det? Kan noen være helt sikker på det?

Hånden på hjertet, min venn! Mener du virkelig i fullt alvor at det ikke går an å vite det, og vite det sikkert? Salmeordet, med sin gamle, prøvde visdom, viser oss hvordan vi kan få vite om vi er på rett vei eller ikke. Det sier: «Nå holder jeg ditt ord.»

Holder du Guds ord? Kan du svare ja på det, så er du på rett vei til rett mål.

«Holder du Guds ord» – kan noe menneske det? Er ikke det langt mer enn et menneske makter? Nei – ikke hvis du forstår det rett. Det betyr nemlig ikke at du skal være et fullkomment menneske. Det blir ingen av oss før vi kommer dit Gud bor. Men det betyr at du skal lyde Gud når det gjelder veien du går på. Å komme hjem til Gud og bli fullkommen, det er målet. Nå må du begynne å lyde Gud – når det gjelder veien. Hvordan da? Hva sier Gud i sitt ord om veien?

Veien, det er Jesus. Og det finnes ingen annen vei. Ingenting i Guds ord er klarere enn det. Har du noe med Jesus å gjøre? Er han deg kjær? Må du til Jesus hver dag i livet ditt? Eller har du det slik at du godt kan leve uten ham? At du nærmest må anstrenge deg om du en gang iblant skal skjenke Jesus og hans verk en tanke?

Jeg sier ikke mer – jeg regner med at du forstår meg. Hvis Jesus og det han har gjort for verden og for deg, ikke har noen plass i livet ditt, kan du være sikker på at du ikke er på veien. Ikke på den rette veien. Og da kommer du til et galt mål, et fryktelig, et forferdelig mål – dit hvor de fortapte tygger tungene sine i fortvilelse. Og det var vel ikke dit du tenkte å komme da du begynte reisen?

* * *

Hva som skiller de to delene av livet hans, forteller han oss når han sier: «Før jeg ble ydmyket.» Inntil da satt han på det gale toget. Men da han var blitt ydmyket, gikk han av og kom seg på det rette. For lenge siden har han for sin del nådd sitt rette, salige mål. Der skal du og jeg møte ham, om vi er på rett vei og holder ut til enden.

Ydmyket. Hva er det som gjør en mann ydmyket?

To ting hører sammen. Det ene er at noen eller noe ydmyker deg. Det andre er at du lar deg ydmyke.

Gud arbeider stadig med å ydmyke deg. Feiltrinn du gjør, uhell som møter deg, et og annet fra Gud som rammer deg i samvittigheten – slike ting vil du finne mange av i livet ditt hvis du legger merke til dem. Det er Gud som arbeider med å ydmyke deg. Og Guds Ånd banker på hos deg. Han vil inn til deg og forklare deg meningen med det Gud gjør.

Har du latt deg ydmyke? Har du for Guds åsyn erkjent at du er et gjenstridig vesen, en syndig mann – en fortapt stakkar? At du til denne dag har sittet på det gale toget? Hvis du for alvor erkjenner det, blir du ikke lenge der du er i dag. Du bytter tog. Pass på når himmeltoget passerer stasjonen din! Stig på – og gå ikke av før siste stasjon er nådd!

Kristne venn – også til deg kommer dette ordet med et bud fra Gud. Og budet er dette: Hvis du ikke lar deg ydmyke når Gud arbeider med å ydmyke deg, kommer du inn på et eller annet «sidespor», som kanskje til slutt fører tilbake til den gamle veien. Og enden er fortapelse.

Derfor – ta vare på de dyrebare stundene da Gud vil ydmyke deg! Da er Talsmannen hos deg og tilbyr lys og kraft og seier. «Før jeg ble ydmyket, for jeg vill.» Hvor sant det ordet er! Etter ydmykelsen blir Guds vei kjær for deg igjen.

Tiende søndag etter treenighets-søndag: Kjenn din besøkelsestid!

Luk 19,41–48

> Da han kom nær og så byen, gråt han over den og sa: Visste også du, om enn først på denne din dag, hva som tjener til din fred! Men nå er det skjult for dine øyne. For dager skal komme over deg, da fiendene dine kaster en voll opp omkring deg, og de skal omringe deg og trenge deg fra alle kanter. Og de skal slå deg til jorden, og dine barn i deg. De skal ikke la stein bli tilbake på stein, fordi du ikke kjente din besøkelsestid.
> Han gikk så inn i templet og begynte å drive ut dem som solgte der. Han sa til dem: Det står skrevet: Mitt hus skal være et bønnens hus. Men dere har gjort det til en røverhule. Og han lærte daglig i templet. Men yppersteprestene og de skriftlærde og de fremste blant folket prøvde å få ryddet ham av veien. Men de fant ikke ut hvordan de skulle gjøre det. For hele folket hang ved ham og hørte på ham.

Det er en tid til å så og en tid til å høste. Den som ikke sår når det er såtid, får ingenting i låven sin når høsten kommer. Slik er det i naturens husholdning. Det er den jernharde, ubønnhørlige loven som ingen kan komme forbi. Den som forsømmer «den beleilige tid», er som gutten som gikk til skogs for å hente ris til seg selv. Straffen følger forsømmelsen like sikkert som natt følger dag.

Også i Åndens rike er såing og høst bundet sammen med uløselige bånd. Den som ikke bruker den beleilige tiden og tar imot den gode sæden når såmannen går ut for å så, vil en dag finne seg selv «ussel og ynkelig og fattig og blind og naken» (Åp 3,17) – og få selvanklagens «orm som aldri dør» (Mark 9,48) til evig selskap: «Å, hadde jeg bare …!»

Jerusalem, du kjente ikke din besøkelsestid – og så kom den, ja, den kom: den bitre, kvalfulle håpløshetens dag, da fiendene slo deg «til jorden, og dine barn i deg», og ikke lot «stein bli tilbake på stein»!

Hvem tør si til Gud at dommen over Jerusalem var urettferdig?

Hvem tør si til Gud: «Dette skulle du ikke ha gjort» – selv om hjertet holdt på å briste av medfølelse med det ulykkelige, forkastede folket som siden den dagen har vært som en Kain blant sine brødre på jorden?

Sannelig, min leser – «din synd skal finne deg» (4 Mos 32,23)!

* * *

«Visste også du … hva som tjener til din fred! Men nå er det skjult for dine øyne.»

Så langt var det kommet: Kvinnene og mennene i Jerusalem kunne ikke se og forstå. Et dekke hadde lagt seg over øynene deres. Nattemørket var kommet – og hvem kan se når det ikke lenger finnes noe lys som kan vise øyet det det skulle se?

Men når det ikke lenger er mulig å se – hvem kan da være hard nok til å anklage og straffe den som ikke ser? Hvem vil anklage og straffe en blind fordi han ikke ser?

Jesus sa en gang til jødene – kanskje du vet at det står i Johannes 12? – han sa: «Vandre den stund dere har lyset, for at ikke mørket skal komme over dere» (Joh 12,35).

Altså: Før lyset ble tatt fra dem, hadde de hatt det. Men mens de hadde det, brukte de det ikke. Ja, mer enn det: De foraktet det, og i sitt harde hjerte sa de til og med at lyset var mørke: «Det er ved Be'elsebul … han driver de onde åndene ut» (Luk 11,15). Derfor ble lyset tatt fra dem.

Hva skal en mann med lyset når han ikke vil bruke det, men vender ryggen til det og taler onde ord om det? Når til og med den siste innbydelsen og den siste muligheten blir foraktet og spyttet på! Hvem kan da anklages om lyset blir tatt bort og nattemørket blinder øyet?

Dette er den triste historien om blindheten deres: De ville ikke se – og så kom den dagen da de ikke lenger kunne se. Det siste er den uunngåelige og naturlige følgen av det første. Det er synden som avler sin egen straff.

Leser, hvis du er blind i dag, er det din egen skyld. Eller tør du kanskje si at lyset aldri har skint på veien din?

Har du levd i et kristent land og lest bibelhistorie og katekisme – og kanskje hatt en mor som tok deg på fanget da du var barn og lærte deg å be – og så likevel aldri sett noe av det som «lyset» ville gjøre synlig for ditt indre øye? Har Jesu navn aldri vært annet enn en tom lyd for deg? Har ingen lysstråle funnet vei inn i sjelens kammer – der samvittigheten taler sitt tause språk og Guds røst høres i stillheten? Legg hånden på hjertet, og la sannheten tale og lyset skinne.

* * *

Hva kan årsaken være når så mange av dem som «har lyset», ikke vil bruke det mens de har det?

Ordet i dag forteller oss at Jesus gikk inn i templet og drev ut dem som vanhelliget templet og gjorde det «til en røverhule».

Ingen av oss kan unngå denne «tempelrensingen» hvis vi vil ha noe med Jesus å gjøre. Her har vi bare to ting å velge mellom: Enten må vi la Jesus få «rense templet», eller så må vi stenge døren og la Jesus gå sin vei. Det er så selvsagt at det ikke engang kan diskuteres.

Men nettopp her står slaget. Her er livets korsvei. Her krysser livets og dødens vei hverandre. Her reiser den gamle natur seg til protest og til kamp for å berge livet sitt. Noen ganger kjemper sjelen denne kampen og vet godt hva det gjelder. Andre ganger er det bevegelser i sjelens dyp som avgjør kampen –

bevegelser som er så skjulte at valget – enten–eller – ikke kommer helt fram i dagens lys. Om dette kunne mye sies, men det er ikke plass til det her.

Men hovedsaken samler seg i ett spørsmål. Det kan formes på mange måter, og dagens ord gir oss anledning til å forme det slik:

Er du villig til å åpne døren for Jesus, så han får komme inn og rense templet? Det vil uten tvil koste deg noe om du lar Jesus få komme inn. Det vet den gamle natur i deg – og det er det den skjelver for. Men å – om du bare ville! Om du bare ville kjenne din besøkelsestid: «Skulle du deg dertil la tigge – det gjelder jo din egen sjeletarv?»

* * *

For yppersteprestene og de skriftlærde endte kampen med at de ble Jesu dødsfiender og tok livet hans.

Leser – tør du uten uro tenke på det som kan vente deg om Jesus enda en gang må gå bort fra den døren du stenger for ham?

Ellevte søndag etter treenighets-søndag: Åndelig selvstendighet

Matt 23,1–12

> Da talte Jesus til folket og til disiplene sine og sa: På Mose stol sitter de skriftlærde og fariseerne. Alt som de sier til dere, skal dere derfor gjøre og holde. Men gjør ikke etter gjerningene deres. For de sier det, men de gjør det ikke. De binder sammen tunge byrder og lesser dem på menneskenes skuldrer, men selv vil de ikke røre dem med en finger. Alle sine gjerninger gjør de for å bli sett av menneskene. De gjør bønneremmene sine brede og sine minnedusker store. De vil gjerne ha hedersplassene i gjestebudene og de fremste setene i synagogene, få hilsninger på torgene og bli kalt rabbi av menneskene. Men dere skal ikke la dere kalle rabbi, for én er deres mester, men dere er alle brødre. Og dere skal ikke kalle noen på jorden far, for én er deres Far, han som er i himmelen. La heller ikke noen kalle dere lærere, for én er deres lærer, Messias. Men den største blant dere skal være tjener for de andre. Den som opphøyer seg selv, skal fornedres, og den som fornedrer seg selv, skal opphøyes.

I Efeserbrevet står det at de hellige skal bli gjort i stand, «inntil vi alle når fram … til manns modenhet» (Ef 4,12–13). Å nå fram til manns modenhet er et av målene Den Hellige Ånd sikter mot når han arbeider med de troende. Åndelig selvstendighet i rett betydning er en side av denne «manns modenhet» som Gud gjerne vil føre de kristne fram til. Sann og rett åndelig selvstendighet – hvordan ser den ut? Hva består den i?

Ut fra ordet i dag kan vi se at den består i at det ikke er noen mellommann mellom Gud og meg, ingen mellom Kristus og meg.

Som de fleste vet, er det åndelige mellommannsvesenet et av særmerkene ved den katolske kirke. Kirken, presten, helgenene, jomfru Maria – gjennom dem hadde og har katolikken adgang til Gud og til nåden. Det var reformasjonens verk å fjerne alle disse menneskelige mellomleddene, så alle søkende og troende sjeler nå kan gå direkte til Gud.

Likevel vil en nærmere undersøkelse nok vise at heller ikke vi protestanter er helt frie for alt menneskelig mellommannsvesen. Trangen til å ha noe menneskelig å stole på, ser ut til å sitte så dypt i naturen vår at vi likevel fortsetter å sette mennesker og menneskelige former på den plassen som bare Gud og Kristus skulle ha – selv om vi er befridd fra det katolske åket.

* * *

«Én er deres lærer, Messias.» Predikantdyrkelse er et onde som ofte er blitt omtalt, men som vi likevel aldri blir ferdige med å peke på, fordi det stadig dukker opp som en åndelig sykdom, noen ganger som en ren farsott. Og det kan nok trygt sies at det finnes kristne vi skulle kunne vente mer av, som ofte er uforstandige på dette punktet.

Ved predikantdyrkelsen blir et menneske skjøvet inn mellom Gud og oss på to måter. Den ene er at predikanten får den æren som bare Gud skulle ha. At det er farlig, trenger ingen bevis. Hvordan kan Gud fortsette å velsigne når velsignelsen blir brukt slik? Mange onde og triste ting i den levende menighet kan føres tilbake til denne årsaken.

* * *

Den andre måten er at de som driver med dette, blir avhengige av et menneskes ord og meninger. Det er usunt og får alvorlige følger. Ikke sjelden treffer en mennesker – troende og vantro – som henter all sin dom og all sin trøst hos predikanten og ikke hos Gud og i Guds ord. Noen er høyt oppe på forklarelsens berg eller dypt nede i motløshetens sump – ikke fordi Guds ord og Åndens veiledning har vakt en indre overbevisning i dem, men bare fordi presten den og den eller emissæren den og den har sagt det.

I en slik kristendom – om det da er kristendom – kan det aldri bli noen fasthet, ingen manns modenhet. Mennesket er kommet mellom Gud og deg. Du bygger huset ditt på sviktende grunn. Derfor: helt fram til Gud! Se til at du kommer forbi mennesket og fram til din rette plass – ansikt til ansikt med Gud!

Profeten Elia sa en gang: «Så sant Herren, Israels Gud, lever, han som jeg står ansikt til ansikt med» (1 Kong 17,1). Slik må du stå. Du er ikke på din rette plass før du står der. Da finner du Gud. Og i ham finner du all den nåde og sannhet du trenger for at livet ditt skal bli et sant og fruktbart – et «mandig» liv for Gud.

Årsakene til dette sykelige og skadelige mellommannsvesenet kan vi noen ganger finne hos predikantene – ja, generelt hos dem som blir kalt veiledere.

«La heller ikke noen kalle dere lærere,» sier Jesus.

Er det tittelen det kommer an på? Nei, det er ånden, sinnelaget, hos de predikantene og veilederne som gjerne «vil være noe». Som søker ære og tar ære der de kan få den. Som gjerne vil være «herrer over» menighetenes «tro» (2 Kor 1,24). Var det kanskje bare på apostlenes tid at slike veiledere skadet og forgiftet menighetens liv? Jeg skulle ønske at slekten av æresyke veiledere var utdødd. Men jeg er redd den lever ennå.

Ellers er nok ikke tittelen alltid så helt uskadelig. Det kan ligge en smittende, fengslende makt, en umerkelig innflytelse, selv i et navn. Både hos lekfolk og lærde finnes det et visst lærdomshovmod eller stillingshovmod som kan vokse under den ubevisste innflytelsen fra tittelen. Å jage etter en tittel er en farlig sport. Jesus advarer oss.

Noen kristne har et medfødt anlegg for uselvstendighet. De er som slyngplanten – de må ha noen å støtte seg til. I den levende menighet vil det alltid være «sterke og svake» (Rom 15,1), noen som mer enn andre trenger å bli ledet

og støttet. Og det er jo ikke noe galt i det i seg selv. Derfor har Gud også ordnet det slik at det finnes noen som leder dem som trenger ledelse.

Men her trengs det en våken ånd, ikke minst hos veilederne, så ikke det som i seg selv er naturlig og riktig, blir en ulykke og forbannelse. Lederen er til for å lede til Gud og hjelpe menneskene til å bli der. «Én er deres lærer, Messias.» Hvis dette alvorlige ordet fra Jesus får sin rette plass i vår tanke og tro, vil både de som leder og de som blir ledet, bli bevart fra dommen i det gamle ordet: «Forbannet er den mann som setter sin lit til mennesker og holder kjød for sin arm, som vender sitt hjerte fra Herren» (Jer 17,5).

Tolvte søndag etter treenighetssøndag: Baruk, Nerijas sønn

Jer 36

Baruk, Nerijas sønn, var sekretær for profeten Jeremia. Han «skrev etter Jeremias diktat alle de ordene som Herren hadde talt til ham, i en bokrull» (Jer 36,4).

Et folk trenger profetiske menn og profetisk tale. Til alle tider trengs det menn som kan bære fram et budskap fra Gud med inspirert myndighet og kraft. Ikke alle tider har slike menn. «Herrens ord var dyrt i de dager, ingen syner brøt igjennom,» står det om Israel på Elis tid (1 Sam 3,1). Slike tider er onde tider. Kanskje vår tid er en slik tid for folket vårt?

Men ved siden av Jeremia sto en Baruk. Han var bare en skriver, men det er et og annet å lære av Baruk, Nerijas sønn. Det er kanskje lettere å finne en Baruk enn å finne en Jeremia. Men også Baruk har en plass og en oppgave. Og for å stå på Baruks plass trengs det kanskje større nåde enn mange tror.

* * *

Jeremia profeterte i omkring 40 år. I all denne tiden forkynte han ulykke over Israel. Han måtte det – for Herrens ord var som ild i benene hans (Jer 20,9). Da Israels konge og folk ville forsvare seg mot kongen av Babel, rådet Jeremia dem til å underkaste seg. Til Sidkia, Judas konge, sa han: «Bøy nakken under Babelkongens åk og tjen ham og hans folk, så skal dere leve» (Jer 27,12).

Å tale slik i en kritisk tid for Israel måtte se ut som landsforræderi (se Jer 38,4). Trengte ikke folket alt det motet det kunne mønstre for å holde stand i den ujevne kampen mot en overmektig verdensmakt? «Vilje til seier» burde være dagens løsen, mente kongen og rådgiverne hans. Og tidens falske profeter støttet kongen og spottet profeten.

Jeremia var uten tvil en ærekjær og fintfølende mann. Det er heller ingen tvil om at han elsket sitt fedreland, sitt folk og Jerusalem, den store kongens by – elsket dem med en glød i sjelen som det er vanskelig å finne maken til. Profetboken og klagesangene hans er fulle av sorg over at det skal gå folket hans så ille.

Og så visste han at når han talte slik Gud bød ham, ville han bli sett på som en landsforræder, som en overløper (Jer 37,13), som en som undergravde folkets kraft i en tid da hver muskel måtte spennes til det ytterste. Hvor det måtte pine den følsomme sjelen hans!

Og ikke bare det. Jeremia ble truet på livet for sine «landsforræderske» planer. «Da Jeremia var ferdig med å tale alt det Herren hadde befalt ham å tale til hele folket, grep de ham, prestene og profetene og hele folket, og de sa: Du skal dø!» (Jer 26,8).

Det var ingen ære, men vanære og skam å følge en slik mann. Hvem ville vel gjerne være sekretær for en som nesten alle regnet som landsforræder? Men Baruk tok plassen. Han må ha vært en modig mann. Og hvis han ikke hadde hatt tro på Gud og på Guds budskap til Jeremia, hadde han vel aldri våget seg ut i noe så dristig.

Han hadde nok også sine vanskelige tider, da motet sviktet og troen på Guds ord og sak ble svært liten. Han syntes kanskje at Gud ikke lønnet ham slik han fortjente for kampen og troskapen hans. Kapittel 45 i Jeremias bok forteller oss litt om Baruk i motløshetens sump.

Som regel er det lenge mellom hver gang det står fram en «Jeremia». Inspirasjonens ånd til profetisk tale og profetiske kraftgjerninger kan ikke helles i et hvilket som helst kar. Fra Paulus til Augustin gikk det over 300 år. Fra Augustin til Luther og Calvin mer enn 1000 år. Det er vel mer enn tvilsomt om vi tør stille noen av de nyere mennene ved siden av fortidens store.

Men selv om ikke mange rager så høyt, har menigheten likevel hatt ledere – om ikke «profeter» – også i nyere tid, ledere med mer enn vanlig åndsfylt klarsyn, så Guds folk kunne få lys av det lyset Gud ga dem. Og de hadde kraft – fra klarsynet og den hellige overbevisningen – til å kjempe for sannhetens sak uten å gjøre forskjell på folk.

Hos oss må Hans Nielsen Hauge nevnes først av alle. Men vi skylder også Gud stor takk for menn som professor Gisle Johnson og biskop Heuch. Og det ville ikke være noen urett om vi nevnte andre navn ved siden av disse.

Men om Gud finner en Jeremia, betyr ikke det at Jeremia finner en Baruk.

En Baruk kan være med og bære profetens byrde på to eller tre svært viktige måter. Først ved å gjøre arbeid som Jeremia ikke kan gjøre selv uten å sløse med krefter han kunne og burde brukt til andre og høyere ting (sammenlign Apg 6). Dernest ved å gi medfølelse. Alle vet vi litt om hvor mye styrke og oppmuntring det ligger i det. Selv Jesus kjente trangen til slik støtte, som vi for eksempel kan se i Getsemane. Og endelig ved å stille seg åpent på profetens side når han blir angrepet.

Med Baruks hjelp kan profetens arbeidskraft og det han får utrettet, fordobles eller mangedobles. Så mye betyr Baruk. Baruks plass er også en hedersplass i Guds rike.

* * *

Hvem vil være Baruk? Se deg omkring der du bor og arbeider. Du duger kanskje ikke til å være leder. Du har verken evne eller autoritet til det. Men du kan duge til å være lederens «høyre hånd» – hans våkne og trofaste hjelper, som alltid er på plass, og som alltid er å stole på. Som er villig til å «skrive etter diktat», og som ikke synes det er under sin verdighet å utføre en annen manns ordre. Slike folk er gull verdt. Mye ville vært ugjort i Guds rike om det ikke hadde vært en Baruk.

Er du villig til å være Baruk?

Men da må du være så ydmyk at du tåler å se at en annen har gaver som gjør ham skikket til å fylle en større plass enn du kan. Du må tåle at en annen får litt mer ære enn du noen gang har fått eller kan vente å få. Og da må du ha så sterk overbevisning og så mye mot at du våger å stille deg på lederens side når verden eller andre angriper, og lunkne og feige kristne kryper i skjul. Når Jeremia blir angrepet og spottet fordi han sier sannheten, da er Baruks plass ved Jeremias side.

Baruk har en stor oppgave. Baruk trenger mye nåde.

Trettende søndag etter treenighetssøndag: Broderkjærlighet

Joh 13,34–35

> Et nytt bud gir jeg dere: Dere skal elske hverandre! Som jeg har elsket dere, skal også dere elske hverandre. Av dette skal alle kjenne at dere er mine disipler, om dere har kjærlighet til hverandre.

Vi vet alle at det finnes flere slags kjærlighet mellom oss mennesker. Vi kan nevne vennekjærlighet, morskjærlighet, kjærlighet til fedrelandet, nestekjærlighet og så videre. Blant alle disse formene for kjærlighet er det én som har en særstilling. Det er den kjærligheten som Bibelen kaller broderkjærlighet.

Jesus kaller sitt ord om dette «et nytt bud». Hva betyr det?

Det betyr at denne kjærligheten er noe nytt i verden. Den har ikke vært kjent før, fordi den ikke har vært til før. Denne slags kjærlighet har nemlig sin årsak og stadige kilde i Jesus Kristus, i hans person og verk, og i det livsfellesskapet med Jesus som binder alle hans disipler sammen til ett legeme, en levende organisme med sin egen art og sitt eget preg. Derfor kunne ikke denne kjærligheten bli til før Jesus var kommet.

Det betyr ikke at det ikke fantes noe i Det gamle testamente som lignet broderkjærligheten. I Salme 133 står det for eksempel: «Se, hvor godt og hvor vakkert det er at brødre også bor sammen!» (Sal 133,1). Men slike ord er mer en antydning og en spirende begynnelse enn en klar åpenbaring av en virkelighet. Denne kjærligheten er en ny kjærlighet, som hører til en ny tid og en ny pakt. Derfor har den også fått et nytt navn i Det nye testamente: broderkjærlighet, den kristne broderkjærligheten.

Når dette er den sanne og virkelige meningen med Jesu ord, følger det at «å elske brødrene» er et av de merkene som en kristen skal kjennes på. En kristen uten kristen broderkjærlighet er etter Skriften en umulig ting. «Vi vet at vi er gått over fra døden til livet, fordi vi elsker brødrene» (1 Joh 3,14). Den vil nok ofte være mangelfull og svak, men er det virkelig liv i Gud, må den finnes. En kristen må kjenne seg i åndelig slekt med andre kristne, hvor i verden han enn er.

* * *

Men den kristne broderkjærligheten lever under svært vanskelige kår i denne verden. Så mye som ikke hører saken til, svekker og demper den: at en mener forskjellig om mer eller mindre viktige spørsmål, at den naturlige sympatien

mangler, eller annet som skiller ett menneske fra et annet. Da må broderkjærligheten ofte gjennom store kamper før den kommer til sin rett og kan føre det som er skilt, sammen i én ånd.

Derfor taler Jesus så alvorlig og inntrengende til disiplene sine om den. «Et nytt bud gir jeg dere.» Det er ikke noe vi selv kan velge eller vrake etter egen mening og lyst. Det er et bud. Elsk den du liker, og den du ikke liker. Elsk den som har de samme meningene som du, og elsk den som har andre meninger. Elsk ham som en bror i Kristus, så sant du ikke tør nekte for at han er en kristen. Her er det bare én lov: Elsk ham, for han er Jesu disippel.

Men er det ikke en fare ved denne kjærligheten? Faren for at den gjør oss trangsynte, så vi blir kalde og likegyldige overfor andre som ikke er kristne? Blir det slik for noen av oss, er broderkjærligheten vår syk. På en eller annen måte har den en stygg feil. For er den av rett slag, gjelder Skriftens ord: «i broderkjærligheten kjærlighet til alle» (2 Pet 1,7).

Kjærlighetens Gud vil gi hver kristen nåde nok til å elske brødrene og til å elske alle. Det er det vi er kalt til i Jesus Kristus. Det er vårt store fortrinn.

Men om du, min leser, ikke trives blant de kristne og ikke har glede av det de kristne gleder seg over som kristne, er det på tide at du tenker deg om og spør: Er jeg en kristen, eller er jeg det ikke?

Fjortende søndag etter treenighets-søndag: Frisk og frelst

Luk 17,11–19

> Det skjedde på vandringen til Jerusalem, at han dro gjennom grenselandet mellom Samaria og Galilea. Da han gikk inn i en landsby, møtte det ham ti spedalske menn. De ble stående på avstand og ropte med høy røst: Jesus, Mester! Miskunn deg over oss! Han så dem og sa til dem: Gå av sted og fremstill dere for prestene! Og det skjedde mens de var på vei dit, at de ble renset. Men en av dem vendte tilbake da han så at han var blitt helbredet, og priste Gud med høy røst. Og han falt ned på sitt ansikt for hans føtter og takket ham. Han var en samaritan.
>
> Men Jesus svarte og sa: Var det ikke ti som ble renset? Hvor er da de ni? Fantes det ingen som vendte tilbake for å gi Gud ære, uten denne fremmede? Og han sa til ham: Stå opp og gå bort! Din tro har frelst deg.

Å ha vært syk av en sykdom som etter menneskelig mål er uhelbredelig – og så bli frisk, helt frisk, så en igjen kjenner sunnhetens livskraft i hver nerve, og sinnet fylles av ubeskrivelig fryd – det må være storartet! I årevis syk, tung, trett og motløs, så en liksom må slepe seg gjennom livet med stadig strev, og selv det minste smil i ansiktet koster en stor anstrengelse – og så med ett frisk, helt frisk!

Noen av dere, mine lesere, vet hva det vil si ikke å ha en frisk dag eller time, og som menneskelig talt ikke har utsikt til at det noen gang skal bli annerledes. Dere ville gjerne gi hva som helst for å oppleve noe så storartet.

Syk, og så frisk! Ja, det er stort. Men frisk og frelst, det er enda større!

* * *

Teksten i dag forteller om ti som blir friske – men bare om én som blir frisk og frelst.

Vi har nemlig full grunn til å tro at samaritanen ble frelst. «Din tro har frelst deg,» sier Jesus til ham. Jesus taler ikke bare om den troen som første gang førte denne mannen til ham. Han taler framfor alt om den troen som nå for andre gang førte mannen tilbake, og som gjorde at han fikk noe de ni andre ikke fikk.

Første gang han kom til Jesus, ble han frisk på kroppen. Andre gang ble han frisk på sjelen, og han ble en frelst mann. Det Gud ville, var at de skulle bli frelst ved å bli friske. Men bare den ene nådde så langt.

Men hvorfor ble ni av disse ti bare friske, mens bare den ene ble både frisk og frelst?

De ni var jøder. En jøde kunne lett tenke at han hadde rett til hjelp fra Gud – fordi han var jøde. Var han ikke Abrahams sønn? Var han ikke omskåret på den åttende dagen? Det var jo nesten en plikt for Gud å hjelpe slike folk! Det var bare rart at han ikke hadde gjort det før! Derfor var saken ute av verden for dem så snart de bare hadde fått attest fra presten på at ingen trengte å være redd for dem.

Men i himmelen var det sorg over ni som forgjeves hadde tatt imot så mye nåde av nådens Gud. Gud så dem ikke mer.

Hvor er de ni? Ja, hvor er de ni?

Den ene var samaritan. Teksten understreker at han bare var en samaritan, en fremmed. Han hadde ikke noe som helst krav på Gud. Han skjønte at når Gud var så usedvanlig god mot ham, var det bare nåde. Derfor ble han så myk om hjertet, så liten, så overveldet, så overstrømmende takknemlig. Og ingen trenger å spørre hvor det ble av samaritanen. Han kom tilbake til Jesus, og vi tør tro at den plassen har han beholdt siden.

* * *

Hva betyr så dette for oss?

I forklaringen sto det et spørsmål som lød slik: «Har du fortjent all denne Guds godhet mot deg?» Svar: «Nei, ingenlunde. Alt dette gjør han ikke for noen fortjeneste fra min side, men ene og alene av sin faderlige godhet og barmhjertighet.» Er dette sant – og det er det – da skylder Gud oss ikke det minste. Verken i himmelen eller på jorden finnes den minste ting som vi kan peke på og si: «Gud, dette er du skyldig å gi meg.» Vi kan ikke kreve av Gud verken mat eller klær eller noen slags lykke i denne eller i den kommende verden.

Tror folk dette? Tror du det?

Hvem vet – kanskje er det også blant dem som leser dette, ni som ikke tror det for hver én som tror? Og den ene tror det heller ikke helt ut, slik han burde.

Hvis du virkelig trodde slik, ville hver matbit du tar i munnen, holde en omvendelsespreken for deg. Alt rundt deg ville stadig stille deg dette spørsmålet: «Hvordan har du lønnet Guds godhet – du som bare fortjente dom?» Og du ville bli så omringet av alvorlige tanker om Guds godhet og din egen utakknemlighet at isen i hjertet måtte smelte – om du da ikke var en uvanlig hard mann.

* * *

Jeg heller til å tro at Gud så lenge som mulig prøver å tale til oss gjennom velgjerninger. Med sin godhet vil han drive oss til omvendelse – se Rom 2,4.

> Skjønt våre synder for ham står, han dog langmodig er og gjør at vi for straffen får endog velgjerninger.

Men det ser ut til at han lykkes med få på den måten. Jeg har hørt mange omvendelseshistorier, men jeg kan ikke huske mer enn to blant mine kjente som er blitt så overveldet av Guds velgjerninger at det førte dem til å gi Gud hjerte og liv.

Guds vanlige velgjerninger gjør for det meste ikke noe særlig inntrykk på folk. Og om Gud gjør noe uvanlig og for eksempel redder noen fra døden på en

underfull måte ved skipbrudd eller andre ulykker, så varer inntrykket som regel så kort, eller det går så lite dypt, at det ikke rekker å gjøre noen Guds gjerning i sjelen.

Leser – har det gått slik med deg?

Å, om Gud kunne få frelse oss ved de velgjerningene han øser ut over oss! Hvor mange sukk og tårer og tunge dager kunne vi ikke da spare oss for – de tunge dagene som kommer fordi Gud må ta tukt og ris i bruk mot vår gjenstridighet for å bøye vår stolte nakke.

Femtende søndag etter treenighets-søndag: Skatten og hjertet

Matt 6,19–23

> Samle dere ikke skatter på jorden, hvor møll og rust tærer, og hvor tyver bryter inn og stjeler. Men samle dere skatter i himmelen, der verken møll eller rust tærer, og tyver ikke bryter inn og stjeler. For hvor din skatt er, der vil også hjertet ditt være.
> Øyet er legemets lys. Er ditt øye friskt, da vil hele ditt legeme være opplyst. Men om ditt øye er sykt, da blir hele legemet mørkt. Er nå selve lyset i deg mørke, hvor dypt blir da mørket!

En kristen har en oppgave i dette livet. Det er Guds vilje at han skal lyde budet: Legg jorden under dere (1 Mos 1,28). Det er Guds vilje at han skal være en flittig arbeider og en god borger i samfunnet. Har han fått hjem og familie, er det en dobbel skam om han forsømmer hjemmet sitt, så hustru og barn må lide fordi han er lat og likegyldig. En kristen husmor som ikke holder huset sitt i orden – som renner på møter og går på besøk og overlater barn og hus til tjenestepikene, hvis hun har noen – det er, ja, ærlig talt, det er en stor skam!

Guds bud om dette er så klare at vi ikke trenger mange ord for å bevise det. Det er ikke flid og påpasselighet dagens tekst dømmer. Heller ikke den omsorgen for framtiden som er både naturlig og nødvendig om en skal kunne regne med Guds velsignelse og folks aktelse, både blant kristne og ikke-kristne.

* * *

Hva er så meningen med ordet?

Vi skal ikke «samle oss skatter». Uten tvil ligger vekten i denne sammenhengen på ordet «skatter». Det forkjerte, det syndige, er å samle slik og med et slikt sinn at det jeg samler, er min «skatt». Min skatt – hva er det? Det jeg mener skal gjøre meg rik og lykkelig – det er min skatt. Det jeg setter mitt håp til, det jeg ser på som en garanti for lykken min i livet, det er min skatt.

Vi vet at mange mennesker setter sitt håp for dette livet til penger og eiendom – til en ærefull stilling med gode inntekter. Når de har dette, kjenner de seg trygge. Da føler de at de er godt nok forsikret mot livets omskiftelser. Og de som ikke har oppnådd en slik «livsforsikring», søker den, søker den med iver og uro.

Å samle skatter på denne måten og med dette sinnet er dårskap for alle mennesker. Men for en kristen er det også en skam. Det står i rak motsetning

til den troen han bekjenner. Og det er mer enn dårskap og skam – det er en stor åndelig fare.

Hvorfor er det dårskap å samle slike skatter? Fordi møll og rust tærer på dem, og de er heller ikke sikret mot tyver og røvere. Med andre ord: De gir ingen garanti, og det er slett ikke sikkert at du får beholde dem. Å søke sikkerhet for liv og levebrød i noe så skiftende – det er dårskap. Min venn – du må ha større sikkerhet, du må bygge på en fastere grunn. Ellers er du en dåre.

Hvem av oss vet ikke at en rik mann kan bli fattig på en dag? At spekulantens millioner er som en såpeboble? Et plutselig prisfall på børsen – og så er de ikke mer.

* * *

Men det finnes verre ting enn å bli fattig etter å ha vært rik, eller aldri å bli velstående eller rik, enda en strever for det så godt en kan og forstår. Det verre er faren i ordet «hvor din skatt er, der vil også hjertet ditt være».

Hva vil det si? Hele interessen din samler seg om skatten. Den opptar deg. Den er det du våkner med om morgenen, og det siste du tenker på om kvelden. Den suger liksom hjertet ditt til seg, slik magneten trekker jernet, og fyller deg.

Ikke alle er kommet like langt. Det er ikke alle som har hjertet limt sammen med skatten sin. Men hvis du ikke tar deg i vare, kan det bli slik. Og da nytter det ikke engang å tale med deg om sjelen din. Men da er du også sunket dypt; da er du ikke stort annerledes enn dyret, som bare lever for buken og maten.

Du som leser dette og er en kristen, du må ta deg i vare for denne faren. Demas «fikk kjærlighet til den nåværende verden» (2 Tim 4,10). Verden tok hjertet hans, fylte det og beholdt det. Han glemte å stå på vakt. Hjertet hans gikk til verden for å søke sin skatt der.

Ta deg i vare, kristen! Det er mange som Demas i fortapelsen. Du må ikke bli en av dem.

* * *

Hvilken hjelp kan vi peke på mot denne faren?

Jesus sier: «Ingen kan tjene to herrer» (Matt 6,24). Eller med andre ord: Skal det gå deg vel i tid og evighet, må du tjene bare én herre – Gud. Du må klart, avgjort og bestemt velge dette ene: å tjene Gud. Tjene Gud i alle ting og under alle omstendigheter.

Herren må være ditt mål. Enten du tjener penger eller gir dem bort – gjør det i Guds og vår Herre Jesu Kristi navn, gjør det med ett for øye: å herliggjøre ham.

Å gjøre dette er for sjelen det samme som øyets klare lys er for legemet. Når øyet er uskadd og klart, kan hvert lem på legemet ditt finne sin rette plass og gjøre sitt rette arbeid. Da kan hånden finne sitt mål, da behøver ikke foten å gå feil.

Slik er det med den som fast har bestemt seg for å tjene Gud i alle ting. Da har han fått den sanne målestokken for alt som er, og for alt som hender ham. Han kan se den falske glansen i jordisk makt og ære.

Tjen Herren, og se deg ikke om, verken til høyre eller venstre! Det er hjertets rette enfold. Da vil du styre rett kurs og nå ditt mål: evig liv i evig samfunn med Gud.

Men også her møter vi et spørsmål: Hvordan?

Jeg vil svare slik jeg nylig så en annen gjøre: For å samle skatter i himmelen må du først samle skatter fra himmelen. Det vil si: Når du har søkt og fått syndenes forlatelse i Jesu navn og for Jesu skyld, da er du blitt «rik i Gud» (Luk 12,21). Da har du opplevd og smakt den sanne rikdommen, den som møll og rust ikke tærer på, og som ingen tyv kan ta fra deg. Samtidig har du da mistet smaken for den falske rikdommen som verden byr deg.

Gå denne veien – og fortsett å gå den! «Hold fast på det du har, for at ingen skal ta din krone» (Åp 3,11).

Sekstende søndag etter treenighets-søndag: Bygningsmenn

1 Kor 3,9–15

> For vi er Guds medarbeidere. Dere er Guds åkerland, Guds bygning. Etter den Guds nåde som er gitt meg, har jeg lagt grunnvoll som en vis byggmester, og en annen bygger videre på den. Men enhver se til hvordan han bygger videre. For ingen kan legge en annen grunnvoll enn den som er lagt, det er Jesus Kristus. Men om noen på denne grunnvollen bygger med gull, sølv, kostbare steiner, eller med tre, høy, strå, da skal det verk enhver har utført, bli åpenbart. Dagen skal vise det, for den åpenbares med ild. Hvordan det verket er som hver enkelt har utført, det skal ilden prøve. Om det byggverket som en har reist, blir stående, da skal han få lønn. Brenner hans verk opp, da skal han miste lønnen. Men selv skal han bli frelst, men da som gjennom ild.

Det første jeg vil peke på, er en misforståelse som visstnok er nokså vanlig.

I vers 12 tales det om at «noen bygger» på grunnvollen som er lagt. Hvem er det? Det er i svaret at misforståelsen kommer fram. Noen svarer: Disse «noen» er vanlige kristne medlemmer av menigheten – slike som fantes i Korint, og som for den saks skyld finnes her og der i alle menigheter. Det var kristne som en gang var rett omvendt, men som siden slo inn på en gal kurs og har begynt å bygge med dårlige materialer i sitt eget liv som kristne.

At det finnes slike kristne, er naturligvis en riktig bibelsk tanke. Men det er en misforståelse å mene at det er dette Paulus taler om her. Hvem mener han da med disse «noen som bygger»? For det første ser vi at Paulus unntar seg selv. Han har «lagt grunnvoll som en vis byggmester». De «noen» i vers 12 er slike som har bygd videre på bygningen etter at grunnvollen var lagt. For det andre unntar han selve bygningen. Bygningen selv og de som bygger, er ikke de samme menneskene.

Hvem er så bygningen? «Dere er … Guds bygning» (v. 9). «Dere», det vil si menigheten i Korint.

Når det verken er Paulus eller de vanlige kristne i Korint – hvem er det da? For å få et riktig svar må jeg gi et lite bilde av situasjonen i Korint slik den var da Paulus skrev.

Den første som forkynte evangeliet i Korint, var Paulus. Han var der i halvannet år. Det særegne ved arbeidet hans der var at han i formen la vinn på å tale

så enkelt som mulig. Han brukte ingen veltalenhetskunster. «Min tale og min forkynnelse var ikke med visdoms overtalende ord» (1 Kor 2,4). «Jeg kom ikke med mesterskap i tale eller visdom» (1 Kor 2,1).

Når det gjaldt innholdet, «ville [han] ikke vite av noe blant dere, uten Jesus Kristus, og ham korsfestet» (1 Kor 2,2). All slags visdom som bare så ut som teologi eller filosofi, la han bort. Dette var en fullt bevisst og gjennomtenkt arbeidsplan fra Paulus' side.

At Paulus valgte en slik arbeidsmåte, betydde ikke at han ikke kunne være vis og veltalende på vanlig menneskelig vis. Han var en mester i teologi, og han kjente sikkert til tidens visdomslære (filosofi). Det kostet ham kanskje selvfornektelse å gjøre seg så «liten». Men han var fast bestemt og vek ikke en tomme fra kursen sin.

Og han hadde gode grunner til det.

Den ene grunnen var at han hadde med grekere å gjøre, og «grekere søker visdom» (1 Kor 1,22). De var vant til de veltalende utleggelsene til filosofene sine. Derfor var de blitt kresne og krevende. Den åndelige smaken deres var fordervet, og ulærd og enkel tale var for simpel for dem. I Korint fantes det mye av denne sykelige, åndsaristokratiske trangen til å nyte med forstanden. Paulus visste det, og han ville ikke gi en slik nytelsessyke noen næring. For ham gjaldt det å føre korinterne fram til et slikt åndelig klarsyn at de tok imot sannheten for dens egen skyld.

Den andre grunnen beskriver han slik: «for at deres tro ikke skulle være grunnet på menneskelig visdom, men på Guds kraft» (1 Kor 2,5). Skal troen være så fast at den står i stormen, må den være et verk av Guds kraft. Derfor må predikanten være dødsens redd for alt som kan føre til at menneskelig veltalenhet og menneskelige bevis blir satt på den plassen Guds kraft skulle ha.

Paulus forsto dette, og han la grunnvoll som en vis byggmester.

* * *

Men etter Paulus kom det andre predikanter og veiledere til Korint. Disse etterfølgerne av Paulus hadde ikke hans klarsyn og åndelige edruelighet. Hvem alle disse etterfølgerne var, får vi ikke vite, men én av dem var Apollos. Om ham får vi vite i Apg 18,24 at han var «født i Aleksandria», og at han var «en veltalende mann» og «sterk i Skriftene». Han var trolig opplært i den såkalte allegoriske skriftfortolkningen. Den finner en annen og dypere mening bak ordenes likefram mening – en mening forfatteren egentlig ikke har hatt i tankene.

En slik fortolkningsmåte, framført med mer enn vanlig veltalenhet, var særlig tiltalende for korinterne. Og den fullendte formen på framstillingen ble nettopp hovedsaken for dem. Følgen var at bildet av Paulus bleknet ved siden av Apollos, og jo mer Paulus svant inn for øynene deres, desto mer mistet forkynnelsen hans sin autoritet for dem.

Apollos hadde sikkert ikke tatt sikte på at arbeidet hans skulle få et slikt resultat. Han var uvillig til å reise tilbake til Korint, selv om Paulus ba ham om det (1 Kor 16,12). Av det kan vi kanskje slutte at han tenkte med sorg på den tiden han hadde tilbrakt der.

Andre av Paulus' etterfølgere i Korint hadde trolig arbeidet med enda dårligere resultat. Og så mistet de ikke bare Paulus av syne, men Kristus. Forstandskristendom og lærediskusjon kom i stedet. Hungeren etter rettferdighet svant bort. De ble «mette» (1 Kor 4,8).

Den første følgen av dette var at de gamle skjødesyndene fra hedenskapet våknet til nytt liv, først og fremst utuktssyndene. Interessen samlet seg om predikantene: «Jeg holder meg til Paulus, jeg til Apollos» (1 Kor 1,12). Den andre følgen var prosesslyst, kapittel 6, avskyelig vellystsynd, kapittel 5, synd ved kjærlighetsmåltidene og ved nattverden, kapittel 11, og en falsk vurdering av nådegavene, så den ringeste – tungetalen – ble nummer én. Og mer til.

Når vi så for klarhets skyld enda en gang spør: Hva var den egentlige årsaken til at det gikk så ille? – da ligger svaret i det som allerede er sagt. Det var predikantene, forkynnelsen, måten det ble forkynt på, lederne.

Og når det er slik, forstår vi at Guds ord gjennom Paulus legger et uvanlig tungt ansvar på predikantene, på lederne. Paulus anklager «bygningsmennene» i Korint – en stor del av dem – for å ha ødelagt Guds tempel (1 Kor 3,17). Og dommen lyder på at verket deres skal brenne opp på prøvens dag – om det så ser aldri så pent ut, med store og grepne forsamlinger, med veltalenhet og tungetale.

* * *

Finnes det noe hos oss som ligner forholdene i Korint? Vi som er predikanter og ledere i dag – bygger vi med dårlige materialer? Hvilke utsikter har de arbeidsresultatene vi kan peke på? Skal de brenne opp, eller skal de bli stående?

Ja, her er organisasjoner og foreninger. Her er styrer med formann, viseformann, sekretær, kasserer og underkasserer. Vi har kretser og fellesforeninger, festkomiteer, mottakelseskomiteer og solskinnskomiteer. Vi har møter i hopetall av alle slag, fester og offerdager, blader og litteratur, veltalende predikanter og ikke så få dyktige ledere. Jo, apparatet er i orden, og her er ikke så lite styr og ståk som forteller oss at maskineriet går.

Det meste av dette er ting vi må takke Gud for – det er min glade overbevisning. Det er virkelig arbeid. Men det store spørsmålet for meg er om vi med all denne travelheten og alt dette rasende jaget er i ferd med å ruse oss opp i en åndelig «jobbetid», så vi en vakker dag går konkurs. Det ville skje fordi vi ikke hadde åndelig kapital i forhold til det store maskineriet, fordi vi ikke lyktes med å «hellige det ved Guds ord og bønn» (1 Tim 4,5).

Mine brødre og medarbeidere – jeg bare spør, jeg tør ikke svare. Men det var kanskje ikke for mye forlangt om vi tenkte oss om, krøp bort i en krok og ba Gud om tilgivelse for travelheten vår, for det åndløse i travelheten. Kanskje Gud enda ville gi oss nåde til å «bevare [vårt] hjerte fremfor alt [vi] bevarer, for livet utgår fra det» (Ordsp 4,23).

Christopher Bruun har pekt på det han kaller fariseisme i den norske lekmannskristendommen, og han beskriver den som «strenghetens skinn over slapphetens virkelighet». At det finnes det vi må kalle åndelig tomhet i våre rekker, er vi visst nødt til å innrømme. Men jeg håper at Gud, som ser klarere

enn Bruun, vil finne at det ikke er det vanlige blant oss, men unntak som ingen sørger mer oppriktig over enn vi selv.

* * *

Men likevel blir dette store og nærgående spørsmålet stående igjen: Hvor mye er det i vår kristendom og i vårt arbeid for Kristus som tåler ilden?

Er vår pietistiske strenghet mer skinn enn kraft? Er organisasjonene våre og hele vårt fine maskineri et glitrende skall?

Ut fra den forståelsen av Paulus' ord som jeg allerede har pekt på, er det innlysende at brodden i disse spørsmålene særlig vender seg mot oss predikanter og ledere. Er vi mer gudfryktige i talen vår enn i vårt personlige liv, er vi mer nøye med andre enn med oss selv, og trekker vi i vårt personlige liv Guds ord ned til våre egne erfaringer – da bygger vi med tre, høy og strå.

Den ånden, det synet, det skadde livet som bor og virker i oss, går gjennom en mengde usynlige forbindelsesveier over på tilhørerne våre og på dem vi er ledere for. Det blir byggematerialer av brennbart stoff.

Mine medarbeidere – kvinner og menn på lederplassene i Guds menighet – når «dommen skal begynne med Guds hus» (1 Pet 4,17) en dag, kan det hende vi får mer å svare for enn vi nå forstår.

Vi, dine bygningsmenn, bøyer oss for deg, du levende Gud, og ber i ydmykhet: Tilgi oss det vi har syndet mot deg og din hjord, og lær oss i nåde å bygge rett, så du kan bli herliggjort ved oss på dommens dag!

Syttende søndag etter treenighets-søndag: Omvend dere!

Matt 18,1–3

> I samme stund kom disiplene til Jesus og sa: Hvem er den største i himlenes rike? Han kalte da et lite barn til seg og stilte det midt iblant dem, og sa: Sannelig sier jeg dere: Uten at dere omvender dere og blir som barn, kommer dere slett ikke inn i himlenes rike.

Disiplene ser ut til å ha regnet det som en selvfølge at de skulle komme inn i himmelriket. Det eneste de trengte å få greie på, var hvem som skulle få den første plassen og den største æren.

Men det er bare én ting som gjør det «selvsagt» at du kommer inn i himmelriket – og det er at du omvender deg, og at du så lever som en omvendt mann til du tar avskjed med denne verden og er ferdig med synden og dens bedrag for evig.

Omvende seg – hvem trenger å omvende seg? Drankeren, tolleren og skjøgen? Ja, naturligvis. Alle er enige om at slike folk trenger omvendelse, selv om ikke alle tenker på samme slags omvendelse.

Er det flere som trenger å omvende seg?

Bibelen taler om en gruppe mennesker som kalles egenrettferdige. Det er folk som har store tanker om sin egen fortreffelighet og «stoler på egen dyds styrke». De er enige med seg selv om at de er noen prosent bedre enn andre. Også de trenger å omvende seg. Ingen kan være mer sikre på å finne himmelporten stengt enn de som bygger håpet sitt for evigheten på noe godt hos seg selv.

Trenger du å omvende deg?

Det avhenger av én eneste ting – om Kristus og hans soningsdød er ditt eneste håp. Har du et annet håp for evigheten, eller bygger du på noen som helst annen grunn, da er du på gal vei – og da må du omvende deg. Ellers går det galt. Det hjelper deg ikke det minste om du er en fin og pyntelig mann eller kvinne. Du kan gjerne være det beste mennesket i byen eller i bygda, men har du ikke kommet dit at du «ikke vet om noe annet til frelse enn Jesus Kristus og ham korsfestet», så må du omvende deg. Ellers går det galt.

* * *

Målt mot himmelens renhet er selv den mest strålende dyd – når den er menneskelig av art og opprinnelse – ikke engang som et skittent klesplagg ved

siden av skinnende hvit snø. Du må bli «hvitere enn snø» (Sal 51,9) hvis du skal passe for himmelen. En slik renhet kan du ikke frambringe. Du må få den. Det som skal passe for himmelen, må komme fra himmelen.

Hvordan går det til når en blir omvendt? Du må gjøre deg liten som et barn. La meg nevne et par eksempler fra Bibelen.

Paulus – nei, Saulus – lå bøyd i støvet utenfor Damaskus da han skjelvende og forferdet sa: «Hva skal jeg gjøre, Herre?» (Apg 22,10). Før hadde han visst så inderlig godt hva han skulle gjøre for å behage Gud. Men nå var alt blitt bare mørke, og han selv en umulig mann. Det er når den selvgode mannen blir liten, at han spør slik Saulus spurte den dagen.

Har du for alvor spurt Gud – på kne – hva du skal gjøre for å bli salig? Da har du også begynt å «gjøre deg liten». Da er det barnet i deg som begynner å våkne og komme til orde. Den bortkomne sønnen i det fremmede landet bestemte seg for å gå hjem til sin far og si: «Far, jeg har syndet» (Luk 15,18).

Det store i oss krymper når vi begynner å si slik. Og du kan ikke si slike ord uten å gjøre deg liten.

Vil du gjøre dette?

Det er ofte svært vanskelig og pinlig – en operasjon vi gruer oss til. Men du får ikke ro i sjelen før det er gjort.

Men når det er gjort – å, for en fryd! Da «får du klær, sko og ring og – barnerett hos Gud, og frykter siden ingenting, men synger gleden ut».

Attende søndag etter treenighets-søndag: Med Jesus i storm

Matt 8,23–27

> Så gikk han i båten, og disiplene fulgte ham. Og se, det blåste opp en kraftig storm på sjøen, så båten ble skjult av bølgene. Men han sov. Da gikk disiplene bort til ham og vekket ham og sa: Herre, frels oss! Vi går under! Han svarte: Hvorfor er dere så redde, dere lite troende? Så reiste han seg og truet vindene og sjøen, og det ble blikkstille. Mennene undret seg og sa: Hva er dette for en, siden både vinden og sjøen adlyder ham?

> Jeg er en seiler på livets hav, på tidens skiftende bølge –

Det bildet har fra gammel tid vært brukt om menneskelivet: Det er en seilas over et hav i en skrøpelig båt, med plutselige stormer og truende undergang.

Hendelsen som teksten forteller om i dag, viser hvordan det går på denne seilasen når Jesus er med i båten. Det er nok av storm overalt i verden, men enkelte stormer husker vi bedre enn andre, og denne er en av dem.

Hva er det da som gjør denne stormen så lærerik? For det første at seilasen med Jesus ikke sparer oss for storm. Tvert imot – det går ofte på livet løs, med storm og bølger så svære at den lille, skrøpelige båten er som et nøtteskall mot brott og bølge, og det er ikke en millimeter mellom undergangen og oss.

Det er derfor ikke så rart om en ung kristen synes det er uforståelig når han begynner å gjøre slike erfaringer. Kan dette være den salige tilværelsen han drømte om – sammen med Jesus? Og ofte kniper det for eldre kristne også! Vi gikk, som vi trodde, på Guds ordre, etter mye bønn – og så storm! Kan det virkelig henge sammen?

Min kristne venn – enten du har levd lenge eller kort med Gud – jeg gratulerer deg med stormene dine! Det er stormen som skal gjøre deg til en moden kristen. Stormen er mer nødvendig for deg enn mat og klær. Du sovner ikke av i stormen!

Denne stormen kom så uventet – og det burde skjerpe vaktholdet vårt enda mer.

> Nå vel, dere som sier: i dag eller i morgen drar vi til den eller den byen. Vi skal bli der et år og drive handel og tjene penger! Dere som ikke kjenner morgendagen! For hva er vel deres liv? Dere er jo bare en røk som viser seg en liten stund og så er borte! I stedet skulle dere si: Om Herren vil, så får vi leve og kan

> gjøre dette eller hint. Men dere skryter og roser dere selv! All slik selvros er ond. (Jak 4,13–16)

Slike plutselige stormer skal minne oss om at vi ikke har livet vårt i vår egen hånd. Vi skal ikke la være å legge planer, men i planene våre skal vi være overlatt til Herren. Hvor mange såre stunder og bitre tanker kunne vi da ha vært spart for!

I stormen plukker Gud ut av oss så mange overmodige planer, så mye selvhjulpenhet og egenrådighet. Hvis planene vi la selv, alltid lyktes, ville det ikke vare lenge før vi ikke lenger hadde bruk for ham som teller hårene på hodet vårt og spurvene. La oss derfor takke Gud for stormen, den plutselige og uventede! For når stormen ryster planene våre, da blir vi små og Gud stor.

* * *

I stormen lærer vi å be: Herre, frels oss! «Farer bringer oss på kne; medvind gjør oss selvsikre.»

I «stormbønnene» plukker Gud ut av oss noen av talemåtene våre, de ordene tanken lager av gammel vane. I stormen blir det ramme alvor. Da gjelder bare én ting: Frels, Herre! Frels! De bønnene vi ber når stormen fører oss på kne, gir oss et mål for hvordan vi burde be – også når det ikke er noen storm. Min kristne venn, be alltid som om det var ramme alvor! For det er aldri bare «som om» – selv på den fineste solskinnsdagen i livet ditt går du i fare.

Og det er ikke bare de kristne som lærer å be i stormen. Det viser at det i hvert menneskes bryst er et uutslettelig instinkt for Gud, som ingen kan viske ut. Og det viser en ting til: at denne Gud har noe å gjøre med meg personlig.

* * *

Men Jesus befaler stormen å legge seg. Før han gjør det, forteller han hva disiplenes virkelige ulykke er: Det er ikke stormen på sjøen, men mangel på tro, eller liten tro. Men denne svake troen hindrer ikke Jesus i å hjelpe dem. Det skal du også få erfare, min kristne bror: Han frelser oss likevel, til tross for vår lille tro. Gjorde han ikke det, hadde vi for lenge siden gått fortapt. Så lenge disiplene ikke slipper Jesus, men roper til ham, skal de nok bli reddet – vær viss på det!

Men vi kommer ikke forbi at liten tro tar fra oss roen i sjelen. Hvorfor blir stormen på sjøen til en storm i vårt eget bryst? Hvorfor kan vi ikke sove like rolig som Jesus? Svaret er at vi tror for lite; vi hviler så lite i Gud.

Hvil i Gud! Tro at han er glad i deg, at han har omsorg for deg, at han har talt alle hårene på hodet ditt, at alle ting tjener deg til gode, at hans ord er sant, at han er sterk nok og vis nok – hvorfor er da hjertet vårt urolig? Ingen storm kan skylle bort den båten som Herren bevarer. Plutselig kan stormen komme, og plutselig kan det også bli stille.

Du velsignede Jesus – takk fordi du kan få dette higende, lengtende og så ofte urolige hjertet til ro!

Takk!

Nittende søndag etter treenighets-søndag: Stå opp og gå

Matt 9,1–7

> Han gikk da om bord i båten og satte over sjøen og kom til sin egen by. Og se, de bar til ham en mann som var lam og lå på en båre. Da Jesus så deres tro, sa han til den lamme: Vær frimodig, sønn! Dine synder er deg forlatt! Og se, noen av de skriftlærde sa ved seg selv: Denne spotter Gud! Men Jesus så hva de tenkte, og sa: Hvorfor har dere onde tanker i hjertet? Hva er lettest, å si: Dine synder er deg forlatt – eller å si: Stå opp og gå? Men for at dere skal vite at Menneskesønnen har makt på jorden til å forlate synder – og nå taler han til den lamme: Stå opp, ta sengen din og gå hjem til ditt hus. Og han reiste seg opp og gikk hjem til sitt hus.

Hvilken praktisk nytte kan vi mennesker i dag ha av denne fortellingen? Vi kan ta med oss den verdifulle lærdommen at Jesus også nå har medfølelse med en stakkar som lider på kropp og sjel av sykdom eller annet ondt.

Av den kan også en og annen syk få så mye tro og trosmot at han går direkte til Gud med sykdommen sin – og blir frisk igjen på et øyeblikk, uten lege eller medisin. Det finnes mange eksempler på det, selv om de ikke er skrevet ned i legenes dagbøker. Jeg har selv sett et og annet som har overbevist meg om at Jesus også i det tjuende århundre er en bedre lege enn noen doktor.

Men er dette hovedsaken?

Hovedsaken for et syndig menneske er syndenes forlatelse. Uten den kan ingen ha en samvittighetsro som holder når prøven kommer og krever regnskap for den synden han har gjort, og det gode han ikke har gjort. Den som mangler samvittighetsro, har svært triste utsikter for evigheten. Riktignok: Er han overfladisk og innbilsk nok til å tro godt om sine egne dyder – at de kan strekke til for Gud – kan han nok få en slags hul ro. Men den roen kan han bare ha fordi han lever på et skinn og aldri har våget å se sannheten om seg selv.

Eller han kan være så lettsindig at han aldri ofrer en tanke på Gud, død og evighet. Også det kan nok gi en slags indre ro. Men den roen lettsindigheten gir et menneske, har vi ingen grunn til å misunne ham.

Jesus sier helt tydelig i teksten at han helbreder den lamme for at folk skal tro at han har makt til å forlate synd.

Derfor innbyr dette ordet om Jesus deg, du synder, til å komme og få syndene dine forlatt. Det finnes ingen annen å gå til for å få den saken i orden. Han har makt til det, ikke bare fordi han er så allmektig sterk, men framfor alt fordi han har rett til det. Den retten har han fordi han ga sitt liv som løsepenge for syndere.

Du som vandrer med meg mot evighetens forunderlige land – er synden din forlatt?

Tjuende søndag etter treenighets-søndag: Vanmakt og frelse

Luk 13,10–17

> En sabbat holdt han på å lære folket i en av synagogene. Og se, det var en kvinne der som hadde hatt en vanmaktsånd i atten år. Hun var krumbøyd og kunne ikke rette seg opp. Da Jesus så henne, kalte han henne til seg og sa til henne: Kvinne, du er løst fra din vanmakt. Han la hendene på henne, og straks rettet hun seg opp og priste Gud. Da tok synagogeforstanderen til orde – han var harm fordi Jesus helbredet på sabbaten – og han sa til folket: Det er seks dager til å arbeide på, kom derfor på dem og bli helbredet, og ikke på sabbaten. Men Herren svarte ham og sa: Hyklere! Løser ikke hver av dere oksen eller eselet fra krybben på sabbaten og leier dem ut så de får drikke? Men denne, en Abrahams datter, som Satan har bundet, tenk i atten år, skulle ikke hun bli løst av dette båndet på sabbatsdagen? Da han sa dette, ble alle motstanderne hans gjort til skamme, og hele folket gledet seg over alle de herlige ting som skjedde ved ham.

Ut fra Det nye testamentes syn på saken er vi i vår fulle rett når vi i preken og sjelesorg bruker fortellingene om Jesu helbredelser på denne måten: Det som fortelles om alle slags sykdommer som Jesus helbredet med et ord, overfører vi på sjelen og livet i den.

Den som leser sitt Nytestamente, vil snart oppdage at når Jesus helbreder legemet, tenker han på sjelen. Det han gjør for legemet, er for ham et bilde på det han vil gjøre for sjelen, hvis han får lov. Det kan vi blant annet se i beretningen om den blindfødte i Joh 9. Gjennom tidene har det ikke manglet på folk som mener at det er en slags uåndelige «kunster» å bruke Jesu helbredelsesunder slik. Men vi vil ikke la oss frata retten til å gjøre det Guds skriftlærde til alle tider har gjort med stor frimodighet.

* * *

En kvinne med en vanmaktsånd! Og denne vanmaktsånden hadde hun hatt i atten år. Profeten taler om «det knekkede rør» og «den rykende veke» (Jes 42,3). Hvor godt disse to bildene passer sammen!

Når en sjel våkner av den åndelige søvnen, er det mer eller mindre nettopp slik det ser ut og kjennes: avmakt, en pinefull følelse av avmakt. Du vil reise deg, men du kan ikke! Du vil så gjerne bli en sann kristen, men du ser bare stengte

dører. Det er som om hele ditt vesen er gjennomsyret av en evig, uovervinnelig vanmaktsånd.

Alle forsøkene dine er som å løpe hodet mot veggen. Du vil tro, men du får det ikke til. Du vil angre, men du er bare kald. Du kjenner at du er knekket, som om det ikke finnes noe helt eller sunt noe sted i ditt vesen. Alle anstrengelsene dine virker unyttige og skadelige. For deg er de like fattigslige som et blafrende lys som blusser opp et kort øyeblikk og slokner.

Da blir du liten. Og situasjonen virker helt håpløs. Slik så det nok ut for kvinnen med vanmaktsånden også – etter atten lange år med mange forgjeves forsøk hos leger og andre kloke folk.

Ble kvinnen hjulpet?

Ja – hun ble hjulpet. Og det er den andre lærdommen: Det blir du også. Først vil jeg gjerne gjøre deg oppmerksom på en feil du har gjort. Du har nemlig lett i deg selv etter noe som aldri kan finnes hos et menneske som ikke er gjenfødt. Du har lett etter Åndens frukter før du ennå er blitt åndelig. Det må du slutte med – og så en gang for alle innse og godta at du er udugelig. Det har du jo nå også fått erfare grundig. «En utfattig sjel som intet i seg har» – det er nettopp sannheten.

Den sannheten viser deg rett vei: Du må lete et annet sted. Trenger jeg å si deg hvor du skal gå? Les ordene: kvinnen og Jesus! Ser du bildet? Se en gang til – se!

«Kvinne, du er løst fra din vanmakt.» Det er makten som overvinner vanmakten – uten anstrengelse. Bare et ord og en liten håndbevegelse. Og så retter hun seg opp og priser Gud.

* * *

Også til deg har Jesus et ord – et løsende ord. På en forunderlig måte tar det vanmakten fra deg og fyller deg med en vidunderlig kraft og glede, så du må prise en slik Gud og frelser.

Sett ditt håp til Jesus! Ikke bry deg med å spekulere på om du har tro, eller hvordan du skal få den. Overlat alt det til ham. Du forstår deg ikke på det likevel, og du makter det ikke. Hold deg til ham som bien til blomsten. Så vil han sende deg et ord – enten gjennom Ordet du leser, eller gjennom ord fra levende vitner som du møter på veien din, i forsamlingene eller utenfor dem.

Hør her et par ord.

«Vær frimodig, sønn! Dine synder er deg forlatt!» (Matt 9,2). Dine – hører du det? Fordi de er så ubetydelige? Nei. Fordi du har bedt så mye? Nei. Hvorfor da? Fordi Jesus har båret dem og sonet dem.

Hør et annet ord: «Den som kommer til meg, vil jeg slett ikke støte ut» (Joh 6,37). For et ord! Kan noe være mer trøsterikt? Her er jo ikke rom for et eneste unntak.

Kom!

Her er en åpen favn. Her er fristaden der hevneren ikke kan nå deg. Kom!

Å synders forlatelse, herlige skatt, av uforskyldt nåde oss vunnen, du salighets brønn i elendighets natt med vann overflødig er funnen.

Tjueførste søndag etter treenighetssøndag: To slags tegn

Matt 16,1–4

> Fariseerne og saddukeerne kom til ham og fristet ham, og ba ham vise dem et tegn fra himmelen. Men han svarte og sa til dem: Om kvelden sier dere: Det blir godvær, for himmelen er rød. Og om morgenen: I dag blir det uvær, for himmelen er rød og mørk. Himmelens utseende vet dere å tyde, men tidenes tegn kan dere ikke tyde! En ond og utro slekt krever tegn, men tegn skal ikke gis den, uten Jona-tegnet. Og han forlot dem og gikk bort.

Bibelen taler om mange slags «tegn». Det finnes tegn som så å si var dagligdags på Jesu tid, for eksempel at syke ble helbredet. Både Det gamle og Det nye testamente taler også om visse helt uvanlige tegn, tegn som varsler avgjørende hendelser og store omveltninger i Guds rike og i menneskeslektens historie. Se for eksempel Joel 3,3–4: «Og jeg vil gjøre underfulle tegn på himmelen og på jorden: blod og ild og røksøyler. Solen skal forvandles til mørke og månen til blod, før Herrens dag kommer, den store og forferdelige.»

Alle disse tegnene kan deles i to grupper. På den ene siden står de tegnene som en kan tro på eller la være å tro på, alt etter som en vil. De tegnene som hører til denne gruppen, fører ikke med seg noen slags åndelig tvang. De vil hjelpe oss til å tro, men de tvinger oss ikke. At Lasarus ble reist opp fra de døde, var i seg selv noe uvanlig. Men ingen ble av dette tegnet åndelig tvunget til å tro at Jesus var Guds Sønn. Vantroen overfor Jesus kunne leve like godt etterpå som før – og det gjorde den også.

På den andre siden har vi de tegnene som er slik at du må tro – du blir tvunget. Når den siste basunen skal lyde, når «Menneskesønnens tegn» (Matt 24,30) lyner over himmelen, da må folk tro og forstå at Jesus lever, og at «Jesus Kristus er Herre, til Gud Faders ære» (Fil 2,11).

På en slik dag, med slike tegn, skal fortvilelsen lære folk å be. «Da skal de begynne å si til fjellene: Fall over oss! – og til haugene: Skjul oss!» (Luk 23,30). Men denne fortvilelsens bønn er ikke en bønn om frelse. Den troen som tegnet tvang inn i dem, er ikke den troen som frelser. Den er som djevelens tro. Han tror også – og skjelver (Jak 2,19).

Guds ord i Matt 16,1–4 taler også om to slags tegn: et slags tegn som fariseerne og saddukeerne ba om, og som Jesus sier at de ikke kan få, og et annet tegn som de kan få.

Så vidt jeg kan forstå, var det et åndelig «tvangstegn» de ville ha, et tegn som gjorde at de ikke lenger trengte å spørre hvem Jesus var, når de først hadde sett det. Men Jesus sier nei. Et slikt tegn kan de ikke få. I stedet byr han dem Jona-tegnet. Det er ikke et tegn som tvinger, men et tegn til hjelp hvis de virkelig ønsker å tro.

Hvorfor vil de ha et slikt tegn? Hvorfor sier Jesus nei? Og hvis jeg nå prøver å gi et svar på disse spørsmålene, hvilken betydning har det da for oss? Jo, for det lever folk blant oss i dag som har det akkurat slik, og de er i stor sjelefare hvis de ikke lar seg bevege til å skifte sinn.

Også mellom våre fjell og fjorder har Jesus lenge gått på besøk hos folk. Han har talt til Norges folk gjennom far og mor, ved lærer og prest og emissær, gjennom salmebok og bibelhistorie og katekisme. Hva har det ført til, alt dette arbeidet Gud har gjort blant oss på så mange måter?

Hos noen har det ført til at de går urolige innvendig. Du er redd Gud og redd for at det skal gå galt, hvis det er sant at du må være en troende Jesus-kristen for å slippe vel gjennom døden. Men samtidig som du er redd og urolig, kan du ikke for fullt alvor bestemme deg for å la Jesus få kommandoen over deg. Det er så mye som ligger i veien, så mye som holder igjen. Du synes det er så mye å risikere ved å gi opp det livet du lever nå, og så begynne på dette «pietistlivet», som på mange måter ser så lite tiltalende ut.

Slik du har det nå, kan du styre deg selv noenlunde etter din egen smak. Men hvem kan vite hva du kan komme ut for hvis du skulle bli en kristen? Om en bare kunne vite noe helt sikkert! Og så bestemmer du deg kanskje for å vente og se om det ikke skulle skje noe påfallende som kunne vise deg helt sikkert at Gud er Gud og Jesus er Jesus, og at både himmel og helvete er noe du må regne med like sikkert som at du ikke slipper unna døden når tiden kommer.

Med andre ord: Du vil ha et «tegn», du også. Et tegn slik at det blir umulig å tvile – så du må tro.

* * *

Hva er det hos fariseerne og deres likesinnede til alle tider som gjør at de krever slike tegn? Jesus sier at det er ondskap og utroskap: «En ond og utro slekt krever tegn» (Matt 16,4).

Ondskap er å være mot Gud, å stå på motsatt side av der Gud står – ikke å ha felles interesser med ham. Hvis du oppriktig brydde deg om det Gud bryr seg om, ville du kjenne Gud igjen i de tegnene han gir alle og ikke nekter noen.

Utroskap! Gud har åpenbart sannheten, og alle norske menn og kvinner har fått kunnskap om den. Gud har også gitt én ting til, nemlig en overbevisning om sannheten, et sannhetens lys som hvert menneske bærer i sitt eget bryst. Hvis du var tro mot dette lyset, ville du si omtrent slik: «Jeg ser ikke klart – det er så mye i meg som strider mot. Men jeg vil likevel prøve å gå den veien Gud har pekt ut for meg.» Da har du tegn nok.

Hvorfor tror du fariseerne og saddukeerne ville ha tegn? Tror du det var fordi de for enhver pris ville vite og gjøre det som var rett for Gud, og fordi de ville ha hjelp til det? Så edle og snille var de nok ikke. De lengtet ikke i hjertet etter Jesus. De ønsket visst helst at han aldri hadde vært til. Men samtidig var det naturligvis svært risikabelt å være mot ham. En kunne jo få Gud mot seg. Og en jøde visste godt at det ikke er noen spøk å bli funnet som en som strider mot Gud.

Og så sto de der! Et valg måtte til, men de ville så nødig ta den risikoen et valg førte med seg. De ville ikke velge på eget ansvar og egen risiko. Derfor skulle Gud gi dem et tegn som var så tvingende klart at de liksom så Gud lys levende. Og så kunne de «dette inn» i troen, uten valg og uten ansvar for noe valg.

Jeg tror det er mange i våre forsamlinger som har det omtrent slik. De vil ikke velge selv. Men hvis en eller annen sterk person eller en overveldende makt kunne komme og ta deg – enten du så å si ville eller ikke – og sette deg ned på troens plass, så ville du kanskje ikke protestere.

Synes du ærlig talt at det er rimelig at Gud vil frelse folk på en så ynkelig og upersonlig måte? Flytte på deg som om du var en død leirklump? Ja, hvis du bare var en apekatt, kunne Gud kanskje ha frelst deg på den måten. Gud kan ikke gå inn i noe åndelig fellesskap med noen som kommer til ham ved tvang. Derfor brukte Jesus aldri noen slags «tvangstegn» da han vandret her på jorden. De som ville gå fra ham, fikk gå.

Derfor står det i Skriften: «Min sønn! Gi meg ditt hjerte» (Ordsp 23,26). Hjertet er din innerste person, og vi er slik skapt, du og jeg, at vi ikke kan gi det innerste i oss ved tvang. Det er rett og slett umulig. Skal du, min medvandrer, derfor komme inn i fellesskapet med Frelseren, må du velge fritt og personlig – fra hjertet. Og da må du få anledning til å velge, altså til et fritt valg.

* * *

Nettopp derfor nekter Gud deg slike tegn som fariseerne og saddukeerne ville ha. For når de tegnene kommer, er det ikke lenger anledning til et fritt valg, og det betyr igjen: Da er det ikke lenger anledning til å bli frelst.

«Og det skal vise seg tegn i sol og måne og stjerner. Og på jorden skal folkene bli grepet av angst og fortvilelse når hav og brenninger bruser. Mennesker faller i avmakt av redsel og gru for det som skal komme over jorden. For himlenes krefter skal rokkes» (Luk 21,25–26).

Fortvilelse, angst, redsel, gru og avmakt. Men ingen tale om omvendelse! Slik ser det ut når «tvangstegnene» begynner.

> Da skal de alle, også de som ville være blinde, da skal de livets fyrste se, og mange øyne rinne.
>
> Den vantro hop er trindt omkring av frykt og redsel slagen for både de framfarne ting og dem som står for dagen.

De tegnene som gir anledning til et fritt valg, og som Jesus lover oss, er for det første Jona-tegnet. Hvilket tegn er det? Jesus gir svaret i Matt 12,40: «For likesom Jona var tre dager og tre netter i storfiskens buk, slik skal Menneskesønnen være tre dager og tre netter i jordens hjerte.»

Er det noe? Er det noe tegn? Gir det noen særlig hjelp til den som gjerne vil tro, men har vanskelig for å få det til? Hva menes med «tegn»? Det er noe

uvanlig, noe overordentlig, som viser den som ønsker å se rett, at Gud på en særskilt måte er til stede blant menneskene – til frelse eller til dom.

Er ikke Jesu død og oppstandelse en slik uvanlig ting? Hvor i all verdens historie finner du maken? En mann som det aldri har gått noen like på denne jorden, en mann som ikke engang hans argeste motstander kan overbevise om noen synd – og så slår prest, landshøvding og folk seg sammen om å pine ham og slå ham i hjel. Hvordan vil du tolke denne jordens mørkeste handling? Hvorfor måtte han lide slik? Det finnes bare én forklaring på denne uvanlige hendelsen:

> Min Jesus, du er såret for mine synder så, jeg skulle ha båret den straff som på deg lå.

Derfor ser jeg Gud i denne «smertenes mann» (Jes 53,3). Gud! I sin enbårne Sønn er han der – på forbannelsens tre. Fordi han elsker oss.

> Av alle Guds undere bliver hans kjærlighets under dog størst.

Og så sto han opp! Graven kunne ikke holde ham, seglet kunne ikke låse ham inne, vakten kunne ikke stoppe ham. Er ikke det et tegn? Er ikke det et under? Når du selv en dag står opp herliggjort og salig, vil du forstå oppstandelsens under, og at Guds «veldige kraft» (Ef 1,19) var virksom da Kristus sto opp. Gud var der med nåde og med dom, alt etter som du tror eller ikke tror.

* * *

Og fra denne sprengte graven gikk disiplene hans med seiersbudskapet til jordens ender. Ingenting kunne stanse dem. Sverd, bål og brann tente bare ny ild. Gjennom en oppstanden Frelser var Gud med dem hvor de gikk.

Alt dette og mer ligger gjemt i Jona-tegnet, og Gud vil vise deg det hvis du ønsker å se det. Og når du har sett det, har du nok. Da er du på hjemvei i godt selskap, sammen med alle andre som «så og trodde» (Joh 20,8).

Tjueandre søndag etter treenighetssøndag: Vinning – tap – ruin

Mark 4,21–25

> Og han sa til dem: Kommer vel lyset inn for å bli satt under et kar eller under sengen? Kommer det ikke for å bli satt i lysestaken? Ingen ting er skjult som ikke skal bli åpenbart. Heller ikke er noe blitt gjemt, uten at det skal komme for dagen. Om noen har ører å høre med, han høre! Og han sa til dem: Gi akt på det dere hører! Med det mål dere selv måler med, skal dere bli tilmålt, og dere skal få enda mer. For til den som har, skal det bli gitt. Men den som ikke har, skal bli fratatt endog det han har.

Vi mennesker har to ting å velge mellom: enten å få mer eller å miste det vi har. Å «få mer» – inntil vi i dypeste forstand har fått nok – det er livets sanne mål og mening. Å miste det vi har, det er fortapelsens triste saga.

Slik vi mennesker er skapt, finnes det ikke et friskt, normalt menneske som ikke higer etter mer og arbeider for å få det. Kjøpmannen og grossereren vil utvide forretningen sin, få flere kunder og større fortjeneste. Butikkbetjenten vil ha sin egen forretning og være sin egen herre. Tjenestepiken vil ha en bedre plass og høyere lønn. Alle vil høyere opp og lenger fram. Den gudfryktige vil ha mer nåde, og i nåden mer kraft og mer hellighet.

Mer – mer! Det er menneskets adelsmerke og dets store plage. Det går ikke en dag her på jorden uten at vi lengter etter mer. Likevel har ingen av oss levd en eneste dag da vi kunne si når kvelden kom: «I dag har jeg fått og nådd det jeg ville.»

Å ønske og ikke få – å lengte og ikke nå – å arbeide seg trett dag etter dag og likevel ha en tom pung og en fattig stue: Det er slikt som skaper en stor del av de sukkene og klagene som uavlatelig stiger opp fra denne tåredalen.

Og på den andre siden plukker og river livets lov og livets lagnad dag for dag og år for år fra oss det vi minst ville miste. Da er det ikke så underlig om meningsløsheten for noen blir en byrde så tung at de ikke orker å bære den lenger. Av all den herligheten livet en gang syntes å by på, er det ikke annet igjen enn noen råtnende rester, og dem må de etterlatte se til å få ut av huset så fort skikk og bruk tillater. Nei, de ser ingen mening i noe av det – og så …

* * *

Finnes det noen vei ut? Kan vi komme forbi denne seige, slimete Bøygen av tomhet og meningsløshet i livets kav og strid – dette iskalde, ubarmhjertige øyet som stirrer mot oss fra tilværelsens svarte natt?

Vi vet alle at Jesus har sagt: Ja, vei finnes det – vei ut til klar dag i et endeløst, uforgjengelig og frydefullt liv, i en rikdom der sjelen har nok. Ja, denne enestående personen våger å påstå at han skal føre oss ut, bare vi vil ta imot ham og følge ham. Hvis han ikke var Guds Sønn, ville en slik tale være nok til å skaffe ham plass på et galehus.

«Til den som har, skal det bli gitt» (Mark 4,25) – det er en av de mange måtene Jesus har sagt oss hvordan vi skal få det til. Hva mener han med dette? Når vi setter de to setningene om «den som har» og «den som ikke har» ved siden av hverandre, hvordan skal vi da forstå dem rett?

Om den som ikke har, står det at endog det han har, skal tas fra ham. Det må altså bety at «den som ikke har», likevel har noe som er hans, selv om han i dypeste forstand ikke eier noe. Det finnes vel heller ikke i virkeligheten et eneste menneske som ikke «har noe». Men til tross for det «har de ikke» i Jesu mening av ordet. De lever på innbilte forestillinger om hvor langt den åndelige eiendommen deres rekker og hva den er verdt.

Jesus forteller en gang om «en unyttig tjener» som hadde fått et pund, men gikk bort og grov det ned i jorden. Da oppgjørsdagen kom, tok de fra ham også det ene pundet, og han ble kastet ut i fortapelsens natt.

Hvorfor mistet han det ene pundet han hadde? Fordi det var noe han ikke hadde, og som han skulle ha hatt, nemlig det sinnelaget og den trangen i hjertet som kunne ha drevet ham til å sette pundet sitt ut på renter. Han hadde ikke det som er drivkraften i livets maskineri. I dypeste forstand var han et åndelig fattiglem, fordi han ikke hadde det som kunne gjøre det mulig for ham å beholde pundet sitt og få mer. En fortvilet stilling!

Men hva slags sinnelag er det som fører deg til det stedet der livets gåte blir løst? I Ordsp 26,12 står det: «Ser du en mann som er vis i egne øyne – det er mer håp for dåren enn for ham.» Sett det ved siden av Jesu ord som begynner slik: «Salige er de som hungrer og tørster» (Matt 5,6), så finner du svaret.

* * *

Er du vis nok på egen hånd og i egne øyne, og har du en sjel som verken hungrer eller tørster, da er du som en tom flaske med korken i. Alt vannet i verden kan ikke fylle den flasken. Det er «mer håp for dåren enn for ham». Det er mange slike tilkorkede flasker i våre kirker og forsamlingshus. Mette og tilkorkede kommer de, og – slik går de. Hvem kan gi dem noe?

Hvis du er en slik tilkorket flaske – å, om vår Far i himmelen kunne få høre et rop fra din hungrende sjel! Jeg taler om den trangen og den hungeren som roper etter Gud. Det ropet kommer fra det dypeste i vårt vesen, fordi vårt vesen er skapt av Gud og til Gud. Det er dette ropet som så ofte blir overdøvet av verdens larm, nedstøvet og begravd i verdslighet – i søndagsformiddagskristelighet og innbilt kirkelighet.

Og det er denne trangen som ofte blir misforstått når den roper så sårt. Da prøver en å stille sjelehungeren ved å by den religiøsitet og moral i stedet for syndenes forlatelse og liv i Gud.

Min leser – det du aller først trenger, er å komme i harmoni med ditt opphav. Hvis du vil ha et rom i din Fars hus, må du komme i harmoni med den ånden som rår der. Ellers kommer du rett og slett aldri til å trives der. Himmelen ville bli en pine, ikke en salighet.

Den bortkomne sønnen var ikke i harmoni med ånden i sin fars hus. Derfor trivdes han ikke hjemme. Han lengtet ut og reiste bort. Men en dag kom han hjem igjen: «Far, jeg har syndet» (Luk 15,21). Det var en annen ånd enn den han reiste ut med. Og da han lå ved farens bryst og farens hånd strøk ham ømt over kinnet – og synden var tilgitt – da var det ikke lenger noen skillevegg mellom far og sønn.

Å, du «synder som vandrer på sorgens jord» – det du først og fremst må eie, er Guds vennskap og syndenes forlatelse. Om du har alle de dydene et menneske kan ha, er du likevel en synder for Gud. Og synd som ikke er tilgitt, skiller fra Gud.

Derfor må all sann kristendom begynne med: «Jeg tror at mine synder er meg tilgitt.» Og derfor må jeg spørre: Tror du at dine synder er tilgitt? Skal du få et svar som gir hjertet ditt ro, må du gå veien om Guds lam, som bar verdens synd. Der ser du den dyrebare sannheten skrevet med hans blod: «Straffen lå på ham, for at vi skulle ha fred, og ved hans sår har vi fått legedom» (Jes 53,5).

Tror du dette for din del, så er du en rik mann. Da har du Guds vennskap, og med det begynnelsen og grunnlaget for all annen virkelig rikdom for tid og evighet.

* * *

Her kan jeg ikke si noe om hvordan vi skal få mer av den åndelige rikdommen som Gud begynte å gi oss. Men én ting vil jeg minne om ut fra teksten: «Kommer vel lyset inn for å bli satt under et kar eller under sengen? Kommer det ikke for å bli satt i lysestaken?» (Mark 4,21). Hva betyr det? Det betyr at en kristen ikke må gjemme bort kristendommen sin. Et lys må settes der det kan lyse.

Min leser – hvis du vet med deg selv at du er en kristen, så må du fram i dagslyset med kristendommen din, så det blir klart hvilken side du står på i den kampen mellom åndene som blir hvassere for hver dag som går.

Sett lyset i staken! Gjør du det i den rette ånd, vil du «få mer». Du vil bli en sterkere, rikere og lykkeligere kristen. Og en og annen av dem som ser deg og hører deg, vil få lyst til å søke den Gud du er blitt et lykkelig barn av.

«Til den som har, skal det bli gitt.»

Tjuetredje søndag etter treenighetssøndag: Tanker og tankesynd

Matt 15,19–20

> For fra hjertet kommer onde tanker … Disse tingene er det som gjør mennesket urent.

Hver ting var først en tanke. Planeter og fiksstjerner, gresset som gror, fuglesangen i skogen, tordenens rulling og lynets glimt – det er noe av Guds tanke som har fått synlig skikkelse.

Og når Herren vil sette i gang en bevegelse i samfunnet som skal vekke slekten av søvnen og føre den inn på uante veier, «så lar han en eller annen stor tanke bli født hos en eller annen ledende ånd». Paulus og Luther, Gustav Adolf, Lincoln, Hans Nielsen Hauge, Livingstone og mange med dem har vært med på å omskape verden ved den tanken som ble født hos dem i en stund da Guds Ånd svevde over ennå dunkle vann. Tanken har skapt det vi kaller «virkelighet», den synlige virkeligheten.

Men tanken stiger høyere opp og går dypere ned enn noen av de tingene vi kaller «virkelighet». Vi sender tanken vår inn i himmelen. Vi våger iblant å mene at tanken vår ser et lite glimt av de uutsigelige tingene. Og tanken prøver å trenge ned i avgrunnen for å se om vi kan gi navn til noen av fortapelsens «veer», de som er skjult i «mørket utenfor».

Tanken er ikke bundet av rommet. Til en viss grad er den heller ikke bundet og hindret av tiden. Tanken trenger mindre enn et øyeblikk for å springe fra dagenes begynnelse til tidenes ende. Tanken er et evighetsvesen som står på nippet til å sprenge både tidens og rommets skranker.

Tanken har også makt over menneskets person. Vi blir fort like de tankene vi tenker. «Den som tenker simple og stygge ting, vil snart vise smuss i øyet», og det samme vet vi om hvordan gode tanker virker inn. Vi har alle sett ansikter som slett ikke er vakre av naturen, og som likevel stråler av et uforklarlig lys, av noe som er bedre enn vakre ansiktstrekk, fordi det står en vakker sjel bak.

For en del år siden satt jeg sammen med en bekjent ved middagsbordet på et av våre større hoteller. Blant gjestene var en eldre engelsk herre. Vi la merke til ansiktet til denne mannen, og kameraten min sa: «Den mannen er visst en kristen – han ser så prøvet ut.» Uttrykket i ansiktet hans talte om alvor og et

edelt sinnelag – det talte om kamper og seire som var vunnet. Slik var han til velsignelse uten å vite det, bare ved det ansiktet hans syntes å vitne om.

* * *

Men når det ytre kan påvirkes slik av tanker og tankeretninger, har tanken også innflytelse på hvordan vårt indre menneske ser ut – og sikkert sterkere enn på det ytre. En dårlig tanke er ikke uskadelig, selv om den ikke blir til handling. Bergprekenen viser oss at den onde tanken får sin dom like ettertrykkelig som det onde ordet og den onde handlingen.

Tankene er med på å forme både det ytre og det indre, karakteren vår, og med det bestemmer de framtiden vår og blir til slutt grunnlaget for vår endelige skjebne. Vi vokter for lite på tankene våre. Vi er langt mer redde for den onde handlingen enn for den onde tanken, langt mer redde for det menneskene ser, enn for det som bare Gud ser.

«Fra hjertet kommer onde tanker.» Du kan ikke få dem bort, fordi roten er deg selv. Hva er det så å gjøre? Hjertet ditt må gjenfødes. Kanskje blir det aldri tydeligere at vi må gjenfødes, enn når vi ser og erfarer det på denne måten. Det vi trenger, er en ny ånd inne i oss, som natt og dag kan arbeide i dypet av vårt vesen og bygge opp en ny natur i oss. Da stiger det opp rene og hellige tanker i oss, og da formes og vokser det indre mennesket etter den nye åndsloven.

Og hellighet er det Gud krever, og det samvittigheten forlanger. Samvittigheten vil fortsette å dømme oss til helligheten begynner å holde sitt inntog i vårt vesen. Vi kristne vet at hovedsaken ikke er å kontrollere hver enkelt tanke – det er ofte fruktløst. Vi vet at hovedsaken er at Jesus bor i oss – at det er «vintreets kraft og saft som går over i greinen og regulerer og former livet dens». Med det har vi funnet løsningen på en stor vanskelighet: hvordan «tankens allmakt» kan bli forvandlet til velsignelse for vårt eget og andres liv.

* * *

Jesu tanker var alltid de edleste, de mildeste, de mest saktmodige og de mest majestetiske. Tankene hans ble legedom for sårede hjerter, de var vinger for sjelen. De satte en engel ved hver vugge, og tankene hans om døden helliget graven. Dette Jesu liv i mitt liv vil lære meg å tenke store tanker og gode tanker, og de vil gi meg makt til å omsette tanken i liv.

Hvert frø bærer i seg det mønsteret som den nye planten skal vokse og utvikle seg etter. Slik er det også med det livet som Jesus selv er opphavet til og vesenet i. Er Kristus mitt liv, så formes mitt indre menneske etter dette uovertrufne forbildet. Og det formes i den grad jeg i troskap holder mitt vesen åpent for ham.

Det fortelles om en kunstnerlærling, en maler, som sovnet av tretthet foran et bilde han holdt på å male og var misfornøyd med. Mens han sov, gikk mesteren hans inn i rommet til ham, og med noen penselstrøk rettet han feilene og trakk de linjene som i et øyeblikk tryllet fram stor skjønnhet. Den unge lærlingen våknet, så forandringen og fikk nytt mot.

Også vi kristne står iblant motløse og maktesløse foran det bildet som vårt eget liv viser oss. Men Gud lever, og det inntreffer uventede «hendelser». Uante påvirkninger fra andre mennesker krysser livsveien vår. Sorger og gleder dukker fram fra hverdagslivets strøm og blir utgangspunktet for nye bevegelser i

sjelen min. Kanskje en drøm, et syn i nattens stillhet, en eller annen røst fra den evige verden.

Disse «hendelsene» er tanker fra vår himmelske Far, tanker som stiger ned fra ham i himmelen og inn i livet vårt for å forme og danne oss etter Åndens lover. På denne måten blir mang en feil i maleriet av livet vårt rettet – og det er mesterens hånd som retter dem.

I Roma ligger Det sixtinske kapell, der taket er prydet med de herligste bilder, malt av malerkunstens store mester Michelangelo. Han arbeidet lenge med disse bildene, og ingen kunne ane den skjønnheten som holdt på å bli skapt, blant annet fordi stillaser og arbeidsredskaper skjulte taket for tilskuerne. Men en dag var maleren ferdig. Stillasene og alt det andre ble fjernet, og da så man ansiktene til engler og serafer i en lysende, uforlignelig skjønnhet.

Slik vil Gud også en dag sende det budet som heter døden. Det vil rive ned alle «stillaser» og fjerne alle livets arbeidsredskaper. Og i evighetens lys vil Guds menneske åpenbares i uforgjengelighet – det mennesket som ble formet under livets kamp, ved Guds førelser og ved Kristus som lever og virker i oss – ved troskap mot Åndens lov, som ble skrevet inn i oss ved gjenfødelsens under.

Bots- og bededag: Den rettferdigheten som overgår

Matt 5,20–26

> For jeg sier dere: Hvis ikke deres rettferdighet overgår de skriftlærdes og fariseernes, kommer dere aldri inn i himlenes rike. Dere har hørt det er sagt til de gamle: Du skal ikke slå i hjel, men den som slår i hjel, skal være skyldig for domstolen. Men jeg sier dere: Den som uten grunn harmes på sin bror, skal være skyldig for domstolen. Og den som sier til sin bror: Raka! skal være skyldig for Rådet. Og den som sier: Du dåre! skal være skyldig til helvetes ild. Om du da bærer fram ditt offer til alteret, og der kommer til å tenke på at din bror har grunn til å klage på deg, da la ditt offer ligge der foran alteret, og gå først bort og forlik deg med din bror. Kom så og bær fram ditt offer! Skynd deg å være føyelig overfor din motstander mens du ennå er med ham på veien! Ellers vil motstanderen overgi deg til dommeren, og dommeren overgi deg til vakten, og du bli kastet i fengsel. Sannelig sier jeg deg: Du slipper ikke ut derfra før du har betalt til siste øre!

«Den rettferdigheten som overgår.»

Enhver som kjenner sin bibel, vet at Bibelen setter opp mønster og regler for hvordan et menneske skal være. Dette mønsteret og disse reglene blir ikke framstilt som et resultat av menneskers tenkning og spekulasjon – inspirert og styrt av enkeltmenns og slekters erfaring – men som Guds åpenbarte vilje.

Og fordi dette livsmønsteret og disse livsreglene er Guds åpenbarte vilje, skal de heller ikke diskuteres som et lovforslag i Stortinget. Det som er åpenbart som Guds vilje, kommer til oss som et absolutt krav. Det skal ikke debatteres, det skal virkeliggjøres. Det heter: Du skal! Du skal ikke! Så sant det finnes en Gud, kan det ikke være annerledes. For den som tror «at han er til» (Hebr 11,6), må dette være like selvfølgelig som at solen lyser og ilden varmer.

* * *

Etter Guds åpenbarte vilje skal altså et menneske bedømmes i dag. Og etter den skal det dømmes på dommens dag.

Er det full overensstemmelse mellom Guds vilje og en manns liv, da er mannen rettferdig. Rettferdig er den som ikke kan anklages for noen synd, feil, mangel eller forsømmelse. I motsatt fall er han ikke rettferdig, selv om han

ellers kan være et svært bra og godt menneske – sammenlignet med andre, som heller ikke er rettferdige.

Da Jesus «kom til sitt eget» (Joh 1,11), fant han – som vi vet – blant jødene en hel gruppe mennesker som mente at de var rettferdige: de skriftlærde og fariseerne. De mente – som Saulus – at de var «i rettferdighet etter loven ulastelig» (Fil 3,6).

Hva sier Jesus om denne rettferdigheten? Han sier helt rett ut at den ikke var nok til å komme inn i himlenes rike. Med denne rettferdigheten ville de likevel bli stående utenfor Guds rike her på jorden, og da ville de selvfølgelig heller ikke komme inn i himmelen.

Hvordan kunne selv fariseere og skriftlærde – tidens spesialister i religion og teologi – ta så grundig feil? Det hadde jo en lang forhistorie, men vi skal her bare holde oss til den forklaringen Jesus gir i Bergprekenen, som dagens tekst er hentet fra.

Kort sagt går den ut på to ting. Det ene var at de religiøse seremoniene og gudstjenestlige formene var gjort til hovedsak. Det andre var at både fariseere og skriftlærde glemte at det Gud krevde i loven, ikke bare var de ytre «gode gjerningene» som alle kunne se, men først og fremst hjertet, sinnelaget, beveggrunnene. Hele Bergprekenen, og for øvrig en stor del av Jesu forkynnelse, var en uavlatelig krig mot disse to ødeleggende feiltakelsene. Hvis de ikke ble erkjent og gjort ende på, ville de til slutt føre hele jødefolket i dom og ruin.

* * *

Tidene skifter. Formene skifter. Men menneskehjertet er i grunnen alltid det samme. Selv om du er aldri så mye spesialist i religion eller teologi, er du ikke av den grunn trygg for syndens bedrag, som gir deg «en trollsplint i øyet», så du lager deg et falskt bilde av den rettferdigheten som gir inngang til himlenes rike. Faren er stor: Du oppdager det kanskje ikke før du står foran døren som er stengt og aldri mer blir lukket opp. Å, om du kunne se det i dag!

Hvordan skal vi få en rettferdighet som «overgår de skriftlærdes og fariseernes»? Ut fra det som er sagt før, må det være klart at den som setter sitt håp til seremonier og gudstjenestlige former, er like langt fra å behage Gud som fariseerne på Jesu tid. Og han må være forberedt på en like hard dom.

Det er kanskje ikke så mange av den slags «gudfryktige folk» nå for tiden, sammenlignet med før. Men mye tyder på at sinnene nettopp nå svinger på dette punktet, så «religiøs mystikk» – med sitt ytre uttrykk i fint utstyr og fine kirkelige former – igjen får en oppgangstid. Og uten tvil vil dette for mange bli en snare – og den burde vekterne på Sions murer framfor alt være våkne for.

For selv om den religiøse mystikken med alt sitt ytre utstyr kan være et godt middel til å vekke gode stemninger, vil naturligvis ingen påstå at den gir oss noen garanti for at menneskene på den måten «får et annet sinn».

«Et annet sinn!» Ja – der er vi ved sakens brennpunkt! Det var jo sinnet, hjertet, beveggrunnene det kom an på. Det var Jesu «teologi» når han forkynte og tolket Guds vilje for jødene. Ikke en tøddel av dette er forandret siden den dagen Jesus tok sete ved Farens høyre hånd.

* * *

Altså: Den sanne rettferdigheten – «den som overgår» – er å ha det rette sinnet! Nå er vel veien klar! Nå kan vel alle tenke rett og gjøre rett – bare de vil!

Det rette sinnet – hva er det? Både Det gamle og Det nye testamente svarer: Du skal elske! Du skal elske Gud av hele ditt hjerte! Du skal elske din neste som deg selv! («Kjærligheten gjør ikke nesten noe ondt. Derfor er kjærligheten lovens oppfyllelse», Rom 13,10.)

Hvis dette – og dette alene – er det rette sinnet, hvor står vi da? Hvilke utsikter har vi da? Kan du, min leser, greie å bli rettferdig, det vil si i full overensstemmelse med Guds åpenbarte vilje, når kravet er å elske? Finnes det på hele Guds jord et menneske som er kommet så langt? Kan noe ærlig menneske våge å tro noe så umulig? Noe som strider så fullstendig mot all erfaring?

Men må vi innrømme at verken vi selv eller andre kan nå så langt, ikke engang tilnærmelsesvis – nei, ikke engang i våre beste stunder – ja, da er jo «det rette sinnet» noe ingen kan nå. Da kan ingen bli rettferdig, da må himmelen være stengt for oss alle. Slik ser det ut. En fortvilet situasjon!

* * *

«Salige er de fattige i ånden, for himlenes rike er deres» (Matt 5,3). «Salige er de som hungrer og tørster etter rettferdigheten, for de skal mettes» (Matt 5,6). Slik innleder Jesus Bergprekenen. Med dette har vi fått Jesu svar på spørsmålet om «det rette sinnet». Men skal vi finne den rette veien, må vi nå bli svært «gammeldagse» i teologien vår.

Jesu ord om de fattige i ånden og om dem som hungrer og tørster, kan tenkes å ha to betydninger. De kan bety at bare vi erkjenner at vi er mangelfulle, så har vi det rette sinnet, så er vi rettferdige, og så er himmelen vår. Da ville den sanne rettferdigheten – den som holder for Gud og himmelen – ikke være noe annet enn at vi ikke har noen rettferdighet – og erkjenner det. Leser – tror du virkelig at det er det Jesus mener?

Jesu ord kan også bety noe annet, nemlig dette: Hvis du erkjenner at du ikke har det rette sinnet, og sørger over det i hjertet ditt – og hvis du så for alvor vil ha det, så skal du få det! Det er altså ikke bare det å hungre og tørste etter rettferdighet som gjør salig, men det å bli «mettet», det vil si å få en slik rettferdighet som hjertet hungrer og tørster etter.

Men hvis mennesket ikke selv kan arbeide seg opp til en slik rettferdighet eller skaffe seg den, hvordan skal det da gå til? Svaret er: Den rettferdigheten du ikke selv eier eller kan arbeide deg opp til, kan du få – få den i gave. «Kom, kjøp uten penger og uten betaling», står det hos profeten Jesaja i kapittel 55 (Jes 55,1).

Slik lærer også Jesus, for eksempel i lignelsen om den bortkomne sønnen i Luk 15. Alt det sønnen trengte – en ny kledning, sko på føttene, ring på fingeren og så videre – lå ferdig og ventet på ham. Han trengte bare å komme hjem, så var det i orden. Alt sammen lå klart for lenge siden – før han så mye som tenkte på å gå hjem til sin far.

Hva er så dette for en rettferdighet som er virkelig «rettferdighet» – full overensstemmelse med Guds vilje – og som ligger ferdig og venter på oss? Leser – vet du om noen annen slik rettferdighet enn Jesu Kristi rettferdighet? Ja, den er

det! Den eneste! Den som overgår – ja, overgår det beste noe menneske på denne jorden noen gang har kunnet prestere!

Og den rettferdigheten skal du få. Den er ikke bare en tanke, en mulighet, men en absolutt sikker, levende og frydefull virkelighet – likesom kledningen og ringen og skoene i farshuset. Du kan spasere inn i den, slik du spaserer fra ett rom inn i et annet. Den blir gitt deg slik sønnen som var kommet hjem, fikk kledningen etter farens befaling. Ja – tjenerne skulle ikke bare gi ham den, de skulle også kle den på ham.

Ja – nåden er fri – for den som «hungrer og tørster» etter den. Den som hungrer og tørster på den måten, vil ikke bare ha rettferdigheten som en beskyttelse mot Guds vrede og mot fortapelsen. Han vil ha den fordi denne rettferdigheten er som mat for hans hungrige sjel.

Leser – denne rettferdigheten har Jesus Kristus, vår forsoner, vunnet og kjøpt med sin lidelse og død, med sitt dyre blod. Den hviler på fast grunn. Søk den! Ta imot den! Den er Guds gave til alle syndere. Den «overgår». Den er nok. Den er alt du trenger for tid og evighet. Tror du det?

Hvis tiden og plassen hadde tillatt det, kunne jeg ha vist deg hvordan et nytt sinn blir virket gjennom denne rettferdigheten – gitt av Gud og tatt imot av deg. Den er ikke bare som en ny drakt som skjuler og dekker. Den er en levende, guddommelig makt som virker i deg det den selv er i sitt vesen.

Gud gi deg å oppleve denne rettferdigheten! «Salige er de som … for de skal mettes.» Det er Jesu ord. Amen! Halleluja!

Allehelgensdag: I Guds skole

Hebr 12,8–11

> Men hvis dere er uten tukt, som alle har fått sin del av, da er dere uekte barn, og ikke sønner. Dessuten: Vi hadde våre jordiske fedre til å tukte oss, og vi hadde ærefrykt for dem. Skal vi da ikke mye mer bøye oss for åndenes Far, så vi kan leve? For de tuktet oss jo bare for en kort tid slik som de fant det rett og riktig. Men han tukter oss til vårt gagn, for at vi skal få del i hans hellighet. All tukt synes vel, mens den står på, ikke å være til glede, men til sorg. Men siden gir den dem som ved dette er blitt oppøvd, rettferdighets salige frukt.

Når vi kristne kaller livet en skole, «Guds skole», er det ikke bare et mer eller mindre vellykket åndrikt påfunn, eller et uttrykk for våre menneskelige grublerier over hva livet er og gir. Vi har gode grunner i Bibelen til å kalle livet Guds skole. Den bibelske tanken er at en Jesu disippel – en kristen – er et menneske som får guddommelig undervisning, en som går i Guds skole. Og oppdragelsesplanen er denne: «for at vi skal få del i hans hellighet» (Hebr 12,10).

Hellige som han. Helt rene. Hver rot og trevl av synden i oss skal rykkes opp og slites ut!

Det er forferdelig. Det kan ikke vises noen skånsel. Om det vanhellige i oss er aldri så kjært, om det er aldri så sammenvokst med vår innerste natur, med temperamentet og særtrekkene i karakteren vår – ut med det, ut! Om det kjennes bittert som døden – ut med det, ut!

En gang hørte jeg en jeg kjente, si i en bitter stund og med bitter stemme: «Uff, alt mulig i meg må dødes!» Ja, noen ganger går det så grundig og skånselløst for seg at til og med det som i seg selv er uskyldig og godt, må ofres og dødes, fordi det er sammenvokst med noe ondt – fordi min onde natur så raskt tar det i bruk til noe ondt. Derfor setter Gud deg ofte i vanskelige forhold, i irriterende omstendigheter og sammen med irriterende mennesker, som bringer det skjulte onde i deg fram i dagens lys.

Setter du en skarp tunge og et sårbart sinn i samme stue, kan du tro det blir leven! Sett en som er rundhåndet og ikke har noen slags bremser når han skal ut med en femkrone, sammen med en som er sparsommelig og nærmest har «vannskrekk» for en femtiøring. Sett en som er brå og hissig, sammen med en som er seig og langsom. Da er både slipesteinen og slipingen på plass!

Og er det da ikke rikelig med vann fra Guds nåde til å fukte steinen med, vil du høre gnissing og mange slags ulyder, og steinen vil sprute både gnister og ild. Du trenger ikke leie noen til å sveive steinen, for den steinen sveiver seg selv.

Du trodde kanskje at du var en bra kristen. Men nå kommer det skjulte onde i deg fram i det klare dagslys. Og det skjer for at du selv skal se det og være med på å gi det fra deg. For det er først når du selv sier: «Herre, ta det! Herre, fri meg i din nåde fra denne styggedommen, fra dette ømtålige, sårbare sinnet, fra denne skarpe tungen!» – at ondskapen din kan plukkes ut så grundig som det trengs.

Derfor må denne skolen nødvendigvis være merket av riset. Derfor må vi ha vårt «Getsemane» og vårt «Golgata», sjelekval og korsdød om og om igjen. «Å Far, ta dette begeret fra meg, jeg greier det ikke! Det bærer rett i avgrunnen med meg.»

Men han tok ikke begeret bort. Han sendte deg en engel. Og uventet og underlig svalende, som duggen en sommermorgen, ble den hete feberen i sjelen din forvandlet til mild ro, og enda en gang fikk du kjenne at hans åk er gagnlig og hans byrde lett.

Den helligheten som skal brennes inn i oss i Guds skole, har en innerside og en ytterside. Innersiden er alle de hellige bevegelsene i sjelen som Guds tukt og undervisning setter i gang i oss: alle hellige tanker, hellige syn, idealer, ønsker og alt det skjulte som vi ikke har navn på. Dette er åndelig kapital vi har fått, og den skal omsettes til gangbar mynt i arbeidet og i samværet med andre mennesker.

Og det indre skal prege yttersiden – det som menneskene kan se og høre: et hellig vesen, en hellig og behersket tone og tale, ord og handlinger som er stemplet av den kapitalen av guddommelig ånd og liv som Gud har utøst i hjertene våre.

* * *

Men hvordan er det så med oss?

Det er sikkert nok, og ingen kan motsi det: Vi er alle sammen ynkelige stakkarer. Tenk om vi ble kledd nakne, og all vår medfødte, seiglivete egoisme og selvopptatthet, ærgjerrighet og smålighet, vår ondsinnete glede over andres feil, våre urene og vanhellige tanker ble fotografert med den guddommelige hellighetens røntgenstråler og stilt ut for alle å se. Min ærede og hedrede venn, jeg er redd det ikke finnes en hule dyp nok til å skjule skammen din og rødmen i ansiktet ditt.

La meg nevne et par hverdagslige ting som er ubetydelige i seg selv, men svært talende, og som gir oss et godt fotografi av vår ustyrlige egoisme.

Når en liten flokk sitter sammen og snakker om små og større opplevelser, og en av dem er i ferd med å fortelle hva han har vært med på, er det rene komedien å se hvordan de andre nesten sprekker av lyst til å komme til orde.

De snapper ordet fra den som snakker, og kappes om å si sitt: «Ja, men jeg – jeg – jeg!» De venter ikke alltid engang på en pause. De hører ikke på det den andre forteller om seg selv, hvis det da ikke er mer enn vanlig interessant. De bare sitter og «hikster» etter å få bre seg ut om sin egen bemerkelsesverdige person og sine like bemerkelsesverdige opplevelser.

Eller når noe har gått galt, kan du høre det sagt med ettertrykk og stor iver: «Ja, det sa jeg med det samme, jeg – ja, det kunne jeg ha sagt med en gang, jeg. Jeg – jeg – jeg!» Ja, min venn, det var virkelig interessant å høre at du var så klok.

Ut fra slike kjensgjerninger, som ingen kan motsi, må jeg få lov til å spørre: Er du i Guds skole blitt en ydmyk kvinne, en ydmyk mann – en ydmyk, ja, en ydmyk kristen? En som ikke er så sikker og overbevist om noe i verden som dette: at du er en ynkelig stakkar – selv om det blir gjort aldri så mye vesen av deg, selv om de holder aldri så mange taler for deg og pynter deg med aldri så vakre ord om alt det gode du har gjort?

Det er grufullt å tenke på hvor mye ynkelighet vi predikanter drar med oss opp på talerstolen. Det er grufullt å tenke på hvor mye småtteri vi alle sleper med oss i hverdagen! Ikke minst på det stedet som for noen av oss er det vanskeligste stedet i verden: vår egen stue.

Å se dette er etter min mening helt grunnleggende og nødvendig hvis Guds møysommelige arbeid med oss i «skolen» i det hele tatt skal føre til noe.

* * *

Hvordan har det gått med å omsette de indre verdiene i livet til ytre, praktisk livskunst som kan ses og høres?

Det er nemlig når vi omsetter dem slik, at helligheten gror fast i oss, så den gjennom stadig gjentatte handlinger blir til hellig vane og hellig natur. Hvordan har det gått?

Mine venner, hvordan skal det gå oss? Hvordan skal det gå meg når jeg en dag får lagt fram regningen for gjelden min, gjelden for ubrukt nåde – for all den rike nåden som ble utøst i mitt fattige liv, og som forduftet uten å få svar i et kjærlig vesen, i ord og handlinger som kunne vise en avglans av Gud, han som jeg er barn av? Hvordan skal det gå meg?

Det er bare én eneste trøst. For denne tunge regningen ser jeg ingen annen utvei enn at den på forfallsdagen må være grundig overstreket med Jesu Kristi, Guds Sønns blod, med Lammets dyre blod. Gud være lovet at jeg får tro at slik er det.

* * *

Jeg har tegnet et mørkt bilde, men ikke for mørkt, tror jeg. Til slutt vil jeg likevel minne om en lys tanke, en strålende klar guddommelig virkelighet.

En dag, når Guds arbeid med oss er ferdig, skal vi hentes herfra. Og da skal det som ble formet i Guds skole under livets kamp, stå fram i uforgjengelig skikkelse. Den lyse morgenen da jeg for evig er utfridd og frikjent, og alle jordens skyer og skygger bare er et minne, den morgenen skal det likevel vise seg at det i de mange eller få årene ble gjort et nådens verk i mitt fattige liv. Og Gud skal likevel få æren, fordi «han frelste en synder som meg».

Hvordan går det for seg? Hvorfor kan jeg ha en slik overbevisning? Det er bare ett svar, og det er bare ett ord: Jesus! Jesus, han som kjøpte oss med sitt blod, forlater oss ikke. «Se, jeg er med dere alle dager» (Matt 28,20). Hele veien er han med oss. Våre feiltrinn, våre synder, våre ubrukte anledninger og vår skammelige utroskap fyller hans hjerte med en flom av øm medfølelse. Og sju

ganger sytti ganger rekker han igjen ut sin sterke arm og redder oss fra den avgrunnen som holder på å sluke oss.

Jeg kan ikke være enig med den mannen som har sagt at «Guds folk tar seg best ut på avstand». Nei, jeg er glad i dette tuktede og kjempende Guds folk. De er mine brødre, de er Guds folk. Jeg hører fra dem det samme sukket som bor i mitt eget bryst. Vi synger våre beste sanger om det håpet som vår Far har gjemt for oss alle. Gud skal triumfere gjennom oss den dagen Guds folk ikke lenger ser så mye som skyggen av en fiende, og døden og helvete er kastet i ildsjøen.

> Min båt er liten og havet stort og rommer tusende farer. Men storm og bølger ei skyller bort den båt som Herren bevarer. For ennå skjer det som før det gjorde: når Mesteren kommer innen borde, da legger havet seg igjen.

Amen, halleluja!

Tjuefemte søndag etter treenighetssøndag: Menneskesønnen

Matt 16,13–16

> Da Jesus var kommet til traktene ved Cæsarea Filippi, spurte han disiplene sine: Hvem sier folk at Menneskesønnen er? De svarte: Noen sier døperen Johannes, andre Elia, andre igjen Jeremia eller en av profetene. Han sier til dem: Men dere, hvem sier dere at jeg er? Da svarte Simon Peter og sa: Du er Messias, den levende Guds Sønn.

All den kristendommen som finnes i verden, bygger på at det er mulig å bli kjent med Jesus, og på at de som regner seg som kristne, kjenner ham slik. Uten kjennskap til Menneskesønnen er det ingen kristendom – og til slutt ingen himmel for noen av oss.

Hvilke kilder til kunnskap om Jesus har vi som lever i dag? Vår viktigste – og i en viss forstand eneste – kilde er Bibelen, og da særlig Det nye testamente. Bibelen blir brukt flittig og ivrig – med vitenskap, gresk og hebraisk, leksikon og grammatikk, med utgravninger i Egypt og Babylon og hele det lærde apparatet på toppen.

Likevel ser vi at ingen er så uenige om Jesus som de lærde. Ingen diskuterer slik som de lærde. Og de verste, mest rablende gale – jeg hadde nær sagt de mest sinnssyke – påstandene om Jesus kommer nettopp fra de lærde som studerer Bibelen. De kommer fra vitenskapens høyder og siver ned blant massene, ned i folkedypet, der det moderne synet på Jesus blir gjort om til moderne hedenskap i sin mest radikale, mest himmelstormende og samfunnsødeleggende form.

Det er heller ikke så underlig om folk blir redde for vitenskapen, og om det blir sagt – og ikke alltid på spøk: «Det er de lærde som forvilder verden.»

Slik står vår tids menneske midt i en forvirret masse av meninger om Jesus. «Jesus er sann Gud», sier Bibelen. «Nei, langt ifra, han er slett ikke Gud!» «Jesus er vår stedfortreder!» «Nei, det er juristeri! Gud kan ikke være slik at han straffer sin egen Sønn, den uskyldige, og lar den skyldige, synderen, gå fri» – og slik fortsetter det i broket mangfold.

Til sist forteller de oss at Jesus aldri har levd, og de trøster oss med at det heller ikke er det som er avgjørende. I stedet for personen Jesus Kristus setter de «Kristus-prinsippet», og det er det som er avgjørende: «Har vi Kristus-prinsippet og tilegner oss det, har vi nok!»

Ja, der står vi. Og når vi så møter folk som gjerne vil være forsikret mot den risikoen det er å ha en sjel – en sjel som skal møte død og dom og evighet – hva skal vi da svare dem?

Det er ikke så underlig om mange sier: «Nei, dette greier jeg ikke! Det får gå som det går. Går det galt, så går det galt. Det får bære eller briste.»

* * *

I en tid med tusen meninger, og med alle muligheter til å bli kjent med dem, er det ikke så rart om mang en tenkende mann og kvinne driver omkring på tidens hav i åndelig forstand – uten ror og uten styrmann. Sannelig, de har det ikke for godt! Om bare noen kunne gi dem en klok og kjærlig hjelpende hånd! Har vi noe godt og forstandig å si til slike folk?

Det første jeg vil si, er dette: Gjør ikke Jesus til et diskusjonsemne. Menneskeslektens erfaring viser at du ikke oppnår annet med det enn å diskutere deg lenger og lenger bort fra ham.

Jeg kjenner til en skarpsindig ung mann som var glad i å diskutere – nå er han en mann til års og professor ved Københavns universitet. Til slutt fikk han dette tilropet fra en troende studiekamerat: «Vil du aldri ydmyke deg, du?» Den pilen traff blink. Som i et glimt av sterkt lys så han at det ikke først og fremst var meninger og tanker han trengte, men legedom for et sykt hjerte.

Slutt å diskutere. Spør heller: «Herre, hva vil du at jeg skal gjøre?» Da ber du i stedet for å diskutere. Da er det håp. Og da oppdager du at ditt eget lys ikke strekker til, og det blir en selvfølge for deg å be om Guds lys. «For det er ikke kjøtt og blod som har åpenbart dette for deg, men min Far i himmelen» (Matt 16,17). Den veien gikk Peter, og slik fikk han rett kunnskap om Jesus. Slik fikk han selv erfare hvem og hva Jesus var.

Tro meg – det er ingen annen vei.

La så folk diskutere om Jesus, la dem si hva de vil! Jeg vet hvem jeg tror på – jeg tror på Jesus, min frelser, han som har elsket meg først. Akkurat slik Guds ord i Guds bok sier.

Tjuesjette søndag etter treenighets-søndag: Hva skal jeg gjøre for å arve evig liv?

Mark 10,17–22

> Og da han gikk ut på veien, kom en løpende og falt på kne for ham og spurte ham: Gode mester, hva skal jeg gjøre for å arve evig liv? Men Jesus sa til ham: Hvorfor kaller du meg god? Ingen er god uten én, det er Gud. Budene kjenner du: Du skal ikke slå i hjel. Du skal ikke bryte ekteskapet. Du skal ikke stjele. Du skal ikke vitne falskt. Du skal ikke bedra noen. Hedre din far og din mor. Han sa til ham: Mester! Alt dette har jeg holdt fra jeg var ung. Da så Jesus på ham og fikk ham kjær. Og han sa til ham: Én ting mangler du: Gå bort og selg alt du eier, og gi det til de fattige. Så skal du få en skatt i himmelen. Kom så og følg meg! Men han ble trist til sinns for dette ordet og gikk bedrøvet bort, for han var meget rik.

Hvis «den rike unge mannen» hadde levd nå, ville vi sannsynligvis ha sagt at han var «vakt». Han spør hva han skal gjøre for å arve evig liv. Og det er nok grunn til å tro at han mener det alvorlig. Det er vel omtrent slik de vakte har det, selv om spørsmålet ikke rommer like mye alvor hos alle. De har kanskje ikke den uroen i sjelen som driver dem til å spørre med et slikt alvor, og kanskje er de heller ikke så fast bestemt på å begynne et annet liv nå, koste hva det koste vil.

Alle vakte får heller ikke det samme svaret på dette spørsmålet. Gud sier ikke til alle vakte at de skal selge alt de har og gi det til de fattige, og at de på den betingelsen skal få en skatt i himmelen. For ikke alle vakte er bundet av de samme båndene.

Men hva er det som binder deg? Hvis det for din del er penger eller annen jordisk eiendom som binder deg til et liv uten samfunn med Gud, finnes det ingen annen råd for deg heller: Du får selge og gi! Det båndet må slites av for enhver pris. Ellers får heller ikke du noen skatt i himmelen. Det trenger ikke noe bevis. Det sier seg selv.

Den allmenne regelen vi kan utlede av Jesu ord om å selge og gi, er denne: De båndene som binder deg til et verdslig liv uten samfunn med Jesus, må rives av.

Det er ingen vei utenom. Du må!

Og du må gjøre det selv. Ingen andre enn den rike unge mannen selv hadde rett og makt til å selge alt han eide, og gi det bort. Du må gjøre det selv – alt du kan gjøre i den saken, må du gjøre personlig. Ingen andre kan gjøre det for deg. Og ingen kan tvinge deg til det med makt.

Er det et dårlig vennskap som binder deg, er det du som må bryte det. Det er du som må si til vennen din: «Farvel – nå kan jeg ikke lenger gå samme vei som du. Vil du også være med til himmelen, kan vi nok fortsatt slå følge gjennom livet. Men ellers – farvel! Vi må skilles.»

Dette er den ene lærdommen teksten i dag vil vise oss. Den lærer oss noe om vekkelse og viser en av grunnene til at så mange vekkelser aldri blir til sann omvendelse og liv i Gud: De vakte vil ikke bryte båndene, de vil ikke skille lag, de vil ikke si farvel.

Da ender vekkelsen ikke i annet enn bedrøvelse, slik vi ser hos den rike unge mannen – en bedrøvelse som verdenslivet som oftest snart visker ut. Og i tillegg en tyngre dom, fordi du hadde kommet lyset så nær at du visste hva du skulle gjøre – men du gjorde det ikke.

* * *

Den andre lærdommen i teksten er den inntrengende påminnelsen om hvor farlig det er å være rik. Hver kristen trenger sårt å legge seg dette på hjertet med alvor. Du kristne leser, glem det ikke! Og tro ikke at du står så trygt mot den faren at du ikke trenger å bli minnet om den. Husk hva som står i salmen:

> Men det er verdens gamle skikk: tryggest den sov, da den forgikk fordum i syndflodens vanne.

Vær våken! Vær rik i Herren ved å oppleve syndenes forlatelse og et salig samfunn med Gud hver dag. Da mister rikdommen sin falske glans, og nåden du har opplevd, vil bevare deg fra å «sette din lit til din rikdom» (jf. Mark 10,24).

Om Johannes Brandtzæg

1861–1931

Johannes Brandtzæg (1861–1931) ble født 30. desember 1861 på Abelvær i Nærøy. Han gikk på katedralskolen i Trondheim, tok examen artium i 1880 og begynte å studere medisin og siden jus. Under studietiden ble han omvendt, og høsten 1882 begynte han å studere teologi. Sykdom avbrøt studiene for en tid, men han fullførte dem senere.

I Bergen ble han rektor for Vestlandske Indremisjonsforbunds bibelskole og predikant i byen og distriktet. Han hørte Lars Skrefsrud forkynne og fikk et misjonskall. Da Det Norske Lutherske Kinamisjonsforbund ble stiftet i 1891, ble han formann, og samme år fulgte han den første flokken av misjonærer til Kina. Etter at han kom hjem igjen, ledet han Kinamisjonsforbundet som formann og sekretær i 38 år, helt til han døde. Han grunnla ungdomsskolen og misjonsskolen på Framnes i Hardanger. Han redigerte også bladet «Kineseren» og skrev flere bøker.

Brandtzæg var utdannet teolog, men hørte hjemme blant lekfolket. Han ble kalt «en moderat fører for en radikal fylking». Han var en fredens mann, men sto fast på Skriftens troverdighet, og i striden om den liberale teologien i 1919–1920 talte han klart. I forkynnelsen ville han at mennesker skulle bli frelst og få visshet om Guds nåde. Den unge Ludvig Hope bodde i hjemmet hans og ble hans elev og nære medarbeider. Brandtzæg døde 17. mars 1931.

«I stille stunder på veien hjem» (Bergen 1900) er en andaktsbok med en kort betraktning for hver dag i året. Brandtzæg ga den ut sammen med Ludvig Hope og læreren N. Nilssen, og han skrev forordet. Boka er en samling «av gammelt og nytt»: vitnesbyrd fra eldre lutherske forkynnere og skribenter, sammen med betraktninger av utgiverne selv.